

IOAN-TOMA DARĂU

**CULTURĂ ȘI CIVILIZȚIE
PE
VALEA MUSTEȘTIULUI**

BONȚEȘTI
SATUL
DE PE DEALUL TEȘIT

MONOGRAFIE ISTORICĂ

EDITURA

PROFESOR DARĂU IOAN-TOMA

BONȚEȘTI - SATUL DE PE DEALUL TEȘIT
MONOGRAFIE ISTORICĂ

EDITURA
ARAD 2017

**Volum apărut cu sprijinul Consiliului Local și al Primăriei comunei Gurahonț și a
Composesoratului foștilor urbarialiști Bonțești**

Tehnoredactare: inf. Cristian Adrian Darău

**Coperta 1 – Vedere asupra satului Bonțești de pe dealul teșit.
Foto ing. Moț Benjamin**

Coperta 2 – autorul prezentului volum. Foto prof. Gheorghe Păiușan

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE	4
PREFAȚA	5
CUVÂNTUL AUTORULUI	5
CAPITOLUL I: AȘEZAREA SATULUI. CONDIȚII FIZICO-GEOGRAFICE.	
I.1. Numele satului	9
I.2. Așezarea satului	11
I.3. Condiții fizico-geografice	15
CAPITOLUL II: EVOLUȚIA ISTORICĂ A SATULUI BONȚEȘTI DIN CELE MAI VECHI TIMPURI PÂNĂ ÎN ZILELE NOASTRE.	
II.1. Ținutul Căpânei	22
II.2. Bonțești – localitatea românească	25
II.3. Bonțeștiul și Calea Ferată Sântana-Brad	39
II.4. Bonțeștiul în timpul Primului Război Mondial	41
II.5. Ander Petru, ultimul veteran al Primului Război Mondial	45
II.6. Bonțeștiul interbelic	46
II.7. Viața politică interbelică a Bonțeștiului	49
II.8. Antrenarea bonțenilor în Cel de-al Doilea Război Mondial	52
II.9. Perioada postbelică	59
II.10. Înființarea Gospodăriei Agricole Colective „Grivița Roșie” Bonțești.....	61
II.11. Asociația Intercooperatistă Pomicolă Gurahonț, Ferma 2 Bonțești.....	62
II.12. Composesoratul Foștilor Urbarialiști	63
II.13. Viața politică postbelică până la Revoluția din Decembrie 1989	63
II.14. Bonțeștiul după Revoluția din Decembrie 1989	64
CAPITOLUL III: POPULAȚIA SATULUI BONȚEȘTI ÎNCEPÂND CU ANUL 1525 PÂNĂ ÎN ZILELE NOASTRE.	
III.1. Populația satului în secolul al XVIII-lea	66
III.2. Populația satului în secolul al XIX-lea	70
III.3. Populația satului în secolul al XX-lea	73
III.4. Populația satului în secolul al XXI-lea	76
III.5. Mișcarea migratoare	77
CAPITOLUL IV: CÂTEVA CONSIDERAȚII LEGATE DE ECONOMIA SATULUI DE-A LUNGUL ISTORIEI.....	82
CAPITOLUL V: VIAȚA RELIGIOASĂ DE-A LUNGUL ISTORIEI.	
V.1. Scurt istoric al vieții religioase. Biserica Ortodoxă cu hramul „Sfinții Arhangheli”	87
V.1.1. Pictura Bisericii Ortodoxe	89

V.1.2. Șirul preoților	90
V.1.3. Construcția Bisericii actuale	93
V.1.4. Corul Bisericii Ortodoxe	94
V.1.5. Fanfara Bisericii Ortodoxe	95
V.1.6. Epitropii Bisericii	95
V.1.7. Clopotele Bisericii	96
V.1.8. Artemisele Bisericii	96
V.1.9. Cărțile de cult	96
V.1.10. Icoane vechi	96
V.1.11. Casa parohială	97
V.1.12. Pământurile Bisericii	97
V.1.13. Vizite canonice	98
V.1.14. Membri Consiliului Parohial	99
V.1.15. Date sumare despre Biserica Ortodoxă Mustești, filie a Bisericii Ortodoxe Bonțești	99
V.1.16. Cimitirul satului	100
V.2. Biserica Baptistă „Vestea Bună” Bonțești	100
V.2.1. Apariția bapismului pe Valea Crișului Alb. Primii bapțiști la Bonțești	101
V.2.2. Lăcașurile Bisericii Baptiste Bonțești	104
V.2.3. Organizarea Bisericii Baptiste Bonțești	108
V.2.4. Pastorii Bisericii Baptiste Bonțești	109
V.2.5. Prezbiterii Bisericii Baptiste Bonțești	112
V.2.6. Diaconii Bisericii Baptiste Bonțești	113
V.2.7. Comitetul Bisericii Baptiste Bonțești	113
V.2.8. Activitatea misionară a Bisericii Baptiste	114
V.2.9. Formațiile muzicale ale Bisericii. Corurile.....	117
V.2.10. Activitatea Fanfarei.....	120
V.2.11. Orchestra de mandoline	122
V.2.12. Serviciile Bisericii	124
V.3. Mișcarea Penticostală din Bonțești	129
V.3.1. Biserica Penticostală Bonțești	131
V.3.2. Adunările dezidenților	132
V.3.3. Organizarea Bisericii Penticostale	133
V.3.4. Serviciile Bisericii Penticostale	134
V.3.5. Formațiile muzicala a Bisericii Penticostale din Deal.....	134
V.3.6. Biserica Penticostală „Betania”	134
V.3.7. Organizarea Bisericii Penticostale „Betania”	136
V.3.8. Programele Bisericii Penticostale „Betania”	136
V.3.9. Formațiile Bisericii Penticostale „Betania”	136

CAPITOLUL VI. ÎNVĂȚĂMÂNTUL. ȘCOALA DIN BONȚEȘTI DE LA ÎNFIINȚARE PÂNĂ ÎN ZILELE NOASTRE

VI.1. Înființarea Școlii din Bonțești	137
VI.2. Școala din Bonțești între anii 1821-1867	138
VI.3. Școala Românească din Bonțești între anii 1867-1918	139
VI.4. Școala Primară „Andrei Șaguna” între anii 1919-1948	141

VI.5. Școala din Bonțești între anii 1948-1990	146
VI.6. Școala din Bonțești în perioada postdecembristă	148
VI.7. Grădinița de Copii din Bonțești	150
CAPITOLUL VII: DIN ACTIVITATEA CULTURAL ȘI SPORTIVĂ A SATULUI	
VII.1. Primele manifestări culturale	156
VII.2. Construcția Căminului Cultural „Erou sublocotenent Teodor Șoic” din Bonțești	160
VII.3. Poetul local – Marius Petru Darău	161
VII.4. Poetul local – Precup Valentin	165
VII.5. Activitatea sportivă. Primele manifestări sportive în sat	167
CAPITOLUL VIII: DIN ACTIVITATEA ȚĂRANULUI BONȚAN ÎN PERIOADA INTERBELICĂ ȘI PÂNĂ LA COLECTIVIZAREA AGRICULTURII.	
VIII.1. De la bobul de grâu la pâinea aburindă pe masă	172
VIII.2. De la firul de cânepă la straietele țărănești	177
CAPITOLUL IX: OAMENI DE SEAMĂ AI SATULUI BONȚEȘTI.	
IX.1. Absolvenți instituții de învățământ superior	180
IX.2. Câteva din personalitățile intelectualității bonțene.....	184
BIBLIOGRAFIE.....	266
ANEXE	270

CUVÂNT ÎNAINTE

Salutăm cu bucurie și recunoștință îmfăptuirea unui mai vechi vis al profesorului Darău Ioan Toma de a scrie monografia localității Bonțești, comuna Gurahonț, județul Arad, intitulată „Bonțești, satul de pe Dealul Teșit – Monografie istorică”.

S-ar putea pune întrebarea: De ce satul Bonțești și de ce profesorul Darău Ioan Toma? Răspunsul este cât se poate de simplu și clar: vocația de dascăl de istorie a domnului Darău Ioan Toma, fiu al satului Bonțești, precum și aplecarea Domniei sale spre cercetare.

Eu cred că munca celui ce scrie monografia unei așezări omenești se aseamănă cu munca anevoioasă și asiduă a căutătorilor de comori.

Monografia localității Bonțești reprezintă munca unui om cu multă împlinire intelectuală, de ani de zile, care presupune un aspru regim de studiu, analiză și sinteză a datelor documentare ce pătrund adânc în trecut, încercând să reconstituie traseul existențial al localității.

Datele istorice, aspectele și evenimentele majore încearcă să descifreze esența lucrurilor, evidențiind felul în care acesta au influențat, într-un fel sau altul, viața localității Bonțești.

Mai cred, de asemenea, că această monografie are o importanță deosebită pentru noi, în sensul că ne ajută să ne cunoaștem rădăcinile, tradițiile și obiceiurile din care ne-am tras seva, pe care să le ducem mai departe, ele conferindu-ne identitatea, alături de formele de relief pe care le purtăm în suflet.

De aceea, cu toată căldura sufletească, vă recomand „Bonțești, satul de pe Dealul Teșit – Monografie istorică”, pentru că, doar citind-o, vă veți putea face o imagine mai obiectivă și mai corectă despre comunitatea satului Bonțești.

PRIMAR,

prof. Ana – Lenuța Moțica

PREFAȚĂ

Profesorul de istorie Dărau Ioan Toma își onorează numele și profesia printr-o amplă lucrare monografică de înaltă valoare științifică: **Cultură și civilizație pe Valea Musteștiului. Bontești – satul de pe Dealul Teșit.**

Autorul, Dărau Ioan Toma, fiu al satului Bontești, este absolvent al Facultății de Istorie – Geografie din Timișoara. Ca om al școlii, și-a dedicat întreaga viață învățământului românesc, prin dăruire și competență, contribuind la realizarea unui învățământ de calitate.

În cariera sa didactică, profesorul Dărau Ioan Toma, pe lângă activitatea la clasă, cu elevii, a îndeplinit diferite funcții: director adjunct la Grupul Școlar „Ioan Buteanu” din Gurahonț, jud. Arad; profesor la Școala cu clasele I – X, Hălmagiu, jud. Arad; director la Școala cu clasele I – VIII, Chisindia, jud. Arad; profesor la Școala cu clasele I – VIII, Pleșcuța, jud. Arad; profesor la Școala cu clasele I – VIII, Avram Iancu, jud. Arad.

Perfecționarea activității didactice, s-a realizat prin cursuri de formare profesională, urmate la Universitatea de Vest din Timișoara, Inspectoratul Școlar al Județului Arad, M.E.I. Institutul Central de Perfecționare a Personalului Didactic – Filiala Timișoara. Mai mult, în perioada 1990 – 2000, a făcut parte din Administrația Locală, în calitate de Consilier local.

Competențele didactice și sociale ale profesorului Dărau Ioan Toma s-au remarcat prin preocupări de organizare de acțiuni internaționale cu elevii și reprezentanții cultelor religioase locale, ortodox, baptist și pentecostal; preocupări de recuperare și valorificare a tradițiilor folclorice locale, a istoriei locale, prin cercetări asupra istoriei locale, legate de istoria satului Bontești, a Ținutului Hălmagiului, a învățământului gurahonțean, fiind membru al Asociației de Prietenie Gurahonț – Volvestre, fiind vicepreședinte (1992 – 1996) și președinte al Asociației Agricole „Înfrățirea” Bontești (1996 – 2000).

Experiența, devotamentul, dragostea de oameni și locurile natale au înscris numele profesorului de istorie Dărau Ioan Toma pe lucrarea: **Cultură și civilizație pe Valea Musteștiului. Bontești – satul de pe Dealul Teșit.**

În cele 9 (nouă) capitole ale monografiei sunt prezentate:

- I. Așezarea satului, condițiile fizico-geografice;
- II. Evoluția istorică a satului Bontești, începând cu cele mai vechi timpuri până în zilele noastre;
- III. Populația satului Bontești, începând cu anul 1525, până în zilele noastre;
- IV. Câteva considerente legate de economia satului de-a lungul istoriei;
- V. Viața religioasă de-a lungul istoriei;
- VI. Învățământul. Școala din Bontești de la înființare, până în zilele noastre;
- VII. Din activitatea culturală și sportivă a satului;

VIII. Din activitatea țaranului bonțean în perioada interbelică și până la colectivizarea agriculturii;

IX. Oameni de seamă ai satului Bonțești.

Lucrarea se încheie cu o amplă bibliografie și Anexe.

Ampla monografie a satului Bonțești, cuprinzând peste 300 de pagini A4, impun numele profesorului de istorie, Ioan Toma Dărau, cercetătorilor remarcabili ai învățământului arădean și național.

Munca sa onorează prin devotamentul și responsabilitățile asumate, ca fiu al satului Bonțești, numărându-se printre cei 124 fii de țărani, care au absolvit instituții de învățământ superior.

Monografia satului Bonțești din județul Arad, întregeste istoria românilor din Transilvania, prin apariția ei în preajma aniversării Centenarului Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918.

Prof. univ. dr. Cristian Haiduc

Prorector al Universității „Vasile Goldiș” Arad

CUVÂNTUL AUTORULUI

A-ți cunoaște trecutul este o datorie patriotică a fiecărui cetățean, a tuturor românilor, de la cei de vârsta copilăriei până la cei cu părul nins, de la cei care trudesc pe ogoare până la cei își desfășoară activitatea în înalte instituții științifice, politice și culturale. A-ți cunoaște istoria satului natal înseamnă a-ți cunoaște originile, origini de care trebuie să fim mândri toți românii care trăiesc în această țară sau care nevoile i-au împins să trăiască departe de locurile unde s-au născut, unde au copilărit, unde au învățat primele litere sau au învățat deprinderile de muncă.

Satul natal constituie izvorul vieții, căci din el am primit viața, în el am deprins limba în el ne-am format ca oameni. Satul natal este locul care trebuie să-l păstrăm ca pe o avere moștenită de la strămoșii noștri, este locul care trebuie să-l păstrăm pentru cei ce ne urmează, să nu uite de unde-și trag esența vieții lor.

Un loc mirific în această țară, un loc binecuvântat de Dumnezeu, cum spunea și marele patriot Nicolae Bălcescu despre țara noastră este și satul Bonțești, din bazinul hidrografic al Văii Musteștiului și al Crișului Alb.

Sat cu oameni harnici și muncitori, sat cu oameni care au dat țării, moștenire poporului nostru, oameni de seamă, este satul așezat în Depresiunea Zarandului în comuna Gurahonț, în ținutul cu același nume, respectiv în județul Arad.

Cititorul care nu cunoaște zona poate afla despre satul Bonțești în primul rând din hărțile rutiere ale României urmărind traseul DN 79A Vărșand -Chișineu-Criș – Vârfurile, ca să nu mai amintim informațiile pe care ni le dă mass media și alte mijloace de informare în masă.

Bonțeștiul ca localitate a dat de-a lungul anilor o serie de personalități care au contribuit într-un fel sau altul la crearea culturii și civilizației Văii Musteștiului, a culturii Ținutului Gurahonțului și mai presus de toate a culturii și civilizației românești.

Faptul că m-am născut în această localitate, că am trăit în ea m-a făcut să scriu această lucrare, lucrare pe care o dedic tuturor celor ce simt ceva pentru satul Bonțești, a neamului din care mă trag, a tuturor celor care într-un fel sau altul sunt legați de această localitate. De-a lungul carierei mele didactice am cules mai multe informații despre localitate, informații pe care le-am centralizat și am căutat să le includ în prezenta lucrare. Mulțumesc celor care m-au ajutat în depistarea unor izvoare istorice despre localitate, a celor care au contribuit oral sau scris la culegerea informațiilor, a tuturor celor care au răspuns cu promptitudine la solicitările mele.

Bonțenii, așa cum am arătat și mai înainte au fost întotdeauna oameni mândri, "făloși", căutând să fie așa cum cu mândrie își spuneau cei din Banat "să fie fruncea" dar și "mincea" așa cum spuneau și cei din Ardeal.

Am intitulat această lucrare monografică "Cultură și civilizație pe Valea Musteștiului" în primul rând pornind de la origini, de la izvor spre vărsare, lucrarea referindu-se doar la satul Bonțești, locul revărsării văii, așa cum cultura și civilizația pornită de la izvoarele istoriei se revarsă în marea cultură și civilizație a poporului român. În al doilea rând menționez faptul că satul care la început a fost format din crânguri, cele mai multe crânguri fiind așezate de-a lungul Văii Musteștiului.

Realizarea prezentei lucrări nu a fost deloc ușoară, până în prezent nu s-a scris aproape deloc despre satul nostru, iar scrierile făcute au fost realizate doar din auzite prin viu grai, informațiile nu-și găseau în acest fel veridicitatea. Există puține informații locale atât la biserică cât și la școală, de aceea am fost nevoit să apelez la alte izvoare aflate în Arhivele statului la Arad, Arhiva Primăriei Gurahonț sau a bisericilor din localitate. În general toate informațiile pe care le-am aflat sunt dispersate în mai multe lucrări de nivel județean, de interes regional sau de nivel local.

Prezenta lucrare cuprinde în total nouă capitole cu mai multe subcapitole care caută să abordeze toate aspectele vieții social culturale din cadrul localității. Un prim capitol se referă la așezarea satului, la explicația numelui satului și a condițiilor fizico-geografice existente pe teritoriul satului. Următorul capitol este legat de evoluția istorică a satului din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre. Un loc important îl are situația demografică și evoluția ei redată în cele mai vechi recensăminte până în prezent. Economia satului, ocupațiile oamenilor sunt prezentate de asemenea de-a lungul istoriei evidențindu-se principalele aspecte economice. Un capitol important îl reprezintă viața religioasă a satului, bisericile apoi învățământul, oamenii de seamă ai satului, activitatea sportivă culturală. Am căutat de asemenea să prezint două aspecte principale legate de activitatea economică a satului de a prezenta două aspecte prin care am căutat să arat că țărănul român dintotdeauna n-a cerut nimic la nimeni ci să dea prin puterea mâinilor sale cele necesare vieții de zi cu zi.

Bonțeschiul, este o localitate mică dar plină de istorie, aceasta permițându-mi să abordez subiecte pe care le putem întâlni numai la localitățile cu mult mai mari față de Bonțeschi.

Țin să mulțumesc pe această cale tuturor celor care m-au inițiat în tainele acestui tip de lucrare, în special regretatului profesor Kovach Geza, cu care am conlucrat foarte mult în special în realizarea capitolului despre istoria medievală a satului, inginerului Faur Vasile care mi-a pus la dispoziție majoritatea recensămintelor populației de-a lungul istoriei sau unor arhivari de la Primăria Gurahonț, a celor care mi-au furnizat date despre Parohia Ortodoxă a Bonțeschiului, a Bisericii Baptiste și a unor cetățeni din sat în special a lui Șerb Pavel, a inginerului Jimon Eugen, inginerului Ilca Florin a profesorului universitar Haiduc Cristian, a arhitectului Feier Ionel care s-a preocupat de asigurarea a două hărți importante, harta Josefină și harta Franciscană, a scriitorului Marcel Petrișor originar din Ocășor și alții care s-au implicat într-un fel sau altul.

Țin totodată să mulțumesc pentru sprijinul financiar și încurajările făcute de d-na primar prof. Moțica Ana-Lenuța, a consilierilor locali Gurahonț și d-lui viceprimar Blaj Daniel, președinte al Composesoratului Urbarial Bonțeschi.

Alegerea acestei tematici și realizarea prezentei cărți o consider importantă atât pentru mine cât și pentru cei interesați de alte localități din Ținutul Gurahonțului așa cum îmi doresc să se implementeze această nouă denumire de Ținut al Gurahonțului având în primul rând în vedere individualizarea acestuia în cadrul Țării Zarandului.

Bonțeschi, 2017

CAPITOLUL I

AȘEZAREA SATULUI. CONDIȚII FIZICO-GEOGRAFICE

I.1. Numele satului Bonțești

Numele satului Bonțești este legat de amplasarea fostului crâng principal în hotarul de azi al satului.

Potrivit Dicționarului explicativ al limbii române (DEX), rădăcina cuvântului este bont, care înseamnă ceva teșit, tocit, iar referitor la așezarea satului cuvântul bont înseamnă deal teșit. Dacă avem răbdarea să privim de la nord spre sud așezarea satului, dinspre Valea Crișului Alb într-adevăr terasa a treia a Crișului Alb apare ca un deal teșit.

BONȚEȘTIUL VĂZUT DE PE DEALUL TEȘIT – FOTO REALIZAT DE ING. MOȘ BENIAMIN

În lucrarea lui David Prodan "Domeniul Cetății Șiria la 1525" apărută în Anuarul Institutului de Istorie din Cluj în 1960, apar două nume, *Stan Boncza* și *Giurka Boncza*, nume de familie legate tocmai de numele satului. În timp aceste nume au dispărut, dar numele satului (crângul principal) s-a păstrat până în zilele noastre.¹

I.2. Așezarea satului

Așa după cum am arătat în partea de introducere, satul Bonțești, aparține din punct de vedere administrativ de comuna Gurahonț, județul Arad. Din punct de vedere geografic satul este situat în Depresiunea Zarandului, mai precis într-o subunitate a depresiunii, Depresiunea Almaș-Gurahonț, în bazinul hidrografic al Văii Musteștiului, respectiv al Văii Crișului Alb. Distanța de la Gurahonț la Bonțești este de 2,5 km, de orașul Sebiș este de 24 km iar de reședința județului la 103 km pe ruta Arad – Ineu - Bonțești sau 86 de km pe ruta Arad – Mâsca – Buteni - Bonțești.

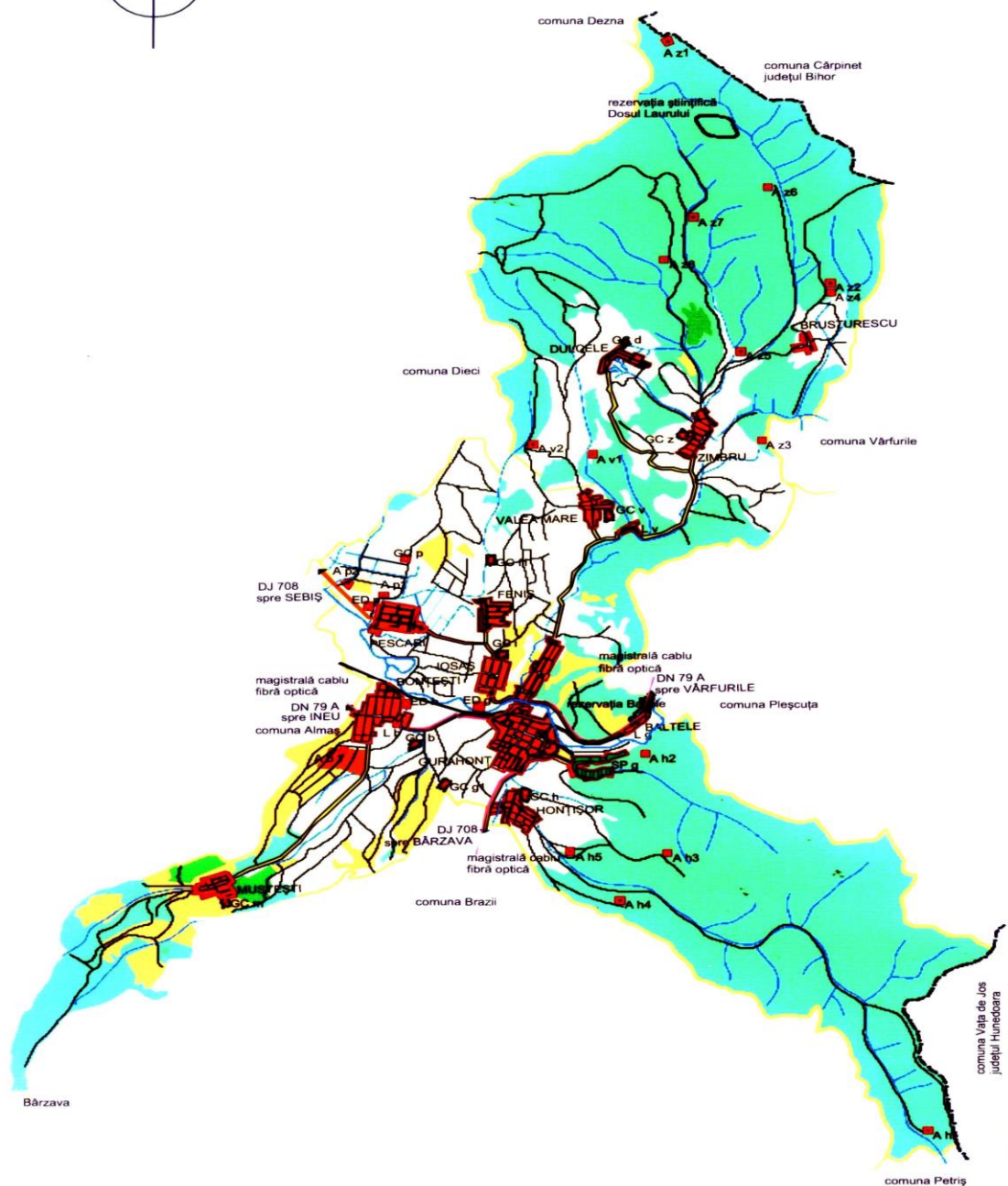
Satul este străbătut de DN 79A, Vârșand – Chișineu-Criș – Vârfurile, șosea modernizată care face legătura cu șoseaua europeană Oradea – Deva sau DN76, având în felul acesta acces și spre Brad la 58 km sau spre Deva la 90 km.

Această așezare a satului a făcut posibilă accesul tineretului pentru studii spre Arad sau Brad, iar adulților spre locuri de muncă în cele două orașe.

Bonțenii au avut avantajul deplasării ușoare spre aceste orașe și datorită căii ferate Arad-Brad prin Halta Bonțești, haltă care deservea până nu demult și satele Mustești, Pescari și Crocna.

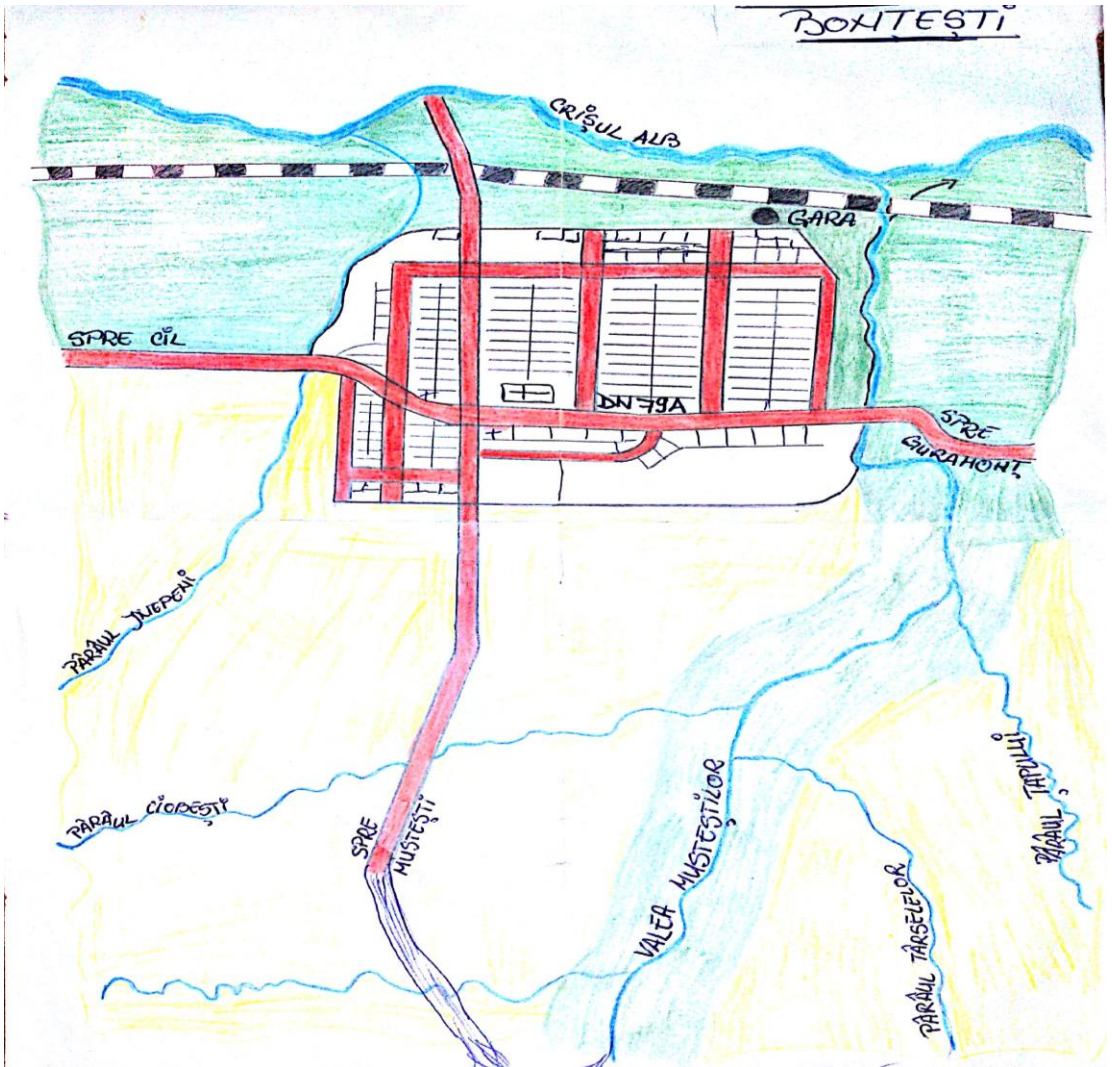
Satul se învecinează cu hotarele satelor Gurahonț, Honțișor și Brazii spre est, cu hotarele Secașului și Musteștiului spre sud, cu hotarele satelor Rădești și Cil spre vest iar spre nord cu hotarele satelor Pescari și Iosaș.

¹ David, Prodan – *Domeniul Cetății Șiria la 1525*, în Anuarul Institutului de Istorie din Cluj, 1960, p.83.

HARTA COMUNEI GURAHONȚ - PRELUATĂ DIN PUG PRIMĂRIA GURAHONȚ

Apropierea de centrul de comună, de orașele Sebiș și Brad, cât și facilitățile pe care le oferă DN79A, cât și calea ferată Arad-Brad, DJ708 Gurahonț – Mădrigești – Julița și o bogată rețea de drumuri comunale sau drumuri neclasificate au făcut dintotdeauna din Bonțești o localitate prosperă căutată de cei interesați de un trai mai bun de un acces mai ușor având în vedere deplasările spre locurile de muncă.

SCHIȚA HOTARULUI SATULUI BONTESTI

Bonțeștiul deține o suprafață de 1203 ha în extravilan și 79,72 ha în intravilan. Suprafața din intravilan este repartizată astfel:

- Locuințe – 55,90 ha;
- Unități industriale și depozite – 3,65 ha;
- Unități agrozootehnice – 0,20 ha;
- Instituții și servicii de interes public – 1,20 ha;
- Căi de circulație și transport: - rutier – 14,25 ha, feroviar 0,20 ha;
- spații verzi, sport și agrement - 0,65 ha;
- ape – 0,25 ha;
- terenuri neproductive – 0,50 ha.

TOTAL – 77 ha

La această suprafață din intravilan se mai adaugă și trupuri izolate cu 2,72 ha, total general 79,72 ha.²

I.3. Condiții fizico-geografice. Relieful.

Teritoriul satului se suprapune unei părți a Depresiunii Almaș-Gurahonț iar luat împreună cu satul Mustești cuprinde și o parte a Munților Zarandului, respectiv al Masivului Drocea.

Urmărind harta Văii Musteștiului de la izvoare la vărsare, aceasta cuprinde următoarele zone de relief:

a) Zona montană ocupă extremitatea nordică a munților Zarandului cu o bună parte din Masivul Drocei care atinge o altitudine de 835 m. Masivul Drocea se caracterizează printr-o maturizare pronunțată, cu o platformă larg dezvoltată (Drocea Mare), cu o pantă uniformă și o Vale a Musteștiului destul de largă, cu un relief care coboară către zona depresionară în trepte plane și alungite. Dealul Musteștilor situat în stânga văii coboară până la 360 m altitudine în punctul numit Răslăvești. Culmea din partea dreaptă de asemenea este alungită, cel mai important vârf este *Fuiovu* cu o înălțime de 420 m, apoi *Poncele* și *Goroni*. Pantele sunt în general domoale aceasta favorizând extinderea pădurilor de fag și stejar, ce ocupă aproximativ 80% din suprafață.³

b) După ce valea străbate satul Mustești intrăm în zona dealurilor piemontane, pe stânga dealul Troscelor, Budina apoi Știolne iar în partea dreaptă a văii urmează dealul de la Fila și Țapu. Aceste dealuri aparțin zonei piemontane cu înălțimi de până la 200 m, coborând treptat spre satul Bonțești până la altitudinea de 165 m. Pe versanții dealurilor piemontane care aparțin dealurilor vestice apar piemonturi fierestruite de văi consecvente, întâlnim de asemenea fenomenul de degradare a terenului reprezentată prin alunecări, solifluxiuni, ravene și chiar organisme torențiale. Toate aceste fenomene fac ca aceste dealuri să se individualizeze în cadrul dealurilor vestice, primind un caracter aparte. Din această cauză putem să le denumim mai simplu Dealurile Bonțeștiului.

c) În partea inferioară a Dealurilor Bonțeștiului sunt sculptate terasele Crișului Alb și a Văii Musteștiului. Deplasarea spre dreapta a Văii Crișului Alb datorită subsidenței a determinat dezvoltarea teraselor în hotarul satului Bonțești.⁴ Terasa I are caracter de îngemănare a unor conuri de dejecție. Terasa II 6-10 m este bine dezvoltată în hotarul satului Bonțești. Terasa III se racordează bine cu terasa Văii Musteștiului. Satul este așezat pe terasa a II-a și a III-a a Crișului Alb. Terasa IV de 25-35m reprezintă ultimul nivel de terasă cu toate elementele individualizate.⁵ Terasa V, VI, VII nu sunt terase tipice și nu pot fi identificate decât foarte greu.

Ultima formă de relief o constituie lunca Crișului Alb. Pe teritoriul satului Bonțești lunca se întinde pe o distanță de circa 1,5-2km. Este caracterizată prin acțiunea de eroziunea a Crișului Alb și în același timp de acumulare. Este un caz tipic care pornește din fața Haltei CFR până la

² Arhiva Primăriei Gurahonț, serviciul de arhitectură – dl. ing. Rob Ilie

³ Spiridon, Groza – Studii privind geografia populației și așezărilor omenesti ce aparțin centrului economic Gurahonț și a zonelor de influență, , Manuscris, p.12.

⁴ Ibidem, p. 12-13.

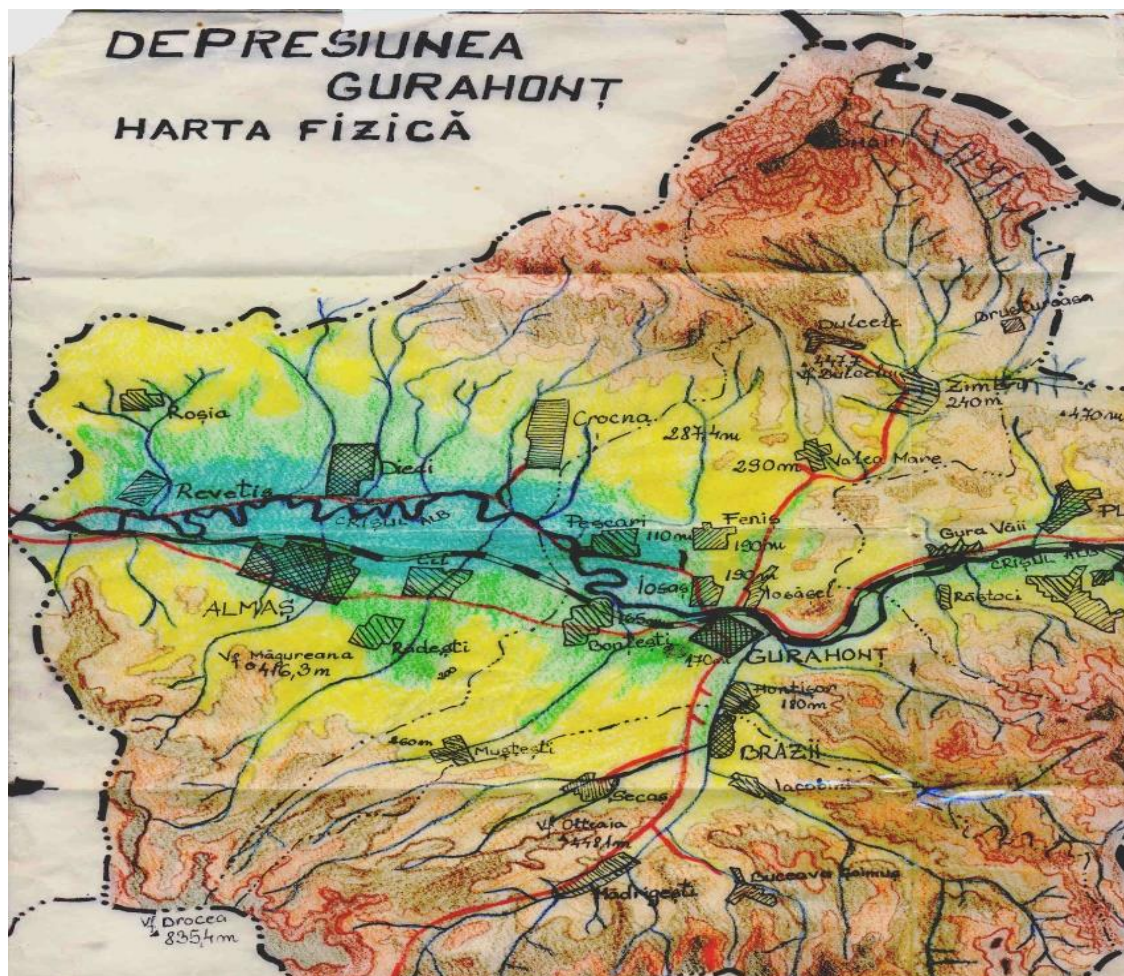
⁵ Ibidem, p. 13.

hotarul satului Pescari. Aceste eroziuni au dus la mutarea permanentă a albiei Crișului, numai în ultima sută de ani, albia mutându-se de la sud spre nord apoi de la nord spre sud de cel puțin 3-4 ori. Acest fenomen a generat mutarea hotarului satului în raport cu hotarul Iosașului și Pescariului, ducând la dispute teritoriale legate de proprietățile agricole. Un exemplu îl constituie procesele duse de Biserica Ortodoxă din Bonțești și cetățeni din satul Iosaș(**vezi anexa**).

Un alt fenomen care se constată este și fenomenul de înmlăștinuirea terenurilor la contactul dintre prima și a doua terasă a Crișului (cazul proprietăților numite la Halicuțu și Subiserică), formare de bălți, unele asanate, altele se văd și în prezent. Aceste fenomene impun regularizarea albiei Crișului Alb, lucrări începute în hotarul satului Bonțești, dar care nu au mai continuat.

În concluzie se poate afirma că relieful Văii Musteștiului este destul de variat, existând o proporționalitate între formele de relief. Dacă în zona montana se întâlnește în totalitate în hotarul satului Mustești, zona de deal, oferă condiții favorabile dezvoltării pomiculturii, ramura tradițională despre care voi arăta și în alte capitole. Zona de câmpie este favorabilă pentru cultura cerealelor, iar zona de luncă pentru legumicultură, ramură a agriculturii care o practică și locuitorii satului Bonțești, dar într-un procent mai mic față de locuitorii din Pescari și Iosaș.

În concluzie relieful satului Bonțești este un relief tipic depresiunii Almaș - Gurahonț ceea ce se poate observa și din harta alăturată, care prezintă unitățile de relief din Ținutul Gurahonțului, respectiv Comuna Gurahonț.

HARTA UNITĂȚILOR DE RELIEF DIN ȚINUTUL GURAHONȚULUI

Clima

Din punct de vedere climatic hotarul satului Bontești se încadrează în tipul de climă temperată cu temperaturi multianuale ce depășesc 9°C , climat care este caracteristic întregii Depresiuni Almaș - Gura Honț.

Factori de bază care dau nota caracteristică microclimatului satului sunt; circuitul general al maselor de aer, existența lanțului muntos radiația solară și altele. Datorită poziției pe care o ocupă în cadrul depresiunii se poate afirma cum că climatul satului se află sub influența maselor de aer vestic (bătrâni afirmău că „bate vântul de la Oradea”), ceea ce conferă climatului un caracter moderat.

Datele principale pe care le deținem referitoare la climatul satului se pot găsi, de altfel observațiile fiind făcute la stația meteorologică Iosăș. Informațiile au fost culese și din Atlasul climatologic al României.

Temperatura. Așa după cum am arătat înainte media multianuală depășește 9°C , mai ridicată decât media pe țara, climatul mai blând favorizând existența castanului comestibil în

satul Mustești, dar și izolat în unele gospodării din satul Bonțești. Luna cea mai rece este luna ianuarie, iar cea mai caldă este iulie. Verile sunt călduroase și în general secetoase, toamnele sunt lungi, însorite, brumele timpurii apar în luna octombrie, rar în luna septembrie. Primăvara apare în luna martie, dovada făcând-o înflorirea caisului și a piersicului cu mult mai devreme decât în alte sate din depresiunea Almaș - Gurahonț. Brumele târzii sunt prezente la sfârșitul lunii aprilie, rar se întâmplă fenomenul și în luna mai.

Vânturile caracteristice sunt cele din partea nord-vest, sunt cele care în general aduc ploi. Fenomenul de furtuni violente este în general un fenomen rar, furtuna demolându-se odată cu intrarea vântului în depresiune.

Precipitațiile cele mai abundente sunt în luna martie, dar și sfârșitul lunii mai sau iunie. Iernile sunt în general sărace în zăpadă, zăpezi mari întâlnindu-se în anii 1953-1954 apoi 1961-1962 și în alți ani. Prima zăpadă cade de obicei în luna decembrie și tine până la începutul lunii martie. În ultimii ani stratul de zăpadă din ce în ce mai mic, dacă ne întoarcem înapoi și ne gândim că în anii '40-'50 săniile erau folosite din plin atât în muncile agricole cât și pentru distracția copiilor.

Apele

Hotarul satului este străbătut de la est la vest de Crișul Alb, râu cu un debit destul de mare și constant, reflectând condițiile climatice ale bazinului său hidrografic din cursul superior și mijlociu. Cursul, așa după cum am mai arătat și înainte este destul de meandrat, coturi cum le spun localnici (cotul din fața Haltei CFR, cotul de la Antița, cotul mic, cotul mare). Crișul Alb desparte hotarul satului Bonțești de hotarele satelor Iosaș și Pescari. Mutându-și în ultima sută de ani cursul, hotarul dintre sate a suferit și el modificări, unii rămânând cu proprietățile de-o parte și de-a alta a Crișului, fiind nevoiți să își înstrăineze proprietățile, iar unii chiar le-au abandonat.

Primăvara se produc inundații, dar ele afectează mai mult hotarul satului Iosaș și Pescari, malul dinspre hotarul satului Bonțești fiind mai înalt. De-a lungul vremurilor Crișul Alb și-a schimbat adeseori cursul, lăsând în urma lui bălți, care păstrează în ele câte un ochi de apă, unele fiind alimentate și din izvoare din cea de-a doua terasă a râului. Cel mai important afluent al Crișului Alb pe teritoriul satului este Valea Musteștiului, râu cu caracter nepermanent, care parcurge de la izvoare la vărsare circa 12km. Valea Musteștiului izvorăște din masivul Drocea sub forma a doua izvoare: *La Vălae* și din *Calea lui Șuleu*. Valea primește și de o parte și de alta mai mulți afluenți, mai multe pâraie, unele care se alimentează din izvoare, dar cele mai multe se alimentează din precipitații având un caracter nepermanent. În amonte cel mai important afluent este pârâul de la *Orășel*, apoi pâraiele de la *Târsele*, *Țapului*, în partea dreapta alimentându-se din izvoare. De altfel toata culmea din partea dreapta este plină de izvoare începând cu cele din *Bănțești*, *Târsele* - *Izvorul lui Constantin Danci*, *Țapu*, *Izvorul lui Ștefan Șerb*, *Izvoarele lui Jîga și Parfarie* din dealul *Sorițeștiului* sau *Izvorul lui Giura de După Deal*.

În partea stângă izvoarele sunt aproape inexistente, doar fântâna de la *Știolne* este cea care nu seacă în timpul verii. Pâraiele din partea stângă sunt *Pârâul Ciuții* și *Pârâul Ciobeștilor*. Unele pâraie prezintă fenomenul de eroziune, afectând porțiuni din pășunile satului.

Rezervele de apă potabilă din pânza freatică și din pânzele de adâncime sunt suficiente și pot asigura necesarul de apă potabilă pentru nevoile populației, a animalelor sau a altor activități economice.

Solurile

Predominante, în zona satului Mustești sunt soluri brune și brun roșcate, iar în zona Bonțeștiului predomină podzolul în proporție de 70% din suprafața agricolă. Solurile aluvionare sunt puține și se găsesc în terasa I a Crișului Alb. Se mai întâlnesc și pe lângă fostele brațe ale Crișului, soluri gleice, semigleice(hamoacele).

Vegetația

Din punct de vedere floristic, vegetația aparține subregiunii eurosiberiene. Ca o caracteristică de bază a covorului vegetal se remarcă marea varietate și bogăție în specii, în funcție de condițiile climatice și de relief.

Pădurea din zona Musteștiului este bine reprezentată de pădurea de foioase. În pădure se pot întâlni: fagul, gorunul, carpenul, paltinul, ulmul, frasinul, teiul, cireșul sălbatic și altele. În anii '70 și '80, ocolul silvic a executat în urma exploatării masei lemnoase de foioase, plantații de conifere din speciile de molid pin duglas și larice.

În regiunea deluroasă se întâlnește cerul, gorunul, iar în pădurea de la Fila este răspândit salcâmul.

În ultimul timp își fac loc tot mai mult plopul de pădure și tufișurile de carpen, alunul care ocupă mari suprafețe în detrimentul pășunilor.

În lunca Crișului Alb de-al lungul Văii Musteștiului și pe cele mai importante părți, sunt prezente zăvoaiele de sălcii, plop și arini.

Influențele mediteraneene își spun cuvântul la Mustești unde poate fii întâlnit castanul comestibil care fructifică ca și cum ar fi în condiții normale.

Fauna

Lumea animală constituie o mare bogăție de la numeroase specii de nevertebrate(viermi, moluște, insecte) până la mamiferele mari.

Dintre ierbivore în pădurile masivului Drocea, dar mai nou coborând până în zăvoaiele de pe lângă pâraie, întâlnim căprioara, cerbul și mistrețul. Mistrețul produce mari pagube culturilor de cartof, iar toamna culturilor de porumb. Cetățeni din satul Mustești și cei din Bonțești care au terenuri în zona de deal sunt nevoiți să-și păzească culturile prin diferite metode de la zgomote produse în timpul nopții, la efecte sonore în timpul nopții, câini de pază și altele.

Dintre răpitoare putem aminti: dihorul, jderul, vulpea, dar tot mai rar râsul și lupul.

Păsările sunt reprezentate de fazani, potârnică, mierle, pițigoii, sturzi, prepelițe, grauri, ciocănitore, coțofene.

Răpitoarele sunt reprezentate de uliul păsărar, bufnița și huhurezul.

Reptilele cele mai întâlnite sunt: șarpele de pădure, gușterul, iar dintre batracieni predomină, brotăcelul, broasca râioasă și altele.

Peștii care pot fi întâlniți în Crișul Alb sunt: scobaru, cleanul, mreana, știuca, iar în Valea Musteștiului - cleanul și porcușorul care rezistă în "dalbini" și în anotimpul secetos.

Bogățiile subsolului

În urma prospecțiunilor geologice întreprinse de Societatea „Mica” din Brad între cele două războaie mondiale în masivul Drocea mai precis pe pârâul *Ascuțitul* au fost descoperite minereuri complexe neferoase și feroase. Se păstrează două galerii de mină care erau prevăzute cu șine de cale ferată îngustă și vagonete pentru transportul minereului. Menționez că acesta nu se afla în hotarul satului Bonțești, dar erau situate în pădurea Composesoratului foștilor urbarialiști din satul Bonțești. Pe pârâul de la *Pișta* se găsește argilă colorată care poate fi folosită pentru tratarea unor afecțiuni reumatismale. În albia Crișului Alb de-al lungul vremurilor au funcționat mai multe balastiere pentru extragerea pietrișurilor și nisipurilor cuarțifere.

CAPITOLUL II

EVOLUȚIA ISTORICĂ A SATULUI BONȚEȘTI DIN CELE MAI VECHI TIMPURI PÂNĂ ÎN ZILELE NOASTRE

Favorizat de așezarea geografică prin prelungirea unei zone deluroase și o bogată rețea hidrografică, care a dus la formarea unor largi terase ale Crișului Alb și a unei depresiuni intramontane pe Valea Musteștiului, hotarul satului Bonțești, alături de zonele învecinate a oferit încă din cele mai vechi timpuri, condiții prielnice pentru apariția unor comunități umane.

Hotarul satului Bonțești nu prezintă până în prezent dovezi de locuire din perioadele vechi ale istoriei, dar în satele învecinate spre vest cât și spre est au fost găsite unele materiale care atestă existența omului încă din cele mai vechi perioade ale istoriei; losășelul, apare ca cea mai veche așezare încă din paleolitic,⁶ tezaurele dacice de la Gura Văii, Feniș, Almaș, Dieci și altele.

Nu avem date nici despre prezența dacilor, apoi a romanilor în zonă, dar în mod sigur, hotarul satului nostru a fost încadrat în granițele statului dac, condus de Decebal, cât și în perimetrul fostei provincii romane Dacia.

După cucerirea Daciei de către romani, apoi în secolele IV-X populația autohtonă din valea Crișului Alb, și-a păstrat nealterată ființa, limba, tradițiile și formele social-politice de organizare, încât la pătrunderea maghiarilor în zonă a fost o populație numeroasă bine încheagată.

Pătrunderea regatului feudal maghiar în Valea Crișului Alb în regiunile montane, are loc cu o mare întârziere față de zonele de șes, începând cu secolul al XIV-lea. Această pătrundere a fost întârziată, în primul rând de populația autohtonă românească, de condițiile de relief existente.⁷

Satele românești apar în documente, odată cu actele de donație din perioada regatului ungar, cum sunt Buteni 1332, Chisindia 1349, Cil 1369, Almaș 1344, Gurahonț 1386.⁸

În secolul al XIV-lea apar în documente mai multe sate românești, ele figurând de la început ca sate valahice, adică românești.

Înainte de a trece la prezentarea propriu-zisă a istoriei satului Bonțești, voi prezenta un scurt istoric al Căpâlniei, menționată în documente ca: district românesc, centru voivodal, sau

⁶ M, Roșka, *Note preliminare asupra cercetărilor făcute în Ardeal în anul 1928, Anuarul Institutului geologic al României*, vol. 14, 1931, București.

⁷ Andrei, Caciora, Eugen, Glück, *Cnezate și voivodate românești arădene, Studii privind istoria Aradului*, București, Ed. Politică, 1980, p. 152.

⁸ Beliu, 1332-1337, *Sacerdos de villa bely*. Documente vol. III, p. 57-58, 80-95, Buteni, 1332-1336, 1387, Marki Șandor, Arad, *Varmegye es Arad, szabat kiraly varos tortenete*, Arad, I, p. 125, Documente c-4, p. 201, Almaș 1334, Documente c-3, p. 249-250, Cil 1369 (Chila), Documente c-4, p. 291, Gurahonț 1386 (Honch), Documente Hystria Valachorum, p. 325.

ținut, care în mod cert, după umila mea părere a fost situată pe teritoriul de azi al hotarului satului Bonțești.

II.1. Ținutul Căpâlniei

Prima mențiune documentară despre Căpâlna este datată din anul 1340, când districtul Kapolna era format din 30 de sate.⁹

Istoricul Ștefan Pascu *În Voievodatul Transilvaniei* menționează că cetatea Căpâlna era situată la sud de Crișul Alb și la nord de munții Zarandului în zona depresionară și colinară.

În anul 1386 apare o nouă mențiune a Căpâlniei sub două denumiri:

Nagy și Kiş Kapolna, Kapolna Inferior, et Superior.¹⁰

Cu toate strădaniile istoricilor de a identifica așezarea Căpâlniei, care așa cum am mai arătat apare ca centru voivodal, acest lucru nu a putu fii stabilit până în prezent. Unii istorici plasează cetatea Căpâlniei în perimetrul satului Bonțești-Gurahonț-Iacobini, alții spun că este situată lângă Bonțești, iar alții că ar fi fost situată pe locul de azi al Bonțeștiului.¹¹ Dacă avem în vedere toponimul de *căpâlnă* aceasta reprezintă „paraclis” sau altar, ceea ce poate să ne ducă la locul numit Târsală un loc mai înalt care privit dintr-un anumit unghi arată ca fundația unei cetăți situată pe o înălțime. Analizând ridicarea topografică Iosefină(1770), într-adevăr din locul respectiv ***Harta Districtului Căpâlna după Viktor Ecstenazy, în „Hălmaგიul sat medieval din Țara Crișului Alb, secollele XIV – XV, Ziridava, vol. V, 1975*** pot fi văzute toate satele situate între Gurahonț și Joia Mare, iar prima biserică a satului a fost situată imediat în apropierea locului respectiv.

Într-o diplomă din 1390 în Țara Zarandului sunt pomenite 6 districte românești: Hălmaგიu, Căpâlna, Vârfurile, Arăneag, Crișul Alb și Ribița.¹²

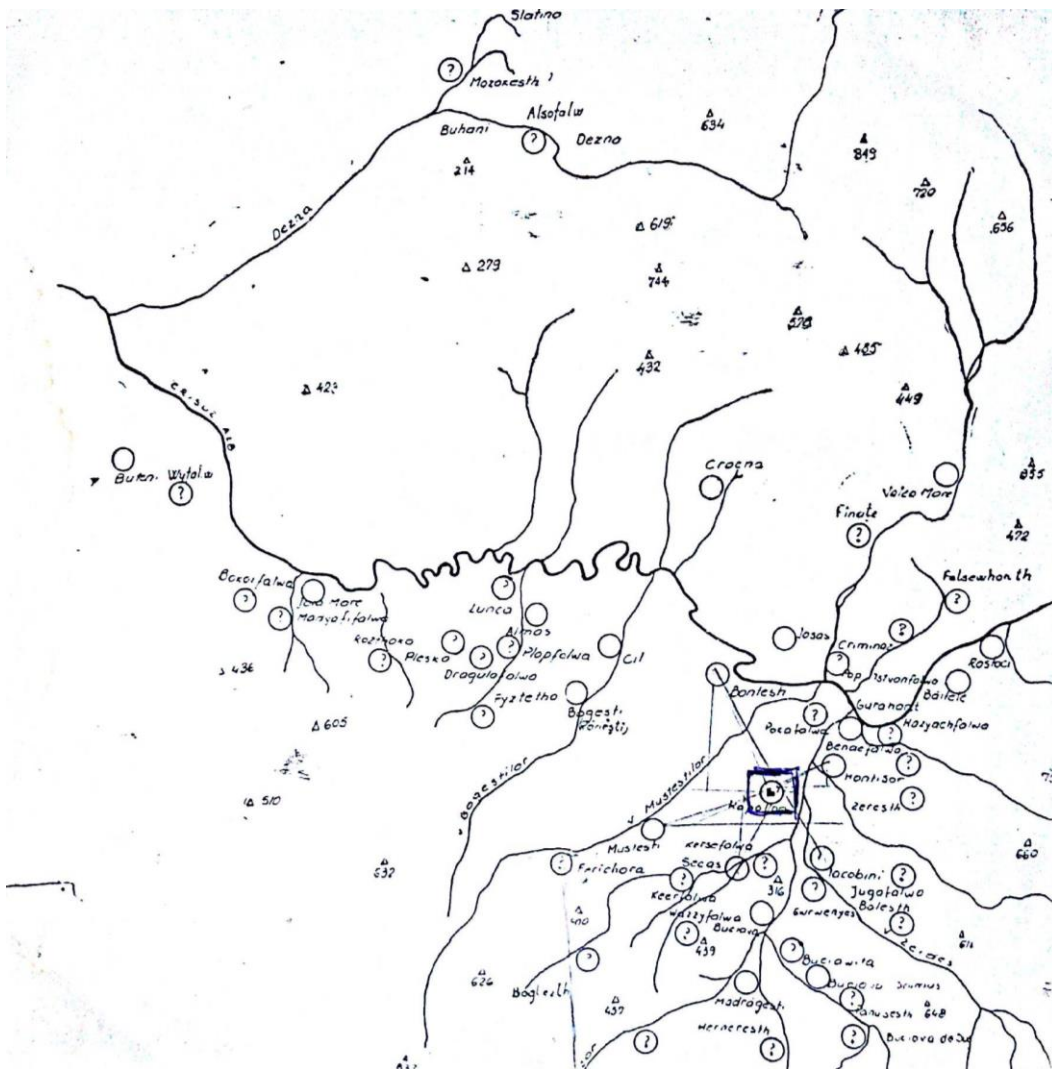
⁹ Pascu, Ștefan, *Voievodatul Transilvaniei*, vol. IV, Cluj-Napoca, 1989, p.43. . Vasile, Filip, *Țara Zarandului: Conscriptii, Cronici, Documente, Imagini*, Ed. Concordia, p. 29.

¹⁰ Kovach, Geza, *Dicționarul localităților Arad, localități dispărute, manuscris.*

Documente, val., 325, Fejer, X-I, 47, Hurmuzaki, I-2, 294, Zimmermann – Werner, II, 604.

¹¹ Victor, Esckenazy, *Hălmaგიul sat medieval din Țara Crișului Alb (sec. XIV-XVI), Considerații istorice*, Arad, 1975, p. 27-37.

¹² Pascu, Ștefan, *Voievodatul Transilvaniei*, vol. II, Cluj-Napoca. Greffner Otto, *Cetatea Șiriei*, Arad, 1977 în Vasile, Filip, *Țara Zarandului, Conscriptii, Cronici, Documente, Imagini*, Ed. Concordia, 2014. Ortvy, Tivădar, *Magjoroszag rege vizrajza*, XIII, *IKszazad vegergi*, vol. I, Budapest 1882 în Kovach Geza, *Dicționarul al localităților din județul Arad – localități dispărute (manuscris).*

HARTA PRELUATĂ DIN LUCRAREA LUI VICTOR ESKNAZY, HĂLMAGIU SAT MEDIEVAL DIN ȚARA CRIȘULUI ALB (SEC. XIV-XVI), CONSIDERAȚII ISTORICE ARAD, 1975

O altă mențiune este din 1426 când Kapolna este menționată ca *districtus Kapolna*.¹³ În 1439 regele Albert al Ungariei a donat cetatea Șiriei și domeniul acesteia cu 110 târguri, sate și orașe, despotului sârb Gheorghe Brancovici. Printre altele este menționat districtul Căpâlna care era format din două voivodate și cuprindea 5 puste și 45 de sate.¹⁴ În această donație este pomenit și satul Vancea astăzi dispărut (O. Lupaș).

În anul 1444 printr-un act de danie despotul Gheorghe Brancovici a dăruit lui Iancu de Hunedoara cetatea Șiria și 7 districte românești cu 110 sate din comitatele Arad și Zărand (Cladova, Arăneag, Căpâlna, Ciuci, Crișul Alb, Hălmagiu și Ribița) ca semn de mulțumire

¹³ „Districtus Kapolna”, Ortway, 601.

¹⁴ Pesty, Helynekek, 418-429, Czanky, I, 734, *Doc. Relații*, 274, în Kovach, Geza, *Dicționarul localităților județului Arad, localități dispărute, manuscris* și Traian, Mager, *Ținutul Hălmagiului*, vol. I, 1937-1938.

pentru eliberarea de sub turci a regatului Serbiei.¹⁵ Este menționat în Capitlul din Alba Iulia în 1445 că Iancu de Hunedoara a vizitat personal cetatea Șiria și domeniul (de care aparținea Căpâlna) pentru a se convinge de capacitatea de apărare.¹⁶

În 1448 Iancu de Hunedoara confiscă parte din cetatea și domeniul Șiriei ce rămăsese lui Gheorghe Brancovici deoarece acesta îl trădase aliniindu-se cu turcii.¹⁷ În 1451 despotul Gheorghe Brancovici împăcându-se cu Iancu de Hunedoara i-a dat de soție fiului său Matei, pe contesa Elisabeta. Iancu în calitate de regent al Ungariei confirmând pe voivodul Moga de Hălmațiu ca și conducător al românilor din Căpâlna.¹⁸

Tot în 1451 Iancu de Hunedoara înștiințează Capitlul din Arad că vrând să răsplătească pe distinsul voievod Moga de Hălmațiu pentru serviciile prestate coroanei regatului ungar, dăruiește acestuia și fiilor lui Mihai și Șandrin precum și oamenilor lor voivodatele Căpâlna, Hălmațiu și Băița din Comitatul Zărandului.¹⁹

În 1501 Căpâlna a fost dată familiei Bathory.²⁰

Alte mențiuni despre Căpâlna le avem din anii 1506, (Kapolna Inferior et Superior, Pataky, 134), apoi 1510 (Kis și Nagy Kapolna, Fabian, 221).²¹

În 1525 este menționată Kapolna Videke cu 27 de familii de iobagi și Kis Kapolna cu 10 familii de iobagi.²²

Între anii 1522-1595 Comitatul Zărandului a fost organizat ca *sangeac* cu reședința la Ineu. În 1572 districtul Kapolna număra 21 de sate, mai puțin decât avea înainte de ocupația turcească când avea 67 de sate.²³

În 1595 Mihai Viteazul, cucerește Valea Crișului Alb, probabil și districtul Căpâlniei, deoarece satul Feniș este menționat ca donație făcută unui ostaș de încredere a lui Mihai.²⁴

În 1605 apare o nouă mențiune despre districtul Căpâlna ca făcând parte din domeniul cetății Ineului.²⁵

În anii următori fiind sub ocupație turcească districtul Căpâlniei este tot mai puțin pomenit în documentele vremii, cauza fiind probabil părăsirea așezării de către locuitori în urma distrugerilor făcute de turci și retragerea lor în crângurile satului Bonțești care ofereau mai multă siguranță.

După cucerirea Transilvaniei de către habsburgi (1693) generalul imperial Veteranii cucerește și Ineu, Căpâlna, nu mai este pomenită în documente până în 1720 când este

¹⁵ Fejer, Geogius, *Codex diplomaticus, Hungarie, Ecclesiasticus, ac, Civilis*, vol. I-X, Buda, 1829-1834. Hurmuzaki, Eudoxiu, *Documente privitoare la Istorie Românilor*, vol. I-II, București, 1890-1894, 1913, în Vasile, Faur, *Țara Zărandului, Conscripții, Cronici, Documente, Imagini*, Ed. Concordia, Arad, 2014, p. 33.

¹⁶ Vasile, Faur, *Țara Zărandului, Conscripții, Cronici, Documente, Imagini*, Ed. Concordia, Arad, 2014, p. 33..

¹⁷ *Idem*, p. 33.

¹⁸ *Idem*, p. 33.

¹⁹ Kovach, Geza, *Dicționarul localităților județului Arad, localități dispărute, manuscris*.

²⁰ Ștefan, Pascu, *Voivodatul Transilvaniei*, vol. IV, p. 43.

²¹ Vasile, Filip, *Țara Zărandului*, p. 37.

²² *Ibidem*, p. 36.

²³ Kovach, *Ibidem*.

²⁴ Vasile, Faur, *Țara Zărandului*, p. 187-193.

²⁵ Vasile, Faur, *Ibidem*.

menționată cu 3 capi de familie care aveau 37 și ½ arături în cubili de Pojon, 15 fânețe în zile de coasă. Cele 3 familii cu nume de Ancsa Ioan, Ioan Iosiv și Ioan Petru.²⁶

După această menționare Căpâlna nu mai apare în nici un document până în zilele noastre, dispărând și toponimul de Căpâlna, deși unii localnici au căutat să arate că Târgul de la Căpâlna, a dăinuit până la mutarea lui în localitatea Cil. Cert este faptul că Bonțeștiul va fi menționat ulterior ca și cnezat în 1780 ca făcând parte din plasa Buteni probabil urmaș al voivodatului Căpâlni.

II.2. Bonțeștiul - localitate Românească

Bonțeștiul, ca localitate românească apare în documentele din anii 1441-1445, sub numele de *Bonczafalwa* ca făcând parte din domeniul cetății Șiria, Ținutul Căpâlni conform actului de donație făcut de regele Ungariei despotului sârb Gheorghe Brancovici, iar apoi retragerea donației în vremea dizgrațierii despotului și acordarea domeniului lui Ladislav Maroty.²⁷

Următoarele mențiuni documentare din 1519,²⁸ respectiv 1525,²⁹ ne duc și primele date despre localitatea Bonțești ca făcând parte în continuare din domeniul Șiriei, ținutul Căpâlni.

În studiul lui David Prodan, „Domeniul cetății Șiriei la 1525”, figurează și satul Bonțești cu 9 familii de iobagi după cum urmează: Stan Boncza, Ștefan Farka, Mihai Moncyă, Stan Tripon, Giurka Boncza, Theodor Stan, Andrei Magh și Teodor Wena-Kenez.³⁰ Numărul de familii existente, atestă puternice organizații obștești românești conduse de cnezi, așa după cum apare și în documentul din 1525 Teodor Wena, care probabil conducea toate familiile de iobagi din crângurile satului.

Istoricul Dimitrie Onciu, consideră că acești vechi cnezi sau juzi ai românilor erau conducătorii teritoriilor pe întinderi mai mici și din punct de vedere social nu se deosebeau de poporul de rând. Ei erau în fruntea unui sat mare sau a mai multor sate.

Nu avem o dovadă sigură despre vechea vatră a satului, dar așa după cum am arătat înainte toponimele și numele de familie, ne face să credem că vatra satului a fost răspândită pe tot hotarul de azi al satului, numele de locuri din hotarul satului venind de la numele locuitorilor, nume care se păstrează până în zilele noastre:

- Șoici de la Șoic - Șoica
- Blăjești de la Blaj
- Begi de la Beg
- Olărești de la Olar
- Cornești de la Cornea
- Sorițești de la Sorițău

²⁶ Vasile, Faur, *Ibidem*.

²⁷ Pesti, Friges, *Halinevek*, p. 418-429.

²⁸ Fabian, Gabor, *Arad Varmegye, Ierasa, törtenati, Statistica es grogehisi tekitehn*, Budapesta, 1985, p. 210, 220-221.

²⁹ David, Prodan, *Domeniul Cetății Șiria la 1525*, în Anuarul Institutului de Istorie din Cluj, 1960, p. 83.

³⁰ *Ibidem*.

- Bănțești de la Banciu și alții.

Toate crângurile erau situate de o parte și de alta a Văii Musteștiului, lucru ce poate fi observat și pe ridicarea topografică iozefină.

Așa după cum am arătat la subcapitolul despre Ținutul Căpânei satele din ținut deci și Bonțeștiul se aflau după 1441 în posesia Huniazilor sau temporar în posesia Despotului sârb Gheorghe Brancovici. Fiul lui Iancu de Hunedoara regele Matei Corvin a avut un fiu nelegitim Ioan Corvin care a stăpânit și el domeniul Șiriei. După moarte lui Ioan Corvin satele din domeniul Șiriei vor trece în posesia lui Gheorghe Brandenburg,³¹ satul Bonțești împreună cu întregul ținut al Căpânei vor face parte o bună perioadă și din voivodatul lui Moga care stăpânea și voivodatul Hălmeagului.

În urma luptei de la Mohaci din 1526 regatul feudal maghiar intră într-o perioadă de decădere măcinat de luptele pentru tronul regal, între Ioan Zapolya urmașul Huniazilor și pretendenți habsburgi la tronul Ungariei. În 1541 turcii pun capăt luptelor interne transformând Ungaria într-un pașalâc turcesc, iar Transilvania va deveni un principat autonom sub suzeranitate turcească. Satele din Valea Crișului Alb vor intra la început doar parțial sub suzeranitate turcească, stăpânirea ajungând doar până la Dezna, zona noastră devenind un fel de zonă tampon între Pașalâcul de la Buda, iar mai târziu Pașalâcul de la Timișoara și Transilvania.

Documentele istorice din această perioadă ne vorbesc despre numeroasele jafuri făcute de turci în satele ocupate, unele fiind incendiate și chiar distruse.

În anul 1599 în urma luptei de la Șelimbăr, Mihai Viteazul ajunge să stăpânească Transilvania, apoi în anul 1600 realizând pentru prima dată unirea celor trei Țări Românești.

Satul Bonțești împreună cu toate satele din Valea Crișului Alb vor intra și ele în stăpânirea lui Mihai Viteazul, care timp de 11 luni cât a domnit în această zonă a reușit să restabilească liniștea și securitatea zonei, să înfrunte orice amenințare ungară și în special presiunea otomană, să pună capăt percepției forțate a rentei feudale și a obligației fiscale din partea pretendenților neautorizați de tot felul. În concepția lui Mihai Viteazul teritoriile românești de pe ambele versante ale Carpaților, reprezentau un tot unitar pe care dorea să-l constituie definitiv și ireversibil într-un singur stat.

În domnia sa autoritară pe aceste meleaguri Mihai Viteazul se baza pe oamenii săi credincioși și pe cetele aparținând voivozilor și cnezilor români.

După moartea lui Mihai Viteazul, satele din valea Crișului Alb vor fi subordonate Cetății Ineu, unele vor fi date ca zălog la diferiți nobili, altele donate unor familii nobiliare. Satul Bonțești va fi dat în anul 1602 familiei Toldy,³² care-l va avea în stăpânire multă vreme apărând ca stăpân al satului și în anul 1628.³³

La sfârșitul secolului al XVII-lea turcii pun din nou stăpânire pe satele din valea Crișului Alb, Ineul împreună cu toate satele fiind ocupate de către turci.

³¹ *Aradul permanent în istoria patriei*, Arad, 1978, p. 116.

³² Marki, Șandor, *Op. Cit.*, II, 169.

³³ *Ibidem*.

În această perioadă de lupte crâncene țărănimea jegmănită, chinuită atât din partea nobililor cât și din partea turcilor s-a ridicat adeseori la luptă.³⁴

Dominația otomană în zonă va dura până în anul 1681 când ținutul va intra sub stăpânire habsburgică, cetatea Ineului căzând în mâinile generalului Heissler. Ținutul de la vest de Gura Văii va face parte din regatul Ungariei, iar la est de Gura Văii va trece sub conducerea Principatului Transilvaniei. Pe valea Crișului Alb vor activa mai multe regimente grănicerești comandate de ofițeri austrieci, zona noastră rămânând sub ocupație militară.

Între anii 1703-1711, satele din valea Crișului Alb vor fi antrenate în răsccoală antihasburgică condusă de Francisc Rakoczi al II-lea cunoscută și sub numele de războiul curuților. În urma înfrângerii răscoarei în 1711 satele din zonă vor fi date ca domenii unor nobili mari.

În anul 1715, statul austriac trece printr-un recensământ propriu, satele din zona nou cucerită. Satul Bonțești este înregistrat în 1715 cu douăsprezece familii, din care zece familii de iobagi și două familii de jeleri. Aceste zece familii de iobagi dețineau 49 și 2/4 câble de semănături (o câblă avea circa 125,06 litri) de semințe, 24 cosituri de fân și două mori de apă.³⁵

Conscripția din anul 1715. Tabel urbarial satul Bonțești

Nr. crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli (câble) de Pojon	Fânațe în zi de coasă
1.	Kocso Andraș	8	4
2.	Cocso Petca	7 și ½	2
3.	Oanca Mihaly	7	2
4.	Oanca Giurcs	7	2
5.	Oanca Tripon	4	2
6.	Oanca Petrul	4	2
7.	Oanca Petrus	10	6
8.	Prisoli Igna	2	1
9.	Tulburi Ursz	2	1
10.	Kocsis Lazar	2	2
11.	Vese Mihali	1	0
12.	Sumedra Ilia	1	0
	TOTAL	49 și 1/2	24

36

Recensământul demonstrează un sat prosper cu toate greutățile întâmpinate în timpul dominației turcești.

În 1720 sunt înregistrate 11 familii de iobagi care dețineau 104 și ½ câble de arătură și 47 cosituri de fânațe.³⁷

Probabil că datele din una din conscripții nu este reală deoarece apare o diferență prea mare între conscripția din 1715 și cea din 1720, sau statul austriac a găsit noi metode de a înregistra toate suprafețele deținute de iobagi.

³⁴ Aradul, p. 135.

³⁵ Acsady, Ignacz, *Magyoroszag nepeseige a Pragmatica sanctie, Koroban magyar statistikai cozlomenii*, 1896.

³⁶ Vasile, Faur, *Țara Zarandului*p. 102

³⁷ Acsadi Ignacz *Magyoroszag, nepeseige a Pragmatia sanctie, Koroban magyar statistikai cozlomenii*, p. 1896

Conscripția din anul 1720. Tabel urbarial satul Bonțești

Nr. crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli (câble) de Pojon	Fânețe în zi de coasă
1.	Storicza Ianos	12	4
2.	Storicza Szavu	12	2
3.	Oncsa Petru	7 si ½	4
4.	Oncsa Tipul	7 si ½	4
5.	Oncsa Mihaly	13	6
6.	Oncsa Petrucz	8 si 1/2	6
7.	Oncsa Lazar	8 si 1/2	6
8.	Coszta Jon	8	3
9.	Coszta Lazar	8	3
10.	Coszta Jon	11 si 1/2	5
11.	Petrusar Igna	8	2
	TOTAL	104 si 1/2	47

38

Totuși liniștea instaurată după 1711 va aduce la o creștere substanțială a terenurilor agricole, aceasta datorându-se creșterii populației și respectiv a nevoilor de consum.

În 1742 Bonțeștiul avea deja 20 de familii de iobagi care dispuneau de 27 și ½ câble măsuri de pojon de arătură, 36 și ½ arături din defrișare și 12 cosituri de fânețe.

În perioada imediat următoare până la jumătatea secolului al XVIII-lea populația satelor evoluează ca număr destul de rapid. În anul 1747 sunt înregistrate în Bonțești 41 de familii de iobagi care dispuneau de 49 de boi, 52 de vaci, 9 cai, 15 junci peste 2 ani, 7 oi, 80 porci peste 1 an, 18 și 7/8 câble semănate cu grâu, 6 și 2/8 câble semănate cu ovăz, 4 și 6/8 câble semănate cu porumb, 6/8 semăntură cu grâne, 2 roiuri de albine, 4 căldări de țuică și o moară de apă.³⁹

Tot în 1747 în Conscripția generală publicată de dr. Ciuhandu ne sunt prezentate principalele familii de iobagi după cum urmează: *Kenez Iosif, Oancea Alexa, Oancea Flore, Oancea Petru, Baic Ioan, Cornea Ioan, Ivan Teodor, Ivan Ioan, Cid Dumitru, Oancea Mihail, Coțoi Mihail, Coțoi Tripon, Sorițău Martin, Sorițău Negru, Sorițău Daniel, Sorițău Gavrilă, Roman Mihail, Coțoi Lazăr, Motan Urs, Olar Gheorghe, Olar Petru, Coțoi Ioan, Coțoi Iustin, Tulbure Teodor, Tulbure Petru, Oancea Lazăr, Oancea Teodor, Coțoi Igna, Petrișor Giurca.*

Toți acești locuitori apar ca iobagi care aveau pământ cei mai înstăriți fiind Kenez Iosif (principalul conducător al satului), Oancea Alexa și Coțoi Tripon.⁴⁰

Datele statistice ne arată deci, în secolul al XVIII-lea o înmulțire a suprafețelor cultivate obținute prin defrișări de păduri acestea, așa după cum am mai arătat, datorându-se înmulțirii mereu a populației și a creșterii necesarului pentru consum.

În anul 1752 Bonțeștiul apare în continuare ca aparținând districtului Ineului, fiind în vremea respectivă o localitate renumită în producerea țuicii, aceasta ne este dovedită de

³⁸ Vasile, Faur, *Ibidem*, p. 191

³⁹ dr. Gheorghe, Ciuhandu, *Românii din Câmpia Aradului acum două veacuri*, Arad, 1941.

⁴⁰ *Ibidem*.

existența mai multor locuitori ca vinărsari. Tot în 1752 apare în satul nostru primul meșteșugar – Olar Petru.⁴¹

În 1766 imperiul organizează o nouă conscripție, Bonțeștiul este plasat în districtul Ineu. Datele cuprinse în conscripția din 1766 sunt cu mult mai complete comparativ cu conscripțiile din 1715 și 1720. Potrivit acestei Bonțeștiul avea în cuprindere 85 de capi de familie și cuprindea date despre aceste familii. Iată cum este prezentat Bonțeștiul în conscripția din 1766.

- Iobagi cu casă și pământ – 78;
- Fii și frați în indiviziune -13;
- Văduve – 4;
- Zilieri fără proprietate – 0
- Animale în proprietatea localității: - boi de jug - 66
 - cai cu căpăstru - 7
 - vaci de mulș – 65
 - vaci sterile – 5
 - oi – 35
 - porci – 320
- semănături pe teren propriu: - grâu – 96 și ¼ cubuli
 - orz - -
 - ovăz – 99 cubuli
 - porumb – 476 cubuli

Se observă o creștere a suprafețelor cultivate în special a suprafețelor cultivate cu porumb.⁴²

Tabelul cu capii de familie

Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele	Nr. crt.	Numele și prenumele
1.	IVAN VASALIE – JUDEX	30.	COȚOI PETRU	59.	OANCEA IOAN
2.	OMUȚ URS	31.	COȚOI RISTA GORNIC	60.	MARDSIE MIHAI
3.	OMUȚ PETRU	32.	COȚOI MIHOC	61.	COȚOI SAVU
4.	OMUȚ TOADER	33.	COȚOI MARCU	62.	COȚOI TOADER
5.	STAN MIHAI	34.	SORIȚĂU PETRU	63.	COȚOI PETRU
6.	STAN SIMEDRE	35.	SORIȚĂU MIHAI	64.	OANCEA MIHAI
7.	STAN IOAN	36.	SORIȚĂU MITRU	65.	OANCEA PASCU
8.	ARON IOAN	37.	COȚOI PETRU	66.	IVAN PASCU
9.	ZSONKA TOADER	38.	COȚOI MARC JUNIOR	67.	SORIȚĂU TOMA
10.	MOGOȘ IOAN	39.	COȚOI DUMITRU	68.	SORIȚĂU IOAN
11.	ARON URSU – SUB JUDEX	40.	CRIȘAN MIHAI	69.	SORIȚĂU GAVRILĂ
12.	TRIPON TOADER	41.	BOLD DĂNILĂ	70.	SORIȚĂU IANOȘ
13.	IVAN TODA	42.	COȚOI PETRU	71.	SORIȚĂU VASI
14.	IVAN CSUCZ	43.	COȚOI IOAN	72.	SORIȚĂU ANUȚA
15.	OANCEA LUP	44.	COȚOI IOVU	73.	SORIȚĂU SZIM
16.	OLAR GEORGE	45.	COȚOI IGNA	74.	SORIȚĂU TOADER
17.	OLAR PETRU	46.	COȚOI MIHAI	75.	SORIȚĂU DYICZ
18.	OLAR MIHAI	47.	OANCEA FLORE	76.	COȚOI IOAN

⁴¹ *Ibidem.*

⁴² Vasile, Faur, *Ibidem*, p. 265.

19.	ROMAN MIHAI	48.	OANCEA TOADER	77.	GALIATA IGNA
20.	CIOBA MARINCA	49.	OANCEA MIHAI	78.	GALIATA TOADER
21.	CIOBA ILIE	50.	TULBURE ANA	79.	IVAN EVA
22.	CIOBA TODA	51.	TULBURE ALEXA	80.	CORNEA LAZĂR
23.	ARAMA LAZĂR	52.	BEG PASCU	81.	CORNEA VIDUL
24.	COȚOI ALEXA	53.	TULBURE MICULAE	82.	OANCEA PETRU
25.	COȚOI ISPAS	54.	TULBURE TODA	83.	OANCEA BAIK
26.	COȚOI IOVAN	55.	OANCEA HUCZ	84.	LAKATOȘ URSZ
27.	COȚOI PASC	56.	OANCEA PETRU	85.	DEAK MICLOȘ
28.	COȚOI PETRU	57.	OANCEA PETRU		
29.	COȚOI HUCZ	58.	OANCEA TOADER		

43

Reglementarea urbarială dintre anii 1771-1786 ne prezintă noi date despre satul Bonțești. În sat sunt înregistrate 40 de familii de iobagi și 49 de familii de jeleri cu casă. Familiile de iobagi dețineau 5 și 2/8 părți iobăgești, 55 și ¼ măsurii de pojon, grădină 251 și ¾ iugăre, 189 cosituri de fân cu următoarele sarcini iobăgești: 377 și 38/4 zile de robotă, 1643 și 12/20 zile de robotă cu palmele, 89 florini dări de fum, 233,45 florini contribuție militară, 7 și ½ care de lemne, 14 cocoși, 14 pui, 87 ouă pe an plus zeciuială din toate produsele.⁴⁴

În anul 1787 administrația habsburgică a realizat primul recensământ modern cunoscut și sub numele de *Conscripția Iosefină*. Cu această ocazie a fost întocmită și prima ridicare topografică în care se pot vedea clar cătunele care alcătuiau satul Bonțești. Tot cu acest prilej au fost prezentate și numărul de case, limba vorbită și religia din fiecare sat. Scopul acestei conscripții au fost stabilirea impozitelor și încasarea lor. Această conscripție cât și hărțile cadastrale întocmite urmăreau viitoarea sistematizare a satelor din zona de munte și de deal. Potrivit acestei conscripții în localitatea Bonțești au fost înregistrate 134 de numere de casă, limba vorbită fiind numai româna iar religia ortodoxă.⁴⁵

Începând cu anul 1780 plasa Buteni a fost împărțită în cnezatele Buteni, Sebiș, Crocna și Bonțești, probabil s-a avut în vedere că Bonțeștiul prin districtul Căpâlna a reprezentat din vechime un puternic centru în această zonă, localitatea fiind moștenitoare a districtului Căpâlna.⁴⁶

Tot în această perioadă mai precis în anul 1781 a fost confecționat și primul sigiliul al satului.

⁴³ Vasile, Faur, *Ibidem*, p. 274.

Nota: sursa din care am luat aceste nume, numele erau prezentate în grafie maghiară, unele nu le-am găsit corespondent în limba română. Cele mai frecvente nume în Bonțești au fost Coțoi, Sorițau și Oancea.

⁴⁴ Kovach, Geza, *Țărâניה arădeană în perioada reglementărilor urbariale în perioada 1771-1786, Ziridava VIII*, 1977, p. 124-165.

⁴⁵ Vasile, Faur, *Ibidem*, p. 321

⁴⁶ Vasile, Faur, *Ibidem*, p. 47.

SIGILIUL SATULUI LA 1781

Sigiliul are o formă ovală și reprezintă un cal stând pe o terasă. La marginea spațiului sigilar se află legenda scrisă în limba latină „Sigil (lun) pos (sessienis) Bonczesd 1781. Semnificația sigiliului este creșterea animalelor (cailor), ocupație de bază a locuitorilor așa după cum rezultă și din statistici.⁴⁷

Perioada sfârșitului secolului al XVIII-lea a fost o perioadă destul de agitată, având în vedere că ne aflăm înaintea revoluției lui Horea, Cloșca și Crișan. Satul Bonțești apare ca un sat destul de bine organizat condus de un jude (primar), numit de obicei din rândul celor mai bogați oameni din sat care asigurau împreună cu jurații judecata. Jurații se schimbau în fiecare an. În relațiile dintre cetățenii satului, jurisdicția de bază se menține în continuare, respectiv acel drept nescris al românilor.

Iată care au fost principalii juzi ai satului și jurați în perioada 1775-1785:

- 1775 jude Coțoi Mihai, jurați Oancea Petru, Oancea Alexa și Roman Mihai;
- 1776 jude Coțoi Mihai, jurați Ivan Mihai și Ivan Toda;
- 1778 jude Galata Onu, jurați Baic Mihai și Hanciu Ioan;
- 1783 jude Coțoi Mihai, jurați Galata Onu, Coțoi Mihai și Svin Vasi;
- 1785 jude Galata Ioan, jurați Coțoi Mihai, Ivan Vasile, Cornea Ioan și Coțoi Rista.⁴⁸

Nu am găsit până în prezent cazuri de înnobilări în satul Bonțești deși acest fenomen apare în alte sate din Valea Crișului Alb în special în satul Holt unde erau mai mulți nobili opincari, adică fără avere, înnobițați de autoritățile habsburgice din considerente militare.

Datele prezentate înainte ne arată o adevărată explozie demografică care se explică prin mai mulți factori:

- siguranța vieții după terminarea războaielor;
- imense defrișări și deșteleniri;
- răspândirea unor culturi mari de plante, în special cultura porumbului și a cartofului prin care repetatele ierni grele, foametea frecventă s-au exclus.

⁴⁷ Augustin, Mureșan, *Sigilii sătești și comunale din Comitatul Arad și împrejurimi (secolele XVII-XIX)*, p. 47.

⁴⁸ *Arhivele Statului*, Arad. Fond prefectura Arad, nr. 248, r, 38, dosar 23.

- îmbunătățirea sistemului de muncă a câmpului prin introducerea sistematică a unor unelte mai perfecționate;
- dezvoltarea sectorului zootehnic, în special creșterea porcilor, a vacilor care au dus la cultivarea pe scară largă a furajelor;
- îmbunătățirea condițiilor igienice

Așa după cum am mai arătat și în prealabil cu creșterea numeroasă a populației și extinderea exploatării a crescut mult exploatarea feudală și în paralel asupra națională. La sfârșitul secolului al XVIII-lea tensiunea socială și națională cunoaște o creștere permanentă și în satele de pe Valea Crișului Alb, tensiune care va culmina cu marea ridicare la luptă a țăranilor în anul 1784, revoluția țărănească condusă de Horea, Cloșca și Crișan.

În toată această perioadă satul nostru apare ca făcând parte din Comitatul Aradului, Comitatul Zarandului delimitând numai satele de la Gurahonț înspre Brad având reședința la Baia de Criș. Așa după cum am arătat mai înainte nu avem date certe despre antrenarea locuitorilor satului Bonțești la marea răsccoală din 1784, dar un act (proces verbal) întocmit în satul Bonțești la 26.03.1785, ne demonstrează că și în satul Bonțești țăranii au fost agitați, deoarece delegatul trimis de autorități să investigheze situația din sat caută să rezolve unele probleme ale sătenilor. Iată ce scrie în acest proces verbal „Noi subsemnații, judele, locuitorii localității noastre, în general dăm la știrea tuturor pe care le primește că la data semnată mai jos au sosit în localitatea noastră solgăbirăul nostru oficial împreună cu adjunctul său ca reprezentanți ai nobilului comitat. Ei imediat au dat de știre că s-au prezentat pentru investigația verbală din 1784 și când vor avea ceva de suferit să se prezinte personal și să înainteze plângerea drept urmare în primul rând am citit în fața lor punctele și paragrafele, la fel și punctele privitoare la diferite restricții pe care le-am citit și le-am explicat în limba lor maternă întrebând și solicitând pe ei să facă declarații, fără orice frică și să spună dacă posesorii domeniului au respectat sau nu punctele subliniate, citite și explicate în fața lor. În continuare i-am întrebat dacă au fost amendați cu bani pentru unele fapte săvârșite și cum. La fel i-am întrebat dacă ispravnicii domeniului care locuiesc în localitatea lor precum și preoții și meșteșugarii care ne distrug hotarele lor. La fel i-am întrebat dacă se află distruse, părăsite case în localitatea lor și dacă există prin ce condiții s-au distrus. Drept urmare punând aceste întrebări de mai multe ori dacă au suferit ceva vătămări și dacă au vreo plângere, acum e timpul să le prezinte. Întrucât azi în afară de cele prezentate în jalba lor înaintată mai devreme alte vătămări n-am găsit și n-am observat din scrisoare.”

BONȚEȘTIUL ÎN RIDICAREA TOPOGRAFICĂ IOSEFINĂ – 1770

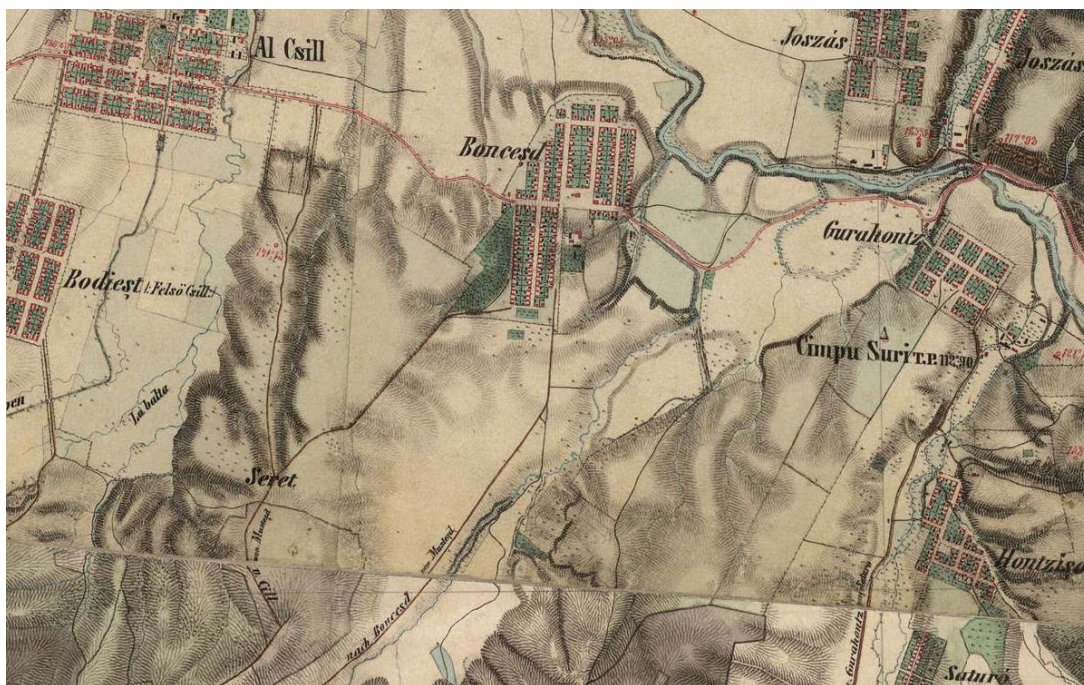
Cu pecetea localității lor și cu semnul tras cu propriilor mâini. Semnat în localitatea Bonțesti în ziua de 26 martie 1785. Judele Galata Onu, Ivan Vasile, Cornea Onu, Coțoi Ristea, Coțoi Mihail și întreaga comunitate, apoi ștampila comunei.⁴⁹

La începutul secolului al XIX-lea Imperiul habsburgic va fi antrenat în mai multe războaie cu Napoleon I împăratul Franței. Golindu-se trezoreria imperiului statul austriac a fost pus în situația de a vinde erariile (proprietatea statului). Bonțestiul va fi vândut în anul 1808 proprietarului Bosnyac Iosif iar o parte a fost vândut lui Kover Antal (partea dinspre Honțisor). Cu această ocazie este menționată și o situație despre satul Bonțesti. Bonțestiul avea 147 de iobagi care lucrau 1120 de iugăre de arătură și 480 iugăre de fânațe, dețineau 107 boi, 39 de vaci, 99 de juninci, 5 cai, 20 de porci și două capre.⁵⁰

Tot în această perioadă a avut loc și sistematizarea satului, satul fiind așezat pe locul de astăzi al Bonțestiului. Ridicarea topografică franciscană datată 1830 ne prezintă situația satului după sistematizare. În satul Bonțesti vor fi cuprinse toate cătunele din Valea Musteștiului și o parte din satul Szerb.

⁴⁹ *Idem*

⁵⁰ Date luate din arhiva personală a lui Kovach Geza.

BONȚEȘTIUL ÎN RIDICAREA TOPOGRAFICĂ FRANCISCANĂ ÎN 1830

O conscripție militară din anul 1820 – 1821 referitoare la partea militară a satelor ne dă noi date despre satul Bonțescu.⁵¹ Din suprafața cultivată de 1658 și 7/8 irigare (iugăre) cu 1100 de stânjani pătrați, satul avea următoarele obligații:

- 415 porții de ovăz măsuri de pojon;
- 415 care de fân;
- 8 și 2/8 stânjani de lemne.⁵²

Un alt document despre satul nostru îl avem din anul 1828, când este făcută o nouă conscripție generală nepublicată până în prezent. În acel an populația satului era de 321 persoane între 18 și 60 de ani, 147 de iobagi, 28 de jeleri cu casă și 5 jeleri fără casă, deci cam 180 de familii.⁵³

În anul 1835-1836 Bonțescu apare cu 91 de *coloni*, 2 *inquilini* și 42 de *jeleri*.⁵⁴

După 1830 populația satului scade spre 1848 deoarece în 1830 în sat pătrunde ciuma care afectează o mare parte din populația satului, nefiind casă din care să nu fi dispărut 1-2 locuitori.

În 1834 a fost confecționat un nou sigiliu al satului. Sigiliul din 1834 este mai bine executat dar prezintă aceleași semnificații ca și cel din 1781.⁵⁵

⁵¹ *Arhivele statului*, Arad, fond prefectura Arad, nr. 248, r, 38, dosar 23.

⁵² *Ibidem*, poz. 61 pentru satul Bonțescu.

⁵³ *Conscripție generală nepublicată*, originalul se află în Arhiva națională din Budapesta. Informație dată de Kovach Geza, istoric arhivă personală.

⁵⁴ Vasile, Faur, *Ibidem*, p. 50, sursa D.J.A.N.A. dosar nenumărat.

⁵⁵ Augustin, Mureșan, *Ibidem*.

SIGILIUL SATULUI LA 1834

Între anii 1848-1849 populația satului este antrenată în Revoluția de la 1848. Dovada despre antrenarea bonțenilor îl avem de la procesul intentat 1849 celor 667 de țărani din satele Cil, Almaș și Bonțești, care au fost acuzați de jafuri la curțile stăpânilor de pământ din satul Cil, respectiv atacul asupra domeniului contelui Almay.

În septembrie 1849 se constituie o comisie în frunte cu procurorul de stat comitatens Targany Vilarus. La proces s-a prezentat raportul notarului Ruttkay Mathyas din Almaș. Ancheta a durat până în aprilie 1854 când s-a mutat dosarul la Tribunalul cezaro-crăiesc al Comitatului Arad. Din Bonțești sunt menționați doi răsculați. Atacul asupra domeniului Cil a început în ziua de 16 august 1849. Atacul a fost făcut de cete de coloni care aveau tabăra la Iosaș. Au fost atacate și casele notarului și a vătafului. Nu a fost ucis nimeni nu s-a produs incendii, pagubele constând în obiecte de îmbrăcăminte, alimente, lemne de foc și de construcții. Din Bonțești au fost Omuț Petru de 29 de ani, Sorițău Vichentie a fost declarat nevinovat.⁵⁶

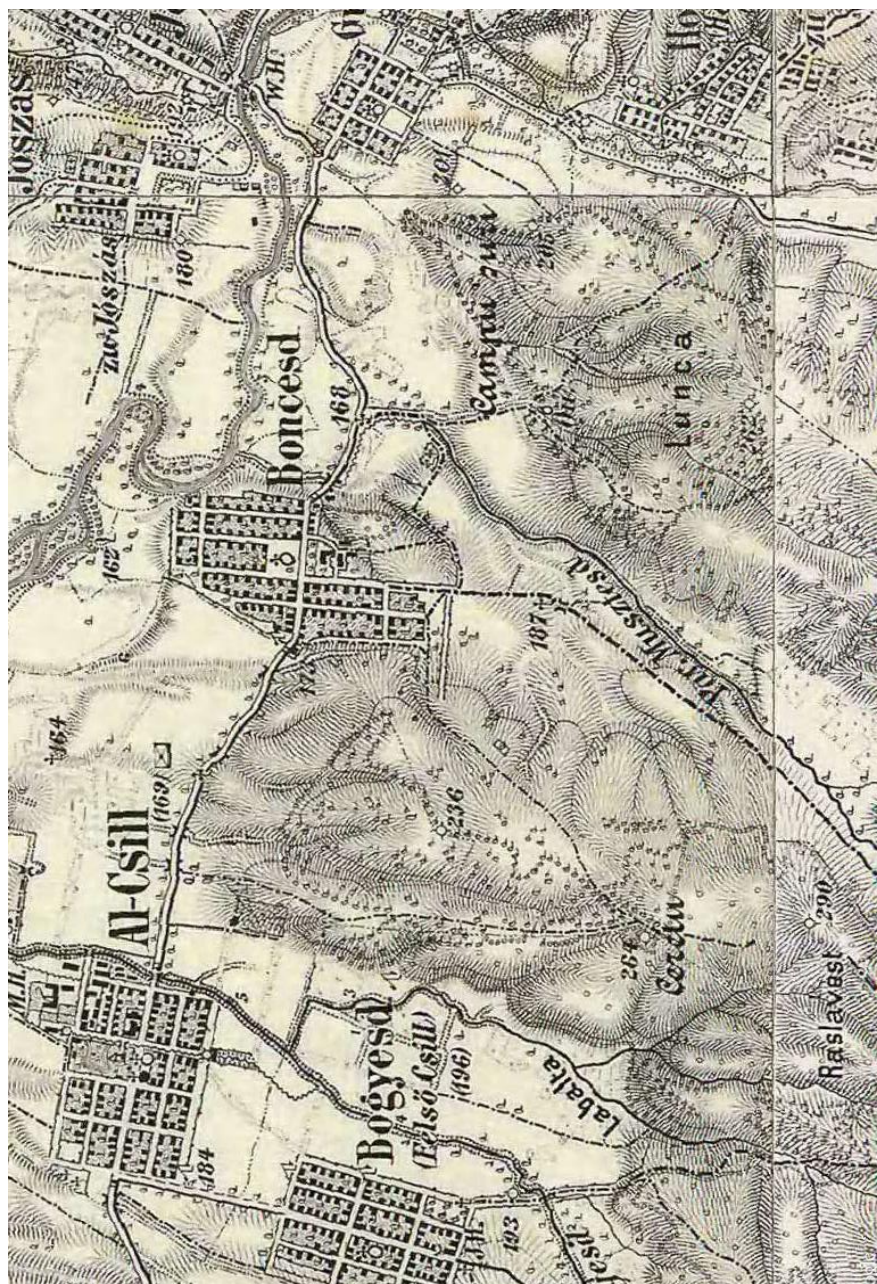
Laczkoczki angajat al domeniului din Bonțești este prins de Ancateu Ioan din Cil și predat bonțenilor.⁵⁷

După încetarea revoluției din 1848-1849, respectiv înfrângerea prin capitulare a armatei revoluționare maghiare la Șiria în august 1849, autoritățile imperiale caută să rezolve și problema țărănească. Prin patentele imperiale din 1853-1854 au fost împrăștiți și țărani din Bonțești cu pământul care-l aveau în folosință. Proprietarii care au avut proprietăți înainte de 1848 au primit despăgubire de la stat pentru pământul dat în proprietate foștilor iobagi, proprietarii menținându-și o suprafață mai redusă, respectiv perimetrul cuprins în satul Bonțești dintre Biserica Baptistă până la drumul care urcă spre Curte, Livada toată până la fostul cimitir catolic, țarina de la Criș, de la hotarul cu satul Pescari până la hotarul cu satul Iosaș. Harta cadastrală din 1890 menționează aceste realități și ne mai aduce unele detalii noi legate de unele transformări petrecute în sat. Pe ridicarea franciscană de la 1830 și pe ridicare de la 1890 se văd transformările care au avut loc în perimetrul satului. Drumul comunal Bonțești – Mustești până la Revoluția de la 1848 urma traseul Văii Musteștiului, intersectându-se cu drumul principal Arad – Vârfurile în dreptul uliței *Vacilor*, iar în ridicarea topografică de la 1890 parcurge actualul traseu, respectiv prin satul Bonțești.

⁵⁶ *Realități istorice din vestul și nord-vestul Transilvaniei, Studii și documente*, Andrei, Caciora, coordonator, p. 302.

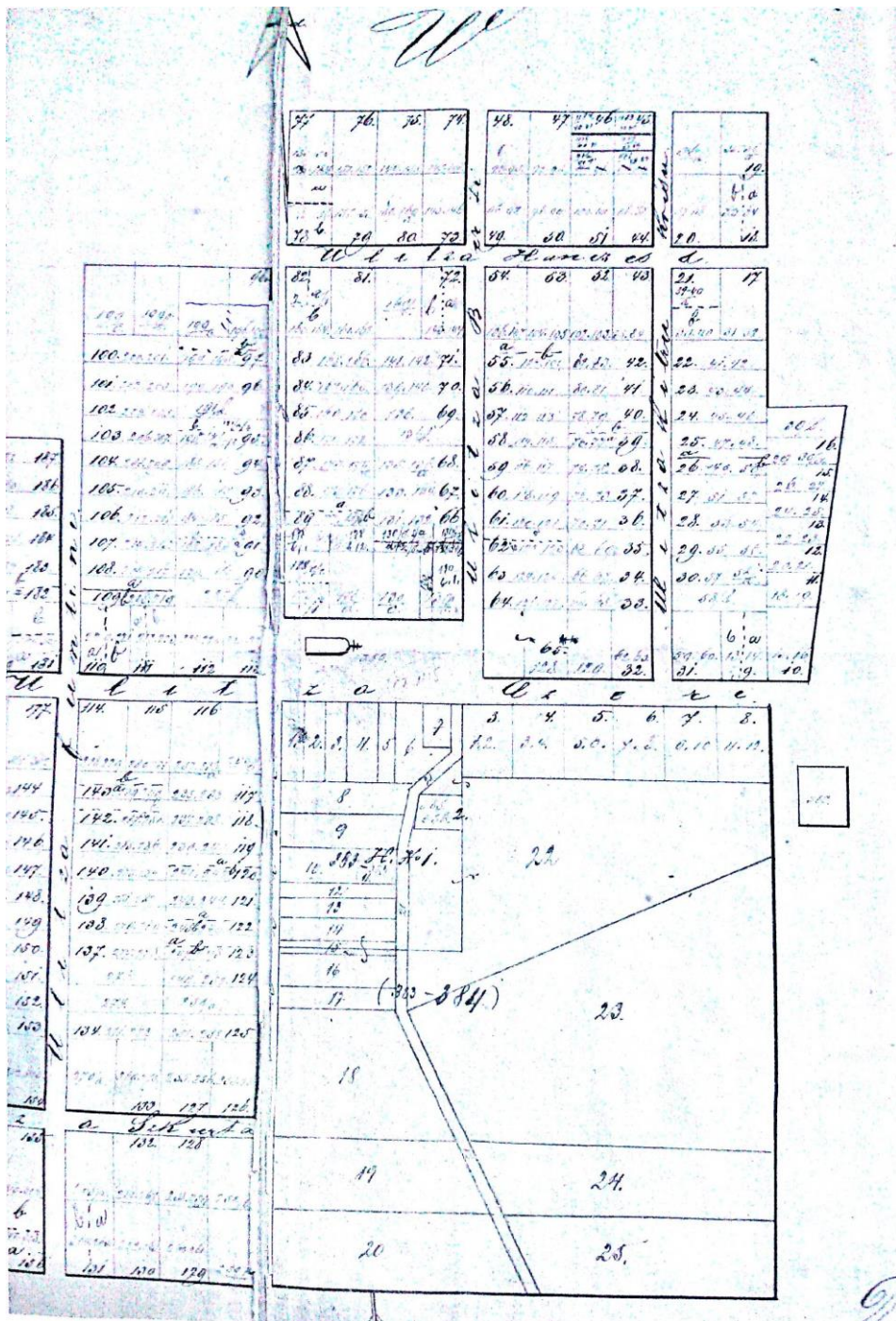
⁵⁷ *Idem*, p. 303.

Valea Musteștiului își avea cursul de pe ulița *Vacilor* direct spre Criș stabilind hotarul cu satul Iosaș. Între 1830 și 1890 între Valea Musteștiului de pe ulița *Vacilor* și pârâul Livezii s-a săpat un canal artificial pe cursul actual al văii, toate aceste diferențe observându-se în cele două hărți. Tot ca o curiozitate rămâne și modificarea cursului pârâului Târselii care înainte își avea direcția înspre Broaște a fost săpat prin canalul actual al curs care-l duce înspre Valea Musteștiului. Proprietari de terenuri în perioada 1855-1918 sunt menționați grozii Geza și Feher.⁵⁸

BONȚEȘTIUL ÎN RIDICAREA TOPOGRAFICĂ DIN 1890

⁵⁸ Sursă arhiva Bisericii Ortodoxe Bontești, Istoricul satului Bontești.

SCHIȚA SATULUI BONȚEȘTI DUPĂ RIDICAREA TOPOGRAFICĂ DIN 1860

Cu toate legile date după Revoluția de la 1848 conflictele dintre țărani și marii proprietari (grofi) au continuat, divergențele fiind legate de problema pășunilor. Pășunea de la Știolne va rămâne în proprietatea grofului până în 1918. Tatăl meu mi-a relatat parte din aceste lucruri, informațiile primindu-le și el de la tatăl său. „Cerățul” de la Știolne a fost defrișat, destelenit și însămânțat cu grâu. Bunicul meu era și el angajat după anul 1890 pe moșia grofului împreună cu fratele său mai mare ca paznici la o turmă de vieri. Dacă privim cu atenție pășunea

de la Știolne se văd și azi 2-3 mușuroaie de pământ care se pare că au fost construcții ale domniei în special pentru cei care păzeau turmele de animale.⁵⁹

În 1860 se instaurează în imperiul habsburgic un nou regim care caută să le dea drepturi românilor, acest regim a lăsat mai puține urme deoarece satul nostru făcea parte din plasa Buteni și aparținea comitatului Aradului făcând parte din Ungaria.

În timpul dualismului austro-ungar 1867-1918 satul Bonțești rămâne în continuare un sat arhaic, harta cadastrală din 1890 prezentând un sat sistematic pe vatra actuală a satului cu mici excepții. Față de harta cadastrală din 1890 doar marginea satului dinspre Gurahonț și cei stabiliți în fosta proprietate a CFR-ului din stânga haltei CFR prezintă deosebiri.

În epoca modernă locuitorii Bonțeștiului vor fi și ei antrenați în marile evenimente din istoria poporului român. Bonțenii sunt tot mai conștienți că aparțin unei nații, respectiv națiunii române și că locul lor este alături de întreaga națiune română.

Expresie puternică a ridicării conștiinței naționale a locuitorilor satului e dorința locuitorilor satului de a lua parte la marile evenimente ce priveau interesele întregului popor român, o constituie și atitudinea față războiul de independență a românilor din 1877-1878. Dacă din alte sate există dovezi legate de strângerea de fonduri, îmbrăcăminte sau articole sanitare, din Bonțești au fost culese două cântece populare care evocă amintirea participării unor voluntari la război. Aceste cântece au fost culese de învățătorul Crișan Alexandru, cetățean al satului în perioada copilăriei și a funcționării lui ca învățător în sat. Redau mai jos aceste două cântece culese de învățător.

Trec româniei Dunărea

*Trec româniei Dunărea,
Cu muscalii alături.⁶⁰*

*În țara bulgarului,
Și-npora turcului.*

*Iar cei ce-acasă stau,
Din suflet îi îndemnau
Sub steag roșu de mătase
Bătuți nu veniți acasă.*

Frunză verde grâu frumos

*Frunză verde grâu frumos,
Rămâi Ardeal sănătos,
Rămâi sănătoasă țara,
Să ajung să te calc iar.*

⁵⁹ Informație primită de la Andreica Mihai (Mișca) și fratele său Andreica Mocsi, foști angajați ai grofului, informație luată în jurul anului 1980 când aveau peste 80 de ani.

⁶⁰ Ruși

*Că pe mine mă-ngropară,
Pe front în Bulgaria,
Clopotele să nu tragă,
Ziua-ntreagă, noapte-ntreagă.*

*Legene-le numai vântul,
Când o-i părăsi pământul.⁶¹*

Sfârșitul secolului XIX-lea și începutul secolului XX găsește satul într-o perioadă de înviorarea economică, se construiesc case noi, se construiește calea ferată Sântana – Brad și în același timp în dorința de a se îmbogăți unii bonțeni i-au drumul pribegiei fiind printre primii români care au emigrat în SUA. Dovada înviorării economice este faptul că în 1890 bonțenii renunța la bisericuța lor de lemn care va fi vândută satului Valea Mare și își construiesc o primă biserică din zid, având ca material de construcție cărămida. Biserica va amplasată pe actualul loc al bisericii. Ridicarea topografică din 1890 menționează existența unei biserici în actualul câmp al bisericii.

La începutul secolului XX mai mulți români au luat drumul SUA în dorința de a se îmbogăți de a scăpa de sărăcie. Drumul spre America pentru mulți a fost un drum greu însă la revenire au avut parte de foloase mari. Despre aceste emigrări voi reveni însă cu amănunte în capitolul demografie.

De istoria satului Bonțești se leagă și construcția căii ferate Sântana – Brad, construcție în urma căreia Bonțeștiul va progresa din punct de vedere economic prin construcția primei fabricuțe de țiglă, pe locul numit astăzi *Ciripărie*.

II.3. Bonțeștiul și calea ferată, Arad – Brad.

Calea ferată Arad – Brad numită și linia „Zarandului” a fost construită de Societatea AKV (Arad – Korosvalgyi – Vasut) Arad – Valea Crișului. Lucrările încep la 26 iunie 1876, primul acționar fiind inginerul Beni Zelenai Boros, născut la Arad, descendent al familiei din județul Nograd – Ungaria. Studiază la Facultatea de drumuri și poduri de la Universitatea din Praga. Constructor al căii ferate Oradea – Cluj – Târgu Mureș.

Construcția căii ferate „Linia Zarandului” s-a făcut în mai multe etape:

- Arad – Sântana – Pâncota, 41,3 km finalizată la 1 februarie 1877;
- Pâncota – Ineu, 21,3 km finalizată la 10 mai 1877;
- Ineu – Sebiș, 27,5 km, finalizată la 25 septembrie 1881.

Societatea AKV fuzionează cu societatea Arad-Cenad în 1886. Căile ferate unite Arad-Cenad vor fi conduse de inginerul Boros Beni. Urmează în continuare tronsoanele:

- Ineu – Cermei, 13,6 km, finalizat la 5 ianuarie 1889;
- Sebiș – Gurahonț, 22,6 km, finalizat la 5 decembrie 1889.

⁶¹ Alexandru, Roz, *Ecoul războiului pentru independență din 1877-1878 în părțile Aradului*, în Ziridava, vol. V, Arad, 1975, p. 49.

Așadar Halta Bonțești este inaugurată și ea în anul 1889, odată cu calea ferată, clădirile păstrându-se până în zilele noastre. Tot acum s-a construit și linia de garaj care deservea Fabrica de țiglă din Bonțești. Nu am putut găsi până în prezent un document despre această fabrică. În această perioadă exista o fabrică de cărămidă la Arad și una de țiglă la Sântana, probabil că unitatea de la Bonțești să fi aparținut de una din acele fabrici. Fabrica va dăinui până la sfârșitul Primului Război Mondial, țigla produsă, fiind o țiglă mărunță de culoare maronie, țiglă care acoperă și astăzi multe anexe din satul Bonțești iar rămășițele căii ferate de garaj se pot observa și astăzi între locul numit *Ciripărie și Țarina lui Halicuțu*.⁶²

Calea ferată a urmat apoi de la Gurahonț spre Brad după cum urmează:

- Gurahonț – Hălmațiu, 25,9 km, finalizată în 7 noiembrie 1895;
- Hălmațiu – Brad, 28,8 km, finalizată în decembrie 1896.

La 1 februarie 1927 Linia ferată Zarandul trece în posesia statului român.⁶³

Halta CFR Bonțești a fost deservită de la construcția sa în 1889 până în anul 2004 de mai multe familii de cantonieri. Prima familie care a locuit și a deservit Halta CFR a fost familia Darok aproximativ până în anul 1929. Bătrânul Darok a avut șase copii: Loății, Giuri, Ioani, Feri, Beji și Ilonka. Cu excepția lui Ioani și Feri, ceilalți s-au căsătorit cu parteneri români dezvoltând familii românești.

A doua familie a fost familia Bogdan care a locuit și deservit Halta CFR aproximativ din 1929 până în 1952. Familia Bogdan a avut patru copii: Dragoș, Eugen, Mărioara și Aurelia. Primul Dragoș a rămas urmaș al familiei dar a decedat de tânăr prin 1948 în urma unui accident de muncă la calea ferată. Eugen a ajuns medic specialist în boli de nutriție în Cluj Napoca, Mărioara a ajuns farmacistă în Satu Mare iar Aurelia educatoare în Bonțești și Gurahonț.

Urmează apoi familia Stan Vichentie care a avut un singur fiu Stan Cornel, familie care a deservit halta din 1948 până 1959.

Urmează familia Bodea din 1959 până în 1965 care la rândul ei a avut mai mulți copii dintre care amintesc pe Mircea, Bela și Radu. După plecarea familiei Bodea halta nu a mai fost locuită fiind numai deservită de Martin Gheorghe, Tamaș Iustin, Balint Ioan și ultima Margea Elvira.

⁶² Informație luată de la Ilca Magdalena din Bonțești, bunica subsemnatului în anii copilăriei.

⁶³ Arhivele statului, Arad, Tribunalul Județean Arad, secția a III-a contencios, dos. inv. 551

HALTA CFR BONȚEȘTI ÎN ANUL 1940

II.4. Bonțeștiul în timpul Primului Război Mondial.

Un alt eveniment de seamă care implică și locuitorii satului este Primul Război Mondial. Conștienți de ceea ce poate duce războiul, plecarea la luptă ca ostași ai locuitorilor satului a dat naștere la scene zguduitoare. Concentrații la război au fost duși în unitățile de care aparțineau, cea mai mare parte fiind duși la Arad de unde erau trimiși pe fronturile unde luptau unitățile lor. Multe femei și din Bonțești au luat drumul Aradului pentru a se întâlni poate pentru ultima dată cu cei care plecau spre front. Unele femei mai sărace au fost nevoite să ia drumul pe jos iar cele cu posibilități cu trenul. Despărțirea era jalnică dacă despre alte sate există informații concrete despre femeile care căutau să-și petreacă soții la plecarea spre război, din Bonțești nu am auzit decât informații orale și mai mult generale. Fronturile pe care au luptat bonțenii au fost cele din Galiția, valea râului Piave din Italia și unii chiar pe frontul din Moldova. În copilăria mea am auzit de la bătrâne adeseori cum cântau cântecul despre Galiția, însă cântecul s-a pierdut și n-am mai găsit informatori în legătură cu acest cântec.

Un episod care mi-l amintesc este legat de întâmplarea redată de bunica mea în legătură cu sărăcia din sat în timpul războiului. *„În timpul războiului situația locuitorilor a fost foarte grea. Condițiile meteorologice nefavorabile au făcut ca recolta de grâu și porumb să fie foarte slabă. Grâul și porumbul ca și culturi creșteau numai pe mijlocul „lanțului”⁶⁴ din cauza excesului de apă. Lipsa grâului în special îi determina pe locuitori să ia drumul câmpiei. Cu mărăgicul în spate pe furiș pentru a se feri de poliția austro-ungară care nu permitea transportul cu trenul a cerealelor cei prinși adeseori li se confisca mărăgicul.⁶⁵ Cei care se fereau de poliția austro-ungară se deplasau mai mult în timpul nopții și prin locuri total nepotrivite care nu puteau fi controlate de poliție, de exemplu cimitirele”⁶⁶*

Tot din timpul războiului s-au mai precis perioada de sfârșit al războiului am cules o informație legată de apariția primului avion care a survolat satul Bonțești. „Pasărea de argint” i-

⁶⁴ O unitate de suprafață locală de circa 0,5 ha

⁶⁵ O cantitate mică de cereale pe care femeile o purtau în cap, iar bărbații pe umeri.

⁶⁶ Informație preluată de la Ilca Magdalena.

a speriat pe locuitorii satului, cei mai mulți adăpostindu-se în șanțuri sau în gardurile de la marginea satului. Avionul nu a lăsat nici o bombă asupra satului, fiind un avion de recunoaștere.⁶⁷

OPREA IOAN PARTICIPANT LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL CU GRAD DE OFIȚER

Toamna anului 1918 aduce transformări importante în desfășurarea războiului. Austro-Ungaria este nevoită să încheie armistițiul cu Puterile Antantei, iar Germania a fost nevoită să încheie și ea pace. Revoluția din Ungaria care izbucnește la sfârșitul războiului face ca și românii să înceapă să-și facă dreptate începând să alunge proprietarii de pământuri și să-și împartă bunurile proprietarilor între ei. Locuitorii Bonțeștiului alături de cei din Almaș și Cil participă la prădarea conacului lui Almay Oliver din Cil și a Societății Mica din Gara Almaș.⁶⁸

La sfârșitul războiului bonțenii vor fi antrenați și la constituirea Consiliului Național Român, filiala Gurahonț, cât și la constituirea Gărzii Naționale Române.

Bonțenii vor trimite și ei o delegație la Marea Adunare Națională a românilor de la Alba Iulia, avându-i în frunte pe preotul Alexandru Măneran și învățătorul Lazăr Igrășan. Iată cum consemnează învățătorul Lazăr Igrășan acest eveniment, înscris găsit pe una din cărțile bisericești din cadrul Bisericii Ortodoxe Bonțești:

“În ziua de 1 Decembrie 1918 s-a ținut adunarea tuturor Românilor în cetatea lui Mihai Viteazul din Alba Iulia, unde au hotărât solemn o sută de mii de oameni aducerea Ardealului, Banatului și întreg teritoriul ungar locuit de Români la țara mamă România.

La acea adunarea a fost reprezentată și comuna Bonțești prin preotul Alcs. Măneran și învățătorul Lazăr Igrășan.

Bonțești la 1/14 decembrie 1918, semnează Lazăr Igrășan“ (vezi anexa)

Primul Război Mondial a însemnat pentru locuitorii satului Bonțești multă suferință, dezastre și sărăcie. Cei mai mulți au avut de suferit cei săraci, pentru ei sărăcia accentuându-se foarte mult, dar a însemnat noi speranțe, noi idealuri în noul stat care era pe cale să se formeze.

Procesul de organizare și exercitare a atribuțiilor organelor românești în zona Gurahonțului după 1 decembrie 1918 a fost un timp perturbat de forțele comuniste maghiare

⁶⁷ *Ibidem*, Ilca, Magdalena.

⁶⁸ Informator Ilca Toma, 93 de ani în 1993, Bonțești, participant la acțiune în luna noiembrie 1918.

conduse de Bela Kun. Căutând să refacă Ungaria mare forțele comuniste maghiare încep să înainteze pe Valea Crișului Alb la începutul anului 1919. Cu toate că armata maghiară trebuia să evacueze Transilvania până la Mureș conform hotărârilor Convenției militare de armistițiu de la Belgrad din 13 noiembrie 1918, forțele maghiare comuniste nu iau în socoteală această hotărâre și în luna ianuarie 1918 încep acțiunile pe Valea Crișului Alb. În confruntările care au avut loc sunt implicați și tineri din Bonțești care vor completa tabloul eroilor bonțeni din Primul Război Mondial. Folosindu-se de un tren blindat (panțel cum îl numeau localnicii) armata maghiară comunistă va trece și în dreptul localității noastre și fără a avea un motiv anume trage salve de tun, unul din obuze lovind și turnul Bisericii Ortodoxe, biserica suferind avarii mari. Conflictetele dintre români și maghiari se vor accentua în primăvara anului 1919, când armata maghiară reușește să ajungă până în zona Vârfurile. Tot în luna aprilie 1919 armata română pornește marea ofensivă de la Hălmagiu ceea ce va duce la noi conflicte în care vor fi antrenați și locuitorii satului nostru.

Iată un episod legat de acest eveniment, episod care l-am și prezentat cu alte ocazii legate de istoria satului Bonțești:

„DIN ISTORIA SATULUI BONȚEȘTI

EROII BONȚENI ÎN LUPTA PENTRU APĂRAREA GLIEI STRĂBUNE

Moto:.....

***N-avem oști, dar iubirea de moșie e un zid,
care nu se-nfioarează de-a ta faimă Baiazid.....***

M. Eminescu – Scrisoarea III

De-a lungul vremurilor neamul românesc a fost nevoit să lupte din greu pentru a-și afirma ființa națională, iar apoi de a-și apăra glia străbună.

Alături, de întregul popor român și bonțenii și-au adus tributul sângelui pentru afirmarea ființei naționale și apărarea gliei străbune. Mulți dintre eroii bonțeni își dorm somnul de veci departe de meleagurile natale, în multe locuri necunoscute nici până în prezent. Dintre cei căzuți în lupte în hotarul satului sau în apropiere, patru își dorm somnul de veci în curtea Bisericii Ortodoxe din Bonțești.

Primii doi eroi au căzut în luptă la sfârșitul Primului Război Mondial.

În condițiile în care românii de pe întreg teritoriul românesc își exprimau dorința unirii într-un singur stat, în condițiile în care Marea Adunare Națională de la Alba Iulia de la 1 Decembrie 1918 își exprimase votul întregirii neamului românesc, cei care ne-au asuprit secole de-a rândul mai căutau încă să răstoarne ceea ce înfăptuiseră miile de români, au căzut la datorie pentru apărarea pământului străbun în primăvara anului 1919 și doi bonțeni, Alexandru Coțoi și Mihai Zacoiu, primii care-și dorm somnul de veci în curtea bisericii.

În condițiile când armata austro-ungară se destrămase în toamna anului 1918, mulți români iau drumul casei pământești pentru a nu mai servi o cauză străină, cauză pe care o serviseră aproape cinci ani, pentru a căuta să-și folosească inteligența, hărnicia și vitejia în interesele neamului asuprit de veacuri. Așa a procedat și tânărul de atunci Mihai Zacoiu, care dezertând din armata austro-ungară, își găsește refugiul în casa părintească.

În primăvara anului 1919, însă armata revoluționară comunistă maghiară în frunte cu Bela Kun va încerca cu eforturi militare mari restabilirea granițelor fostului imperiu maghiar, declanșând o puternică ofensivă pe Valea Crișului Alb până în apropierea Hălmagiului. Sarcina apărării populației românești după Marea Adunare de la Alba Iulia a revenit Gărzilor Naționale, formate din localnici, având însă o înzestrare militară sumară.

Pentru apărarea hotărârilor M.A.N. de la Alba Iulia și în dorința de a trăi liberi și neatârnați, membri Gărzii Naționale cât și nemembrii cu mic cu mare au căutat să stopeze ofensiva maghiară. În data de 18.04.1919, un detașament al armatei române, armată care-și pornise ofensiva de la Hălmagiu, ajunge în satul nostru cu intenția de a izola principala armă care se făcea temută, vestitul "Panzel - tren blindat".

La intrarea în Bonțești dinspre satul Iacobini, unde respinsese un detașament maghiar primul care le iese în întâmpinare este tânărul Mihai Zacoiu care poate datorită sărăciei care bântuia în sat nu abandonase încă uniforma purtată până în anul 1918. Acestui tânăr hotărât i se alătură și alți locuitori ai Bonțeștiului, înarmați cu unelte agricole, printre cei alăturați fiind și Alexandru Coțoi, tânăr care-și va găsi și el moartea în confruntarea care va urma, apoi Petru Țencovici, care înarmat cu o bardă de cioplit lemne, porni și el cu gândul să taie stâlpii de telegraf de pe lângă calea ferată. Scopul acțiunii grupului de bonțeni alături de detașamentul de ostași a fost demontarea șinelor de cale ferată pentru a zădărnici deplasarea trenului blindat maghiar. Trădați de cantonierul maghiar de la cantonul CFR Bonțești trenul blindat revine în zonă și acțiunea detașamentului românesc este stopată. Ostașii împreună cu tinerii din sat se retrag în apropiere apărându-și poziția într-un șanț aflat la baza terasei Crișului Alb.

Focului nimicitor pornit din trenul blindat îi cad pradă tinerii Mihai Zacoiu și Alexandru Coțoi, ei neputându-se bucura că doar peste câteva zile armata română va reuși să stabilească ordinea pe Valea Crișului Alb. În timpul confruntării un obuz tras din trenul blindat lovește și turnul Bisericii Ortodoxe din Bonțești, care în timp va duce la desprinderea zidului bisericii din parte altarului.

Prof. Darău Ioan Toma (extras din articolul publicat în ziarul local „GURA Honțului”)

FOTO-1. MONUMENTUL RIDICAT DE BONȚENI ÎN CINSTEA CELOR DOI EROI ȘI A EROILOR CĂZUȚI ÎN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

Monumentul ridicat în 02.06.1927 de unii fruntași ai satului dintre care amintim pe Constantin Luțai, Virgil Frențiu, Ioan Oprea, Vasile Hanciu și alții a fost ridicat în cinstea eroilor căzuți între ani 1914 – 1919 pe câmpurile de luptă din Galiția, valea fluviului Piave, Serbia și altele după cum urmează: P. Oancea, S. Tripaș, V. Tulbure, P. Sorițău, T. Coțoi, S. Rob, P. Ivan, V. Creț, P. Iva, R. Manciu, P. Bogdan, A. Bacoș, N. Ancateu, I. Coțoi (122), P. Farcaș (183), I. Omuț (118), P. Sorițău, P. Omuț și alții.

II.5. Ander Petru – ultimul veteran al Primului Război Mondial (1896-1981)

Până în anul 1981 când urcai dealul pentru a merge în țarina de sus cum o numeau bonțenii sau te deplasai spre Mustești, puteai vedea pe banca din fața casei din vârful dealului pe ulița care ducea spre Mustești un bătrân mai mult slab, cu fața roșie ca bujorul, care te făcea vrând nevrând să te oprești în fața lui. Fie că erai obosit după ce urcai dealul, fie că bătrânul te întreba ceva sau aveai curiozitatea să-l întrebi tu poposeai câteva minute în fața bătrânului.

De mic copil îl știam după poreclă „Nanci”. Cu timpul am aflat povestea lui, o parte de la el sau completată de nepoata lui.

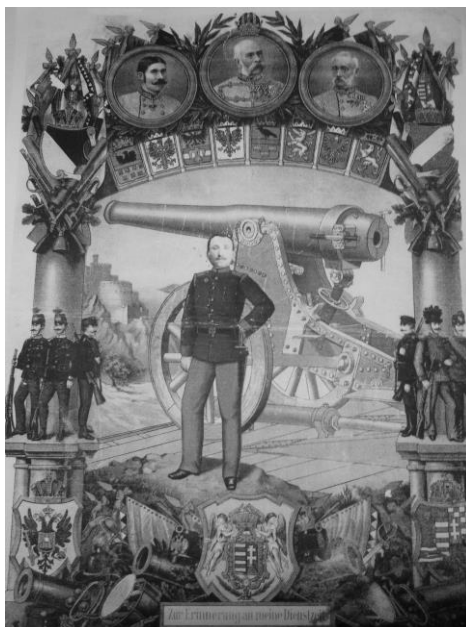
S-a născut în satul Mustești în 1896 dar prin căsătorie s-a stabilit în satul nostru. Nu am putut afla date despre participare la război în armata austro-ungară dar când își dezgolea pieptul și burta vedeai niște urme adânci în trupul său, mâna dreaptă nu o putea folosi. Am aflat că luptase alături de români în 1917 pe frontul de la Oituz unde gloanțele iau perforat stomacul și i-au ologit mâna. Avea asupra lui un carnet de veteran al campaniei din 1914-1918.

Așa l-am cunoscut pe ultimul veteran al primului război mondial, veteran care țara i-a oferit pământ în Cadrilater dar la refuzat. S-a ales doar cu o grădină de la marginea moșiei domnești din Bonțești, grădină pe care o lucrează unul din strănepoții săi Ander Ionel.

FOTO CARNET INVALID DE RĂZBOI ANDER PETRU

Un alt participant la război a fost cel mai longeviv primar al satului Hanciu Vasile care a participat la luptele din Bosnia, unde se pare că a efectuat și serviciul militar. Iată cum se prezintă în uniforma cezaro-crăiască în perioada satisfacerii serviciului militar.

HANCIU IOAN PARTICIPANT LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

II.6. Bonțeștiul interbelic.

Odată cu instaurarea definitivă a administrației românești în județul Arad autoritatea supremă o va avea Consiliul Dirigent care se va înhăma la o muncă uriașă de organizarea noii administrații. O bună perioadă Consiliul Dirigent va conduce după legile vechi ce rămăseseră în vigoare în mod provizoriu cu excepția celor indicate de Consiliul Dirigent.⁶⁹ Limba română devenea limbă oficială în perioada care urma. Treptat începe să se unifice legislația cu cea din vechiul regat.

Satul Bonțești va face parte din plasa Hălmagiu care va primi unele comune din zona Gurahonț. Această organizare va rămâne până în anul 1926, apoi până în 1941 când Bonțeștiul va fi arondat Plasei Gurahonț.⁷⁰

Principala ramură economică în satul Bonțești era agricultura, dar țărănimea în general era săracă. Suprafața agricolă însămânțată era scăzută comparativ cu perioada dinaintea primului război mondial cu toate că s-au primit unele suprafețe mai mici de teren în urma Reformei Agrare din 1921. În baza acestei reforme s-au împroprietărit cu mici suprafețe de pământ văduvele și orfanii din Primul Război Mondial în locul numit la *Criș*, circa 10 ha de pământ. Domeniul grofului Feher, a moștenitorilor lui, a fost vândut imediat după război (la *Criș* circa 7 ha, *Livada* și împrejurimile domeniului). Pășunea de la Știolne a domeniului va intra în posesiunea Comunei politice Bonțești.

În Transilvania reforma din 1921 s-a aplicat conform Ordonanței 82A a Consiliului Dirigent care a dat sub formă de arendă toate suprafețele statului, a corporațiilor și a unor particulari, până la înfăptuirea propriu-zisă a reformei. Înzestrarea tehnică era destul de

⁶⁹ *Aradul permanent în istoria patriei*, Arad, 1978, p. 424.

⁷⁰ *Ibidem*, p. 428.

rudimentară. În 1934 în urma înființării Camerei Agricole de la Gurahonț unele gospodării au fost înzestrate cu utilaje agricole moderne. La Bonțești a primit asemenea utilaje familia Oprea Ioan. Se spune că Oprea Ioan fiind încadrat ca agent agricol pe lângă Camera Agricolă a găzduit un fruntaș politic din București. Drept recompensă pentru această găzduire și pentru a fi un model în sat a fost înzestrat cu aceste utilaje agricole moderne: plug de fier, grapă de fier, semănătoare și altele.⁷¹

Un rol important la avut în perioada interbelică creșterea animalelor. Principalele animale crescute la Bonțești au fost vacile, bivolițele, caii și porcii. Pășunea din hotarul satului era administrată de Composesoratul foștilor urbarialiști – 234 ha și Comuna politică Bonțești circa 60-70 ha. Existau adeseori conflicte între administratorii composesoratului și locuitorii satului care nu aveau drepturi în composesorat legat de drepturile de pășunat.

Odată cu începerea celui de-al Doilea Război Mondial agricultura a avut de suferit pe linia lipsei de animale, unelte sau din cauza rechizițiilor. În 1922 locuitorii din Bonțești au depus o cerere alături de alte sate pentru revizuirea prevederilor reformei agrare.⁷² Nu este menționată cererea expresă a bonțenilor dar în general cererea era legată de lipsa de pământ acordată prin reformă.

Perioada dintre cele două războaie mondiale se caracterizează și în Bonțești ca și în întreaga țară prin trei subperioade. Prima a fost așa cum am arătat mai dinainte o perioadă de trecere caracterizată printr-un haos legislativ, prin trecerea de la legislația austro-ungară la legislația românească, prin aplicarea în mod arbitrar a reformei agrare și altele. A doua perioadă 1922-1928 a fost o perioadă de ascensiune urmată de perioada 1928-1933, perioada crizei economice când unii bonțeni au sărăcit. Este și cazul comerciantului ridicat din rândul bonțenilor Popa Igna care având deschisă o prăvălie în actuala casă a lui Martin Florica soția defunctului Martin Marcu a falimentat așa cum au falimentat și alți comercianți din Gurahonț sau satele aparținătoare. Unii au căzut pradă în această perioadă pierzându-și și mica avere care au avut-o înainte cum este și cazul străbunicei mele Sorițău Rafila care împrumutând în anii buni pe cineva cu bani nu i-au mai fost restituiți socotindu-i pierduți ca și cum ar fi intrați în Legea conversiunii datoriilor agricole.

Perioada 1934-1938 a fost o perioadă de mare prosperitate cele mai multe gospodării se întăresc, prosperă, unii își cumpără pământuri cum a fost și cazul bunicului meu dinspre mamă Ilca Toma, care după ce își pierdu-se serviciul în urma falimentului comerciantului Roth din Gurahonț a reușit să cumpere în această perioadă 2,5 ha de pământ de calitate bună în lunca Crișului Alb și a văii Musteștiului.

Mulți bonțeni săraci au luat drumul orașelor mari în această perioadă în special a Bucureștiului ceea ce le-a dus câștiguri frumoase, câștiguri investite în cumpărarea de pământ. Despre acest episod din istoria satului voi reveni în capitolul despre demografie fiind un fenomen de migrare a cetățenilor săraci spre oraș, ceea ce va duce la o transformare a structurii sociale a satului.

Printre familiile fruntașe din Bonțești din perioada interbelică putem enumera familia Hanciu V., Oprea I., Darău I., Perva D., Rob V., Ilca M. și alții. Tot în această perioadă fiind o perioadă prosperă mulți tineri au luat drumul școlilor din Brad și Arad, școlindu-se atât la nivel

⁷¹ Informație primită din partea nepotului său Haiduc Teodor.

⁷² *Ibidem, Aradul*, p. 470

mediu cât și la nivel superior. În capitolul oameni de seamă voi exemplifica câțiva tineri care au reușit să se formeze ca viitori intelectuali de seamă ai satului stabiliți în Arad, Timișoara, Cluj sau București.

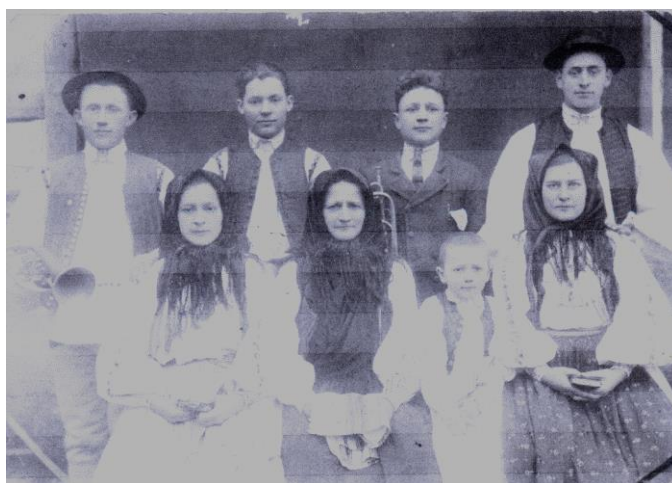

PRIMARUL HANCIU VASILE ÎN CĂRUȚA SA - 1937

Perioada de prosperitate a încetat după 1938 când au început concentrarea rezerviștilor, mulți locuitori ai satului fiind concentrați, fiind nevoiți să-și părăsească gospodăriile care au rămas în seama bătrânilor, a femeilor și a minorilor.

Mulți tineri se așteptau din minut în minut pentru a fi chemați la armată lucru care s-a întâmplat în special după anul 1940, anul când România suferă cele mai mari pierderi teritoriale.

Cedarea Basarabiei și a Bucovinei în iunie 1940 va duce la un exod de populație din aceste zone spre restul țării, și în Bonțești ajungând refugiați care au rămas unii definitiv în satul nostru. După 30 august 1940 un nou exod de populație din Ardealul cedat își va face loc și satul nostru, familii care nu s-au stabilit în satul nostru, revenind după anul 1945 în satele din care au plecat. Declanșarea celui de-al Doilea Război Mondial începând cu anul 1939 va produce multă îngrijorare și în satul nostru.

FAMILIA DARĂU IOAN – 1928

II.7. Viața politică interbelică a Bonțeștiului.

Viața politică în perioada interbelică în satul Bonțești a fost dominată de două partide mari, partidele istorice, Partidul Național Țărănesc și Partidul Național Liberal. În fruntea țărăniștilor bonțeni a fost familia Hanciu, înflăcărați susținători ai marelui om politic ardelean Iuliu Maniu.⁷³ Din relatările familiei Hanciu reiese cum că Hanciu Vasile a călătorit până la Arad cu căruța și cu sania trasă de cai pentru a participa la întrunirile mari a partidului.

Bătrânul Hanciu așa cum mi-l amintesc și eu era un om fălos cu cai puternici, cu căruță de paradă foarte bine lucrată și totdeauna lustruită.

Pentru calitățile sale bătrânul Hanciu V. a fost aproape toată perioada interbelică Primar al satului și președinte al Composesoratului foștilor urbariașiți. Până în zilele noastre s-au păstrat unele documente ale composesoratului documente prin care s-a putut reconstitui actualul composesorat. De altfel familia Hanciu era una din familiile făloase ale satului (pământ bun, animale de lucru și altele). În 1926 primarul Hanciu Vasile primește din partea regelui Ferdinand I o diplomă drept răsplată pentru serviciile aduse învățământului, contribuind la construirea noului local de școală 1924-1925. „Drept care îi dăm acest brevet subscris de noi și investit cu regeșul nostru sigiliu, semnează Ferdinand I”.

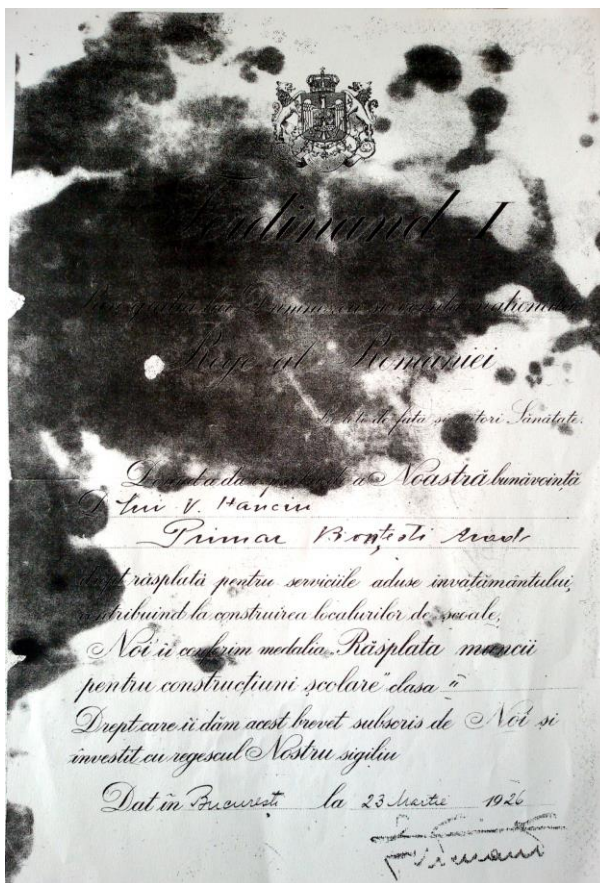

FOTO COPIA BREVET – HANCIU VASILE

⁷³ Informator Hanciu Vasile, 73 de ani, cu domiciliul actual în orașul Brad.

Opusul Partidului Național Țărănesc era Partidul Național Liberal care era reprezentat de familia Oprea. Familia Opreștilor s-a stabilit în Bonțești mai târziu, venea din satul Văsoaia, bătrânul Oprea a ajuns în această zonă ca pădurar. Având doi fii pe Oprea Ioan și Oprea Cornel.⁷⁴

Ideile liberale s-au manifestat nu atât prin munca din agricultură, cât prin hotărârile luate de a-și școlariza copiii la școli înalte. Înrudindu-se cu familia Haiduc de asemenea cu idealuri spre a școli copiii au dat mai mulți intelectuali care au devenit preoți, juriști, medici, profesori, economiști etc.

În 1922 Oprea Ioan va primi gradul de cavaler din partea regelui Ferdinand I.

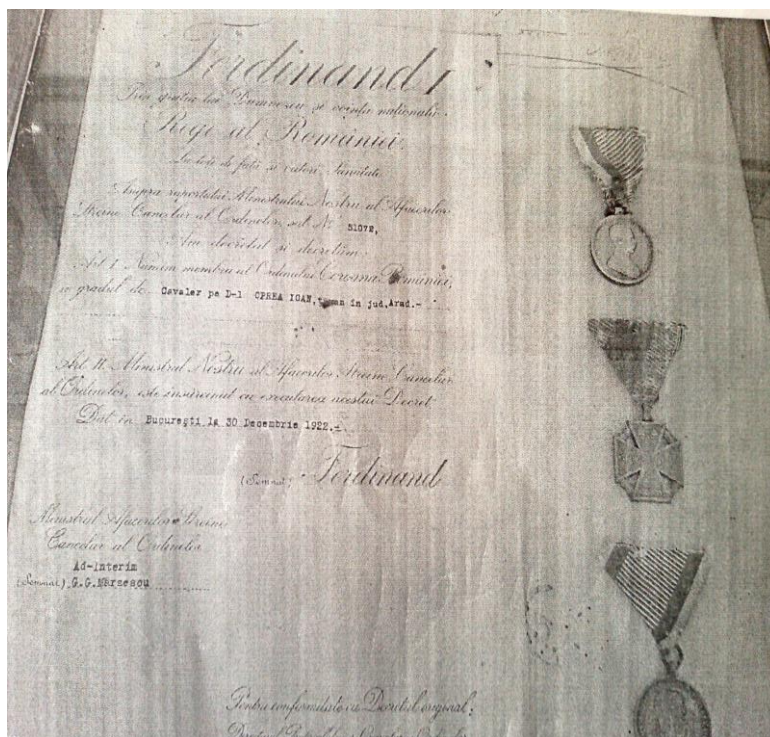

FOTO BREVET CAVALER – OPREA IOAN

Odată cu venirea liberalilor la putere în 1934 așa după cum am arătat mai înainte familia Oprea a fost înzestrată cu unelte agricole moderne ceea ce a creat multe invidii asupra familiei. Oprea Ioan poate fi regăsit și pe lista de candidați la consilierii județeni, din partea PNL.

⁷⁴ Informator Haiduc Cristian, strănepot, domiciliat în Arad.

Lista Nr. 1.

Consilieri județeni

1. Dr. Ștefan C. Pop
2. Dr. Cornel Buștea
3. Nicolae Takácsy
4. Dr. Victor Pop
5. Hunyar Algernon
6. Dr. Alexandru Horga
7. Dr. Petica Petrila
8. Daranyi Ioan
9. Friedrich Ioan
10. Crăznic Arcadie
11. Dr. Ursuțiu Avram
12. Dr. Széll Ludovic
13. Muțiu Traian
14. Weber Ioan
15. Dr. Voștinar Vasile
16. Morariu Iosif
17. Popoviciu Moisa
18. Dr. Olosz Ludovic
19. Dr. Cosman Gheorghe
20. Dușan Ioan
21. Torsan Vasilie
22. Dr. Vladislav Cornel
23. Palfy Valentin
24. Dr. Lelik Ștefan
25. Vorțan Mihai
26. Budiu Pavel
27. Gerlach Iosif
28. Câmpean Octavian
29. Dr. Frâncu Gheorghe
30. Bondar Alexandru
31. Chira Mihai
32. Măneran Teodor
33. Crișan Gavrița
34. Ivan Bujna
35. Popa Petru
36. Berariu Nicolae Braiți

Lista Nr. 2.

Consilieri județeni

1. Dr. Mărcuș Mihai
2. Novac Axentie
3. Dr. Iancu Adam
4. Gantner Iacob
5. Pleș George
6. Chebelev Lazar
7. Giurgiu Ioan
8. Vidican Teodor
9. Bulzan Avacum
10. Suba George
11. Rudău Iovan
12. Oprea Ioan
13. Ambrus Andrei
14. Vormittag Adam
15. Baltoi George
16. Șod Gligor
17. Tripon Moise
18. Mesaroșiu Dimitrie
19. Neagu Nicolae
20. Juja George
21. Faur Ioan Pechu
22. Halmăgeanu Mihai
23. Stroia Gligor
24. Weiszgärber Francisc
25. Dobrița Mihai
26. Țircuș Ilie
27. Vesa Aurel
28. Ciurba Leontin
29. Bulz Pavel
30. Petrișor Pavel
31. Dr. Hențiu George
32. Popoviciu Ștefan
33. Dr. Coțoiu Romul
34. Paușești Nicolae
35. Vulpe Iosif
36. Dr. Ursu Ioan

FOTO LISTA CANDIDATI - 1934

Odată cu venirea învățătorului Jimon Gheorghe în sat, după anul 1933 începe să se creioneze un grup simpatizant al extremei drepte – legionarii. În frunte cu învățătorul mai sus amintit având, în față doctrina legionară va avea o influență legionară mai mult asupra păturii sărace. Tinerii legionari, Costea Alexandru, Dașcău Ilie, Cornea Ioan, Iacob Demian și alții au fost interesați potrivit doctrinei lor să rezolve unele probleme gospodărești ale satului sau să ajute unii membrii ai comunității care făceau parte din pătura săracă. Astfel au fost plantați zeci de pomi fructiferi pe lângă șoseaua principală, au fost construite podețe sau alte lucruri care au dăinuit până în zilele noastre. Eșuarea rebeliunii legionare din ianuarie 1941 duce și la încetarea

activității ei. Legionarilor și în special capilor lor li s-a intentat un proces fiind acuzați de dezarmarea postului de jandarmi de la Cil.⁷⁵ Învățătorul Jimon a luat asupra lui toate acuzațiile legate de atacul asupra postului de jandarmi. Legionarii erau animați de cântece legionare de demonstrații. Din relatările unui contemporan cu ei învățătorul Demetrescu Ioan din Pleșcuța mi-a relatat faptul că în 1941 fiind comandant al Centrului de premilitărie din satul respectiv a primit ordinul de a recupera de la armele din cadrul postului de jandarmi și a Centrului de premilitărie închizătoarele tuturor puștilor. La izbucnirea rebeliunii legionare legionarii defilau cu puștile de la posturile de jandarmi fără a-și da seama că le lipseau închizătoarele de la arme. Aceasta demonstra mai mult că toată acțiunea legionară era mai mult de fațadă, de intimidare a conducătorilor din sate.

Despre pătrunderea ideilor de stânga în satul nostru, nu există informații legate de pătrunderea ideilor comuniste sau socialiste în sat. Existau elemente sărace dar nu se cunosc cazuri de revolte în sat.

FOTO – FAMILIA COMERCIANTULUI LUȚAI CONSTANTIN DIN BONȚEȘTI – STÂNGA SUS ÎNVĂȚĂTORUL JIMON GHEORGHE – FOTOGRAFIE DIN COLECȚIA ING. JIMON EUGEN

II.8. Antrenarea bonțenilor în cel de-al Doilea Război Mondial.

Al Doilea Război Mondial începe pentru România odată cu atacul împotriva Rusiei sovietice la 21 iunie 1941. Antonescu ca urmare a înțelegerii făcute cu Hitler angajează armata română în război, scopul angajării fiind eliberarea Basarabiei și Bucovinei cedate forțat Rusiei sovietice în 1940.

În armata română care executa ordinul lui Antonescu, s-au găsit încă din primele rânduri și tineri din Bonțești, tineri care de fapt fuseseră angajați în exercițiile de război încă din anul 1938. Cei mai mulți bonțeni au fost concentrați și au luptat în regimentele 93 Infanterie Arad, I Roșiori Arad, 11 Călărași Arad și Batalioanele de vânători de munte din Beiuș, Câmpeni și altele.

La atacul împotriva Rusiei sovietice pentru eliberarea Basarabiei în unitățile militare au participat circa 100 de tineri din Bonțești. După eliberarea Basarabiei unde după cât am putut afla nu avem victime din rândurile bonțenilor, armata română își continuă luptele pentru

⁷⁵ Informator Darău Ioan, 73 de ani, Bonțești. *Aradul permanențe în istoria patriei*, Arad, 1978, p. 517.

eliberarea Transnistriei, regiune pe care regimul antonescian în propaganda de război o considera tot românească, a Odesei, apoi a Crimeii, luptele din Caucaz până la Cotul Donului, respectiv Stalingrad. În luptele pentru cucerirea Odesei va cădea la datorie și aviatorul adjutant Coțoi Vasile fiu al Bonțeștiului care a fost înmormântat în cimitirul eroilor români de la Tighina.⁷⁶

Autoritățile transnistriene au încercat după război distrugerea cimitirului dar la intervenția unor foruri europene au păstrat doar un simbol al acestui cimitir al eroilor români.⁷⁷

**TINERI BONȚENI CONTIGENTUL '43 –
STAN CORNEL, HANCI CONSTANTIN**

**CAPORALUL DARĂU IOAN ALĂTURI
DE UN ALT CAMARAD**

Cei mai mulți dintre bonțeni căzuți în război au pierit în încercuirea de la Cotul Donului, Stalingrad unde au fost dați dispăruți, nici până astăzi nu se cunoaște locul unde își dorm somnul de veci, circa 20 de familii ar dori acest lucru să-l știe.⁷⁸ Unii au căzut prizonieri și au reușit să se întoarcă în țară cum este cazul lui Doța Florea și Iacob Rusalim care s-au înrolat în regimentele de voluntari *Tudor Vladimirescu și Horea, Cloșca și Crișan*. Alții au reușit pur și simplu împreună cu unitățile lor să scape de încercuire și să se retragă în spatele liniei frontului. Armata română prin aviație a reușit să evacueze din încercuirea de la Stalingrad unii soldați grav răniți cum a fost și cazul lui Oancea Alexandru care a reușit să fie evacuat dar care a rămas cu grave sechele.

⁷⁶ Informația primită de la Ilca Lenuța din Bonțești, nepoată a aviatorului Coțoi Vasile.

⁷⁷ Informație luată de pe internet

⁷⁸ Informație primită de la Șerb Pavel din Bonțești, fiu al lui Șerb Iacob dispărut la Cotul Donului, Iva Vasile, fiu al lui Iva Milentie, dispărut în aceleași condiții.

FOTO PORTRET - SERGENT OANCEA ALEXANDRU

Campania armatei române din est a făcut multe familii să rămână îndoliate, văduve cu copiii, unele necăsătorindu-se toată viața. Exemplu Coțoi Floare, un copil, Coțoi Lucreția, un copil, Sorițău Ileana, un copil, Șerb Floriță, doi copii, Lulușa Lucreția, un copil, Grada Maria, un copil, Rob Vioara, un copil, Rus Sidonia, un copil, Ilea Floriță, un copil, Ilea Ileana, un copil, Urdaș Magdalena, un copil, Oprea, văduva lui Oprea Nistor, un copil, Iva Magdalena, doi copii, Sorițău Sumedreana, un copil. Spre marea rușine a autorităților comuniste locale multă vreme aceste văduve nu au primit nici un fel de pensie de urmași sau de văduve de război, iar nici până în prezent nu s-a luat o inițiativă a ridicării unui monument în cinstea celor căzuți pe front.

Întoarcerea armelor împotriva Germaniei după 23 august 1944 a antrenat armata română într-un nou război cel antihitlerist. Alături de noii aliați armata română va participa la eliberarea Transilvaniei, a Ungariei, a Cehoslovaciei și a Austriei. În prima parte a războiului pentru apărarea țării vor intra în acțiune în partea de vest a României și Batalioanele fixe, respectiv Batalionul Fix Ineu cu sediul la Buteni din care făceau parte și plutonul de la Bonțești.

DIN ISTORIA SATULUI BONȚEȘTI

EROII BONȚENI ÎN LUPTA PENTRU APĂRAREA GLIEI STRĂBUNE

Moto:

.....
*N-avem oști, dar iubirea de moșie e un zid,
care nu se-nfiorează de-a ta faimă Baiazid.....*
.....

M. Eminescu – Scrisoarea III

Întoarcerea armelor de către armata română împotriva Germaniei și a aliaților săi va duce la intrarea în focul războiului și a Batalioanelor Fixe înființate 1942 și 1943, formate din cetățeni mai în vârstă care nu fuseseră mobilizați în armata combatantă. Pe Valea Crișului Alb acționa Batalionul Fix Criș cu sediul la Ineu. Sarcina Batalioanelor fixe era aceea de a zădărnici intrare trupelor maghiare pe teritoriul românesc, până la sosirea trupelor regulate române și sovietice. Batalionul cuprindea mai multe companii iar o companie mai multe detașamente, respectiv în fiecare sat activând câte un detașament. Compania de la Gurahonț își avea sediul la Zimbru și era condusă de căpitan în rezervă Lungu Constantin, învățător

la Școala Primară Gurahonț. Compania era înzestrată cu mitraliere și puști mitraliere, în general cu armament ușor. Din detașamentul Bonțești făceau parte 44 de combatanți în frunte cu sergenții Alexandru Farcaș și Beg Petru. Iată cei 44 de combatanți ai plutonului din Bonțești: Ciucur Vichentie, Darău Vasile, Farcaș Petru, Coțoi Vasile, Coțoi Ioan (Hatatana), Popa Vasile, Danci Virgil, Moț Alexandru, Danci Constantin, Cismaș Gheorghe, Coțoi Ioan, Hanci Vasile, Rob Vasile, Zacoî Petru, Trif Teodor, Frent Petru, Bacoș Ivantie, Ardelean Alexandru, Groza Ioan, Șandru Vasile, Oancea Vrenti, Iacob Demian, Hanci Alexandru (Moțișoara), Blaj Alexandru, Popa Alexandru, Hubăr Mihai, Halic Ștefan, Darău Teodor, Șerb Ioan, Farcaș Alexandru, Danci Vrenti, Oancea Vasalie, Beg Petru, Lorinț Petru, Coțoi Simion, Coțoi Teodor, Crișan Gligor, Oancea Ioan, Cismaș Arsenie, Danci Ilie, Hanc Ioan, Andăr Ioan, Hord Vasile și Rob Ioan.⁷⁹

La începutul luni septembrie 1944 maghiarii organizează o puternică ofensivă pe Valea Crișului Negru și Valea Crișului Alb, ofensivă la care participau câteva divizii de infanterie sprijinite de baterii de artilerie.

Armata română și sovietică încă nu ajunsese în zona noastră așa că sarcina de a zădărnici înaintarea maghiară a căzut în seama Batalionului Fix Criș și a Școlilor de Ofițeri din Bacău cantonată la Gurahonț, Ineu și a rezervelor din regimentele 85 infanterie Ineu și 93 infanterie Arad. Primii care au intrat în luptă au fost companiile din Batalionul Fix Ineu.

Compania Gurahonț primește misiunea de a ocupa pozițiile de pe dealurile Șiadului, un loc strategic foarte bun deoarece în fața dealurilor de întindea vasta Câmpie a Susagulului, sergentul Alexandru Farcaș și soldatul Hanc Ioan organizându-și un cuib de mitralieră foarte bine amplasat, din punct de vedere strategic în lipsa armamentului greu.

În data de 14 septembrie 1944 cuibul de mitralieră organizat de cei doi reușește să respingă atacul maghiar producând inamicului pierderi grele. Trădați de morarul din Șiad care le arată maghiarilor un drum ocolitor, face ca cei doi să cadă în capcana pusă la cale. Totodată ei nu se pot apăra deoarece li se terminaseră muniția, tovarășii lor de luptă spunând că țeava la mitralieră se înroșise de mulțimea gloanțelor trase. Asupra lor este aruncată o grenadă care-i sfârtecă pur și simplu. Între timp compania se regroupează, reușește să elibereze pentru moment locul dar era prea târziu.

TROIȚA RIDICATĂ DE CAMARAZII BONȚEȘTI PE DEALUL ȘIADULUI ÎN CINSTEA CELOR DOI EROI

⁷⁹ Informator Șerb Pavel, 80 de ani, Bonțești

Cei doi sunt înmormântați în pripă în acel loc iar peste câteva luni duși cu căruțele de către camarazii lor și au fost reînhumati în curtea bisericii unde-și dorm somnul de veci.

La un an distanță, 14 septembrie 1945 bonțenii, foștii camarazi ridică o troiță pe locul unde au căzut cei doi. Pe troiță stă înscris printre altele "Ei nu sunt morți, ei trăiesc alături de noi".

Troița se află în prezent în grija elevilor de la Școala Gimnazială din Craiva fiind împrejmuțată de un gard metalic.

Prof. Darău Ioan Toma (extras din articolul publicat în ziarul local „GURA Honțului”)

**MONUMENTUL RIDICAT DE FAMILIA FARCAȘ ALEXANDRU JUNIOR ÎN CINSTEA CELOR DOI EROI,
ÎN CURTEA BISERICII ORTODOXE BONȚEȘTI**

Pe frontul de apus bonțenii au luptat alături de întreaga armată română așa după am arătat pentru eliberarea Ungariei (Regimentul I Roșiori), a Cehoslovaciei și parțial a Austriei. Dintre cei care au luptat pe frontul de vest se remarcă faptele de vitejie a sublocotentului Teodor Șoic căzut în luptele din munții Tatra, Dașcău Teodor căzut prizonier la trecerea Tisei, Darău Ioan rănit în luptele din munții Tatra și alții. Au rămas văduve în urma campaniei din vest Șerb Maria cu doi copii, Farcaș Milița doi copii, Hanc Rebeca un copil.

FOTO DAȘCĂU TEODOR - ULTIMUL VETERAN ÎN VIAȚĂ

„Vă ordon treceți Tisa, fără a se trage nici o salvă de artilerie, capturarea inamicului prin surprindere”.

Acestea sunt printre puținele amintiri din război ale ultimului veteran din cel de-al Doilea Război Mondial din satul Bonțești.

Născut în Bonțești la 14 februarie 1922 în familia cojocarului satului Dașcău Ilie după perioada copilăriei urmează Școala Primară din Bonțești între anii 1929-1936. După terminarea școlii învață de la tatăl său cojocăria, meserie care o va practica până la încorporarea în armată în anul 1943. După o pregătire militară în cadrul regimentului 11 Călărași din Arad, în aprilie 1944 regimentul său intră în focul războiului pe frontul din Basarabia, perioadă când armata română se afla în retragere.

După întoarcerea armelor împotriva Germaniei fasciste la 23 august 1944, participă cu regimentul său la eliberarea pământului patriei, luptând în mai multe locuri până în luna octombrie 1944.

După eliberarea pământului strămoșesc unitatea sa participă la luptele pentru eliberarea Ungariei, dar la trecerea Tisei în noiembrie 1944 cade prizonier deoarece luptând în primele rânduri, fiind pușcaș, este luat prizonier.

Din luna noiembrie și până în februarie 1945 lagărul în care a fost încadrat este mutat din loc în loc până la stabilirea în Viena. Perioada aceasta a fost cea mai grea perioadă a prizonieratului deoarece adversarii săi armata hortistă i-au tratat nemilos luându-le încălțăminte și îmbrăcămintea groasă. Începând cu luna februarie beneficiază de prima încălțăminte, saboții de lemn care i-a purtat până la venirea în țară. Perioada prizonieratului în Austria a fost puțin mai lejeră, aveau libertate de mișcare dar hrana în cea mai mare parte o aveau din containerele de gunoi ale orașului.

Perioada prizonieratului a durat până la sfârșitul războiului când se va reîntoarce în țară deși ar fi putut să ajungă în SUA.

Pentru faptele sale a fost decorat cu medalia „Eliberarea de subjugul fascist” iar după 1990 a fost decorat cu „Crucea de Fier” și declarat veteran al celui de-al Doilea Război Mondial.

Cel de-al Doilea Război Mondial a provocat bonțenilor 28 de victime, eroi care-și dorm somnul de veci pe câmpurile de luptă din Rusia, Ungaria sau Cehia și Slovacia.

Dacă în Primul Război Mondial au căzut 16 bonțeni, al Doilea Război va aduce cu mult mai multe victime. Primul care a căzut victimă din Bonțești în celui de-al Doilea Război Mondial a fost adjutantul stagiar aviator Coțoi Vasile, căzut la datorie în timpul luptelor pentru cucerirea Odesei în august 1941 și care pentru spiritul său de sacrificiu, curaj și combativitatea de care a dat dovadă a fost decorat cu Crucea de Aur cu două barete. A căzut în lupta aeriană după ce a doborât un avion de vânătoare inamic. Avea 48 de misiuni pe front. Decretul de decorare a fost semnat de către regele Mihai I și Ioan Antonescu mareșal al României și conducător al statului, ministru al apărării naționale general de divizie Constantin Pantazie. Decretul a fost dat în 20 februarie 1942.⁸⁰ Iată cum se prezintă situația cu cei căzuți în cel de-al Doilea Război Mondial:

1. Grada Ioan – dispărut la Cotul Donului;
2. Farcaș Ioan (Onilă) – marinar;
3. Coțoi Vasile – aviator, căzut în luptele de la Odesa;
4. Iva Milean – rănit în luptele de la Cotul Donului și dispărut în urma bombardării avionului sanitar care-l transporta spre România;
5. Sorițău Ilie – dispărut la Cotul Donului;
6. Sorițău Vasile – dispărut la Cotul Donului;
7. Șerb Pavel – dispărut în Crimeea;
8. Lulușa Pavel – dispărut la Cotul Donului;
9. Zacoï Ioan – dispărut la Cotul Donului;
10. Ilea Ilie – dispărut la Cotul Donului;
11. Hanc Ioan senior – căzut în luptele date de Batalionul fix la Șiad;
12. Hanc Ioan junior - căzut pe frontul de răsărit;
13. Șoic Teodor – căzut în munții Tatra din Cehoslovacia;
14. Vesa Ioan (Cutina) – căzut frontul de răsărit;
15. Urdaș Petru – căzut frontul de răsărit;
16. Sorițău Ioan – subofițer frontul de răsărit;
17. Șerb Ioan – luat prizonier în luptele date de Batalionul fix la Șiad și dispărut apoi în Ungaria;
18. Oprea Nistor – ofițer căzut la 2 februarie 1942 la Cotul Donului;
19. Farcaș Alexandru – căzut în luptele date de batalionul fix la Șiad;
20. Coțoi Demian – frontul de răsărit;
21. Șerb Iacob – I roșiori, dispărut la Cotul Donului;
22. Oancea Viorel – căzut pe frontul de răsărit;
23. Doța Cornel (Talamu) – căzut pe frontul de răsărit;
24. Coțoi Petru – căzut pe frontul de răsărit;
25. Popa Demian – căzut pe frontul de răsărit;
26. Popa Vasile, (frați) căzut pe frontul de răsărit;
27. Rus (Floștoc) – căzut pe frontul de răsărit;
28. Rob Teodor – căzut pe frontul de răsărit;⁸¹

Au căzut prizonieri reîntorși în sat Doța Florea, Iacob Rusalim, prizonieri pe frontul de răsărit și Antoniu Dumitru, Oancea Vrenti, Hanci Alexandru și Dașcău Teodor prizonieri pe frontul de vest.

⁸⁰ Monitor oficial, partea I, nr. 51 din 28.02.1942, p. 14.

⁸¹ *Ibidem*, Șerb Pavel

Au fost răniți grav Oancea Alexandru, Daroc Gheorghe, Darău Alexandru, Beg Petru, Șerb Petru, Oancea Teodor (Cilip), Ilca Siminic.

II.9. Perioada postbelică.

La sfârșitul războiului satul Bonțești se găsea într-o situație grea, la pierderile umane adăugându-se și pierderi materiale datorate rechizițiilor pentru front, lipsa animalelor pentru lucru și altele.

Noile organe instaurate după război căutau să lichideze sistemul politic tradițional, în fruntea satului fiind numiți primari sau funcționari la primărie oameni noi. Printre primii funcționari au fost foștii combatanți din război, răniți cum a fost și cazul lui Oancea Alexandru sau Darău Alexandru ca apoi să fie promovate elemente sărace sau unii care s-au înscris în rândurile Partidului Comunist sau Frontului Plugarilor.

Cea mai puternică organizație politică după război a fost Frontul Plugarilor, organizație la care au aderat numeroși țărani din sat în baza propagandei lansate de acest partid, fără a se gândi că peste puțin timp acest partid va fi alături de Partidul Comunist Român, cei bogați sperând să li se apere bogăția agonisită, iar cei săraci sperând la o altă ordine în satul românesc.

La alegerile din 1946 datorită fraudărilor alegerilor, PCR și aliații săi principali printre care și Frontul Plugarilor câștigă alegerile, noua orânduire câștigând tot mai mult teren.

Deși a fost o perioadă grea totuși în primii ani a fost o perioadă mai liberă din punct de vedere spiritual, în 1947 bapțiștii reușind prin eforturi proprii să-și construiască un nou locaș de cult, iar în Biserica Ortodoxă reînvie activitatea corală iar fanfara își reîncepe activitatea. Speranțele țăranilor se năruie la finele anului 1947 când sprijiniți de ocupanții sovietici comuniștii români înlătură la 30 decembrie 1947 monarhia, proclamând republica. Acum totul fiind la mâna noilor guvernanți.

Între anii 1946-1948 satul a fost împânzit de moldovenii care în urma secetei din anii 1946-1947 au rămas foarte săraci fiind nevoiți să se angajeze pe post de slugi în gospodăriile bonțenilor. Cei mai mulți s-au reîntors la casele lor, dar au fost unii care au rămas în satul nostru întemeindu-și aici gospodăria. Naționalizarea din 1948 lasă mai puține urme în sat, singurul care a avut de suferit a fost comerciantul satului Luțai Constantin a cărei prăvălie va deveni o prăvălie a Cooperăției de consum. Mulți bonțeni în această perioadă vor lucra pe șantierul Fabricii de marmeladă din Gurahonț, fabrică care va fi construită de Centrocoop București.

Plenara C.C. al PMR din 3-5 martie 1949 trasează ca obiective în agricultură înscrierea țăranilor în GAC-uri (Gospodării Agricole Colective). În satul vecin Pescari va lua ființă GAC „Ilie Pintilie”, înființarea noului GAC având primele repercusiuni și asupra bonțenilor deoarece cei ce aveau pământ în hotarul satului Pescari li se va lua pământul fiind recompensați cu pământ de proastă calitate în alte locuri. Acest lucru nu se va întâmpla la Bonțești, colectivizarea realizându-se în satul nostru de abia în martie 1962. Tot la plenara C.C. al PMR din martie 1949 este definit pentru prima dată și termenul de „chiabur”. Chiaburii erau socotiți burghezia satelor sau elemente capitaliste. În baza acestei hotărâri și în satul Bonțești se vor întocmi liste cu primii chiaburi. Pe listele întocmite de autoritățile comuniste locale vor apărea țărani frunțași care aveau o suprafață de pământ în proprietate care se apropria de 10 ha. Chiaburii erau socotiți ca unelte care se împotriveau noului regim. Iată câțiva din țăranii declarați chiaburi din satul Bonțești: Darău Vasile, Rob Pavel, Ferician Ștefan, Oprea Ioan, Perva Damian, Ilea Gligor, Coțoi

Ioan (Gramada), Ilca Militon, Sorițău Teodor (Todor a `lu Haiducu), Oarcea Ioan (Boroada), Dan Ioan, Popescu Nae (Maioru), Hanci Vasile, Dan Petru.⁸²

Statutul de chiabur nu era condiționat numai de suprafața de pământ pe care o aveau în proprietate ci și de mijloacele de producție pe care le aveau în dotare: tractor, batoză, pluguri, semănătoare, precum și venituri din partea animalelor sau chiar din comerț în mediul sătesc. Erau considerați chiaburi toți cei care foloseau munca salariată și nu puteau să-și lucreze singuri pământul. Tot din anul 1949 au început să se impună țăranilor și cotele obligatorii de cereale, carne, lapte, ouă prin care trebuiau plătite despăgubirile de război către URSS. Cotele se aplicau atât chiaburilor cât și țăranilor cu gospodărie medie. Cota de grâu era luată țăranilor chiar de la batoză în timpul treierii. Cota se lua numai din grâul de calitate I, cel de calitate a II-a rămânea gospodarului. Au fost ani când țăranii nu au mai dus acasă nici un bob de calitate I, neavând grâu pentru semănat în toamna următoare. Strângerea cotelor depindea mult de zelul cu care lucrau persoanele angajate ca și colectori. Acești colectori funcționau pe lângă fiecare Sfat Popular (Primărie) și erau persoane temute de către țărani. Mi-a duc aminte de un episod din anii 1953-1954, an când părinții mei nu au dus acasă nici un bob de calitate I pentru pâine. Parcă o văd și acum pe mama cum plângea la aria de grâu când a văzut că nu rămânem cu nici un bob pentru pâine. Acest lucru făcea adeseori ca țăranii să-și ascundă dacă era posibil o parte din grâul treierat, să-l dosească cu concursul unor lucrători de la batoză.

O altă problemă pentru țărani era predarea cotei de carne de porc. Neavând furaje suficiente pentru îngrășarea porcilor multe gospodării se rezumau la îngrășarea a maxim doi porci. Bunicul meu care era lucrător la CFR în fiecare început de iarnă lua drumul Moldovei sau a Făgărașului, unde porcii erau mai ieftini și preda cota obligatorie în acele locuri. O altă obligație în cadrul cotelor era cota de lapte care se preda prin centrele de achiziții ale laptelui, centre care existau în fiecare sat.

Sistemul de cote a dispărut în anul 1958, an când trupele sovietice au părăsit țara noastră.

Grâul luat ca și cotă se aduna într-o magazie improvizată în cadrul ariei de treier și cel puțin odată pe săptămână sau altele chiar și de două ori cota de grâu era transportată la Baza de recepție de la Iosășel. Plecarea se făcea cu mare alai înfrunte cu fanfara bisericilor și drapelul partidului la prima căruță. De obicei se adunau 5-6 căruțe.

Locuitorii satului în această perioadă trăiau cu speranța că vin americanii și vor scăpa de comuniști. În timpul revoluției din Ungaria din 1956 speranțele bonțenilor au crescut foarte mult. Mi-a duc aminte de anul 1956 când o bună parte din locuitorii satului se adunau seară de seară în curtea lui Țigan Teodor care era singurul bonțan ce posedea un aparat de radio cu baterii și ascultau posturile de radio străine despre evenimentele din Ungaria.

După 1958 liniștea satului a fost tulburată de înființarea „întovărășiiilor agricole”, forme socialiste de lucrare în comun a proprietăților agricole.

Întovărășirea agricolă de la Bonțești a ocupat suprafețele de pământ cele mai productive. Se lucra în comun dar nu se ajunsese la formele de cooperativizare în care toate cerealele erau depozitate în mod centralizat. Întovărășirea nu avea magazie pentru cereale, și a durat până la colectivizarea din anul 1962. Președinte al Întovărășirii agricole a fost ales Coțoi Ioan (Rașu). În această formă colectivă de proprietate nu au intrat toți țăranii din Bonțești, cei

⁸²*Ibidem*, Șerb Pavel

care nu au intrat în întovărășire și dețineau suprafețe de teren în zonele cuprinse în întovărășire au primit alte terenuri în zone cu productivitate mai scăzută. Propaganda înscrierii în întovărășiri se făcea pe mai multe căi: prin activiștii partidului, prin cetățenii săraci care îi invidiau pe cei bogați, prin cadre didactice din școli, prin gazetele de perete care erau afișate în sat sau în instituții ale statului. Un exemplu pot să-l dau chiar de la Școala de 7 ani din Gurahonț, în acea perioadă fiind elev în clasa a VII-a. În sala mea de clasă era afișat un grafic, în dreptul fiecărui elev fiind trecute coloane cu roșu și negru, coloanele cu negru era pentru cei care părinții elevilor nu intraseră în întovărășiri iar coloanele cu roșu pentru elevii a căror părinți intraseră în întovărășirile agricole. Era una din metodele prin care erau înjosiți elevii a căror părinți nu se înscriseră în Întovărășirea agricolă.

Chiaburimea și cei care se opuseseră la început cotelor sau înscrierii în întovărășirilor agricole li se intentau diferite fapte penale fiind condamnați foarte ușor de organele judecătorești la ani de închisoare. Așa au fost condamnați Hanci Vasile fruntaș al satului, fost primar al satului în perioada interbelică, Sorițău Teodor (a lu' Haiducu), Coțoi Ioan (Grămada) și alții.

II.10. Înființarea Gospodăriei Agricole Colective „Grivița Roșie”

Primii locuitori ai Bonțeștiului care *nesiliți* de nimeni dar întotdeauna erau primii la acțiuni de destabilizare a satului s-au înscris GAC „Ilie Pintilie” din Pescari. Familia Crișan Petru (a lu' Neamțu) care fuseseră coloniști în Aradul Nou au venit prin transfer la GAC Pescari prin 1956, apoi lor li s-a alăturat Raica Ilie, Cheșa Traian și încă câțiva la această acțiune. Odată cu înscrierea lor în GAC Pescari de la familia Popescu Nae și Rocaci Aurora au fost luate 4 ha de pământ de la locul numit „la Criș” în mod samavolnic. Cele 4 ha au fost alipite proprietățile GAC-ului Pescari fiind cel mai bun pământ din hotarul satului Bonțești.

Având cel mai bun pământ Gac-ul trebuia să fie un exemplu pentru cetățenii din Bonțești, cei înscriși fiind retribuiți cu cantități mari de cereale, legume, pește și altele.

Cu toate acestea bonțenii au rămas pe poziție până în iarna anului 1961-1962 când autoritățile au fost puse să pună capăt îndoielilor bonțenilor și să înființeze și la Bonțești un GAC.

Pentru lămurirea țăranilor s-a apelat la toate formele de propagandă posibile și cunoscute de la înființarea întovărășiilor agricole. Cu cei care nu s-a reușit să fie lămurii să se înscrie s-a trecut la măsuri coercitive: diferite munci obștești obligatorii, îndreptarea cursului văii Musteștiului prin tăierea a două meandre cu cazmaua și lopata (fiecare cetățean care nu voia să se înscrie în GAC avea obligația să sape 5 metri liniari din albia văii), plimbarea în timpul nopții cu „duba neagră” a securității prin diferite locuri pentru ai speria pe cei ce se împotriveau, refuzul de a înscrie copii la licee sau școli profesionale. Un exemplu este legat de înscrierea mea la Liceul de Cultură Generală din Sebiș, reședința raionului, unde am fost refuzat să fiu înscris. Părinții mei au fost nevoiți să mă înscrie la un liceu din orașul Arad, respectiv Școala Medie „Oskso Terezia”.

În urma acestei campanii, la 21 februarie 1962 ia ființa GAC „Grivița Roșie” Bonțești cu întreaga suprafața arabilă a localității. Primul președinte a fost ales Cosma Ionel un tânăr pe atunci agricultor stabilit în Bonțești în urma căsătoriei. Țăranii au fost obligați să se înscrie cu întreaga suprafață cu toate utilajele de care dispuneau, cu animale de muncă, vaci, oi și cai. Nu

s-au primit în GAC bivolițe, boi de tras, aceasta a făcut ca țăranii să-și înmulțească în gospodăriile lor proprii bivolițele și caprele.

GAC-ul va deveni apoi Cooperativa Agricolă de Producție (CAP) având ca președinte pe Bolovan Ioan apoi Șoica Ioan și Moga Ioan până în anul 1980 când a fost comasat cu CAP „Drum Nou” din Gurahonț.

Nu au putut fi lămurii pentru a fi înscriși în GAC opunând rezistență Dan Ioan care datorită opoziției a fost condamnat la închisoare sub alte motive. Apoi au rămas neînscrisi Mustea Teodor (Talabicu) și Popa Alexandru. Aceștia au primit pământ în schimb în zone unde nu au fost înființate GAC-uri, la Văsoaia, Păiușeni, Ciolt și altele.

Între 22 și 26 septembrie 1962 au depus cereri de înscriere în GAC și 96 de capi de familie din satul Mustești, sat care deținea suprafață agricolă cu multe denivelări, cu pante mari și greu de lucrat mecanizat.

La început GAC-ul avea un grajd de animale, o *puielniță* (o crescătorie de păsări) un pățul și o magazie de cereale iar cu timpul extinzându-și capacitățile de creșterea animalelor și depozitarea cerealelor.⁸³

Primul sediu al GAC „Grivița Roșie” a fost în cadrul Căminului Cultural Bonțești, apoi după desființarea în anul 1968 a Sfatului Popular sediul a fost în casa cetățeanului Coțoi Ioan (Grămada) ca apoi să-și construiască un mic sediu lângă grajdurile de animale.

II.11. Asociația intercooperatistă pomicolă Gurahonț. Ferma 2 Bonțești.

În conformitate cu politica agrară a PCR, zonele de deal trebuiau împânzite cu livezi și vii.

Proiectul de înființare a unei ferme moderne a aparținut inginerului Crăciun Avram fost inginer la CAP Bonțești, stabilit în Bonțești prin căsătorie, apoi promovat inginer specialist în cadrul Direcției Agricole Arad.

Cele două dealuri care mărginesc valea Musteștiului au fost supuse începând cu anul 1979 la ample lucrări de îmbunătățiri funciare, scoaterea pomilor bătrâni, nivelarea terenului, construirea de șanțuri periate, drumuri de acces, pietruiri. S-au plantat diferite specii de măr, păr, cireș și pruni. Partea din stânga văii Musteștiului, Ciobeștiul, Jnepeni au fost plantate cu livezi de măr, partea dinspre Știolne a fost plantată cu cireș, părul a fost plantat la Șuai și Subvie iar Sorișteștiul și Via au fost plantate cu mai multe specii de prun. Suprafața plantată a fost de 127 de ha. A fost construită o stație de pompare a apei cu două bazine, unul în pășunea de la Știolne și unul în locul numit „După Deal”.

Primul șef de fermă a fost inginerul Mateuț Nicolae care după câțva timp fiind promovat director al asociației, locul fiind luat de inginerul Florea Ioan apoi după plecarea lui de inginerul Balint Ioan.

Ferma a funcționat până în anul 1990, an când țăranii din Bonțești au început să-și revendice și pământul din cadrul fermei, astfel că ferma și-a încetat activitatea deși apucase să producă cantități destul de mari de fructe. Ferma a fost dotată și cu două hale de depozitare a

⁸³ Date luate din arhiva Primăriei Gurahonț, fond CAP-uri.

fructelor, una dintre ele fiind folosită și pentru producerea de ciuperci. După 1991 datorită faptului că fiecare gospodar și-a întreținut de unul singur livada, și nu au mai fost făcute tratamente fitosanitare livada a intrat treptat în paragină, astăzi fiind într-o totală ruină.

II.12. Composesoratul Foștilor Urbarialiști.

Odată cu reforma agrară din anul 1853, respectiv patentele imperiale din 1853-1855, foștii iobagi din Bonțești au primit suprafețele de pământ și drepturi de pădure și pășunat. Dacă punerea în posesie a țăranilor cu suprafețe de pământ s-a desfășurat destul de rapid, punerea în posesie cu drepturile de pădure și pășunat s-a făcut însă treptat în următorii ani amânându-se mereu posibilitatea ca țăranii să-și ia în primire pădurea și pășunea.

Prin Legea 53/1871 bonțenii au primit dreptul de pădure și pășune dar puteau să-și ia lemnele numai cu acordul domnului de pământ.

Alte legi care au reglementat drepturile de pădure și pășune a fost Legea 31/1879, Legea 19/1898 iar ultima a fost Legea 391/1908. Prin Legea 391/1908 a fost oprită ieșirea din indiviziune a singuraticilor coproprietari. Această reglementare menținea suprafața compactă de pădure și pășune. În următorii ani după introducerea legislației românești, composesoratul va avea propriul Statut de funcționare, membri composesori primind drepturile de pădure și pășune în funcție de suprafața de pământ deținută. Membri composesoratului urbarial din Bonțești puteau deține maxim 3 drepturi de pădure și pășune indiferent de suprafața de pământ deținută.

În anul 1938 Composesoratul foștilor urbarialiști deținea următoarele suprafețe de pădure și pășune:

- pădurea de valea Mărască de la Secaș – 100 ha;
- pădurea de la Fila – 14 ha;
- pășunea de la Jnepeni – Știolne – 44 ha;
- pășunea de la Cerățel, Târsală, Cot și Țapu – 234 ha.

La acestea se adaugă și suprafețele de pășunat din jurul satului.

Prin Legea 1/2000 au fost reînființate fostele composesorate care-și încetaseră activitatea în urma naționalizării din anul 1948. S-a ales un comitet de inițiativă care a propus foștilor urbarialiști, respectiv moștenitorilor lor un nou Statut care fiind acceptat de Judecătoria Gurahonț s-a trecut la alegerea conducerii composesoratului. Primul președinte ales a fost Coțoi Ioan, apoi Margea Ioan, apoi Blaj Daniel. În prezent composesoratul deține aceleași suprafețe de pădure și pășune, utilaje agricole și o hală cu birou. Într-o perioadă destul de scurtă au fost cumpărate 4 tractoare cu utilaje, o combină de recoltat cereale și un buldoexcavator.

II.13. Viața politică postbelică, până la Revoluția din Decembrie 1989.

Până în anul 1947 a activat la Bonțești Frontul Plugarilor având în frunte pe Darău Vasile și câțiva membri PCR care și-au tot mărit mereu numărul rândurilor până în 1952 când în urma epurărilor din partid au fost excluși foștii legionari și cei care nu se încadrau statutului partidului.

Printre primii de membri ai PMR au fost Raica Ilie, Groza Ioan, Daroc Gheorghe și alții. Până 1989 singura forță politică care a acționat în sat a fost Partidul Comunist Român.

După anul 1944 și până în anul 1968 Bonțeștiul a avut statutul de comună având în subordine și satul Mustești. Conducerea comunei o avea Sfatul Popular.

Așa după cum am arătat mai înainte primul primar după război a fost Oancea Alexandru, invalid de război apoi Raica Ilie și pentru o scurtă perioadă Groza Ioan. Au urmat apoi muncitori aduși de la oraș dintre care mi-l amintesc pe Harțău Vasile care a fost un timp secretar apoi primar. Mi-a rămas în memorie un episod din această perioadă legat de moartea lui Stalin în 1953 „Aveam 6 ani, frecventam Grădinița de copii, când pe ușa grădiniței a intrat tovarășul Groza, cu o față posomorâtă, cu capul plecat ne-a spus: „Copii! A murit tovarășul Stalin”. Apoi am fost duși în sala Căminului Cultural amenajată în locuința chiaburului Coțoi Ioan (Grămada) apoi nu-mi mai amintesc decât dangătele clopotelor Bisericii Ortodoxe”.

Harțău Vasile venise din Arad iar după înlăturarea din funcție ajunsese muncitor la salubritatea Aradului. Au urmat apoi Rob Teodor (a lui Ludu), Ștefea Grigorie (Gogu) dus de la Hălămgel, care după înlăturare devenise om de serviciu în Stațiunea Moneasa. După Ștefea au început să fie aleși localnici: Andăr Elena, Popa Ioan, Sărac Petru și ultimul fiind Șoica Ioan.

Ca urmare a noii organizări administrative în anul 1968 Sfatul Popular al Comunei Bonțești, respectiv Comuna Bonțești se desființează, Bonțeștiului fiind arondat Comunei Gurahonț.

Dintre realizările acestor ani putem aminti construcția Căminului Cultural „Erou sublocotenent Teodor Șoic” terminat în anul 1954, construcția Bisericii Ortodoxe „Sfinții Arhangheli” terminată în 1955.

În anul 1961 când s-a sărbătorit 40 de ani de activitatea a PCR-ului a fost amenajat în câmpul Bisericii în partea dreaptă un parc, parc construit prin munca voluntară a tuturor cetățenilor, a fost reamenajată Halta CFR iar în anul 1974 a fost terminat localul Grădiniței de copii.

Un eveniment peste care am trecut a fost reforma monetară din 1947, respectiv 1952 (schimbarea banilor), când mulți bonțeni au rămas cu bancnotele de 1 milion și nu au mai putut cumpăra nimic pe ele. Schimbarea banilor s-a făcut la Cil unde exista un birou de schimbare a banilor, fiecare cetățean primind o sumă derizorie pentru a se putea întreține cât de cât.⁸⁴

II.14. Bonțeștiul în 1989 și după 1989.

Anul 1989 anul revoluției române care a pus capăt dictaturii comuniste, revoluție care a avut loc începând cu data de 16 decembrie 1989 va aduce schimbări și în istoria satului Bonțești. Revoluția pornită de la Timișoara se va resimți și în satul nostru, unde tinerii au fost aceia care s-au implicat într-un fel sau altul la instaurarea noii ordini. Prima reacția a locuitorilor satului alături de întregul popor s-a manifestat imediat după arestarea lui Nicolae Ceaușescu. Tinerii din sat la auzul veștilor despre teroriștii care activau în țară și pe șoselele țării s-au implicat în baricadarea șoselei principale DN79, controlând toate autovehiculele care treceau prin sat. Cei mai bătrâni prinzând curaj imediat după începerea anului 1990 au început să se manifeste și ei prin acțiuni legate de desființarea CAP-ului din localitate și împărțirea pământurilor pe vechile amplasamente pe care le-au avut înainte de anul 1962. Încurajați de posturile de televiziune și de acțiunile din alte sate au format o comisie încă dinaintea apariției

⁸⁴ Informator Șerb Pavel

Legii 18 din 1991 trecând la împărțirea pământului strămoșesc. Animalele CAP-ului au fost împărțite între membri cooperatori, construcțiile au fost demolate.

Bucuria care i-a cuprins pe români în acele vremuri s-a spulberat însă curând. Țăranii s-au trezit că au pământ dar nu aveau utilaje ca să-și lucreze pământurile. Cei mai tineri și-au pierdut deprinderile de muncă în agricultură așa că multe suprafețe au rămas nelucrate. Legea 18/1991 fiind o lege lacunară a fost completată ulterior de alte legi cum este cazul Legii 1/2000. Livada de pruni va rămâne în curând în paragină, instalațiile de irigare au fost sustrate, gardurile de sârmă care protejau livada a fost de asemenea sustrate de către cetățeni veniți din satele vecine. Sărăcia va pune din nou stăpânire pe unii din satul nostru.

În ceea ce privește politicul la centrul de comună din Gurahonț s-a trecut imediat după 1989 la alegerea unor organe provizorii care să conducă comuna. Primul primar postdecembrist a fost inginerul Florea Ioan răsturnat peste câteva luni de adversarii politici și instalat Hărduț Bujor, ca apoi din nou să fie instalat Florea Ioan. Alegerile democratice care s-au făcut începând cu anul 1992 au dus la menținerea în continuare timp de 20 de ani ca primar a inginerului Florea Ioan până în anul 2012. Începând cu vara anului 2012, Primăria a fost câștigată de d-na profesoară Moțica Ana-Lenuța.

Dacă la începutul anului 1990 s-a impus ca partid politic Frontul Salvării Naționale (FSN) treptat și-au găsit locul în Consiliul local alte partide politice: PNȚ-cd, PNL, PSD, PDSR, PDAR, PUNR, PRM, PDL.

CAPITOLUL III

POPULAȚIA SATULUI ÎNCEPÂND CU ANUL 1525 ȘI PÂNĂ ÎN ZILELE NOASTRE.

Primele informații despre populația satului Bonțești le avem așa cum le-am arătat și mai dinainte din studiul lui David Prodan „Domeniul Cetății Șiria la 1525”. În Bonțești figurau 9 familii de iobagi. Dacă am socoti în medie 5 membri de familie rezultă un număr destul de redus al locuitorilor satului. Cel mai probabil aceste referiri erau numai la crângul principal al satului situat în partea sudică a satului. Presupunem aceasta deoarece cimitirul satului era situat în această perioadă, așa cum rezultă din prima ridicare topografică a zonei în apropierea centrului voievodal al Căpâlni.

Nu există date referitoare la *crângurile satului* dar așa cum am arătat toate crângurile erau situate deoparte și de alta a văii Musteștiului, distanța între ele fiind mică așa că posibilitatea comunicării între crânguri era destul de mare. Crângurile cele mai importante erau situate în dreapta văii deoarece sursele de apă erau mai la îndemâna locuitorilor.

III.1. Populația satului în secolul al XVIII-lea

Adevăratele informații despre populație încep să curgă odată cu cucerirea habsburgică, noii stăpâni fiind interesați de cunoașterea potențialului uman al zonei în vederea strângerii dărilor de la contribuabili.

După cucerirea Zarandului de către habsburgi satul Bonțești a rămas sub ocupație militară austriacă până la finele anul 1732, când cancelaria de la Viena stabilește valea Cremenoasei ca și graniță între regatul Ungariei și Principatul Transilvaniei. Statul austriac avea nevoie de venituri pentru întreținerea armatei și a administrației, în această situație statul organizând primele conscripții fiscale, respectiv conscripțiile din 1715 și 1720.

Conscripțiile vizau starea materială a contribuabililor, situația socială, și numele capilor de familie pentru fiecare localitate.⁸⁵

Baza de impozitare era suprafața de pământ și numărul de vite. Toate înregistrările au fost exprimate în măsuri de pojon (cubuli) și zile de clacă.⁸⁶ Cele două conscripții din 1715 și 1720 nu par a fi veridice deoarece nu cuprind întreaga populație a satului, probabil nu sunt înregistrate toate suprafețele de pământ existând și posibilitatea sustragerii populației sau culegerea datelor a fost superficială. În acest fel nu putem vorbi de o adevărată relatare despre populația satului.

Cu toate limitele pe care le prezintă cele două conscripții ele totuși pot fi catalogate ca o statistică demografică.

⁸⁵ Vasile, Faur, *Ibidem*, p. 67.

⁸⁶ Un pojon = 94 arii, o zi de coasă = 800-1200 stâneni pătrați.

Numele locuitorilor le-am preluat așa cum au fost scrise în grafia maghiară, unele fiind greu de descifrat.

În lucrarea lui David Prodan „Domeniul Cetății Șiria la 1525” istoricul fiind un specialist în cercetarea izvoarelor istorice și-a permis să prezinte numele în grafia românească, pe când informațiile primite despre populație la 1715 și 1720 au rămas în grafia maghiară.

În anul 1715 Bonțeștiul era cuprins în Districtul Ineului alături de toate satele deoparte și de alta a văii Crișului Alb.

Nr. crt.	Localitatea	Anul atestării istorice	Numărul capilor de familie	Arături în cubuli de pojon	Fânețe în zile coasă	Numărul paginii din conscripția originală
6.	Bonțești	1441	12	49 și ½	24	56

87

Tabel nominal cu capii de familie din satul Bonțești

Nr. crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de pojon	Fânețe în zile coasă
1.	KOCSO (COȚOI) ANDRAȘ	8	4
2.	KOCSO (COȚOI) PETRU	7 și ½	2
3.	ONCSA (OANCEA) MIHALI	7	2
4.	ONCSA GIURCS	7	2
5.	ONCSA TRIPON	4	2
6.	ONCSA PETRUL	4	2
7.	ONCSA PERTUL	10	6
8.	PERTIȘOR IGNA	2	1
9.	TURBUR (TULBURE) URSZ	2	1
10.	KOCSIS LAZAR	2	2
11.	VESSE (VESA) MIHALI	1	0
12.	SUMEDRA ILIA	1	0
	TOTAL	49 și ½	24

88

Din tabele cu conscripția din 1715 nu reies numele tradiționale de la Bonțești decât familiile Coțoi și Oancea, aceasta denotă că conscripția nu este veridică, concluziile referitoare la populație nu le putem trage.

Conscripția de la 1720

În 1720 Bonțeștiul este menținut tot în Districtul Ineu. Iată cum se prezintă situația:

Nr. crt.	Anul atestării documentare	Numărul capilor de familie	Arături în cubuli de pojon	Fânețe în zile coasă	Numărul paginii din conscripția originală
7.	1441 - 1445	11	104 și ½	47	71

⁸⁷ Vasile, Faur, *Ibidem*, p. 96.

⁸⁸ Vasile, Faur, *Ibidem*, p. 102.

Tabel nominal cu capii de familie din satul Bonțești

Nr. crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de pojon	Fânețe în zile coasă
1.	STORICZA (SORIȚĂU) IANOȘ	12	4
2.	STORICZA SAVU	12	4
3.	ONCSA (OANCEA) PETRU	7 și ½	4
4.	ONCSA TIPUL	7 și ½	4
5.	ONCSA MIHALI	13	6
6.	ONCSA PETRUCZ	8 și ½	6
7.	ONCSA LAZAR	8 și ½	6
8.	KOSZTA IOAN	8	3
9.	KOSZTA LAZAR	8	3
10.	KOSZTA JON	11 și ½	5
11.	PETRUSAR IGNA	8	2
	TOTAL	104 și ½	47

90

Tabel nominal cu capii de familie din satul Căpâlna

Nr. crt.	Numele și prenumele	Arături în cubuli de pojon	Fânețe în zile coasă
1.	ANCSA JOAN	12 și ½	5
2.	JOVAN IOSZIV	12 și ½	5
3.	JOVAN PETER	12 și ½	5
	TOTAL	37 și ½	15

91

După cum se vede atât la Bonțești cât și la Căpâlna datele nu par reale cu excepția numelor de familie.

Conscripția de la 1743 – 1746

A fost publicată de Gheorghe Ciuhandu. În această conscripție Bonțeștiul este menționat cu 47 familii de iobagi. Față de conscripțiile anterioare aceasta se pare că începe să dea date veridice despre populația satului.

Veridicitatea acestei conscripții este susținută de următoarele fapte:

- liniștea instaurată în zonă;
- numele prezentate aparțin în cea mai mare parte numelor corespunzătoare din sat;
- obligațiile locuitorilor menționați par legate de averea satului.

⁸⁹ *Ibidem*, p. 185

⁹⁰ *Ibidem*, p. 191

⁹¹ *Ibidem*, p. 193

Principalele nume de familie de iobagi: Oancea 5 nume, Ivan 2 nume, Coțoi 3 nume, Tulbure 2 nume.⁹²

Conscripția Plasei Ineu 1766 satul Bonțești

În această conscripție Bonțeștiul apare cu 85 de familii de iobagi, înmulțit cu aproximativ 5 membri de familie rezultă aproximativ 605 locuitori. Conscripția pare veridică în totalitate. Datele cuprinse sunt complexe, după nume avem următoarea situație:

Tabel nominal cu numele de familie din satul Bonțești

Nr. crt.	Numele de iobagi cuprinse	Număr de familii	Observații
1.	IVAN	5	Numele se menține și astăzi
2.	OMUȚ	3	„ „
3.	STAN	3	„ „
4.	ARON	2	Nu se mai menține
5.	ZSONKA (ȘOICA)	1	Se menține
6.	MOGOȘ	1	Nu se mai menține
7.	TRIPON	1	„ „
8.	ONCSA (OANCEA)	13	Se menține
9.	OLAR	3	Se menține
10.	ROMAN	1	Nu se menține
11.	CSOBA	3	„ „
12.	ARAMA	1	Nu se menține
13.	COȚOI	23	Se menține
14.	SORIȚĂU	12	Se menține
15.	CRIȘAN	1	Se menține
16.	BOLD	1	Nu se menține
17.	TULBURE	1	Se menține
18.	MARDSIE	1	Nu se menține
19.	GALIATA	2	Nu se menține
20.	CORNEA	2	Se menține
21.	LAKATOȘ	1	Nu se menține
22.	DEAK	1	Nu se menține

93

Conscripția Iosefină din anul 1787.

Între anii 1784 și 1786 s-a realizat primul recensământ modern cunoscut sub numele de Conscripția Iosefină. Legat de această conscripție sunt și ridicările topografice din anul 1770. În ridicarea topografică din 1770 sunt marcate toate cătunele existente pe teritoriul satului Bonțești fără să fie menționate numele fiecăruia.

În baza acestei conscripții autoritățile habsburgice au hotărât concentrarea așezării satului, sistematizarea, lucru care s-a aplicat până la Gurahonț deci și în Bonțești. În această

⁹² Dr. Ciuhandu, *Românii din Câmpia Aradului acum două veacuri*, Arad, 1941.

⁹³ Vasile, Faur, *Ibidem*, p. 274.

conscripție Bonțeștiul apare cu 139 de case în care erau locuite în întregime de români și care aveau ca religie de bază, religia ortodoxă.⁹⁴

Dacă luăm în calcul că în fiecare casă ar fi fost în medie 5 locuitori ar rezulta o populație de 670 de locuitori, ceea ce pare veridic comparativ cu recensămintele secolului XIX.

III.2. Populația satului în secolul al XIX-lea.

Începând cu secolul XIX datele privitoare la numărul locuitorilor satului sunt mult mai complexe. În conscripția din 1828 sunt trecute mai multe informații dar nu voi prezenta decât informații despre numărul locuitorilor după religie.

Localitatea	Numărul de case	Total populație	din care	
			Ortodocși	Romano-catolici
Bonțești	160	764	752	12
Mustești	66	155	150	5

95

Raportat la Conscripția Iosefină din 1787 se constată o creștere a populației atât numeric cât și a situației materiale.

În 1830 Comitatul Aradului este bântuit de ciumă ceea ce va duce la o scădere drastică a numărului locuitorilor neexistând casă în care să nu fie morți din cauza ciumei. Ca urmare în 1839 se înregistrează doar 315 locuitori.⁹⁶

Până în anul 1857 populația se reface treptat atingând din nou cifra de 769 de locuitori.

După Revoluția de la 1848, în 1852 are loc o nouă organizare administrativă. La 6 aprilie 1854 Bonțeștiul va fi arondat plasei Buteni, comitatul Oradea Mare, unde va rămâne până în 1880. Iată cum se prezintă evoluția populației în tabelul alăturat între 1839 și 1880.

Localitatea	1839	1857	1869	1880
Bonțești	315	769	808	650
Mustești	155	397	399	338

97

Recensământul din 1869.

Localitatea	Case	Familii	Bărați	Femei	Total	Ortodocși	Romano-catolici	Reformați	Necreștini
Bonțești	200	184	400	408	808	775	14	5	14
Mustești	103	95	206	193	399	394	4	0	1

98

⁹⁴ *Idem*, Vasile, Faur, p. 321

⁹⁵ Geza, Covacs, *Conscripția satelor arădene din 1928*, în Ziridava, XV-XVI, 1987.

⁹⁶ Corneliu, Pădureanu, *Populația comitatului Arad în secolul al XIX*, p. 65.

⁹⁷ *Idem*, p. 65,66.

⁹⁸ Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj Napoca, catedra de sociologie, Centrul de studiere a populației, *Recensământul din 1869*, Transilvania, p. 44

Între anii 1869 și 1880 se constată o scădere a populației probabil ca urmare unor noi epidemii.

Urmărind registrul născuților (botezaților) ținut de Biserica Ortodoxă Bonțești se observă că decesele erau foarte mari la copii în între 0 și 1 an.⁹⁹

Sfârșitul secolului al XIX-lea fiind o perioadă prosperă va duce din nou la o creștere a populației după cum urmează:

Localitatea	1890	1900
Bonțești	758	834
Mustești	339	402

¹⁰⁰

Dinamica populației în a II-a jumătate secolului XIX-lea a satului Bonțești.

Nr. crt.	Anul	Nr. copiilor botezați în Biserica Ortodoxă	Nr. decedaților	Nr. cununiilor în Biserica Ortodoxă
1.	1858	30	38	12
2.	1859	31	23	12
3.	1860	28	67	3
4.	1861	24	43	14
5.	1862	24	38	10
6.	1863	27	25	11
7.	1864	43	29	18
8.	1865	37	21	10
9.	1866	40	29	11
10.	1867	50	25	9
11.	1868	47	38	15
12.	1869	36	33	8
13.	1870	42	31	10
14.	1871	37	68	6
15.	1872	23	36	8
16.	1873	30	89	8
17.	1874	27	50	11
18.	1875	31	33	5
19.	1876	35	45	10
20.	1877	25	31	9
21.	1878	30	17	2
22.	1879	27	34	5
23.	1880	24	48	9
24.	1881	33	27	10
25.	1882	42	32	5
26.	1883	21	32	11

⁹⁹ Arhiva Primărie Gurahonț, Registrul botezaților din Biserica Ortodoxă Bonțești.

¹⁰⁰ *Ibidem*, Pădureanu, Cornel.

27.	1884	40	22	6
28.	1885	22	32	13
29.	1886	28	12	8
30.	1887	40	28	7
31.	1888	30	17	11
32.	1889	36	23	9
33.	1890	45	29	11
34.	1891	42	39	4
35.	1892	22	34	11
36.	1893	35	54	16
37.	1894	35	19	8
38.	1895	30	20	5
39.	1896	31	22	2
40.	1897	39	23	5
41.	1898	24	43	1
42.	1899	28	24	4

101

Concluzii la dinamica populației:

Pe perioada de 42 de ani urmărită 1858-1899 deși se constată în general o perioadă de creștere numerică a populației, totuși din cei 42 de ani urmăriți, 18 au fost cu spor natural negativ și 24 de ani cu spor natural pozitiv.

Cele mai puțin prolifiche perioade în ceea ce privește sporul natural a fost perioada 1871-1877 când se înregistrează 7 ani consecutivi cu spor natural negativ. Probabil aceasta se datorează situației economice mai dificile prin care trecea imperiul habsburgic după instaurarea regimului austro-ungar, cât și datorită unor ani cu mortalitate mai mare datorită se pare unor epidemii care s-au abătut asupra satului. Se observă din registrele mai sus menționate o mortalitate foarte mare în rândul nou născuților și a copiilor până la vârsta de 1 an.

În ceea ce privește datele conținute în registre în cea mai mare parte sunt reale până la anul 1890, deoarece cea mai mare parte a populației satului era de religie ortodoxă, familiile de religie romano-catolică erau foarte puține, nesemnificative. După 1890 datele nu mai sunt reale deoarece o bună parte din populație a trecut la religia baptistă, copiii proveniți din familiile baptiste nemaifiind botezați în Biserica Ortodoxă, nu apar nu mai în registrele de stare civilă unde nu este menționată religia baptistă. Același lucru este și în legătură cu numărul deceselor și a cununațiilor, bapțiștii nefiind recunoscuți la început nici de statul austro-ungar.

¹⁰¹ Arhiva Primăriei Comunei Gurahonț, fondul stare civilă, registrele botezațiilor, decedațiilor și cununațiilor în Biserica Ortodoxă Bonțești.

III.3. Populația în secolul al XX-lea

În anul 1910 autoritățile austro-ungare organizează cel mai detaliat recensământ, recensământ care oferă date complexe despre populație, împărțirea ei pe vârste, stare socială, împărțire după limba vorbită, religie și altele.

Nr. crt.	Localitatea	Suprafața (ha)	Populația			Pe sexe		Pe vârste ani						
			Civili	Militari	Total	B	F	0-6	6-11	12-14	15-19	20-39	40-60	>60
5.	Bonczafalva	2410	947	0	947	481	466	162	145	45	87	286	177	45
37.	Mustafalva	4274	404	0	404	203	201	50	46	24	46	137	70	31

Nr. crt.	Stare sociala				Limba vorbită			Vorbitori maghiari	Religia				
	Fete	Familii căsătorite	Văduve	Divorțate	maghiară	germană	română		Romano-catolica	Alte religii	Reformati	Ortodocsi	Israeliti
5.	487	385	89	6	179	0	768	288	145	2	16	772	6
37.	208	138	49	9	4	0	406	12	0	0	0	400	4

102

Analizând tabelul prezentat mai înainte putem ajunge la următoarele concluzii:

- populația este în creștere;
- numărul bărbaților este mai mare (imperiul nu mai fusese antrenat în război din 1866);
- mortalitatea mare la categoria 0-6 ani și 6-12 ani;
- predominarea în proporție mare a populației românești și a religiei ortodoxe, în statistică nu au fost cuprinși baptiștii, deoarece nu era o religie recunoscută în imperiu.

În 1920 erau înregistrați în Bonțești 790 de locuitori.¹⁰³ Numărul mai mic al populației se datorează pierderilor de vieți omenești în timpul războiului, respectiv a epidemiei de gripă spaniolă¹⁰⁴ și a sărăciei care a bântuit în timpul din urmă a primului război mondial așa cum am mai arătat la subcapitolul despre Primul Război Mondial.

În 1930 autoritățile române organizează primul recensământ în România, un recensământ complex, rezultatele fiind consemnate în mai multe volume. Ne rezumăm numai la datele din volumul II care ne prezintă date despre neam, limbă și religie.

Localitatea	Neamul						Limba					Religie					
	Total	Români	Germani	Maghiari	Evrei	Tigani	Română	Germană	Maghiară	Idiș	Tigăneas	Total	Ortodocsi	Romano-catolici	Baptiști	Mozaiici	Alții
Bonțești	790	761	3	13	1	12	764	0	14	0	12	790	638	1	87	1	23

105

¹⁰²Rec. Tisa-Mureș, *Fontosabb demografiai*, p. 334, p. 335.

¹⁰³ Varga, Arpad, *Arad, meige telepü-leseinek etniko*, 1869-2002.

¹⁰⁴ Informator, Ilca, Magdalena, 65 de ani, înregistrat în 1965.

¹⁰⁵ Institut Central de Statistică, *Recensământul general al populației române din 29 decembrie 1930*, vol. II, publicat de dr. Sabin Manuilă.

Câteva concluzii:

- scăderea populației maghiare după 1918;
- apariția baptiștilor în statistică.

Dinamica populației între anii 1922-1940.

Anul	Nașteri	Decese	Căsătorii
1922	30	18	4
1923	35	25	7
1924	15	14	0
1925	12	3	10
1926	20	21	12
1927	20	21	6
1928	10	11	4
1929	11	15	7
1930	15	13	10
1931	29	14	10
1932	17	9	6
1933	13	10	7
1934	16	11	7
1935	17	14	7
1936	20	14	8
1937	17	12	4
1938	21	15	8
1939	26	12	14
1940	15	20	21

106

Câteva concluzii:

- majoritatea anilor au fost ani cu spor natural pozitiv;
- cu mici excepții sporul natural a fost negativ, între anii 1926-1929 când numărul nașterilor a fost mai mic.

În 1941 are loc un nou recensământ care se prezintă după cum urmează:

Localitatea	Clădiri	Gospodării	Total populație	Din care		Naționalitatea			
				B	F	Română	Maghiară	Germană	Altele
Bonțești	233	211	802	410	392	780	15	1	6

Numărul întreprinderilor – 9.¹⁰⁷

Concluzii:

- înaintea celui de-al Doilea Război Mondial populația se menține stabilă ba chiar este în creștere;

¹⁰⁶ Arhiva Primăriei Gurahonț, Serviciul de stare civilă.

¹⁰⁷ Universitatea Babeș Bolyai, Cluj Napoca, catedra și laboratorul de sociologie, *Recensământul din 1941*, Transilvania, Traian Rotaru coordonator, Maria Semenie, *Mezei elemer*, ed. Presa universitară clujană, 2002.

- Bonțeștiul, așa cum rezultă din statistică este un sat stabil aproximativ cu același număr de gospodării

Odată cu încetarea războiului și instaurarea noii puteri în structura demografică se produc noi transformări.

UNUL DIN PRIMELE BULETINE DE EVIDENȚĂ A POPULAȚIEI ÎNTOCMITE DE AUTORITĂȚILE COMUNISTE

În 1948 unele prefecturi au organizat propriile alegeri, respectiv propriile recensăminte prin primăriile locale. La Bonțești nu s-au organizat alegeri în 1948 deci nu sunt date despre populația reală, primul recensământ în perioada comunistă fiind cel din 1956. recensământul oferă date puține care au fost publicate după cum urmează:

Regiunea Oradea. Raionul Gurahonț. Comuna Bonțești.

Localitatea	Total populație	Bărbați	Femei
Bonțești	813	401	412
Mustești	367	183	184

În 1956 autoritățile comuniste inițiază o nouă organizare administrativ teritorială. Satul Bonțești se menține ca și comună având în componență satul Mustești, Raionul Gurahonț care echivala cu fosta plasă Gurahonț își mută sediul la Sebiș, păstrând doar numele, iar regiunea Arad este desființată și împărțită între regiunea Oradea de care va aparține și raionul Gurahonț și regiunea Banat.¹⁰⁸

Recensământul din 1966 înregistrează în Bonțești 757 de locuitori mai puțin ca număr față de cel din 1956.¹⁰⁹

Scăderea populației se datorează condițiilor grele din anii 1950, legate de plata cotelor obligatorii, colectivizarea forțată a agriculturii, legalizarea avortului până în 1966.

În 1968 odată cu noua organizare administrativă a țării comuna Bonțești este desființată, începând cu acest an satul Bonțești va face parte din comuna Gurahonț.

Recensământul din 1977 ne prezintă o populație și mai mică decât în 1966 ajungându-se la 733 de locuitori.¹¹⁰ Menținerea totuși în general a aproximativ aceleiași număr de locuitori se datorează în primul rând faptului că în 1966 prin decretul MAN avortul este interzis. În anul

¹⁰⁸ Recensământul populației din 21.02.1956, populația stabilă pe sexe, p. 94, și Varga, Arpad, *Arad meige telepiu leseinec, etnico 1869-2002*, p.35

¹⁰⁹ *Idem.*

¹¹⁰ *Idem.*

1967, 1968, 1969 natalitatea înregistrează cel mai înalt nivel, generația această fiind numită generația „decreștelor”.

Din 1977 și până în 1992 nu s-a mai organizat nici un recensământ al populației. Regimul comunist în acțiunile sale de plată rapidă a datorilor externe a căutat să facă cât mai multe economii, aceasta motivând și neorganizarea recensământului tot la 10 ani așa cum se organizase până atunci.

După Revoluția din 1989 primul recensământ al populației este cel din 1992 când la Bonțești se înregistrează un număr de 703 persoane în scădere față de recensământul din 1977.¹¹¹

Scăderea populației 1992 se datorează următorilor factori:

- Între 1977-1989 regimul comunist a forțat industrializarea țării, tinerii de la sate luând drumul orașelor;
- După 1990 este din nou legiferat avortul, numărul avorturilor efectuate în perioada 1990-1992 fiind foarte ridicat;
- Începe migrația spre țări din apusul Europei odată cu deschiderea granițelor;
- Închiderea și reorganizarea unor unități industriale de pe teritoriul comunei.

III.4. Populația satului în secolul XXI-lea.

În anul 2002 potrivit noului recensământ populația este în continuă scădere, înregistrându-se doar 673 locuitori.¹¹²

Cauzele menționate pentru justificarea scăderii populației la recensământul din 1992 s-au accentuat tot mai mult.

Ultimul recensământ al populației este realizat în 20 octombrie 2011 când se înregistrează o populație de 663 de locuitori conform situației alăturate:

Total populație	Bărbați	Femei	Religie					Clădiri	Gospodării
			Ortodoxă	Baptistă	Pentecost ală	Catolică	Fără religie		
663	308	355	347	133	181	1	1	250	211

113

Recensământul din 2011 a fost primul recensământ care poate fi comparat cu cel realizat în anul 1930.

Câteva concluzii legate de recensământul din 2011:

- Ușoară scădere a populației față de recensământul din 2002 și mai drastică față de celelalte recensăminte;

¹¹¹ *Idem.*

¹¹² *Idem.*

¹¹³ Arhiva Primăriei comunei Gurahonț, fond recensământ 2011.

- Scăderea numărului populației de religie ortodoxă în favoarea cele de religie penticostală;
- Scăderea numărului de gospodării;
- Plecarea unui număr mare de locuitori în căutare de locuri de muncă în alte țări din UE, SUA sau Canada.

Evoluția populației unui sat, deci și a satului Bonțești, reflectă întreaga situație social-economică a satului, gradul de civilizație din sat.

III.5. Mișcarea migratoare.

În mișcarea migratoare a populației din satul Bonțești am urmărit două categorii de mișcări:

- Emigrarea bonțenilor din sat spre orașe;
- Emigrarea bonțenilor din sat spre alte țări.

Emigrarea bonțenilor începe odată ce societatea românească începe să se modernizeze, odată ce orașul se transformă într-o sursă de câștig, în asigurarea unui trai mai bun.

În timpul regimului austro-ungar emigrația spre orașe a fost foarte redusă deoarece orașele în cea mai mare parte erau orașe închise, cea mai mare parte a populației rurale nu se putea stabili în orașe.

Primul Război Mondial a dus la multă sărăcie care în primul s-a manifestat la oraș, țăranul avea cât decât o sursă în ceea ce privește principalele alimente necesare traiului.

Prima emigrare spre orașe începe după Primul Război Mondial când orașele se refac treptat și încep să ofere locuri de muncă pentru populație. Fenomenul emigrării spre orașe se accentuează în timpul crizei economice când mulți oameni în special cei săraci căutau de lucru. Ținta bonțenilor a fost în primul rând orașul Arad, apoi Timișoara și în final Bucureștiul.

Urmărind statisticile din recensământul populație din 1930 vedem că populația românească a Aradului a crescut foarte mult comparativ cu Recensământul din 1910. Așa după cum am arătat emigrația s-a manifestat în primul rând în rândul populației sărace, lipsită de pământ, vite și chiar adeseori lipsită de un adăpost. În timpul crizei economice, sărăcia a lovit tot în rândul celor săraci, aceasta a făcut ca o bună parte a păturii sărace să ia drumul orașului. Greutățile au fost însă foarte mari deoarece nu existau nici bani la plecare nici bani până la destinație, nici bani până la intrarea într-un loc de muncă. Cei plecați înspre oraș munceau din loc în loc, călătoreau clandestin dar nu se dădeau bătuți, pentru cei mai mulți ținta era Bucureștiul.

Redau mai jos câteva nume de familii care s-au deplasat spre București, unele întorcându-se înapoi în Bonțești dar altele au rămas definitiv în București:

- Ilca Toma care împreună cu familia Manciu a reușit să, ajungă în București în anul 1933, primul reîntorcându-se în 1945 în Bonțești în timp ce familia Manciu a rămas definitiv în București.
- Oancea Teodor (Plevaru) reîntors în Bonțești;

- Sorițău Ioan (Turcu) împreună cu Sorițău Terezia (Etuș), primul mort în București iar cea de-a doua reîntoarsă în sat.
- Rob Ștefan reîntors în Bonțești.
- O fată din familia Omuț moartă în București în timpul bombardamentului din 1944.
- Crișan Victoria reîntoarsă în Bonțești, recăsătorită a ajuns la venerabila vârstă de 98 de ani.
- Surorile Morar rămase definitiv în București prin căsătorie.

**GRUP DE BONȚENI ȘI LOCUITORI DIN SATUL RĂDEȘTI,
STABILIȚI ÎN BUCUREȘTI ÎN PERIOADA INTREBELICĂ**

La Timișoara și în împrejurimile Timișorii s-au stabilit o parte din familiile Trif, Ancateu, Sorițău (Slipea), Crișan, Șoica, Șoic.

La Arad s-au stabilit familia Costea Ioan, care a rămas definitiv în Arad, Haiduc Teodor rămas în Arad, iar urmașii lui stabiliți în București, Galați și străinătate.

Pe lângă cei enumerați mai sunt și alți bonțeni pe care însă nu am reușit să-i identific, probabil că o nouă ediția acestei lucrări va descoperi și alte cazuri ale emigrației bonțenilor spre orașe. O parte din cei plecați așa după cum am mai arătat au revenit în sat cu banii câștigați cumpărându-și pământ, vite pentru muncă, și-au construit case, iar o parte au rămas definitiv în orașul care i-a adoptat.¹¹⁴

¹¹⁴ Informator, Șerb Pavel, Bonțești, 80 de ani, Darău Petru 71 de ani, Iva Vasile 77 de ani, Alexandru Haiduc, *Memoriile unui pasionat de aviație*, București, 2009, p. 30-31.

Al doilea val de emigranți spre oraș s-a produs în timpul cotelor obligatorii, unii care aveau o situație mai dificilă sau chiar unii declarați chiaburi care erau nevoiți să stea la cozile orașului pentru a-și face aprovizionarea cu pâine. Numărul lor este destul de mare rămânând să fie enumerați într-o lucrare specială despre consecințele impunerii cotelor obligatorii țăranilor bonțeni.

Al treilea val este legat de colectivizarea forțată a agriculturii din 1962. Aproape că nu a exista casă care să nu-și trimită un membru sau în alte case doi, trei din familie spre oraș. Orașele căutate erau Aradul, Timișoara, Brad și mai puțin Oradea. Mulți s-au stabilit în acele orașe, au primit locuință la bloc astfel au devenit orășeni cu acte în regulă. Dacă privim puțin înapoi, noi cei din generațiile `50-`60 putem să ne aducem aminte cum circulau trenurile spre Arad sau spre Brad. În trenul de la ora 5,00 dimineața dacă mergeai spre Brad de la Gurahonț nu mai găseai nici un loc și uneori nici să stai aproape în picioare. Zeci de bonțeni au devenit peste noapte din țărani - mineri (Șerb Pavel, Feier Teodor, Coțoi Ioan, Popa Ioan, Matenț Alexandru, Crișan Petru) sau din țărani lucrători în construcții, ceferiști, oameni de ordine și alte multe categorii.

O categorie aparte cuprinde cei care au plecat la studii (copii de țărani care nu s-au mai întors în satul natal), cei mai mulți vor fi prezentați în capitolul „Oameni de seamă ai Bonțeștiului”.

Locul celor plecați a fost luat însă de oameni din afara Bonțeștiului de cei care au imigrat spre Bonțești. Astfel în sat pot fi întâlniți cetățeni care provin din Moldova, Maramureș, Bistrița, Oltenia sau alte regiuni ale țării cu excedent de populație.

A doua categorie de emigrări o constituie emigrările din sat spre alte țări în căutare de locuri de muncă. Și această categorie de emigrări s-a desfășurat în mai multe etape, după cum urmează.

O primă etapă este începând cu secolul al XX-lea, înaintea Primului război mondial. Ținta bonțenilor a fost America – „pământul făgăduinței”. Cei plecați erau în general oameni fără pământ, oameni care rămăseseră după reforma agrară din 1853 săraci prin împărțirea succesivă a loturilor primite sau oameni aventurieri care au venit așa cum au plecat.

FRAȚII OANCEA – FOTOGRAFIE REALIZATĂ ÎN SUA

Majoritatea s-au întors după război cu mulți bani, cumpărându-și pământ și utilaje agricole. Unii – mai puțin cei drept au rămas în America (SUA) devenind fermieri sau muncitori în marile uzine americane. Voi prezenta mai jos o parte din cei plecați în spre „țara făgăduinței”, greutățile pe care le-au întâmpinat în deplasarea lor spre destinație: Darău Ioan, țaran sărac cu familie grea, 4 copii pleacă împreună cu Grada Ioan și Ancateu Ioan (Lelița), drumul de la Bonțești până la Constanța l-au parcurs pe jos. Ajungând în zona Sibiului sunt trecuți și ei prin „vama cucului” de către ciobanii sibiieni, ajungând după mai multe peripeții în portul Constanța. Îmbarcați clandestin într-un vapor ce transporta cărbuni ajung în America într-o perioadă neprielnică, perioadă de schimbare a președinției SUA, era sfârșitul anului 1913 și începutul anului 1914, perioadă de criză, fără locuri de muncă. Fiind nevoiți să trăiască din ajutoare reușesc prin intermediul unor frați credincioși bapțiști să intre în normalitate. Întrând într-o biserică baptistă americană Darău Ioan și Ancateu Ioan încep să cânte alături de americani imnurile din biserică în limba română, acesta fiind mijlocul prin care Dumnezeu le-a deschis calea spre adevărata Americă. Primii bani câștigați reușesc să-i trimită în țară și să-și cumpere pământ. Darău Ioan bunicul meu lucrând din greu la un serviciu de salubritate s-a îmbolnăvit fiind internat la un spital în stare destul de gravă, dar și de data aceasta Dumnezeu l-a salvat deși era emigrant a fost tratat la cel mai înalt nivel reușind să se însănătoșească, să câștige bani să revină în țară în 1920, cumpărând 8 lanțuri de pământ în *Livada*, 4 lanțuri la *Criș*, plus alte suprafețe de pământ izolate.¹¹⁵ Grada Ioan s-a reîntors și el cumpărând mai mult pământ, Ancateu Ioan s-a reîntors a cumpărat pământ grupat dar de slabă calitate, n-a reușit să-l folosească, vânzându-l și a murit sărac. Dan Ioan a rămas în SUA s-a căsătorit cu o româncă din zona Pecica devenind un mare fermier. A fost vizitat de nepotul său Dan Petru din Bonțești care a confirmat verbal bogăția unchiului său. Haiduc Ioan s-a reîntors a cumpărat pământ, a reușit să își dea un copil la școli superioare iar la ceilalți le-a asigurat pământ pentru familiile lor.¹¹⁶ Coțoi Helen a rămas în SUA devenind o femeie de afaceri. Ancateu Vasile rămas în SUA. Perva Damian reîntors în Bonțești a cumpărat pământ devenind unul din cei mai bogați bonțeni. Rob Pavel (Halicuțu) reîntors a cumpărat pământ grupat între *Ciripărie* și calea ferată. Ilea Gligor s-a reîntors cumpărând pământ. Coțoi Ioan (Grămada) a cumpărat pământ fiind declarat chiabur în 1950. Oarcea Rafila (a lu' Boroada) reîntoarsă a cumpărat pământ. Oancea Vasalie (Ruța) s-a reîntors cu mulți bani, ar fi putut să cumpere o uliță întreagă dar a pierdut mulți bani prin bancă.¹¹⁷ Oancea I. fratele a rămas în SUA. Sorițău Vasile (Canacru) a revenit în țară. Șoic Ilarie reîntors în țară a pierdut întreaga sumă de bani în urma falimentării unei bănci evreiești. Jimon Victoria (Etuș) a lucrat în SUA în orașul Chicago la hotelul Hilton ca și femeie de serviciu.¹¹⁸ Tocol Pavel reîntors în țară. Pe garanția bunicului meu Darău Ioan au mai fost duși la sfârșitul primului război mondial și fiul său Darău Petru, Farcaș Ioan, au rămas în SUA, primul decedând după o perioadă de timp în urma contractării unei boli de plămâni după un meci de fotbal.¹¹⁹

¹¹⁵ Informator, Darău Ioan, 73 de ani în 1995 și Țigan Lidia nepoată 81 în 2015.

¹¹⁶ Alexandru, Haiduc, *Ibidem*.

¹¹⁷ Informator, Oancea Ioan, 81 de ani 2015.

¹¹⁸ Informație primită de la Liliانا Hera-Caia, stabilită în Rozavlia, jud. Maramureș.

¹¹⁹ *Ibidem*, informator Darău Ioan.

DARĂU IOAN ȘI FIUL PETRU

Al doilea val de plecări a fost tot spre SUA în perioada anilor `60-70`, când în țară era o perioadă mai relaxantă și autoritățile au permis plecarea lor spre SUA. Astfel putem enumera pe: Ancateu Nicolae, Farcaș Ioan jr., Ancateu Vasile (Lelița jr.) cu soția, pastorul Capota și alții.¹²⁰

Al treilea val a fost cel de după Revoluția din decembrie 1989, ținta bonțenilor a fost Spania, Italia, Austria, Germania, Franța, Suedia, Anglia, Irlanda, SUA și Canada, în căutare de locuri de muncă. Unii dintre ei s-au întors cu mâinile în buzunar așa cum au plecat, alții au rămas în acele locuri continuând să acumuleze capital. Unii tineri au început să se înscrie la studii în învățământul superior din aceste țări, alții să-și continue studiile prin forma masteratelor și a doctoratelor. Viitorul va face cunoscut realizările pe care le-au obținut cei plecați, rezultatele la unii se văd în zilele noastre sau se vor vedea cât de curând.

¹²⁰ *Ibidem*, Șerb Pavel, 80 de ani.

CAPITOLUL IV

CÂTEVA CONSIDERAȚII LEGATE DE ECONOMIA SATULUI DE-A LUNGUL ISTORIEI.

În primele secole după atestarea documentară a satului Bonțești ocupația principală a locuitorilor o constituia agricultura, respectiv cultivarea pământului și creșterea animalelor. Așa după cum am arătat și în capitolul III David Prodan în lucrarea *Domeniul cetății Șiria la 1825*, dă primele informații despre ocupațiile locuitorilor Bonțeștiului. Dând informații despre obligațiile familiilor de iobagi implicit avem și o informație despre darea după porci și darea după miei pe care o dădeau locuitorii, aceasta denotă ocupația principală a sătenilor. Probabil că aceste animale se creșteau într-un număr mare în satul Bonțești.¹²¹

Despre producția agrară nu deținem date despre localitatea Bonțești, dar în general sunt similare cu a altor localități unde se pomenește despre producția de grâu, căpițe de grâu netreierat și altele.

Creșterea porcilor se făcea în pădure, porcii fiind îngrășiți cu ghindă și jir. Albinăritul era o altă ocupație fiind o ramură principală a creșterii animalelor la fel și creșterea păsărilor, respectiv a găinilor. Există numeroase informații legate de dările pe care le plăteau țărani din găini, pui și ouă.¹²²

După izgonirea turcilor la sfârșitul secolului al XVII-lea suprafețele agricole apar în statistici, respectiv în recensămintele statului austriac. Bonțeștiul ca localitate va fi cuprinsă în latifundiile ducelui de Modena.¹²³

Statul austriac se ocupa exclusiv de adunarea obligațiilor iobăgești, terenurile agricole fiind arendate. Așa după cum am arătat în capitolul al II-lea la începutul secolului al XVIII-lea principala ocupația a locuitorilor satului era în continuare cultura cerealelor și creșterea animalelor. În Conscriptia din 1766 sunt menționate principalele culturi agricole, grâul, ovăzul, porumbul iar principalele categorii de animale sunt boii, vacile, oile și porcii, datele concrete fiind prezentate în capitolul mai sus amintit.

Agricultura va rămâne principala ramură economică în secolul al XVIII-lea și al XIX-lea până la începutul secolului al XX-lea. Principalele meșteșuguri care se practicau în sat erau meșteșuguri legate de necesitățile satului. Nu existau meseriași care să se ocupe special cu acestea și să trăiască din realizările acestor meserii, meseriile fiind practicate pe lângă ocupația de bază, agricultura.

În secolul al XX-lea principala ramură continuă să fie tot agricultura, respectiv cultura plantelor și creșterea animalelor. Creșterea animalelor cunoaște un avânt deosebit după Primul

¹²¹ David, Prodan, *Domeniul cetății Șiria la 1825*, în Anuarul Institutului de Istorie din Cluj, 1960, p.3.

¹²² Kovach, Geza, *Consolidarea societății feudale în secolele XIV-XVI*, în Aradul permanent în istoria patriei, p.122

¹²³ Kovach, Geza, *Stăpânirea habsburgică și destrămarea feudalismului*, în Aradul, p.184

Război Mondial. Bovinele au fost specia de animale cu cea mai mare pondere în sat. În Bonțești în perioada interbelică se creșteau peste 200 de vaci de lapte, 60 de perechi de boi.¹²⁴

FAMILIA FERICIAN ȘTEFAN

După înființarea Composesoratului urbarial și după preluarea de către comuna politică Bonțești a pășunilor satului, s-a trecut la organizarea pășunatului rațional, făcându-se repartiția pășunii pe specii de animale. Pentru vaci se folosea pășunea de la *Cot, Calea lată, Târsală, Ciocul buretarilor și Țapul*. Pentru boi se folosea pășunea de la „părăul Ișpitarului” până la hotarul cu Musteștiul. Boii pășunau din primăvară după ce se termina semănatul porumbului până în luna august când se ducea grâul la arie și se transportau paie acasă. Bivolitele folosite atât pentru lapte cât și pentru tracțiune foloseau pășunea comună cu vacile. Caii folosiți pentru muncă foloseau pășunea din marginea satului până la „părăul Ișpitarului”. Caprele crescute pentru lapte în special de familiile mai nevoiașe foloseau în general pășunile care prezentau un grad mare de împădurire, respectiv gardurile vegetale din jurul satului. Porcii erau crescuți în turme și foloseau pășunea din jurul satului. Oile foloseau pășunea de pe *Cerățel*.

După al Doilea Război Mondial creșterea animalelor a cunoscut un nou avânt până la impunerea cotelor obligatorii de lapte, carne și ouă. După impunerea acestor cote numărul animalelor scade tot mai mult până la începutul colectivizării când vacile, caii, oile au fost luate din gospodăriile cetățenilor și adăpostite în noile grajduri al CAP-ului.

FAMILIA ILCA - MARI CRESCĂTORI DE ANIMALE

¹²⁴ Informație primită de la Darău Ioan, Bonțești.

În secolul al XX-lea, Bonțeștiul la fel ca și în toate satele românești în general au început să apară meseriașii de sine stătători care vor trăi numai din meserie. Redau mai jos principalele meserii care erau practicate în satul nostru după Primul Război Mondial până în deceniul șapte al secolului XX.

Fierarii, potcovarii au început să apară și în Bonțești după 1918, Bonțeștiul fiind deservit în toată această perioadă de două fierării (covăcii). Una dintre ele era fierăria lui Șerb Teodor la care s-a adăugat mai târziu ginerele său Martin Marcu. Al doilea fierar mare în sat a fost Danci Ioan care deținea fierăria de lângă școala primară. Datorită faptului că a căzut în patima alcoolului și-a vândut fierăria lui Șerb Iacob care învățase meseria de fierar în orașul Brad. El a practicat această meserie până la plecarea pe front în 1941, când dispărând în stepele Rusiei fierăria nu a mai fost folosită degradându-se cu timpul. Între timp Danci Ioan revenindu-și din patima alcoolului a reușit să-și refacă o nouă fierărie în partea dinspre satul Cil, lucrând împreună cu ginerele său Feier Ioan care-i fusese ucenic. Această fierărie a durat până la începutul secolului XXI. Fierăria lui Șerb Teodor și-a încetat activitatea odată cu colectivizarea, ginerele său Martin Marcu angajându-se la CFR, a folosit-o doar ocazional și o scurtă perioadă după pensionarea sa.

O altă meserie practică în Bonțești a fost tâmplăria, primii tâmplari după Primul Război Mondial a fost Coțoi Milton senior și fiul său Coțoi Teodor (a lui Zana). Un alt tâmplar în perioada interbelică a fost Blaj Teodor (Creștinaru). După al Doilea Război Mondial au început să practice tâmplăria Hanci Alexandru, Șerb Petru care învățase tâmplăria la Țebea, Ciucur Teodor și Danci Ioan (Jîga) care practica mai mult meseria prin alte sate, la domiciliul clientului.

O altă meserie a fost cojocăritul între cele două războaie, cojocăritul era practicat de Dașcău Ilie și fiul său Dașcău Teodor, apoi după cel de-al Doilea Război Mondial au început să practice această meserie Cismaș Pentru, Andăr Ioan, Tulea Gheorghe prin căsătorie venind de la Chisindia iar printre ultimii cojocari care au început să confecționeze mai mult „alendeloane” Ivan Toma, Iva Ioan, Ardelean Daniel, Cismaș Marius. Odată cu dispariția modei „alendeloanelor” dispar și ultimii cojocari din Bonțești.

O altă meserie a fost cea de pantofar (șuștăr). Primii pantofari după război au fost Danci Vrenti care-și avea atelierul în propria casă pe locul actualei Biserici Penticostale din Deal, Rob Tenu care nu avea o casă proprie mutându-și atelierul din loc în loc, ultima locație fiind în casa lui Danci Alexa. Au mai învățat pantofăria practicând-o temporar în Bonțești, Lupei Mitruț care s-a stabilit ulterior în satul Cil și Șerb Ștefan (Cefi) stabilit ulterior în Buteni. Cooperativa de Consum a încercat să revigoreze această ocupație înființând un atelier în clădirea din „câmpul bisericii” care însă și-a încetat activitatea după câțiva ani.

Opincăritul nu a fost practicat în mod special în Bonțești, fiind practicat doar în timpul iernii de către Darău Vasile.

Croităria a început să fie practică după Primul Război Mondial de Sorițău Ana la care s-au adăugat cei doi fii Sorițău Teodor și Sorițău Petru care în urma stabilirii lor în Gurahonț au devenit meșteri vestiți în localitate. Tot în perioada interbelică a practicat croitoria și Coler Antița. După al Doilea Război Mondial s-a stabilit temporar în Bonțești Bobocel Constantin care-și avea atelierul în casa familiei Cioba apoi Miclea Simion și Oancea Vasile.

Rotăria a fost practică între cele două războaie de Șerb Pavel care învățase meseria în satul Honțșor. După război în fierăria lui Șerb Teodor ginerele său Martin Marcu practica în

paralel și rotăria. Rotarii pe lângă faptul că legau roțile de la căruțe, confecționau și loitrele, dricuri și alte componente ale căruței.

Construcția de case de lemn și cărămidă, văiugă a fost practică de-a lungul vremii de mai mulți bonțeni care în general lucrau în echipe. Cel mai vestit constructor de case în perioada interbelică a fost Frenț Virgil în urma lui rămânând mai multe case construite în Bonțești, dar cea mai impunătoare construcție a fost Școala Primară „Andrei Șaguna”. Alți constructori în perioada interbelică au mai fost: Țencovici, Oancea Ioan, Perva Damian, Rob Teodor, Coțoi Ioan (Toca), Hubăr Mihai, Ivan Toma (Bumburezu). După război au început să apară alți constructori ca: Sorițău Augustin, Hanci Alexandru, Tulbure Vasile, Sorițău Nicu și alții.

Tinichigeria a fost practică de Oancea Teodor (Plevaru) și Tulbure Teodor până la stabilirea lui în Gurahonț.

O altă meserie practică în sat a fost cea de mașinist (ghepis) pentru locomobile, meserie care era practică în timpul verii la treieratul grâului. Între cele două războaie mondiale treieratul grâului în Bonțești era executat de către Tenzler și Chiu din Gurahonț care veneau în timpul verii și executau treieratul grâului în satul nostru. După război această meserie a fost practică de Moș Roman și Rob Teodor care aveau propriile locomobile și batoze de treierat grâul. Această meserie a fost practică până în anii 60`-70` când locul batozelor a fost luat de combinele de păioase.

O altă meserie a fost cea de prepararea uleiului comestibil din semințe dovleac și floare soarelui. În satul Bonțești aceasta meserie era practică de Danci Ilie care se ocupa cu prepararea uleiului din semințe de dovleac în mod destul de arhaic.

Uleiul de semințe era folosit de către locuitorii satului în timpul postului Paștelui. Uleiul era însă pregătit înainte mai ales în timpul iernii. În prima fază se făcea prăjirea semințelor apoi măcinarea semințelor în *piuie* manuale. După măcinare semințele erau introduse în țeste de sube și erau lovite cu berbecii. În urma presării lor rezulta uleiul de semințe de dovleac.

Vinărsăritul s-a practicat în sat încă din secolul al XVIII-lea, meserie care am prezentat-o în capitolul al II-lea. După Primul Război Mondial a funcționat un singur cazan de făcut țuică, cazanul lui Șoica Zenovia care-și avea amplasat cazanul în afara localității la locul numit *Cornești*.

În secolul al XX-lea în Bonțești au funcționat și două mori de măcinat cereale. Prima moară, moară cu foc acționată mecanic era amplasată în grădina familiei Feier, moară care a funcționat până în anii 50`. A doua moară acționată tot mecanic de un motor cu un singur piston a fost amplasată lângă locuința lui Sorițău Augustin și condusă de fratele său pe nume *Finanțu*. Această moară măcina numai cereale pentru furajarea animalelor.

Alte meserii au fost meserii ocazionale dintre ele putem enumera săbăitul (confecționare șubelor și a ciorecilor). Această meserie a fost practică doar ocazional de către bunica mea Darău Ana.

Între anii 70`-90` Cooperativa de Consum Gurahonț a deschis un atelier de prelucrare a maselor plastice, respectiv confecționarea de dopuri de plastic pentru sticle. În atelierul care era amplasat într-o anexă a casei lui Sărac Petru lucrau mai multe femei din sat și chiar din satele vecine.¹²⁵

¹²⁵ Informații luate de la mai mulți cetățeni ai satului Bonțești.

Comerțul înainte de Primul Război Mondial, între cele două războaie mondiale și până în anul 1948, a fost practicat de Luțai Constantin. După studii comerciale făcute la Viena s-a stabilit în orașul Brad ajungând șef de magazin care comercializa fero-metale. În orașul Brad își cunoaște viitoare soție, o nemțoaică venită în vizită la familia directorului tehnic al societății *MICA Brad*. După căsătorie în anul 1907 deschide o prăvălie la Gurahonț, dar soția sa făcând o vizită în satul Bonțești și fiind încântată de sat își determină soțul să-și deschidă o prăvălie și în Bonțești, stabilindu-și domiciliu în satul nostru. În curând va deveni unul din fruntașii satului participând la toate marile acțiuni ale bonțenilor între cele două războaie mondiale. A fost un liberal convins, ales de mai multe ori director din partea părinților la Școala Primară. A avut o familie destul de numeroasă care s-a legat prin copii săi și nepoții săi de satul Bonțești.¹²⁶ Deși soția sa era nemțoaică de religie luterană a devenit o bună ortodoxă, atât copii, cât și nepoții au primit o bună educație religioasă ortodoxă. „Duceanul” lui Luțai care era situat pe locul actualei case a cetățenei Bărbătei Lenuța a funcționat până în anul 1948 când în urma naționalizării a intrat în proprietatea Cooperativei de Consum Gurahonț funcționând în acel local până în anii 70, când cooperativa a reușit să-și construiască actuală locație.

Înainte de Primul Război Mondial și în timpul războiului a mai funcționat în Bonțești și un „birt” pe locul actualei case a cetățeanului Mihuța, la intrarea în Bonțești dinspre Gurahonț.

O perioadă scurtă a funcționat în Bonțești și o prăvălie proprietatea lui Popa Igna situat în actuala casă a cetățenei Martin Florica. Existența acestei prăvălii a fost de scurtă durată, criza din 1929 a dus la falimentul acestei afaceri la cere s-a adăugat și moartea proprietarului.

¹²⁶ Informație primită de la Jimon Eugen (Luli), nepot, stabilit în orașul Mediaș.

CAPITOLUL V

VIAȚA RELIGIOASĂ A SATULUI DE-A LUNGUL ISTORIEI.

V.1. Scurt istoric al vieții religioase. Biserica Ortodoxă cu hramul „Sfinții Arhangheli”

Viața bisericească de pe Valea Crișului Alb, respectiv din satul Bonțești începe odată cu creștinarea românilor din această zonă. O dovadă a vieții bisericești este însuși toponimul de *Căpâlnă*, care așa cum am mai arătat mai anterior poate fi explicat printr-o construcție bisericească, respectiv al unui altar unde locuitorii se închinau.

Existența bisericii din piatră de pe Valea Marască din perimetrul satului Secaș¹²⁷ denotă că în zonă exista o viață religioasă, probabil că acea biserică era frecventată și de locuitorii crângurilor din perimetrul satului Bonțești, drumul peste deal fiind ușor accesibil. Această biserică a dăinuit până la jumătatea secolului al XIX-lea iar ruinele ei se puteau vedea până la sfârșitul secolului XX.

Date concrete despre bisericile din satul nostru nu le avem decât de la sfârșitul secolului al XVIII-lea respectiv 1780. În arhiva Bisericii Ortodoxe din Bonțești cu hramul „Sfinților Arhangheli” am găsit un scurt istoric al Parohiei Ortodoxe Bonțești semnată de preotul Mitroi Andrei care arată că cea mai veche biserică este pomenită ca cea care a slujit crângurilor era amplasată pe locul actualului cimitir, dovadă spune domnia sa că actualul pământ de la baza cimitirului este cunoscut și astăzi sub numele de „Sub biserică”. Existența acestei vechi biserici se poate fixa pe la anul 1780. Ridicarea topografică iosefină de la 1770 – 1780 marchează pe actualul loc al cimitirului în extremitatea estică un semn de biserică. Ceea ce este de știut este și faptul că vechile cimitire erau amplasate în jurul bisericilor, lucru întâlnit până la sistematizarea satelor în jurul anului 1800. Coroborând cele prezentate în scurtul istoric al preotului mai sus amintit și al ridicării topografice reiese că a mai existat și alte construcții bisericești pe acel loc înainte de 1780. În ridicările topografice ulterioare 1830, ridicarea franciscană și 1890, locul cimitirului nu mai este marcat cu cruce.

BISERICA ORTODOXĂ DIN VALEA MARE – MUTATĂ DIN BONȚEȘTI ÎN 1893

¹²⁷ Ștefan, Meteș, *Istoria Bisericii și a vieții religioase a românilor din Transilvania și Ungaria*, vol. I, ed. II, Sibiu, p. 242.

În pisania Bisericii Ortodoxe din Valea Mare am găsit o altă dovadă despre viața bisericească din satul Bonțești. Citez cele înscrise în pisanie: „această Sfântă și Dumnezeiască Biserică este originară din satul Almaș, strămutată în Bonțești, s-a reconstruit în Valea Mare pe actuala vatră în anul 1893. Având vechimea documentară a unui monument istoric și mărturie permanentă a neamului și credinței noastre ortodoxe pe aceste locuri strămoșești, în anii 1982-1983 am făcut reparații tencuielilor și s-a pictat din nou.” Tot în arhiva Bisericii Ortodoxe din Bonțești am mai găsit și o mențiune că biserica vândută satului Valea Mare, a fost cumpărată din satul Almaș în 1820. Nu se menționează care biserică a fost vândută satului Valea Mare, dar se menționează că pe locul actualei biserici se mai pomenește existența a două biserici ortodoxe.¹²⁸

Din cele prezentate am putea concluziona faptul că între cele două biserici, respectiv biserica din 1780 și cea din 1820 există unele nelămuriri. Se pare că au fost într-adevăr două biserici distincte cea din 1780 amplasată așa cum am mai arătat pe locul actualului cimitir și cea din 1820 care ar fi fost cumpărată din satul Almaș și a fost amplasată pe locul actualei biserici după sistematizarea satului care a avut loc în jurul anului 1800. Din informațiile primite de la preotul Dașcău din Almaș acesta mi-a relatat că actuală Biserică Ortodoxă din Almaș a fost terminată în anul 1812, vechea biserică fiind vândută unui locuitor al satului Cil care apoi gândindu-se că lemnul din biserică este un lemn sfințit a vândut-o unui locuitor la satului Joia Mare, iar apoi ar fi ajuns la Bonțești.

În 1890 bonțenii construiesc prima biserică din zid pe locul bisericii din lemn care a fost vândută satului Valea Mare.¹²⁹ Se pare că biserica construită a fost de la început mai șubredă deoarece în anul 1911 a necesitat deja reparații.¹³⁰

În 1919 biserica din zid construită în 1890 suferă avarii destul de puternice, turnul bisericii este lovit de un proiectil tras de pe trenul blindat „paștel” al armatei bolșevice maghiare condusă de Bela Kun ca o răzbunare pentru încercarea de oprire a „paștelului” de către bonțeni. Biserica din 1890 a fost construită în timpul slujirii ei de către preotul Teodor Coloja care a slujit în Biserica din Bonțești din anul 1875 până în anul 1893, preotul fiind legat mult de satul Bonțești, el pierzându-și una din fiicele sale pe nume Silvia care este înmormântată la 8 iulie 1876 în Bonțești, slujba fiind susținută de preotul Alexandru Nicu din localitatea Cil.¹³¹ Cu timpul însă biserica construită în 1890 se deteriorează tot mai mult, partea dinspre altar se desprinde de nava bisericii, crăpătura fiind destul de mare.¹³²

¹²⁸ Arhiva Bisericii Ortodoxe Bonțești, „Istoricul Parohiei Bonțești”.

¹²⁹ *Ibidem.*

¹³⁰ *Ibide.*

¹³¹ Arhiva Primăriei Gurahonț, fond starea civilă, registrul răposaților 1853-1900.

¹³² Informație primită de la Zacoi Gligor, fost cântăreț al bisericii, 89 de ani în 2015.

BISERICA ORTODOXĂ „SFINȚII ARHANGHELI” – CONSTRUITĂ ÎN 1954

În 1954 bontenii hotărâsc să ridice o nouă biserică la insistențele preotului Cornel Vădăsan prin contribuția benevolă a enoriașilor ortodocși și vânzarea unor terenuri ale bisericii. Cu această ocazie a fost demolată fosta Școală Confesională din Bontești, local care a servit pe lângă Școala Primară și Primăria, Grădinița de copii și Căminul Cultural. Terenul a fost vândut la doi cetățeni din sat Țaț Cornel și Ander Ioan care și-au amenajat gospodăriile pe acel loc. A fost vândut apoi un teren agricol în locul numit la Șes, teren pe care biserica l-a primit ca donație de la Joldea Vasile în suprafață de un iugăr cadastral.¹³³ Construcția s-a ridicat foarte repede în termen de un an, 1955 s-a tencuit atât în interior cât și în exterior. Consiliul parohial a angajat ca meșter principal pe vestitul constructor Condrea din Moneasa și Corbei din Buteni. Pe timpul cât s-a construit actuala biserică slujba s-a ținut în casa de la Curtea Domnească, proprietatea familiei Cioba, episcop fiind Zacoï Petru.¹³⁴

Biserica este construită din cărămidă, tencuită cu mortar, iar contraforturile au fost executate din beton și mozaic.

V.1.1. Pictura bisericii.

Prima pictură a bisericii a fost realizată în 1958 de către preotul Mitroi Andrei din Mustești, care ulterior s-a stabilit în Bontești 1959–1966. Pictura a fost realizată în tehnică tempera grasă. Iconostasul este din lemn fără ornamente pe care sunt amplasate 36 de icoane pe pânză lipită pe lemn în tehnica ulei. Ca și stil pictura este în stil neobizantin.

În anul 2005 ca urmare apariției unor crăpături și fisuri pe boltă și pe pereți, a unor desprinderi de tencuială s-a hotărât de către consiliul parohial la propunerea preotului Dîrbaș Andrei refacerea picturii prin curățirea ei de praf și fum, consolidarea suportului picturii, consolidarea peliculei de culoare, reintegrarea cromatică, vernisarea și completarea cu pictură nouă acolo unde suprafețele permit. Prețul lucrării a fost estimat la 41600 lei. Tot cu această ocazie a fost înlocuită pardoseala cu plăci din marmură albă. Pictor restaurator a fost dr. Viorel

¹³³ Arhivele Statului Arad, dosar comuna Bontești, proces-verbal dresat azi august 1939 despre lucrările preliminare cu privire la constatarea la fața locului despre averea comunei Bontești, p. 2.

¹³⁴ Informație primită de la fiul său Zacoï Gligor, 89 de ani în 2015.

G, Țigu. Cu această ocazie a fost întocmit caietul de sarcini care a fost semnat de către preotul paroh Andrei Dîrbaș, membri consiliului parohial și pictor dr. Viorel G. Țigu. De asemenea a fost schimbată țigla ceramică cu învelitoare metalică și a fost înlocuit și gardul metalic din fața bisericii. A fost refăcută curtea bisericii prin construirea de alei, respectiv tăierea teilor îmbătrâniți. Trebuie să menționăm că în anii 1990 a fost introdusă în biserică încălzirea centrală și sonorizarea electronică a clopotelor, la propunerea preotului Budiu Cornel și a membrilor consiliului parohial.

INTERIOR BISERICA ORTODOXĂ BONȚEȘTI

V.1.2. Șirul preoților. (1853-2015)

Datele despre șirul preoților au fost luate din registrele de evidență a nașterilor, cununiilor și răposașilor aflate în arhiva Primăriei comunei Gurahonț.

Primii preoți menționați au avut șederi scurte la Bonțești de la câteva luni până la un an între anii 1853 – 1855.

- preot Ștefan Bogdan ianuarie 1853 – martie 1853;
- preot Nicușor Ioan martie 1853 – aprilie 1854;
- preot Vasile Sîrb, 1854 – 1855;
- preot Lazăr Vanci, 1855;
- preot Constantin Crișan, 1855;
- preot Ivantie Feier 17 august 1855 – 2 martie 1872;

Ivantie Feier a fost primul preot după 1850 care a slujit Biserica din Bonțești timp de 17 ani.

- preot Gheorghe Crețiu, martie 1872 – ianuarie 1873;
- preot Ioaneș Munteanu, ianuarie 1873 – februarie 1873;
- preot Ivantie Feier, martie 1873 – decembrie 1874;

Preotul Ivantie Feier a revenit din nou la Bonțești slujind din nou la biserică până la venirea unui nou preot. El a girat și postul de învățător al Școlii Confesionale.

- preot Petru Șerbu, ianuarie 1875 – aprilie 1875;
- preot Coloja Teodor, aprilie 1875 – octombrie 1893;

Coloja Teodor a fost unul din cei mai longevivi preoți slujind în biserică timp de 18 ani. În timpul cât a slujit în biserică a fost construită prima biserică din zid în 1890. Așa cum am arătat mai înainte preotul Coloja își pierde unul din copii săi care este înmormântat în cimitirul satului.

- preot Rada Teodor, 1893 – 1908;
- preot Sabău Cornel, 1908 – august 1914;
- preot Alexandru , 1914 circa 2 luni;
- preot Alexandru Nicu, 1914 – 1915;
- preot Alexandru Măneran, 1915 – 1921;

În timpul slujirii preotului Alexandru Măneran din ordinul autorității austro-ungare clopotele bisericii au fost coborâte din turnul bisericii pentru a fi date la topit, bronzul fiind necesar mașinii de război austro-ungare. Preotul Alexandru Măneran a funcționat și ca învățător al Școlii Confesionale alături de învățătorul Lazăr Igrășan.

- preot Alexandru Florea, 1921 – 1923;
- preot Vasile Drincu, 1923 – 1925;

Preotul Vasile Drincu a funcționat și ca învățător în urma îmbolnăvirii învățătorului Buda Ioan.

Între anii 1923 – 1925 parohia Bonțești a fost slujită de mai mulți preoți din satele vecine care au slujit pe rând până la venirea unui preot titular.

- preot Popa Roman, 1926 – 1946;

S-a născut în comuna Socodor în anul 1902. A slujit cel mai mult în parohia Bonțești. În 1946 s-a mutat în satul natal unde a rămas până la pensionare. A fost un preot gospodar, avea vite, lucra pământul bisericii, exploata pădurea parohiei, se ocupa de elevii Școlii Primare și multe altele. Preotul Popa Roman a fost binecuvântat cu două fete, Viorica și Maria. În timpul cât a slujit în biserică s-a pus bazele corului bisericesc și a fanfarei bisericii.

PREOT POPA ROMAN

- preot Șerb Gheorghe, 1946 – 1949.

Originar din satul Pescari, a stat doar trei ani în Bonțești, în timpul slujirii lui reactivându-se corul și fanfara.

- preotul Vădăsan Cornel, 1949 – 1959.

În timpul slujirii lui a fost construită actuala biserică 1954 – 1955. A fost un preot respectat de enoriași, iar după 1959 s-a stabilit în Arad, slujind la Biserica Ortodoxă din Gai.

- preot Mitroi Andrei 1959 – 1966.

A venit la Bonțești în anul 1959 în urma desființării parohiei din Mustești, care a devenit filie a parohie din Bonțești. Înainte de a veni la Bonțești în anul 1958 a pictat actuala biserică. A fost un preot foarte bine pregătit, un intelectual desăvârșit. A învățat pictura de la pictorul oficial al Episcopiei Aradului Cornel Cenan cu studii academice la Academia Belarte din Cluj. A avut de asemenea ca învățăcel pe maestrul Ambrosie Demian.

- Preotul Budiu Cornel, 1966 – 2005.

S-a născut în 10.02.1942 în satul Comlăuș. A fost absolvent al Seminarului Teologic Caransebeș timp de 5 ani. După absolvirea seminarului la 26 octombrie 1966 a fost sfințit preot la Bonțești unde a rămas până la pensionare, unde a și decedat. Înainte de sfințire la 21 august 1966 s-a căsătorit cu Elena care i-a dăruit 6 copii. S-a stabilit în Bonțești iar în cei 38 de ani în care a slujit ca preot a avut mai multe realizări pe care le amintim: noua casă parohială, reparație la turnul bisericii (3 ori), pardosirea bisericii cu parchet, introducerea încălzirii centrale și a clopotelor electronice. A decedat în anul 2011 fiind înmormântat în curtea bisericii.

- preot Dîrbaș Andrei, 2005 – 2015.

Născut în Arad în anul 1972, absolvent al Facultății de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității „Aurel Vlaicu” din Arad, după sfințire a fost repartizat la Bonțești unde a slujit timp de 10 ani. În timpul slujirii sale a fost refăcută pictura bisericii, pardoseala bisericii, zgrăvirea

exteriorului bisericii și schimbarea țiglei de pe acoperiș și modernizarea curții bisericii și casei parohiale.

PREOTUL DÎRBAȘ ANDREI ÎMPREUNĂ CU FAMILIA SA

- preot Pasc Darius, 2015 -

Născut la 25 aprilie 1991 din părinții Gheorghe și Zena. Între anii 1998 și 2006 a urmat școala primară și gimnazială la Bănești și Hălmagiu. Între anii 2006 și 2010 a urmat cursurile Seminarului Teologic Liceal Ortodox Arad, iar între anii 2010 – 2014 a urmat cursurile Facultății de Teologie Ortodoxă „Iarion V. Felea” Arad. În timpul studiilor din cadrul facultății a beneficiat de o bursă Erasmus la Facultatea de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității „Sfântul Clement de Ohrid”, Sofia, Bulgaria. Începând cu luna noiembrie 2015 funcționează ca preot al parohiei ortodoxe Bonțești.

PREOT PASC DARIUS

V.1.3. Cântăreții bisericești.

Cântăreții de strună sunt acei cântăreți care participă la toate slujbele, la sărbători, la toate Tainele și Ierugiile.

Primii cântăreți nu au fost plătiți, fiind răsplătiți de biserică prin anumite servicii cum sunt: fânul din cimitirul bisericii sau primeau spre a lucra anumite suprafețe de pământ care erau proprietatea bisericii. Nu am reușit să găsesc numele cântăreților decât cei care au slujit între cele două războaie mondiale și în perioada postbelică.

Ilca Zenovie, fiul lui Marcu și Maria, născut la 5 iulie 1884 a fost cântăreț o bună perioadă de timp chiar înainte de Primul Război Mondial, apoi a slujit alături de Frenț Virgil originar din Bonțești care pe lângă slujba de cântăreț bisericesc a fost și un vestit constructor local având propria sa echipă de constructori. A fost cel care a construit Școala Primară „Andrei Șaguna” din Bonțești, a venit apoi cu mai multe soluții, cu propriul proiect pentru construcția Bisericii Baptiste din Bonțești, a consolidat vechea construcția a Bisericii Ortodoxe din anul 1890 precum și numeroase case de locuit din Bonțești și împrejurimi.

Un alt cântăreț bisericesc a fost Blaj Vrenti, cântăreț cu școală de cântăreți bisericești a slujit până în anul 1980. A urmat apoi Zacoï Gligor care o perioadă a cântat împreună cu Blaj Vrenti până la decesul lui. Zacoï Gligor s-a născut în anul 1926 în familia lui Zacoï Petru, a fost mai mulți ani episcop al bisericii. Actualmente cântăreț de strănă este Andăr Teodor, născut în Mustești și căsătorit în Bonțești.

Alături de acești cântăreți au mai cântat ocazional în strănă Coțoi Ioan (Toca), Crișan Ioan (a lu' Mironoaie), Rob Vasile (Vulpea), Coțoi Ioan, Perva Damian, Șoic Virgil, Oancea Pascu și alții.

V.1.4. Corul Bisericii.

Din unele informații primite și parțial confirmate prin documente, bazele corului bisericesc au fost puse în timpul slujirii preotului Popa Roman și prin străduința învățătorilor Stepici Dimitrie și Jimon Gheorghe. Într-o poză datată din anul 1928 apare corul de bărbați care deservea atât biserica cât și casa culturală având în frunte pe preotul Popa Roman și învățătorul Stepici Dimitrie. Învățătorul Jimon Gheorghe ca și conducător de cor este amintit prima dată în anul 1934 cu ocazia dezvelirii „Troitei de la Iosășel”. Cu această ocazie învățătorul Jimon Gheorghe s-a prezentat cu un cor care a încântat pe acei prezenți la acea manifestare.¹³⁵

CORUL BISERICII ORTODOXE BONȚEȘTI ÎN ANUL 1928

Tradițiile corale au fost preluate apoi de alți învățători care au activat atât în carul bisericii cât și în cadrul Căminului Cultural Bonțești. După învățătorul Jimon Gheorghe a urmat o

¹³⁵ Traian, Mager, *Cultul eroilor p.*

scurtă perioadă, 1948–1950, învățătorul Crișan Alexandru, apoi impiegatul Ghergari Nițu, care a instruit corul mai mulți ani la rând.

CORUL BISERICII ORTODOXE ÎN PERIOADA INTERBELICĂ

În timpul slujirii preotului Budiu corul s-a restructurat fiind format mai mult dintr-un grup de fete și femei care au căutat să ducă mai departe tradițiile corale din biserică. În timpul slujirii preotului Dîrbaș Andrei doamna învățătoare Vonica Floare a încercat și ea și a reușit pentru o scurtă perioadă de timp reînvierea tradiției corale din biserică.

V.1.5. Fanfara bisericii.

Bazele fanfarei au fost puse în timpul slujirii preotului Popa Roman, dar perioada de glorie a fanfarei a fost după anul 1948 când un rol mare l-a avut învățătorul Crișan Alexandru iar instructorul principal a fost adus din Almaș un cetățean pe nume Gligor.

Fanfara nu este o formație caracteristică Bisericii Ortodoxe ea nefiind admisă în multe biserici ortodoxe, dar a devenit o tradiție în unele biserici cum ar fi Chisindia, Buteni, Almaș, Dieci și Bonțești să funcționeze fanfarele ca răspuns la rugăciunile preoților în locul stranei sau a corului bisericesc. Printre primii fanfariști în perioada postbelică au fost: Farcaș Anchila, Andreica Mihai (Șandor a lu' Mișca), Coțoi Teodor (Rașu), Sorițău Augustin (Gusti), Tulbure Vasile. Cei mai tineri după înrolarea înarmată s-au folosit de talentele lor muzicale și de cunoștințele acumulate, activând în diferite fanfare militare ceea ce le-a ușurat activitatea în timpul stagiului militar. Urmează apoi o perioadă de cădere a fanfarei, ca apoi sub conducerea cetățeanului Halja Ioan fanfara să reînvie în anii `70. Au fost instruiți cetățeni mai tineri cum au fost: Rob Eugen, Antoniu Liviu, Coțoi Pavel, Zacoi Gligoruț și alții. Conducerea fanfarei a fost încredințată lui Farcaș Anchila și Andreica Mihai care au promovat alți tineri cum au fost Budiu Daniel, Bolovan Ioan și alții.

V.1.6. Epitropii bisericii.

Datorită faptului că cea mai mare parte a arhivei bisericii lipsește nu am putut reconstitui șirul epitropilor care au activat în biserică în perioade mai vechi. Din informațiile primite am putut să încheg un șir al epitropilor începând cu anul 1954.

Zacoi Petru a activat ca și episcop între anii 1954 și 1986. În timpul lui printr-o bună colaborare cu preotul Vădăsan Cornel și a comitetelor bisericești a început în condiții destul de vitrege construcția actualei biserici 1954-1955.

După 1986 au fost aleși ca și episcopi ai bisericii următorii enoriași: Zacoi Gligor (1986-1990), Ilca Constantin și Rob Vasile (1990-1994), Andăr Teodor și Ivan Toma (1994-1998), Ivan Toma și Oancea Teodor (1998-2008), Șandru Ștefan și Oancea Cornel (2008-2014), Șandru Ștefan și Budiu Cornel (2014-prezent).

V.1.7. Clopotele bisericii.

Biserica dispune în prezent de trei clopote și o instalație electronică care ține locul clopotelor și dă ora exactă pentru locuitorii satului. Actualele clopote au fost procurate după Primul Război Mondial după cum urmează: clopotul mic și mijlociu au fost donate de familiile Oprea Ioan și Frenț Virgil în anul 1921, iar clopotul mare a fost achiziționat în anul 1928 prin contribuția altor enoriași. Pentru acordarea clopotului mare a fost nevoie de a fi coborât de trei ori din turla bisericii până s-a reușit acordarea lui.¹³⁶

V.1.8. Artemisele bisericii.

Artemisul reprezintă un acoperământ liturgic pe care este reprezentată punerea în mormânt cu patimile lui Isus Hristos. El este păstrat în altarul bisericii și folosit în liturgie. Conține o parte din moaștele unui sfânt și poartă semnătura episcopului locului.¹³⁷ Biserica din Bonțești deține două artemise, primul este datat din anul 1900 și este sfințit de episcopul Iosif Goldiș. Al doilea artemis este datat din 1976 și este sfințit de episcopul Visarion. Artemisul Bisericii din Mustești este datat din 1900 și este sfințit de episcopul Iosif Goldiș fiind imprimat la Viena.

V.1.9. Cărțile de cult.

Cărțile de cult cu scriere chirilică au fost predate în anul 1982 de către preotul Budiu Cornel la protopopiatul din Ineu din ordinul departamentului cultelor. Din unele informații cărțile vechi sunt păstrate la mănăstirea din cartierul Gai din Arad.

La Biserică se mai păstrează un triod datat 1798, nu prezintă înscrisuri pe el din viața parohiei, mai puțin la prima față este menționat un cântăreț bisericesc din 1936.

V.1.10. Icoane vechi.

În biserica din Bonțești nu se mai păstrează icoane vechi dar la casa parohială din Bonțești preotul Andrei Dîrbaș din motive de securitate păstrează mai multe icoane vechi recuperate din Biserica din satul Mustești după cum urmează:

¹³⁶ Informație primită de la Zacoi Gligor, 89 de ani Bonțești.

¹³⁷ Dicționar de teologie ortodoxă, preot prof. dr. Ioan Bria, p. 23.

- icoană veche din lemn „Isus Hristos pe tron” 1805, ramă din lemn vopsită se vede scris numele donatorului Cârjan Lazăr;
- icoana „Maica Domnului cu Fiul în brațe pe tron” 1805, cu ramă din lemn vopsit;
- icoană pe lemn „Sfântul Nicolae” reprezentând închinarea de arhieru, o carte deschisă 1805;
- icoana „Sfintei Treimi”, reprezentând pe Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, pe fond de albastru deschis cu mențiunea „Această icoană a fost făcută de Popa Arsenie pentru sufletul lui și al părinților” 1805.

V.1.11. Casa parohială.

Actuala casă parohială a fost construită în 1973 din cărămidă cu trei camere la stradă, bucătărie, hol și dependințe. În timpul când biserica era slujită de părintele Budiu Cornel și episcopul era Zacoai Petru. În timpul slujirii părintelui Andrei Dîrbaș casa a fost tencuită în exterior, modernizată în interior și a fost introdusă încălzirea centrală.

V.1.12. Pământul bisericii.

Într-un proces-verbal datat la 8 august 1939 despre avera comunei Bonțești este menționată și avera Bisericii Ortodoxe după cum urmează:

- imobilul din C.F. 206, nr. top. 258 – 4 iugăre și 800 de stânjani întabulat pe Biserica Ortodoxă, folosit de Composesoratul Urbarial ca pășune;
- imobilul din C.F. 205, nr. top. 658 – 9 iugăre folosit de urbarialiști ca pășune;
- imobilul nr. top. 474, 651 este pământ arător de 11 iugăre folosit de preot ca sesie parohială;
- imobilul cu C.F. nr. top. 249, C.F. nr. 672 – 2 iugăre și 100 de stânjani;
- imobilul C.F. nr. 80 cu nr. top. 343 – de 5 iugăre și 800 stânjani fiind la marginea Crișului Alb a fost uzurpat de vecini ocupând fiecare în raport cu proprietatea ce o avea în vecinătățile terenului fiind în judecată pe rol la Curtea de Apel Timișoara;
- Biserica a mai folosit din timpuri străvechi imobilul cu nr. top. 436 întabulat în C.F. ca proprietatea lui Blaj Ioan, Blaj Alexandru minor, văduva Farcaș născută Oancea Mina, Oancea Saveta căsătorită Groza de trei iugăre și imobilul de un iugăr la locul numit „Șes” donat de Joldea Vasile.¹³⁸

Actualmente biserica dispune de 20 de ha de pământ după cum urmează:

- „la Hale” – 4,2 ha;
- „la Livadă” – 1,5 ha;
- „la Știolne” – 2 ha;
- pășunea din exteriorul satului 12 ha.

¹³⁸ Arhivele Statului Arad, copie, nr. 199 din 03.06.2005.

Rămâne celebrul proces deschis de Comuna bisericească ortodoxă română din Bonțești, reprezentată prin dr. avocat Sabin Dan din Buteni, contra a 21 de proprietari din satul Iosaș pentru prădarea în posesie și acces din 1924 la Judecătoria rurală Buteni. Procesele pot fi văzute în anexă. Acest proces legat de revendicarea suprafeței de 31652 metri pătrați (5 iugăre, 800 de stânjeni) a fost pierdut în final de Biserica Ortodoxă Bonțești, terenul rămânând definitiv în posesia unor cetățeni din satul Iosaș. Acest proces este încă o dovadă a deselor mutări a albiei Crișului Alb în decursul timpului. Menționez că mai mulți cetățeni din Bonțești printre care și bunica mea mi-a relatat faptul că la începutul secolului XX – 1914, tinerii din sat se scăldau în locul numit azi „Balta neagră” din hotarul satului Iosaș unde era atunci vadul Crișului Alb, și respectiv pământul Bisericii Ortodoxe din Bonțești (vezi anexa).

V.1.13. Vizite canonice.

În arhiva Bisericii Ortodoxe „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril” din Bonțești nu se mai păstrează nici un act despre vizitele canonice, dar din discuțiile avute cu mai mulți credincioși și cu părintele Andrei Dîrbaș am reușit să rețin următoarele vizite:

***SLUJBA OFICIATĂ DE PREASFINȚITUL TEOCTIST
CU PRILEJUL SFINȚIRII PICTURII BISERICICEȘTI – SEPTEMBRIE 1968***

- 26.10.1966 – vizita preasfințitului episcop Teoctist Arăpaș, prilej cu care a fost sfințit ca preot al parohiei Bonțești părintele Budiu Cornel;
- Septembrie 1968 – vizita preasfințitului Teoctist prin care a fost sfințită pictura bisericii și lucrările făcute după 1966;
- Anul 2006 binecuvântarea lucrărilor interioare (restaurarea picturii) de către preasfințitul episcop dr. Timotei Sevciciu;
- Anul 2007 vizita cardinalului episcopiei romano-catolice de la Timișoara;

V.1.14. Membri consiliului parohial.

Nu s-au găsit date despre membri consiliului parohial decât începând cu anul 1982 pe care îi voi prezenta în ordine cronologică:

- 1982 – 1986 – Zacoi Gligor, Ivan Toma, Blaj Vrenti, Andreica Mihai, Dașcău Teodor, Raica Petru, Vlad Teodor, Rob Ilie.
- 1986 – 1990 – Zacoi Gligor, Ivan Toma, Ilca Constantin, Andreica Mihai, Dașcău Teodor, Vlad Teodor, Raica Petru, Rob Ilie.
- 1990 – 1994 – se păstrează același număr de membri doar locul lui Rob Ilie este luat de Oancea Teodor.
- 1994 – 1998 – Zacoi Gligor, Ivan Toma, Ilca Constantin, Andreica Mihai, Cosma Ionel, Andăr Ioan, Oprea Zaharie, Oancea Teodor, Andăr Teodor.
- 1998 – 2002 – Brânzei Ioan, Cosma Ionel, Andăr Ioan, Zacoi Gligor, Ivan Toma, Ilca Constantin, Andreica Mihai, Oprea Zaharie, Oancea Teodor.
- 2002 – 2006 – Zacoi Gligor, Ivan Toma, Andăr Teodor, Brânzei Ioan, Rob Vrenti, Hanc Ioan, Șandru Ștefan, Andăr Ioan.
- 2006 – 2010 – Bolovan Ioan, Andăr Ciprian, Dașcău Dacian, Barbatei Aurelian, Oancea Corneluț, Șandru Ștefan, Oancea Teodor, Cătană Viorel, Budiu Corneluț.
- 2010 – 2014 – preot Dîrbaș Andrei, Andăr Teodor, Barbatei Aurelian, Covaci Gavrilă, Budiu Cornel, Tamaș Ionel, Bud Gheorghe, Bolovan Ioan, Oancea Corneluț, Dașcău Dacian.
- 2014 – prezent – preot Dîrbaș Andrei, Covaci Gavrilă, Budiu Corneluț, Tamaș Ionel, Bud Gheorghe, Șandru Ștefan, Dașcău Dacian, Slev Cosmin, Andăr Teodor, Budiu Cornel.

V.1.15. Date sumare despre Biserica Ortodoxă Mustești – filia Bisericii Bonțești.

Filia Mustești este situată la 5 km de Bonțești. În Mustești se pomenește despre existența unei biserici datând de pe la 1700 sau chiar mai înainte la locul numit la „Altar”. Între satul Mustești și Secaș pe valea Mărască la locul numit „Bosești” a existat până la anul 1975 un turn de piatră înalt de 12-15 metri. Această biserică a servit atât satului Secaș cât și satului Mustești și Ferice. În anul 1880 s-a ridicat în Mustești o biserică din lemn reparată de mai multe ori care a fost demolată în anul 1941 când a început construirea bisericii actuale.

Biserica de azi este construită din cărămidă, acoperișul fiind de țiglă iar turnurile cu tablă zincată. Începută în anul 1941 a fost terminată în anul 1949, războiul și urmările lui au îngreunat terminarea în timp a construcției bisericii. Biserica s-a construit prin contribuția enoriașilor, preot fiind Mitroi Andrei. În anul 1958 biserica a fost pictată de către același preot.¹³⁹

¹³⁹ Arhiva Bisericii Ortodoxe Bonțești, Scurt istoric la Bisericii Ortodoxe Mustești, 1965.

V.1.16. Cimitirul satului.

Nu se cunosc date despre existența altor cimitire ortodoxe de pe raza satului Bonțești decât despre actualul cimitir. Cimitirul este amplasat în partea estică a satului pe terasa a 3-a a Crișului Alb sau a doua a Văii Musteștiului. Date despre vechimea cimitirului nu s-au găsit până în prezent cea mai veche informație se poate lua de pe ridicarea topografică iosefină din anul 1770. Pe locul actualului cimitir este marcată existența unei biserici, iar cimitirul s-a format în jurul bisericii marcate pe hartă.

Cimitirul este interconfesional neexistând marcarea unui anumit loc pentru confesiunea baptistă, penticostală sau alte confesiuni religioase. Vechile cruci fiind din lemn s-au deteriorat neputându-se identifica vechimea mormintelor. În partea centrală a cimitirului se află o cruce din piatră înconjurată cu gard de fier care marchează locul de veci al învățătorului Feier.

În Bonțești a existat până în anii 1980 și un cimitir catolic pe locul numit „Livada” în extremitatea sudică a satului pe lângă drumul comunal Bonțești - Mustești. Cimitirul respectiv avea un monument central pe care erau înscrise mai multe citate în limba maghiară iar în jur fiind 6-8 cruci de piatră. În urma lucrărilor de reorganizare a terenului agricol al CAP-ului cimitirul fiind distrus, astăzi fiind pe el un teren arabil.

Lângă curtea domnului de pământ, a grofului există o criptă în partea estică în spatele grădinilor cetățenilor care locuiesc pe artera principală spre Gurahonț. În copilărie curiozitatea ne-a împins pe copii satului să vedem și noi cripta mai ales că circulau fel și fel de zvonuri că domnii îngropați acolo ar fi fost înmormântați cu ceasuri de aur. În realitate se puteau vedea doar câteva fragmente de oseminte umane. Astăzi „cripta” se află într-o stare de degradare avansată iar tineretul nu mai are interesul să o vadă.

V.2. Biserica Baptistă „Vestea Bună” Bonțești

***„Domnul a zis ... scrie lucrul acesta în carte
ca să se păstreze aducerea aminte” (Exod 17:14)***

Mișcarea baptistă își are originea în secolul al XVII-lea în Olanda ca o acțiune de revenire la vechiul creștinism din secolele I-III d.c.Hr.

Bapțiștii consideră că tradițiile și ceremonialul din cultele tradiționale au înecat viața spirituală și credința adevărată. Setea de cunoaștere a *Evangheliei* de către popor, după o viață sfântă, după un creștinism adevărat a făcut ca unii oameni să se desprindă de confesiunile mari istorice și să găsească un nou mod de închinare, de mai bună cunoaștere a *Evangheliei*, respectiv de o nouă trăire spirituală.

Numele de *bapțiști* a fost dat mai întâi de marele reformator Zwigli în Elveția celor care nu au mai acceptat să-și boteze copiii mici și care urmau să se boteze la maturitate.

Botezul din nou a celor care au fost botezați mici a făcut ca primii botezați din nou să fie numiți *anabapțiști*. Împotriva anabapțiștilor au fost declanșate puternice prigoane ceea ce a făcut ca să-și abandoneze numele.

Învățătura baptistă susține că bapțiștii sunt urmași spirituali ai altor mișcări religioase anterioare menționate în istoria creștinismului de-a lungul veacurilor care însă au fost eliminate rând pe rând.

Credința baptistă a prins rădăcini în Anglia, Olanda, apoi în Germania și apoi treptat în întreaga Europă.

Credința baptistă în România a pătruns prin comunitățile germane și mai târziu maghiare. Primii credincioși bapțiști din România au apărut în București în 1856, apoi în Dobrogea tot în comunitățile germane.¹⁴⁰ În Transilvania aflată sub stăpânire austro-ungară răspândirea credinței baptiste s-a făcut fără restricție, statul austro-ungar fiind interesat de lovirea Bisericii Ortodoxe.

V.2.1. Apariția baptismului pe Valea Crișului Alb. Primii bapțiști la Bonțești.

Credința baptistă pe Valea Crișului Alb a fost răspândită prin misionari – predicatori veniți la început din părțile Bihorului, apoi din zona de câmpie a județului Arad, Curtici, Pecica, Cermei, Ineu și altele. Printre primii care au predicat Evanghelia a fost fratele Mihai Cornea un român maghiarizat din Salonta, apoi Mihai Brumar, Vasile Berbecar, apoi Teodor Sida din Buteni, Teodor Brînda, Vasile Vanci, învățătorul Gheorghe Slăv din Aciuța și alții.

Ca urmare a activității neobosite a acestor pioneri ai credinței baptiste s-au înființat rând pe rând mai multe biserici baptiste, printre ele fiind și Biserica Baptistă din Bonțești. Toate acestea s-au întâmplat în ultimele două decenii ale secolului al XIX-lea și începutul secolului XX.¹⁴¹

Prima tangență a bonțenilor cu credința baptistă au avut-o printr-un tânăr din Bonțești, cu numele de Trif Nicolae, care a fost slugă într-o localitate din jurul Aradului.¹⁴² Acest tânăr într-adevăr provenea dintr-o familie mai puțin avută din Bonțești, familie care a rămas însă ortodoxă, dar tânărul și-a schimbat direcția fiind după căsătorie unul din stâlpii Bisericii Baptiste din Joia Mare.

Ascultând o predică în acea localitate din jurul Aradului, acesta la mișcat mult și când a venit acasă a spus oamenilor din sat despre „vestea cea bună”.

„Vestea cea bună” a fost recepționată de către Coțoi Simion (Nionu) din Bonțești, care ajungând la Buteni a luat legătura cu Sida Teodor, fost episcop al Bisericii Ortodoxe din Buteni și care aderase la această credință punând bazele Bisericii Baptiste din Buteni, Coțoi Simion chemându-l pe Teodor Sida la Bonțești să le spună el bonțenilor despre „vestea cea bună”.¹⁴³

Nu știm cu certitudine când s-a întâmplat acest lucru dar corelând aceste evenimente cu alte evenimente avem certitudinea că aceasta s-a întâmplat între anii 1890-1893. Într-unul din acești ani în a doua zi de paști când potrivit tradiției din Biserica Ortodoxă și obiceiul locului locuitorii satului mergeau să sărbătorească ziua morților, în acea zi Teodor Sida venind la Bonțești la prietenul său Coțoi Simion. Acesta își trimite familia la cimitir cu căruța condusă de

¹⁴⁰ Dr. Alexa, Popovici, *Istoria bapțiștilor din România*, vol. I., 1856-1919, ed. Bisericii Baptiste Române Chicago, p. 12.

¹⁴¹ *Ibidem*, p. 61.

¹⁴² Scurt istoric al Bisericii Creștine Baptiste din Bonțești, jud. Arad, lucrare dactilografată anonimă aflată în arhiva Bisericii Baptiste Bonțești, p. 5-6.

¹⁴³ *Idem*, p. 6.

fiul său, dar acesta nu s-ar mai fi dus fiind curios ce va spune acest om. La insistențele tatălui său este nevoit să plece însă la cimitir.¹⁴⁴

Curiozitatea a făcut ca familia lui Coțoi Simion să se întoarcă foarte repede de la cimitir, să asculte predica lui Teodor Sida, o bună parte din cei prezenți devenind mai apoi credincioși bapțiști. Se pare că tematica abordată de Teodor Sida din casa lui Coțoi Simion a fost „Hristos și mântuirea pe care o primește cel ce crede”.

La acest eveniment au participat un grup destul de larg, membri familiei, vecini, prieteni, aproape toți cei prezenți au acceptat *Cuvântul* și s-au pocăit. Numărul celor care s-au pocăit se pare că a fost de 8-10 suflete la care s-a mai adăugat și alții.¹⁴⁵ Înființarea Bisericii Baptiste din Bonțești este confirmată și de unele periodice maghiare. În cronică lui Mihai Cornea se arată că exista o listă cu localitățile vizitate de el în anul 1893 în județele Arad și Bihor, respectiv pe Valea Crișului Alb. În această listă se află și Biserica Baptistă din Bonțești la nr. 85, cu această ocazie fiind prezentat și botezul făcut de Mihai Cornea la Bonțești și împrejurimi.¹⁴⁶

După Teodor Sida și Mihai Cornea, Bonțeștiul a fost vizitat și de Vasile Berbecar care locuia în Buteni, de H. Maier, Brumaru Mihai și alții.¹⁴⁷ Gruparea bapțiștilor din Bonțești la început nu a fost recunoscută ca biserică, ea era grupată în jurul lui Henric Maier, Brumaru Mihai și Mihai Cornea.

Până în anul 1900 botezurile nou testamentale la care s-au botezat bonțenii nu menționează nimic despre locul unde s-au ținut, dar cel mai probabil au avut loc la Buteni, cel mai apropiat loc de Bonțești unde Biserica baptistă avea o datare anterioară. După 1900 încep să se țină botezuri și la Bonțești după cum urmează:

- 25 iunie 1900;
- 5 iulie 1903, 53 de suflete, botez efectuat de Crișan Gheorghe cu candidați din șase localități din valea Crișului Alb;
- 16 septembrie 1904, un nou botez cu 65 de suflete, botez efectuat de Mihai Cornea.

Potrivit materialului dactilografiat despre istoricul bisericii mărturisirea de credință s-a făcut în două camere separate, fiecare candidat fiind examinat separat. Predicile au fost susținute de Mihai Cornea, Sida Teodor și Florian Teodor. Candidații s-au prezentat din 11 localități și s-a ținut în Crișul Alb, candidații au fost îmbrăcați în haine albe de botez și așezați într-un cerc. Informațiile prezentate de către autorul anonim au fost preluate din *Igazsag Tonya*. Din Bonțești au fost botezate 7 suflete.

- 1 august 1905, 35 de suflete, botez efectuat de Mihai Cornea;
- 1 august 1906, un botez cu 40 de candidați efectuat tot de Mihai Cornea. Este menționat faptul că la acest serviciu de botez au participat circa 2000 de ascultători.
- 5 iulie 1907, un botez cu 24 de suflete;

¹⁴⁴ Informație transmisă oral din generație în generație, eu auzind-o prima dată de la bunica mea Ilca Ileana în anul 1965, mama ei (Sorițău Rafila, dec. 1940) fiind printre primii credincioși bapțiști ai satului.

¹⁴⁵ *Ibidem*, Scurt istoric ..., p. 7.

¹⁴⁶ Arhiva Bisericii Baptiste Bonțești, Cel mai vechi registru de evidență a membrilor, f.n. de înregistrare.

¹⁴⁷ *Ibidem*, Scurt istoric ..., p. 8.

- 19 august 1908, un botez cu 53 de suflete din 14 localități cu peste 1000 de ascultători. Candidații au fost din următoarele localități – Bonțești, 8 suflete, Rădești 14, Secaș 4, Govoșdia 1, Gurahonț 1, Almaș 1, Chisindia 2, Cil 7, Mădrigești 4, Feniș 3, Slatina 2, Honțișor 3, Iacobini 1, Iosaș 2.
- 2 august 1910 un botez cu 90 de suflete din 14 localități;
- 7 august 1910, un nou botez organizat la Pleșcuța unde s-au botezat 76 de suflete. Ambele botezuri au fost efectuate de învățătorul Slăv Gheorghe din Aciuța.
- 12 iulie 1911 un botez cu 45 de suflete, botez ținut tot de fratele Mihai Cornea.

Din cele prezentate putem arăta că Bonțeștiul devenise după Buteni al doilea centru de răspândire a baptilismului în zonă.

Primii credincioși baptilști despre care s-au prezentat câteva date au fost:

- Coțoi Simion;
- Șerb Ioan;
- Hanci Petru;
- Sorițău Aurel – Babău;
- Rob Ioan;
- Darău Ioan;
- Sorițău Petru;
- Luca Vasile;
- Farcaș Petru;
- Trif Nicolae;
- Sorițău Ioan;
- Coțoi Toma (Tochița);
- Coțoi Toma;
- Mercea Nicolae;
- Sorițău Teodor;
- Rob Petru;
- Cioaba Toma;
- Moldovan Ioan;
- Ancateu Ioan (Lelița);
- Joldea Iancu;
- Oarcea Toma;
- Oarcea Ilie;
- Popa Vasile;
- Sorițău Rafila.

La capii de familie se adăuga cel puțin un membru de familie.

În registrul membrilor Bisericii Baptiliste din Bonțești am găsit și următorii membri de familie:

- Macrina Cioba, născută în 1865;
- Iosana Raica, născută în 1866;
- Etelca Ancateu, n. 1876;
- Rebeca Hanciu, n. 1876;

- Nița Lupei, n. 1883.¹⁴⁸

În anul 1900 apare botezat și Ștefan Ferician din Rădești care va fi viitorul păstor al bisericii.¹⁴⁹

Botezurile s-au ținut lanț și după anul 1910, în anii:1918, 1920, 1929, 1931, 1935, 1939, 1940, 1941, 1942, 1948, 1952, 1953, 1955, 1956, 1959 și alți ani.

Botezurile din anii `50 la care am asistat personal se țineau cu mare fast. Locul de botez era Crișul Alb. Locul era căutat de cei care urmau a ține botezul cu câteva zile înainte, noi copii eram cei care căutam locul și le arătam celor de pe mal care era adâncimea apei, care era puterea curenților, deschiderea pentru cei care asistau.

Procesiunea pentru botez pornea de la biserică în frunte era fanfara bisericii, urmată de cei care efectuau botezul, apoi candidații îmbrăcați în haine albe, apoi restul participanților care de multe ori depășeau 200–300 de oameni. După efectuarea botezului musafirii erau invitați la masă iar după amiază se ținea serviciul de „punerea mâinilor” peste cei botezați, urmat de un program dedicat noilor membri.

În ultimii ani botezurile s-au rărit ele efectuându-se în *baptistierul* amenajat în clădirea bisericii.

Numărul membrilor Bisericii Baptiste din Bonțești a crescut treptat, singurul recensământ interbelic fiind recensământul din 1930, menționând 127 de credincioși bapțiști, fără a fi menționați și numărul aparținătorilor.

V.2.2. Lăcașurile Bisericii Baptiste Bonțești.

Primul locaș în care a funcționat *adunarea bapțiștilor* a fost casa lui Coțoi Simion, cel care primise în casa sa pe Teodor Sida de la Buteni, casa în care s-a propovăduit pentru prima dată credința bapțiștă în Bonțești. Casa dăinuiește și în zilele noastre fiind considerată cea mai veche casa din Bonțești. În jurul anului 1905 existau în Bonțești circa 22 de familii care primiseră botezul nou testamental. Înmulțindu-se numărul credincioșilor au luat hotărârea să-și construiască un locaș de închinăciune propriu.¹⁵⁰

¹⁴⁸ Arhiva Bisericii Baptiste Bonțești, Registrul membrilor.

¹⁴⁹ *Ibidem.*

¹⁵⁰ Arhiva Bisericii Baptiste Bonțești, Scurt istoric

CASA CETĂȚEANULUI COȚOI SIMION, CASĂ CARE A SERVIT CA PRIM LOCAȘ AL BISERICII BAPTISTE BONȚEȘTI

În 1905 s-a cumpărat un teren pe care se află de altfel actuala construcție a bisericii pe numele a trei frați baptiști: Luca Vasile, Rob Ioan și Coțoi Simion în vederea construirii unei case de rugăciune. Terenul cumpărat fostă proprietate a *domnului de pământ* (a grofului) nu a fost cumpărat direct pe numele bisericii datorită faptului că în Imperiul Austro-Ungar existau două grupări de baptiști: 1) baptiștii recunoscuți din care făceau parte bisericile baptiste maghiare cu sediul la Budapesta; 2) baptiștii nerecunoscuți, biserici formate din români care aveau în frunte pe Henric Mayer și Cornea Mihai. Din această cauză baptiștii din Bonțești nu sunt menționați în cronicile oficiale și nici biserica locală nu a fost recunoscută.

Din spusele bătrânilor primul locaș de închinare s-a construit cu mari sacrificii, mulți cheltuindu-și agoniseliile pe care le aveau.¹⁵¹ Construcția era destul de lungă c-am cât cea de astăzi dar avea înălțimea mai mică, era slab iluminată, existau trei ferestre deoparte și de alta, nu a fost pardosită, având vatră de pământ.¹⁵²

În perioada 1941–1944, prin decretul lui Antonescu, cultul baptist a fost interzis, baptiștii s-au adunat în casele fraților în mod clandestin, fiind urmăriți permanent de organele de stat.

¹⁵¹ Informație transmisă de Ilca Magdalena decedată în anul 1965.

¹⁵² Informație dată de fratele Șerb Pavel, 80 de ani Bonțești.

INTERIORUL BISERICII BAPTISTE BONȚEȘTI CONSTRUIE ÎN 1905

În anul 1947 deși era o perioadă grea după război dar o perioadă mai liberă pentru cultele neoprotestante, o parte din credincioșii baptiști au pus problema construcției actualului locaș de cult. Avântul de după război a fost influențat și de faptul că în timpul dictaturii antonesciene biserica a fost închisă, cultul baptist alături de alte culte neoprotestante nefiind recunoscut în România.

Cea mai mare parte a credincioșilor a fost de acord cu construcția actualului locaș care trebuia să fie mai încăpător, mai impunător spre a servi nevoile credincioșilor. Costurile construcției urmau să fie asigurate din ajutoare primite de la frații din SUA și din contribuția membrilor bisericii.

Cunoscutul meșter local Frenț Virgil, meșter care se remarcase în mod deosebit în construcția Școlii Primare din Bonțești, vine cu o propunere îndrăznească, construcția urmând a fi o construcție zveltă prevăzută cu un turn după modelul unor biserici din județul Bihor.¹⁵³ Acestui proiect i se opun câțiva membri, care s-au dovedit a fi opozanți nu numai în biserică ci și în alte proiecte ale satului Bonțești. În această situație, cât și datorită faptului că ajutorul primit din SUA a fost foarte mic, toate greutatețile construcției au căzut pe umerii celor rămași în biserică. În această situație s-a renunțat la proiectul propus de Frenț Virgil și s-a trecut la o reproiectare și la o reorganizare a contribuției membrilor bisericii. În această situație au fost aduși meșteri din județul Bihor, localitatea Tulca care aveau experiență în construcția bisericilor baptiste adoptându-se un proiect mai ieftin, mai puțin costisitor. Contribuția financiară în vederea realizării noii construcții s-a făcut după posibilitățile membrilor bisericii dar mulți s-au angajat benevol cu sume mult mai mari decât se credeau a fi în stare. În biserică s-a format un comitet în frunte cu fratele Darău Alexandru care s-a ocupat de evidențele încasărilor primite de la membrii bisericii și a plății meșterilor constructori.¹⁵⁴ Potrivit informațiilor primite de la unii membri mai bătrâni ai bisericii urma ca unii să contribuie cu contravaloarea unui junc de familie iar cei mai săraci să se asocieze câte două familii și să dea contribuție contravaloarea unui junc. Au fost familii cum este cazul familiei Oarcea Rafila care a contribuit cu contravaloarea a doi

¹⁵³ Informație primită de la Șerb Pavel, 80 de ani Bonțești.

¹⁵⁴ Informație primită de la Darău Petru, 71 de ani Bonțești.

junci.¹⁵⁵ Cei care nu au avut posibilitatea să contribuie cu valoare mai sus amintită și-au adus contribuția în calitate de salahori, efectuând un anumit număr de zile în funcție de programarea făcută de comitet.

ACTUALA CLĂDIRI A BISERICII BAPTISTE BONȚEȘTI (ANUL 2003)

Materialele de construcție (cărămida) au fost aduse de la fosta fabrică de ciment din Gurahonț, piatra de construcție și lemnul, aduse din apropiere iar scândura a rezultat în urma tăierii pâlcului de brazi aflat în fața fostei construcții. În timpul construcției bisericii (aprilie–octombrie 1947) s-au întâmpinat greutăți în ceea ce privește arhitectura interiorului bisericii. Conform proiectului interiorul bisericii a fost prevăzut și cu balcoane pe pereții laterali dar unii rău voitori le dărau în timpul nopții precum se dărau și zidurile *meșterului Manole*. Printre cei acuzați au fost și membri ai bisericii care mai târziu dându-și seama de greșelile pe care le-au făcut au căutat să și le răscumpere aducându-și alte contribuții la renovarea bisericii. Cu toate greutățile întâmpinate la sfârșitul anului 1947 s-a putut organiza serviciul de dedicare a noului locaș de închinare. Actualul local a suferit mai multe transformări, adăugiri cu construcție de anexe: săli de repetiție pentru cor și formații, amenajarea holului de la intrare, înlocuirea mobilierului, zugrăveli interioare, împrejmui, introducerea apei curente, a sistemului de încălzire centrală, modernizarea grupului social, amenajarea unei bucătării și a baptistierului, iar ultima modificare cea din 2015, s-au redecorat pereții și amenajarea holului de la intrare și construirea camerei *mama și copilul*.

¹⁵⁵ Junc = tineret bovin mascul în vârstă de 1 – 2 ani.

INTERIOR BISERICA BAPTISTĂ BONȚEȘTI (ANUL 2003)

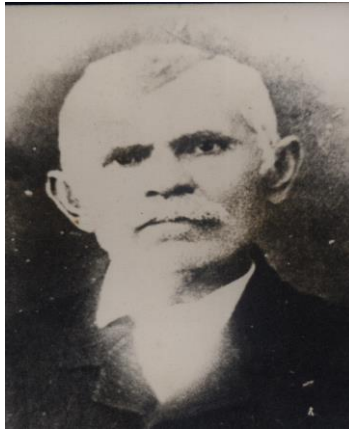
V.2.3. Organizarea bisericii.

În primii ani după apariția Bisericii Baptiste locale lucrarea de răspândire a Evangheliei a avut un mare succes. Fiecare membru a Bisericii era un misionar atât în localitate cât și în afara localității. Fiecare era un exemplu în ceea ce privește ținuta morală în respectarea principiilor creștine. Bărbații care până a primi Evanghelia erau consumatori mari de alcool erau acum total împotriva consumului de alcool și fumat iar femeile erau de-o cinste ireproșabilă. Un exemplu tipic a fost străbunica mea Sorițău Rafila care după ce s-a căsătorit a rămas însărcinată, soțul ei care nu primise încă cuvântul Evangheliei ea cerut să avorteze, ea însă a refuzat, drept urmare soțul a părăsit-o fiind nevoită să-și crească singură copilul, nemaicășătorindu-se.

Primii membri ai Bisericii care s-au implicat în predicarea Evangheliei și apoi răspândirea ei în afara localității au fost:

- Șerb Ioan;
- Luca Vasile;
- Sorițău Aurel;
- Coțoi Simion;
- Oarcea Toma;
- Rob Petru;
- Rob Ioan.¹⁵⁶

¹⁵⁶ Arhiva Bisericii Baptiste Bonțești, Scurt istoric , p. 16.

MIHAI CORNEA PIONIER AL CREDINȚEI BAPTISTE

În primii ani serviciile Bisericii (botezuri, cununii, binecuvântări, înmormântări) au fost conduse de frați baptiști din afara localității care fuseseră ordinați în vederea susținerii acestor servicii. Cele mai multe botezuri au fost oficiate de către misionarul din Salonta fratele Mihai Cornea, apoi de fratele Vanci Vasile din Păulean. Începând cu anul 1919 este menționat în registrele Bisericii ca și păstor ordinar fratele Luca Vasile, membru al Bisericii el efectuând acest serviciu până în anul 1935.¹⁵⁷

Voi prezenta în continuare membri Bisericii care au fost ordinați ca și păstori, prezbiteri, diaconi precum și cei implicați în activitatea misionară externă, conducători de formații muzicale, membri ai comitetelor de conducere ai bisericii.

V.2.4. Păstorii Bisericii.

Păstorul potrivit Statutului Cultului Creștin Baptist este ales de Adunarea Generală a Bisericii, de preferință dintre credincioșii care posedă pregătire teologică sau altă pregătire școlară. Păstorul are îndatorirea de a asigura hrănirea spirituală a Bisericii el îndeplinind toate actele de cult din cadrul serviciilor Bisericii.

Primul păstor ordinar așa cum am arătat mai înainte a fost fratele Luca Vasile care apare în registrele Bisericii în această slujire din anul 1919. Nu se găsește în arhivă nici un act referitor la ordinarea lui dar lucrul este cert că a fost ordinar deoarece nu ar fi putut să îndeplinească actele de cult. Fratele Luca Vasile a fost originar din Bonțești, s-a născut în anul 1874, a slujit ca păstor până în anul 1935 și a decedat la 5 februarie 1938. În familia fratelui Luca Vasile s-au născut două fete (Luca Iosana și Luca Floriță) care și-au păstrat credința baptistă până la moarte.

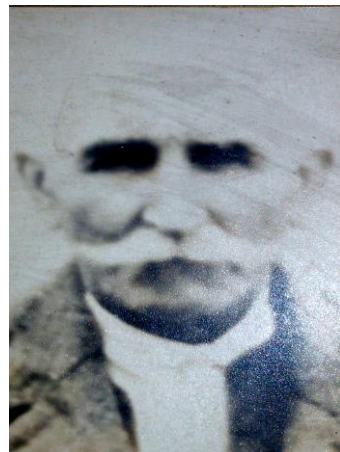
¹⁵⁷ Arhiva Bisericii Baptiste Bonțești, Protocolul cununărilor p. 1-3.

LUCA VASILE PRIMUL PĂSTOR ORDINAT AL BISERICII

În arhiva Bisericii se găsește un panou cu fotografii înrămate cu prilejul sărbătoririi unui secol de existență de credință baptistă în Bontești în care sunt expuse două fotografii a doi pastori care au activat în Biserică înainte de fratele Luca Vasile, respectiv fratele Florian Gheorghe și Crișan Gheorghe care probabil au girat slujirea ca păstori nefiind membri ai Bisericii locale.

Al doilea pastor ordinar care apare în registrele Bisericii este fratele Ferician Ștefan începând cu anul 1935. S-a născut la 28 august 1886 în satul Rădești. În 1912 se stabilește în Bontești în urma căsătoriei cu sora Hanci Lucreția fiica lui Hanci Petru și Raveca. Au avut împreună trei copii, Mărioara, Magdalena și Ionel, toți trei păstrându-și credința baptistă până la moarte. A slujit ca pastor până în anul 1958, decedând în anul 1966. La înmormântarea fratelui Ferician Ștefan au participat mai mulți frați bapțiști din conducerea Cultului Baptist în frunte cu fratele Covaci Nicolae, președintele cultului.

FERICIAN ȘTEFAN AL DOILEA PĂSTOR ORDINAT AL BISERICII

Al treilea pastor ordinar care a activat în cadrul Bisericii începând cu anul 1959 a fost fratele Bora Ioan. La 11 ianuarie 1959 a fost ales pastor de către Adunarea Generală a Bisericii Baptiste Bontești. S-a născut în satul Tulca, județul Bihor fiind membru al Bisericii Baptiste din acea localitate. A fost căsătorit cu sora Elena cu care a avut trei copii, a slujit ca pastor până în anul 1960 luna mai când s-a stabilit în orașul Arad.

Al patrulea păstor a fost fratele Borlea Teodor Samuel. A fost ales ca păstor în data de 06.06.1960 ca păstor misionar pentru bisericile din Bonțești, Gurahonț, Iosaș, Iosășel, Feniș, Pescari și Zimbru. S-a născut în comuna Dezna județul Arad, a slujit până în anul 1965 când îmbolnăvindu-se de o boală foarte grea, tumoare la cap, în urma operației efectuate la un spital din Timișoara a decedat. Din unele informații tumoarea ar fi provenit în urma administrării unei băți primite în timpul misiunii în afara localității Bonțești. Deținem foarte puține date despre familia fratelui păstor precum și puține date personale.

PĂSTOR BORLEA TEODOR SAMUIL

Al cincilea păstor a fost fratele Vereș Teodor care a fost ordonat ca și păstor la 1 septembrie 1965. S-a născut la 13 mai 1941 în localitatea Orvișele, comuna Brusturi, județul Bihor. A urmat Școala Elementară în comuna Tileag, județul Bihor, apoi Liceul Teoretic din Aleșd. A primit botezul nou testamental în data de 4 mai 1959. Începând cu anul 1961 urmează cursurile Seminarului Teologic Baptist București pe care-l absolvă în anul 1965. Mai apoi după recunoașterea Seminarului ca Institut Teologic de grad universitar să-și ia licența în Teologie Pastorală. La 24 august 1968 se căsătorește cu sora Miclea Neli din Bonțești devenind apoi păstor cu drepturi depline. În timpul păstoririi Bisericii a pus bazele orchestrei de mandoline, formație nou înființată. În timpul păstoririi sale Biserica număra 157 de membri.

PĂSTOR VEREȘ TEODOR

La 1 ianuarie 1970 a fost ales ca păstor al Bisericii Baptiste Micălaca – Arad, iar apoi a Bisericii Baptiste nr. 1 Oradea. A fost binecuvântat cu patru copii, în prezent toți realizați păstrându-și credința baptistă. În prezent este pensionar și locuiește în municipiul Oradea.

După plecarea fratelui Vereș între anii 1971-1974 a slujit ca păstor fratele Handra Sima.

PĂSTOR HANDRA SIMA

Au slujit ca păstori în continuare fratele Capotă Ioan din 1974 până în 1988, apoi fratele Păștean Vasile, septembrie 1989 – martie 1990, Chisăliță Constantin 1990 – 1991, fratele Moț Gheorghe ianuarie 1991 – februarie 1993, Haidu Nicolae februarie 1993 – mai 2001, fratele Miculiț Daniel septembrie 2001 – prezent.

PĂSTOR CAPOTĂ IOAN

V.2.5. Prezbiterii Bisericii.

Prezbiterii sunt slujitori ai Bisericii care participă la păstorirea și cârmuirea Bisericii din punct de vedere spiritual. La Biserica Baptistă din Bonțești nu au slujit pe funcția de prezbiteri decât începând cu anul 1991. La 14 aprilie 1991 au fost aleși și ordinați ca prezbiteri frații Feier Ioan și Costea Cornel, vechi slujitori ai Bisericii care s-au implicat în conducerea Bisericii după anii 1950. În prezent slujește ca prezbiter al Bisericii fratele Darău Cristian ales și ordonat ca prezbiter în anul 2007.

PREZBITER FEIER IOAN

PREZBITER COSTEA CORNEL

V.2.6. Diaconii Bisericii.

Diaconii sunt slujitori administrativi ai Bisericii. Se ocupă de problemele gospodărești și sunt aleși pe o perioadă de 4 ani. În aprilie 1958 a fost ordonat ca și diacon fratele Feier Ioan care a slujit până în anul 1991 când a fost ordonat ca și prezbiter. În anul 1991 a fost ordonat ca și diacon fratele Babuța Vasile care a slujit până în anul 2011. În prezent slujirea de diaconi este exercitată de membri comitetului de slujire al Bisericii.

DIACON BABUȚA VASILE

V.2.7. Comitetul Bisericii.

Comitetul asigură cârmuirea Bisericii, coordonarea activităților administrative de gestionare a patrimoniului Bisericii. Informațiile în legătură cu comitetele bisericii sunt sporadice, prima informare fiind din anul 1960. În anul 1960 Comitetul Bisericii avea următoarea componență: Bora Ioan – păstor, Fericean Ștefan fost păstor, Feier Ioan – diacon, Ancateu Nicolae, Ilca Toma, Șerb Petru, Țâț Cornel, Babuța Vasile iar în urma plecării fratelui Bora Ioan au fost aleși frații Dan Petru și Șerb Teodor.¹⁵⁸

Între anii 1960 – 1988 lipsesc datele în legătură cu comitetele Bisericii.

¹⁵⁸ Arhiva Bisericii, Registrul de intrări – ieșiri.

În 1988 Comitetul Bisericii era format din frații: Feier Ioan – diacon, Costea Cornel – secretar, Miclea Iulius – casier, Țăț Cornel, Martin Marcu, Darău Alexandru și Ienășescu Teodor.

În anul 1990 : Păștean Vasile – păstor, Feier Ioan – diacon, Costea Cornel, Babuța Dorel, Farcaș Petru, Miclea Iulius, Babuța Vasile și Darău Petru.

În anul 1992: Moț Gheorghe – păstor, Costea Cornel - prezbiter, Feier Ioan –prezbiter, Babuța Vasile – diacon, Darău Petru, Babuța Dorel, Farcaș Ioan.

În 1993: Moț Gheorghe – păstor, Haidu Nicolae – păstor în urma plecării fratelui Moț Gheorghe, Feier Ioan – prezbiter, Costea Cornel – prezbiter, Babuța Vasile – diacon, Darău Petru, Haiduc Iustin, Babuța Dorel, Miclea Iulius, Fruja Eugen.

În 1995: Haidu Nicolae – păstor, Feier Ioan – prezbiter, Costea Cornel – prezbiter, Babuța Vasile – diacon, Darău Petru, Haiduc Iustin, Babuța Dorel, Miclea Iulius și Fruja Eugen.

În anul 1997: Haidu Nicolae – păstor, Feier Ioan – prezbiter, Costea Cornel – prezbiter, Babuța Vasile – diacon, Darău Ioan Toma, Darău Florin Sandu, Ienășescu Teodor și Fruja Eugen.

În anul 1999: Haidu Nicolae – păstor, Feier Ioan – prezbiter, Costea Cornel – prezbiter, Babuța Vasile – diacon, Ienășescu Teodor, Darău Ioan Toma, Ros Ioan și Fruja Eugen.

În anul 2001: Haidu Nicolae – păstor, Feier Ioan – prezbiter, Costea Cornel – prezbiter, Babuța Vasile – diacon, Darău Ioan Toma, Fruja Eugen, Ienășescu Teodor, Sorițău Ioan, Coțoi Adrian, Babuța Marcel Vasile, Babuța Dorel.

În anul 2003: Miculiț Daniel – păstor, Feier Ioan – prezbiter, Babuța Vasile – diacon, Fruja Eugen, Iacob Ioan, Sorițău Ioan, Ienășesc Teodor, Florea Alexandru și Jarda Nicolae.

În anul 2005: Miculiț Daniel – păstor, Feier Ioan – prezbiter, Babuța Vasile – diacon, Fruja Eugen, Darău Cristian, Iacob Ioan și Sorițău Ioan.

În anul 2007: Miculiț Daniel – păstor, Darău Cristian – prezbiter, Babuța Vasile – diacon, Ienășesc Teodor, Iacob Ioan și Fruja Eugen.

În anul 2009: Miculiț Daniel – păstor, Darău Cristian – prezbiter, Babuța Vasile – diacon, Fruja Eugen, Borz Daniel, Coțoi Marius.

În anul 2013: Miculiț Daniel – păstor, Darău Cristian – prezbiter, Babuța Vasile – diacon, Fruja Eugen, Borz Daniel.

V.2.8. Activitatea misionară a Bisericii.

Încă de la înființare, Biserica a devenit un fel de centru misionar pentru Ținutul Gurahonțului. Aceasta se datorează faptului ca a fost prima Biserică înființată și a fost în același timp cea mai numeroasă. Așa după cum am arătat mai înainte la Bonțești au fost organizate botezuri nou testamentale, botezuri la care a participat întreaga zonă. Vestea bună a început să fie răspândită nu numai în Bonțești ci și în împrejurimi prin misionarii trimiși de Biserică. Avem câteva dovezi despre implicarea fraților baptiști din Bonțești în răspândirea credinței baptiste în satele din împrejurul Bonțeștiului.

Preotul Valer Cristea din Zimbru, preot care a slujit în satul Zimbru la Biserica Ortodoxă între anii 1894-1935 a întocmit o cronică a parohiei ortodoxe din Zimbru, cronică care ne dă

primele informații despre rolul bonțenilor în activitatea misionară din zonă. În acea cronică preotul prezintă câteva ipostaze legate de pătrunderea baptismului în Zimbru și implicit implicarea fraților baptiști din Bonțești în această acțiune. Citez două pasaje din această cronică.

„... 1895 ... Afară de acestea tot atunci își face apariția și secta baptistă în dieceza”¹⁵⁹.

„ Într-o duminică a anului 1900 duce doi baptiști de la Bonțești care prin rugăciune și predică din scriptură în casă și cheamă și câțiva vecini”.¹⁶⁰

Alte relatări despre misionarismul fraților baptiști din Bonțești le avem din cartea „Comuna Dieci. Monografie istorică” întocmită de preot dr. Pavel Vesa. Citez câteva pasaje din această carte.

„La insistențele lui Teodor Sida din Buteni, în anul 1910 are loc botezul lui Pavel G. Oprea împreună cu familia sa constând din șase persoane. Botezul a avut loc în Adunarea baptistă din Bonțești”.¹⁶¹

„În luna august a anului 1907 au venit la Crocna primii misionari baptiști din Bonțești: Luca Vasile și Darău Ioan, fiind invitați în casa familiei Buda Solomon.”¹⁶²

„Cei doi frați baptiști din Bonțești au venit și în duminica următoare și astfel au venit mereu.”¹⁶³

DARĂU IOAN – PIONIER AL CREDINȚEI BAPTISTE ÎN CROCNA

Primii baptiști din Crocna au fost botezați în anul 1905 la Bonțești de către Cornea Mihai.¹⁶⁴

În arhiva Bisericii Baptiste din Secaș se păstrează informația despre primii baptiști din Secaș care au fost botezați la Bonțești.¹⁶⁵ Probabil că mai sunt și alte dovezi despre activitatea misionară la începuturile bisericii, cu timpul ele vor fi descoperite și prezentate.

În 1930 se organizează la Bonțești o mare întâlnire a baptiștilor de pe Valea Crișului Alb. Grădina Bisericii a devenit neîncăpătoare așa cum se vede din fotografia executată cu acea

¹⁵⁹ M, Rizea, E, Rizea, Dorel Crăciun Moț ..., *Gurahonț Gură de rai*, p.76

¹⁶⁰ Ibidem, p. 77.

¹⁶¹ Pr. Dr. Pavel, Vesa, *Comuna Dieci, Monografie istorică*, ed. Mirador, p. 165.

¹⁶² Ibidem, p. 168.

¹⁶³ Idem.

¹⁶⁴ Ibidem, *Scurt istoric ...*, p. 18.

¹⁶⁵ Arhiva Bisericii Baptiste din Secaș, prin informator Buglea Dumitru 77 de ani din Șecaș.

ocazie. La această întrunire au participat cei mai reprezentativi lideri ai bisericilor baptiste din zonă și totodată s-au organizat concursuri pentru formațiile de fanfare, coruri mixte și alte acțiuni. Pe lângă fotografia care prezintă mulțimea adunată s-a găsit și o fotografie a fanfarei Bisericii Baptiste din Secaș participantă și ea la această acțiune. În podul Bisericii Baptiste din Bonțești s-a păstrat un drapel primit de către organizatori și în același timp drept premiu pentru corul Bisericii baptiste din Bonțești.

-1930-

Misiuni au mai fost organizate și în anii următori, misiuni în care s-a implicat în mod deosebit fratele Alexandru Darău ca și dirijor al corului mixt al Bisericii. S-a organizat deplasări la bisericile baptiste din Pleșcuța, Șiria, Dumbrăvița, iar în anii 1960 deplasare în județul Caraș Severin la bisericile baptiste din Bolvajnița, Caransebeș, apoi la Timișoara la Biserica Baptistă nr. 1. Fratele Alexandru Darău obișnuia să organizeze excursii și drumeții cu corul în pădurile din apropiere cum a fost cazul deplasării la izvoarele Văii Musteștiului, vârful Drocea și altele. Tot fratele Alexandru Darău a organizat misiunea corului la Biserica Baptistă din Tulca în anii 1970, apoi în mai multe biserici de pe Valea Mureșului.¹⁶⁶

În perioada postdecembristă s-au organizat deplasări cu orchestra de către fratele Dorel Babuța în bisericile baptiste din Iacobini, Cuied, Șicula, Cermei și altele. În prezent Biserica prin fratele păstor Miculiț Daniel este implicată în acțiuni misionare atât în țară cât și în afara țării. Astfel au fost organizate misiuni cu corul la biserici baptiste în Banat la Sânicolau Mare, Periam și Pesac. Apoi s-au organizat misiuni de servicii de evanghelizare cu corul Bisericii în județul Gorj la Padeș și Orzești. Anual se organizează acțiuni cu tineretul Bisericii, acțiuni finalizate prin vizitarea unor biserici surori din Țara Hațegului, Valea Crișului Repede (Vadu Crișului), Valea Jiului la Vulcan și Uricani.

Fratele păstor Miculiț Daniel împreună cu alți frați din Biserică au fost antrenați în misiuni de evanghelizare în Serbia, regiunea Voivodina.

¹⁶⁶ Informator, Șerb Pavel, 80 de ani Bonțești.

V.2.9. Formațiile muzicale ale Bisericii de-a lungul timpului.

Prima formă de slujire prin cântare a Bisericii a fost cântatul în comun. Se cânta după ureche, din auzite până la apariția cărților de cult. În urma migrației unor frați baptiști în SUA și după reîntoarcerea lor în sat după anii 1920 au adus cu ei cărți de cântări cu note, unii învățând notele muzicale în sistemul englez. Așa au apărut primele formații muzicale: corul mixt, corul bărbătesc, corul de femei, fanfara și orchestra. Primul dirijor de cor a fost fratele Dan Pascu, apoi fratele Farcaș Petru.¹⁶⁷ După stabilirea prin căsătorie a fratelui Ferician Ștefan în Bonțești, fratele se va ocupa de dirijarea corului mixt până prin anii 1930, când conducerea corului mixt și a corului bărbătesc a fost încredințată fratelui Șerb Petru, care conducea corul în tandem cu fratele Ferician Ștefan. În 1935 începe să activeze și corul de femei de el ocupându-se fratele Ferician Ștefan, apoi după terminarea stagiului militar fratele Darău Alexandru. Într-o fotografie datată din 1935 apare în fruntea corului femeilor fratele Darău Alexandru.

CORUL FEMEIESC ÎN ANUL 1935

Înzestrat cu un talent muzical deosebit, știind să descifreze tainele fiecărei cântări, trecând apoi la armonizarea unor cântări pe voci, fratele Darău Alexandru va conduce corul mixt până în anii 1990.

¹⁶⁷ Arhiva Bisericii Baptiste Bonțești, dosar acte.

CORUL MIXT 1950

Datorită calităților sale muzicale, datorită metodelor aplicate în conducerea corului, fratele Darău Alexandru a reușit să îndrume corul, să promoveze tineri care să-l urmeze. Dacă privim puțin în urmă nu putem să trecem cu vederea talentele muzicale ale sorei Miclea Matilda, soprană, ale basului Șerb Todî și a altor cântăreți care au cântat sub bagheta fratelui Darău Alexandru. În lipsa fratelui Darău de cor s-a ocupat fratele Ancateu Nicolae apoi după anii 1990 corul fiind încredințat fratelui Babuța Dorel.

CORUL MIXT ÎN ANUL 1965

CORUL MIXT ÎN ANUL 1986

Corul bărbătesc a fost înființat de fratele Șerb Petru, cei mai mulți dintre coriști fiind și membri în fanfară. Serviciile Bisericii erau întregite astfel în același timp și de corul bărbătesc și de fanfară. După fratele Șerb Petru de corul bărbătesc s-a ocupat fratele Darău Alexandru.

CORUL BĂRBĂTESC ÎN 1936

Corul de femei a funcționat între anii 1935–1941, pe lângă fratele Darău Alexandru s-au mai ocupat de instruirea lui și surorile Mardalina Ferician și Maria Farcaș.

Misiunile cu corul au fost menționate în activitatea misionară a Bisericii ele întregind activitatea de răspândire a Evangheliei în afara localității.

V.2.10. Activitatea fanfarei Bisericii.

Așa după cum am mai arătat și mai înainte, odată cu revenirea fraților care au migrat în SUA, după Primul Război Mondial, respectiv după 1920 au adus cu ei și primele instrumente de suflat. Sub îndrumarea bunicului meu Darău Ioan mai mulți tineri din biserică au început să învețe notele muzicale, păstrând multă vreme denumirea engleză a notelor muzicale. Între cei care au deprins foarte repede notele muzicale a fost și tânărul Darău Alexandru, fratele lui Darău Vasile, Șerb Petru apoi mai mulți tineri din biserică. Bazele fanfarei au fost puse însă de Șerb Gligor un frate credincios din Aciuța. Nu se cunoaște o dată sigură privind înființarea fanfarei dar se poate deduce că fanfara a fost înființată între anii 1924 – 1927. Aceasta se poate deduce din unele fotografii ale familiei Darău când frații tatălui meu apăreau fotografiați cu instrumente de suflat. O astfel de fotografie este datată din anul 1928. Printre primii fanfariști putem enumera pe cei din familiile Darău, Farcaș, Șerb și altele.

ÎNCEPUTUL FANFAREI BISERICII BAPTISTE – 1930

La întâlnirea fraților baptiști din anul 1930 exista deja o fanfară care a participat alături de alte fanfare, la concursul organizat cu acel prilej, dirijor al fanfarei în acei ani fiind Șerb Petru. După ce și-a satisfăcut serviciul militar de fanfară s-a ocupat Darău Alexandru (anii 1935 – 1936).

Începând cu anii '40 și în special după cel de al Doilea Război Mondial, fratele Darău Alexandru a pregătit 3-4 generații de fanfariști. Prima generație a fost cea de după război care a cântat până în anii 1960. Putem enumera pe frații: Fericean Ionel, Dan Petru, Miclea Iulius, Oancea Petru. Aceștia li s-a adăugat apoi mai tinerii Margea Ioan, Ienășescu Teodor, Daroc Alexandru, Cosma Pavel, Ilca Siminic, Oancea Alexandru, Șerb Pavel, Rob Virgil, Sorițău Florea Ioan, Șerb Teodor, Șerb Petru junior, Oancea Ioan, Șerb Ioan junior, Todea Ioan. A doua generație a fost cea din 1965-1968, o generație de tineri, numită și fanfara tineretului, în această fanfară au cântat: Miclea Ioan, Fruja Dănuț, Dan Ioan, Oancea Petru, la acești tineri s-au adăugat ulterior Șerb Iacob, Șerb Pavel, Fruja Eugen, Șerb Ionel, Darău Ioan (Neluțu), Babuța Dorel, Babuța Vasile, Farcaș Ioan. Această generație s-a mărit treptat până în anii 1990.

FANFARA BISERICII BAPTISTE ÎN ANUL 1950

Altă generație a fost cea de după 1990, respectiv cea din 1996, de pregătirea ei ocupându-se un frate mai bătrân din Sebiș ajutat de fratele Darău Florin, în această fanfară au cântat frații Borz Florinel, Borz Daniel, Buda Claudiu, Cismaș Marius, Haiduc Flavius, Hanciu-Coțoi Daniel, Haiduc Iustin. Ultima generație cea din 2012 – 2013 dirijată de fratele Moț Gheorghe (Ghiță mic) din Ungaria. În prezent fanfara nu mai funcționează, majoritatea tinerilor din biserică luând drumul orașelor din țară sau străinătate în căutare de lucru.

FANFARA BISERICII BAPTISTE ÎN ANUL 1957

În timpul celui de al Doilea Război Mondial și după, fanfara a fost condusă ocazional și de fratele Ancateu Nicolae.

V.2.11. Orchestra de mandoline a Bisericii.

În toamna anului 1968 la propunerea fratelui păstor Vereș Teodor s-a înființat și o orchestră de instrumente cu coarde: mandoline, chitare și apoi viori. Cel care s-a ocupat la început de organizarea orchestrei, care apus bazele acestei formații a fost fratele Neța Octavian din Arad, ca apoi să se ocupe de orchestră fratele Ancateu Nicolae, până la plecarea lui în SUA. Printre orchestranți au fost: Costea Marcel, Costea Lucia, Cosma (Creangă) Florica, Șerb (Hord) Cecilia, Ienășescu Letiția, Ienășescu Vasile, Oancea Teodor, Babuța Dorel, Babuța Vasile, Oancea Florica, Ilca Vasile, Babuța Felicia, Șerb Ionel, Cosma Eleonora. A doua generație de tineri care a început să cânte în formația de mandoline a fost cea din 1978 – 1980 când în orchestră au fost introduse și viorile.

ORCHESTRA BISERICII BAPTISTE ÎN ANUL 1968

După plecarea fratelui Ancateu Nicolae în SUA, de orchestra s-a ocupat fratele Babuța Dorel care a reorganizat treptat orchestra adăugându-i noi membri: Cismaș Marius, Cismaș Oltița, Babuța Lavinia, Darău Petrică, Darău Sandu, Margea Onic, Farcaș Ioan, Sorițău Ilie, Sorițău Dana, Olar Lucreția, Coțoi Lucia, Coțoi Marius, Oancea Geli, Cosma Maria, Șerb Mimi, Babuța Rodica, Babuța Mărioara, Tulea Corina, Tulea Teodor, Oancea Ioan, Daroc Vasile, Daroc Rodica, Iva Mirela, Iva Vasile. O altă generație a fost cea din anii 1998 – 2000 când în orchestră au fost atrași și tineri din afara bisericii. În prezent orchestra are un număr de 10 membri, fiind reorganizată de fratele păstor Miculiț Daniel, Condoroș Beniamin din Arad și fratele Cadmiel Holhoș din Șofronea. În prezent, anul 2015, orchestra este formată din: Iacob Ionela, Iacob Adriana, Moga (Babuța) Lavinia, Miculiț Violeta, Darău Paula, Oancea Ligia, Oancea Petru, Șerb Ionel, Oancea Teodor, Borz Ancuța, Miculiț Beniamin, Fruja Eugen.

ORCHESTRA BISERICII BAPTISTE ÎN ANUL 1986

Toate formațiile muzicale ale bisericii au fost antrenate în misiuni în afara bisericii la diverse întruniri frățești, concursuri sau festivaluri creștine. Cea mai mare întâlnire care a fost organizată înainte de război a fost cea din anul 1930 despre care am amintit anterior.

La toate botezurile organizate în apa Crișului Alb coloana pornea din fața bisericii având în frunte fanfara bisericii. În anii de după Revoluția din 1989 fanfara a fost prezentă și la festivalurile **Fortefortisimo**, în 1996 la festivalul **Fortefortisimo** de la Buteni fiind cea mai apreciată fanfară. Între anii 1960–1990, ani în care biserica a fost supusă unor restricții privind deplasarea formațiilor muzicale, formațiile muzicale au plecat doar sporadic, se poate spune chiar în mod clandestin. Cu toate acestea restricții au fost organizate misiuni cu fanfara și orchestra la bisericile din: Aciuța, Secaș și unele biserici de pe Valea Mureșului. După anii 1990 orchestra și corul au cele mai implicate în activități misionare, în speciala orchestra participând la mai multe **PĂRTĂȘII ALE ORCHESTRELOR** organizate de Comunitatea Bisericilor Baptiste de pe Valea Crișului Alb la: Gurahonț, Bonțești, Iermata, Rădești, Moneasa.

ORCHESTRA BISERICII BAPTISTE ÎN ANUL 2015

V.2.12. Serviciile Bisericii.

În prezent și în general în ultimii ani biserica a desfășurat și desfășoară următoarele servicii:

- duminică dimineața - de la ora 9,00 – 10,00 – o oră de rugăciune, de la 10,00–11,00 – ora de studiu biblic, iar de la 11,00–12,00 – serviciul divin.
- Duminică după amiază de la 18,00 - 20,00 serviciul divin.
- Miercuri de la 19,00 – 20,00 – oră de rugăciune.
- Vineri de la 19,00 – 20,30 – serviciu divin.

Scopul acestor servicii este:

- ora de rugăciune are scop părtășania cu Dumnezeu;
- ora de studiu biblic are ca scop studiul bibliei, Cuvântul Lui Dumnezeu;
- serviciu divin are ca scop zidirea bisericii și a membrilor ei;
- serviciul de evanghelizare are ca scop chemarea la pocăință și mântuire a sufletului.

În decursul istoriei biserica a întâmpinat anumite restricții suspendări temporare ale serviciilor și altele. După preluarea puterii de către Antonescu în anul 1941, toate bisericile baptiste au fost închise până în anul 1944, respectiv până la înlăturarea lui Antonescu. În acel timp serviciile bisericii au fost suspendate, frații se adunau în diferite case, schimbând mereu locațiile. După 1944 au urmat o perioadă de relaxare, biserica nefiind conturbată în organizarea serviciilor religioase.

La începutul anilor 1960 bisericile baptiste, implicit și cea din Bonțești a fost supusă așa numitelor **reglementări**. Potrivit acestora serviciile în clădirea bisericii trebuiau să fie organizate

numai până la orele 14,00, membrii bisericii fiind supuși astfel unor restricții grele. După încheierea serviciilor de duminică dimineața până la orele 12,00 se deplasau rapid la casele lor pentru servitul mesei, apoi se adunau din nou între orele 13,00 și 14,00, în felul acesta fiind nevoiți să servească prânzul de duminică în mod frugal.

Un alt eveniment în viața bisericii este legat și de intervenția organelor locale în desfășurarea serviciilor. O astfel de intervenție este cea a secretarului Sfatului Popular Comunal Bonțești, Dobre Lazăr, a lui Grozav Dumitru, directorul Căminului Cultural și a lui Danci Vrenti agent agricol. Cei trei în mod abuziv au cerut cheile bisericii și au sigilat biserica deoarece în data de 14.04.1960 în seara de joi a săptămânii patimilor, când membri bisericii s-au adunat pentru a lua *cina Domnului*.¹⁶⁸ Conform „reglementărilor” membri bisericii nu aveau voie să se adune în cursul săptămânii decât sâmbătă seara. Au trecut peste această restricție datorită faptului că era *săptămâna patimilor* și trebuia servită *Cina Domnului*. Cei trei au cerut fratelui păstor Bora Ioan să predea imediat cheile bisericii, dar acesta dând dovadă de un curaj deosebit a refuzat întreruperea serviciului religios și numai după terminarea serviciului a predat cheile. După două zile însă în urma unui raport întocmit de pastorul Bora Ioan, cheile au fost restituite ca apoi biserica să-și urmeze în mod normal serviciile de Paști. „Reglementările” au ținut până în anul 1965 când din nou biserica a intrat într-o perioadă de relaxare din partea autorităților.

După anul 1970 unii membri ai bisericii în special cei care lucrau în învățământ au fost din nou supuși unei perioade de prigoană. Au avut de suferit și cei care ocupau funcții de conducere în unele instituții fiind nevoiți în mai multe rânduri să dea declarații sau să aducă din partea bisericii că nu sunt membri activi. Cei care lucrau în învățământ au fost fie înlăturați din învățământ fie au fost puși să dea declarații că predau lecții despre teoria evoluționistă.

După 1989 biserica a intrat în drepturi depline beneficiind de libertățile cucerite în urma Revoluției.

În anul 1993 biserica a serbat 100 de ani de credință baptistă în Bonțești, cu această ocazie, organizându-se o întâlnire cu foștii și actualii membri ai bisericii prezentându-se o scurtă monografie a bisericii și un program adecvat acestei ocazii.

Fratele Petrică Dărau fiu al Bisericii Baptiste din Bonțești a prezentat câteva creații personale în poezie după cum urmează:

¹⁶⁸ Arhiva Bisericii – dosar cu actele anuale din anul 1960.

1. FRATELE FIULUI RISIPITOR

*Nu s-a bucurat niciodată
Cu adevărat în casa Tatălui său,
Dusese o viață așezată:
Nici mult spre bine, nici destul spre rău.*

*Auzind cântări din depărtare
Duhu-ntărâțatu-s-a în el...
Fratele-i cinstit cu o serbare,
El nu primise nici măcar un miel.*

*Nu deslușea în oarba sa mână
Că searbăda trăire l-a-ngropat
Și a uitat cereasca bucurie
De-a fi fost mort și de-a fi înviat...*

2. FECIOARELE NEÎNȚELEPTE

*Aveau ulei în candelile lor
Doar că era prea puțin...
Întotdeauna luară viața ușor
Și nu se dăruiră deplin.*

*Ce egoiste, prietenele noastre fără greșală,
Își vor fi zis până la urmă...
Dar Împărăția Cerurilor se ia cu năvală
Și-n mod personal, nu în turmă.*

*Mirele-i aproape! Fiți gata de întâmpinare,
Voi, fecioare ale lumii pline de semn!
Pregătiți-vă de sărbătoare...
Încă se poate găsi untelemn.*

3. OCHII ÎNVĂȚĂTORULUI

*Veneau cu săbii și cu ciomege
După Fiul lui Dumnezeu:
Preoții cei mai de seamă,
Bătrânii poporului iudeu...*

*Și-n fruntea lor, Iuda,
Ucenicul iubit.
Triști sunt ochii Învățătorului...
„- Prietene, de ce ai venit ?”*

*Scoase sabia, Petru,
Cel totdeauna făptuitor;
„ - Dar lasă sabia la locul ei, cu arma
Nu-l poți apăra pe Mântuitor.”*

*„ - Trebuie să se-mplinească Scriptura,
Adevărul ceresc...”
Atunci toți ucenicii aleargă
Și-n fața dușmanilor îl părăsesc.*

*Și-n fruntea lor, Iuda,
Ucenicul iubit.
Triști sunt ochii Învățătorului...
„- Prietene, de ce ai venit ?”*

4. CHEMAREA

*Isus n-a distrus pescarul din ei
Ci le-a lăsat plăcerea întreagă;
Năvodului doar i-a dat alt temei
Și-n loc de mare, lumea, mai largă.*

*E greu să-ți lași meseria stabilă,
Bucata de pâine ce o ai câștigat,
Să poți uita poziția servilă,
Să fii un SLUJITOR adevărat.*

*Petru, Andrei, Iacov, Ioan!
Chemarea pătrunde prin veacuri în tine...
Petru, Andrei, Iacov, Ioan!
Lăsați corabia și veniți după Mine.*

5. MIRUL

N-au priceput atuncea ucenicii
Că toate își au vremea lor sub soare:
Vremea curajului și-a fricii,
Vreme de har și întristare.

La Simon leprosul în casă
Nimic nu fu lăsat spre întâmplare,
Mirul turnat pe trupul sfânt la masă
Îl pregăti, profetic, de-ngropare

Stropii de timp deșiră încet– încet potirul...
Nici azi învățăceii nu-i înțeleg amarul.
Și-n timp ce-n jur la masă se cântărește mirul
Christos încă mai urcă, singur și trist, Calvarul...

6. CE AȘ FI FOST ?

Ce aș fi fost fără El ?
Unde m-ar fi dus gândul hain?
Cum aș fi viețuit fără Miel
Într-un timp viclean și străin?

Aș fi călcat pe urma tuturor
Să trăiesc clipa, să nu pierd nimic
Alăturat aceluiș cor
Ce-și macină viața, pic cu pic.

Știința ar fi fost perdeaua mea
Și cimpanzeul – vărul meu bun;
Aș fi trecut printre fulgii de nea
Spunându-mi că –s doar apă, oricum...

Din ce în ce mai lipsit de trăiri
Sufletul meu ar fi fost dacă nu
Ai fi bătut în ușa neînsemnatei zidiri:
Știam că ești Tu, știam ce ești Tu...

7. ISPITIREA

Nu cu gloanțe, trupe, șenile
Poți învinge ispite acerbe
Patruzeci de nopți și patruzeci de zile
Nisipul îngheață și fierbe.

Rugăciunea are gustul pâinii,
Închinarea răcorește uscatele buze,
Palma mâinii lângă palma mâinii
Nu lasă loc pentru scuze.

Atunci vei refuza pâinile amare,
Ispita de-a sări peste rând,
Plecăciunea, întru pierzare
Ispititorului dinăuntru de gând...

8. IOAN BOTEZĂTORUL

Ioan în pustia Iudeii –
Pe cărările vieții în urmele lui sângeram;
Ieșeau în Lumina Ideii
Neînsemnații Neamului de neam.

„Pocățiți-vă”, zicea, „că vine Urgia
Judecătorului Eternității...”
Și vântul aducea pustia
Până pe străzile Cetății.

Păcatele, odată mărturisite,
Nu mai încap jumătăți de măsură;
Gangrenele vieții nimicite
Din Iordan ieșea o altă făptură.

„Dar pe voi, pui de năpârци, cine v-a învățat
Să fugiți de mânia Divină?
În pomul vostru sterp și uscat
Securea-i înfiptă la rădăcină.”

„Unul e ce roada înveșnicește
Și Unul aria drept luminează,
Viața mea ca umbră descrește
În Soarele Sfânt de amiază.”

9. FUGA ÎN EGIPT

Rahela își jălea copiii,
Sângele lor în praful tău, Betleeme
Irod, după ce-și aranjase fiii,
Mai avea de Unul a se teme.

Ziceam că întunecată-i greșeala
Și orbirea aceluia veac revolut
Dar tăierea pruncilor e boala
Fiecărui secol petrecut...
Mâna lui Iosif pe frâul cămilei,
Ochii alintau Pruncul, gândind la nepoți
Fără a ști că-n îndurarea Milei
Sângele Lui avea să curgă pentru toți.

10. TĂMĂDUIREA

Galileea timpului de aur – trăirea
Roadelor Dumnezeului-om.
Născută din cenușă, iubirea
Hrănea disprețuitul atom.

Dumnezeu aplecat peste chinuri,
Înlăuntrul durerii țintuit,
Împărțit în mii de alinuri,
Dumnezeu, Omul cel chinuit.

Și-n sinagogă, pe când lumea prinde a se rări
O rugăciune arde tremurător în văzduh:
Doamne, niciodată nu-i pedepsi
Cu vindecarea trupului fără de duh...

11. NAȘTEREA DOMNULUI

Acum, mai mult ca oricând,
Trupul era zbucium, frământare...
Ochiul lui Iosif, țipând,
Nu se dădea somnului, în uitare.

Legea se ridica împotriva lui,
Zguduire de gânduri răvășite,
Prin palmă îi trecea ades un cui
Și sufletu-și simțea între cuțite.

„Oh, Iosife, nu te teme tu, în neprihănire,
Să iei la tine pe Maria, nevasta ta,
Căci i s-a zămislit, întru-a Lui Dumnezeu iubire
Un Fiu, ce nume Isus îi vei da.

El este chiar Mesia așteptat...”
Și îngerul plecă plângând spre casă,
Să n-aud-al cocoșilor cântat,
Să nu mai vadă lemnul, buza arsă...

12. RABUNI

Oh, Doamne, unde-aș mai găsi
Un Învățător ca Tine
Să-mi poată tainic desluși
Ce e în mine.

Pe drumul spre Damasc călcând
M-am întâlnit și eu cu Tine
Dar nu sunt orb ci acum văd
Cu mult mai bine.

Și când ispita îmi dă ghes
Umblând cu Tine
Eu nu mai pot păcătui
Căci mi-e rușine.

13. RUGĂCIUNE

*Oh ! Fă-mă în credință
Statornic și cinstit
Să nu mă simt vreodată
De Tine părăsit.*

*Dă-mi mintea pricepută
Să am un cuget bun,
Să știu de-i Calea – ngustă
Și altora să spun.*

*Așează Doamne-n mine
O inimă curată
Să pot sorbi izvorul
Iubirii Tale, Tată.*

14. ÎNVIEREA

*Temeliile lumii se schimbară. Era ziua întâi
O nouă săptămână sta să vină,
Sângele zdrobitului călcâi
Ridica Golgota în lumina.*

*Femeile veniră să vadă mormântul
Unde fuse pus Domnul lor;
Răstignirea însângerase pământul
Aripa se frânsese în zbor.*

*Sufletul lor lăcrima...dar deodată
Un înger durerea a sfărâmat:
„El nu e aici și nu va mai fi niciodată
Christos, călcând pe moarte, a-nviat.”*

15. MARTORII ÎNVIERII

*Aș fi vrut să fiu Maria
În ziua – ntâi a săptămânii
Să văd piatra prăvălită
Să Te strig, duios, Rabuni...*

*Aș fi vrut ca Simon Petru
Să alerg zdrobit de vină
Să găsesc numai mormântul
Și fâșiile în tină...*

*Aș fi vrut precum Cleopa
Drum să am către Emaus
Să – mi apari in frânta pâine
În al zilei lin repaus...*

*Aș fi vrut să fiu chiar Toma
Semnul cuielor s – ating
Și în mâna Ta străpunsă
Necredința să – mi înving...*

*Dar nu – s ,Doamne, Simon Petru
Nici Cleopa, nici Maria
N – am fost martor învierii
Și – nălțării lui Mesia...*

*Eu sunt doar un prunc, Isuse
Dintr – un veac înstrăinat...
Însă inima – mi Ți – e martor
Că din morți ai înviat !*

În încheiere așa precum profetul Samuel în prima carte a sa din capitolul 7, versetul 12 spune **Eben-Ezer – „Până aici Domnul ne-a ajutat”**, așa și frații bapțiști din Bonțești pot spune același lucru.

V.3. Mișcarea Penticostală din Bonțești

Mișcarea penticostală pe plan mondial a debutat în SUA pe data de 1 ianuarie 1900 la Topeka, Kansas la Casa de Vindecare Betel. Acesta a fost locul în care Duhul Sfânt s-a revărsat pentru prima oară alegând pe unul din studenți pe nume Agnes Osman.¹⁶⁹

¹⁶⁹ Ioan, Ceuță, *Mișcarea penticostală, În evenimente și relatări ale secolului XX, editura Lumina Evengheliei, București, 2002, p. 1.*

Penticostalii se deosebesc de ceilalți neoprotestanți prin: botezul cu Duhul Sfânt, vorbirea în limbi, manifestarea unor daruri spirituale care includ vindecarea, profeția, înțelepciunea și deosebirea duhurilor.

În România bazele bisericii penticostale au fost puse de către Gheorghe Bradin, originar din satul Cuvin, comuna Ghioroc în anul 1922, extinzându-se treptat în județul Arad, România și implicit pe Valea Crișului Alb.

În 1930 existau biserici penticostale la Mocrea, Pâncota, Chisindia și altele.¹⁷⁰

La început bisericile penticostale nu au fost recunoscute de statul român. Recunoașterea bisericii s-a realizat deabia după cel de al Doilea Război Mondial. La 1 ianuarie 1946 la o conferință ținută la Arad la care au participat reprezentanți ai bisericilor din țară, Cuț Ilie din Cil a fost ales să conducă lucrarea penticostală pe Valea Crișului Alb.¹⁷¹ Printre cei care s-au conectat la credința penticostală au fost și câteva femei din Bonțești care au fost vindecate ca urmare a rugăciunilor fraților sau care stăruiau în rugăciune pentru a-și rezolva problemele familiale. Unele aveau soții bețivi, altele aveau soții încurcați cu alte femei din sat și astfel căutau să-și rezolve problemele familiei. Astfel s-a format și în satul Bonțești un grup de rugăciune precum: surorile Mican Filuța, Coțoi Sofica, Dașcău Magdalena, Costea Maria, apoi Bolovan Magdalena la care s-a adăugat și Haiduc Magdalena căsătorită Sorițău, Perva Vesalina, Darău Bosica, Omuț Petru, familia Ciuta și alții. Primii penticostali erau numit de localnici „spiriți”.

Un episod petrecut în satul Bonțești este legat de pocăința soriei Sorițău Magdalena: „Când a fost tânără s-a îmbolnăvit de urechi, n-a avut răbdare să se lase vindecată de medici care-i începuseră tratamentul și s-a alăturat grupului de penticostali pentru a se ruga pentru vindecare ei. Ei s-au rugat, i-a trecut durerea de urechi ceea ce a făcut-o să se convertească la credința penticostală”.¹⁷² Toată familia soriei Sorițău Magdalena a rămas ortodoxă ea fiind singura penticostală până la moarte din familie.

Un caz asemănător a fost a soriei Darău Bosica care făcea parte dintr-o familie de bapțiști. În 1934, fiind bolnavă de rinichi, a început să frecventeze „adunările spiriților”. Soțul ei Darău Vasile ea promis că dacă se vindecă nu are nimic împotriva să se convertească la penticostali, vindecarea s-a produs și ea a rămas penticostală până la moarte în timp ce restul familiei și-a păstrat credința baptistă.¹⁷³

Cam același lucru s-a întâmplat cu Mican Filuța care având soțul alcoolic a căutat rezolvarea problemei ei în „adunarea spiriților” ea influențând apoi și pe celelalte trei surori Coțoi Sofica, Dașcău Magdalena și Coțoi Maria.

Adunările se făceau în casele celor convertiți unde se rugau, invocau prezența Duhului Sfânt, cântau în surdină spre a nu fi auzite de autorități. În timpul întâlnirilor ușile caselor se încuiau, iar geamurile caselor se astupau cu perne pentru o izolare fonică.

Un alt exemplu este cel petrecut în anii 1930 când la credința penticostală a aderat și Perva Vesalina care provenea dintr-o familie avută din Bonțești. În 1932 grupul din care făcea parte Perva Vesalina a avut parte de prima persecuție asupra credincioșilor penticostali din

¹⁷⁰ *Ibidem*, p. 154.

¹⁷¹ *Ibidem*, p. 228.

¹⁷² Haiduc, Alexandu, *Memoriile unui pasionat de aviație*, ed. Anima, București, 2008, p. 63.

¹⁷³ Informație preluată de la Țigan Lidia, fiica lui Darău Bosica, 81 de ani din Bonțești, anul 2015.

Bonțești. Toți cei găsiți într-o casă a uneia dintre cele convertite au fost arestați și duși la centrul de județ Arad. Soțul Pervei Vesalina a plecat a doua zi la Arad pentru a depune o cauțiune în vederea eliberării soției sale. Soția a fost eliberată dar a doua zi întregul grup a fost eliberat din lipsă de probe. O nenorocire întâmplată în familia Perva, nenorocire legată de faptul că una din fiicele sale căsătorită cu Coțoi Ioan (Grămada) încercând să aprindă focul cu ajutorul petrolului a luat foc, hainele aprinzându-se, și fata Pervei Vesalina nu a putut fi salvată. În sat s-a pornit o adevărată campanie prin care sătenii acuzau familia Perva că această nenorocire s-a produs datorită trecerii Pervei Vesalina la credința penticostală. Din această cauză ea a fost nevoită să părăsească grupul credincioșilor penticostali din Bonțești.¹⁷⁴

Cu timpul s-au mai adăugat grupului penticostal și alți cetățeni din Bonțești: Lupei Vasile, Coțoi Simion, Dașcău Ilie și alții. Cea mai grea perioadă a fost în timpul regimului antonescian când toate cultele neoprotestante au fost interzise.

În anul 1941 se întâmplă din nou ceea ce întâmplase în 1932. În timp ce frații penticostali se rugau într-o casă în secret, ei au fost descoperiți de jandarmi. Întregul grup a fost arestat printre ei fiind și un copil, Mican Vasile care avea 4 ani fiul sorei Mican Filuța. Întregul grup a fost dus din post în post de jandarmi până la Timișoara unde au fost anchetați de către autorități. Norocul lor spun unii, dar cei credincioși printre care și Mican Vasile spune și astăzi că tot ce s-a întâmplat atunci a fost o intervenție a puterii supreme dumnezeiești. În acea perioadă are loc vizita majestății sale regele Mihai I la Timișoara, cu această ocazie fiind amnistiați toți deținuții din închisoare printre ei aflându-se și grupul de penticostali din Bonțești.¹⁷⁵ Una dintre cele mai frecventate case în perioada războiului a fost cea a familiei Ciuta din Bonțești, care având o casă situată la marginea satului era mai puțin supravegheată de autoritățile vremii.¹⁷⁶

Prigoana a încetat în 1945 după răsturnarea regimului antonescian la 23 august 1944.

V.3.1. Biserica Penticostală Bonțești.

În anul 1948 adunarea penticostalilor din Bonțești a fost recunoscută și autorizată de autoritățile vremii. Biserica nu avea un local propriu ea funcționând în mai multe case închiriate de credincioși.¹⁷⁷

Uni credincioși penticostali precum Lupei Vasile cu familia, Coțoi Simion, Mancu Maria, Bolovan Mihai, Crișan Petru și alții nu au acceptat trecerea bisericii în subordinea cultului penticostal, adunându-se în continuare în mod clandestin fiind catalogați drept *dezidenți*.

În timp ce grupul principal se aduna în mod organizat la început în case închiriate ceilalți se adunau clandestin la fel ca și în timpul prigoanei antonesciene. Prima casă de rugăciune penticostală supusă cultului penticostal a funcționat în casa lui Tamaș Istin începând cu anul 1948, apoi a funcționat pe rând în casa lui Ancateu (Lelița), casa lui Oancea Chișana, apoi în casa lui Omuț Petru vizavi de actuală clădire a bisericii din deal. La sfârșitul anilor '50 credincioșii penticostali au reușit să cumpere casa unde actualmente se află clădirea Bisericii Penticostale din Deal. Grădina casei a fost primită de la cetățeanul Ienășescu Teodor. Unii încercau să-și construiască o nouă clădire pentru biserică într-o altă locație dar fiind descoperiți de către

¹⁷⁴ Informație preluată de la Tulea Etelca din Arad, nepoata Pervei Vesalina.

¹⁷⁵ Informație preluată de la Mican Vasile, 77 de ani în 1915, copilul care în anul 1941 avea 4 ani.

¹⁷⁶ Informator Margea Ioan, 73 de ani, unul din participanți la aceste adunări.

¹⁷⁷ Informație preluată de la Ardelean Petru, prezbiter al Bisericii Penticostale (din deal) 84 de ani în 2015.

organele de securitate au fost nevoiți să renunțe la această idee.¹⁷⁸ Numărul credincioșilor penticostali a crescut mereu prin trecerea unor frați bapțiști la cultul penticostal sau convertirea unor ortodocși. Printre noii atașați grupului a fost Șandru Vasile plecat din cultul baptist, Raduica Ioan, Hanci Alexandru, Iacob Damian, Mustea Rozalia și familia fratelui Ardelean Petru.

V.3.2. Adunările dezidenților.

Adunările dezidenților, au continuat să se facă clandestin fiind mereu urmărite de organele statului, nefiind recunoscuți. O relatare despre „adunările dezidenților” o avem din anul 1957 când împuternicitul cultelor pentru raionul Gurahonț, Mera Corneliu, dă câteva informații despre dezidenții din Bonțești: „... în comuna Bonțești un număr de 67 de aderenți”, „... având ajutor pe Lupei Vasile din comuna Bonțești, raionul Gurahonț”, „Practicile religioase, mistice ale acestor grupări se deosebesc de practicile admise de lege, practicând un misticism bolnăvicios...”.¹⁷⁹ Se pare că informația dată de către Mera Corneliu era exagerată, cam toți penticostalii din Bonțești la acea dată fiind în număr de 67.

Botezul la grupul de dezidenți se făcea de asemenea clandestin, se organizau întruniri clandestine cu frații din alte localități precum Feniș, Roșia sau Mădrigești. Un exemplu al persecuțiilor religioase a fost Lupei Vasile unul din liderii grupării care în anul 1971 organizând un botez clandestin în Valea Mușei, a fost surprins de către organele de securitate, a fost arestat și condamnat la 8 luni de închisoare fiind deținut la închisoarea Aiud.

Încercările de unificare a penticostalilor din Bonțești s-au făcut după 1961 când în Biserica Penticostală (din deal) s-a alipit și familia fratelui Ardelean Petru. Biserica Penticostală după alipirea fratelui Ardelean Petru și ordinarea lui ca și diacon a început să fie tot mai bine organizată, la această biserică s-au adăugat cu timpul membri noi ca: Ciucur Cornelia, Blaj Eva, Tulbure Anișca toate provenind din cultul ortodox familiile lor rămânând în continuare ortodoxe.

¹⁷⁸ Informație preluată de la Ardelean Petru, prezbiterul bisericii.

¹⁷⁹ Croitor, Vasilică, *Răscumpărarea memoriei, Cultul penticostal în perioada comunistă*, colecția mărturii, 2010 Medgidia, p. 238.

CLĂDIREA BISERICII PENTICOSTALE BONȚEȘTI DIN DEAL

V.3.3. Organizarea Bisericii Penticostale.

Primul păstor care s-a ocupat de biserică a fost fratele Boleac Alexandru din Secaș. El a funcționat ca și păstor la Bonțești până în anul 1976. După Boleac Alexandru a urmat ca și păstor Margea Gheorghe din Secaș, apoi Oprea Marcu din Gurahonț iar în prezent fiind pastor fratele Dronca Teodor din Sebiș. Potrivit organizării cultului penticostal, un pastor răspunde de mai multe biserici, rolul principal în biserică avându-l prezbiterul sau diaconul. În 1962 a fost ordinar ca și diacon fratele Ardelean Petru care a slujit în această slujbă până în 1976. În 1976 a fost ordinar ca și prezbiter funcție pe care a deținut-o până în anul 2007. Fiind în vârstă fratele Ardelean Petru a avut nevoie de un ajutor, și în anul 2007 a fost ordinar ca și diacon fratele Rotaru Daniel, ca în anul 2015 să fie ordinar ca și prezbiter. O perioadă scurtă a funcționat ca și prezbiter și fratele Popovici Ioan (Nelu).

În anul 1978 datorită inițiativelor fratelui Ardelean Petru grupul de dezidenți a fost adus în biserică, cu excepția a unui număr redus de frați (1+2 persoane) care au rămas în continuare neafiliați cultului penticostal.

Un fapt considerat negativ de către unii și pozitiv de către alții s-a petrecut în anul 2003 când un grup majoritar de frați penticostali la care au aderat și câțiva frați bapțiști s-au separat de Adunarea din Deal, adunându-se la început în casa cetățenei Buda Otilia. Grupul plecat din biserică având în frunte pe frații Popovici Nelu, Darău Petru, Margea Ioan, Coțoi Florin, Haiduc Iustin au reușit într-un timp destul de scurt să ridice un nou locaș de cult penticostal la șoseaua principală, pe locul cumpărat de la cetățeanul Danci Ioan ceea ce adus ca în Bonțești să fie două biserici penticostale: Biserica Penticostală din Deal și Biserica Penticostală Betania.

V.3.4. Serviciile Bisericii Pentecostale din Deal.

Primul serviciu peste săptămână are loc joi seara, când are loc o oră de rugăciune. Rugăciunea se desfășoară în comun și individual la începerea și sfârșitul serviciului. Duminică serviciile încep la ora 9,00, când are loc ora de rugăciune, apoi școala duminicală și serviciul de evanghelizare. Duminică după amiază serviciul începe la ora 17,00 când se desfășoară un serviciu susținut de tineri prin cântări, poezii și apoi predică.¹⁸⁰

V.3.5. Formațiile bisericii.

La începuturile Bisericii Pentecostale din Bonțești, nu existau formații, cântatul se desfășura numai în comun. În anii 1990 au fost organizate primele formații muzicale: grupul tinerilor coriști condus de sora Ardelean Florica, apoi orchestra de mandoline condusă de aceeași soră.

În prezent prezbiterul bisericii este ajutat de un comitet din care fac parte următorii frați: Sorițău Ioan – secretar, Oancea Petru – casier, Șerb Iacob – cenzor și Mihuța Mircea – membru.

V.3.6. Biserica Pentecostală Betania.

Așa după cum am arătat mai înainte după desprinderea a circa 60-70% din membrii din Biserica Pentecostală din Deal, noua biserică formată a trecut prin mai multe momente. După separarea fraților pentecostali, noua adunare a funcționat o perioadă scurtă (câteva servicii) în casa familiei Darău Petru din Bonțești. Fiind un spațiu prea mic s-a găsit noua locație în casa familiei Buda Otilia unde a funcționat o perioadă de aproximativ de un an de zile. Concomitent s-a trecut la construirea actualului locaș al bisericii. Biserica s-a construit pe grădina cumpărată de la Danci Ioan, înainte de a apărea divergențele între frați. La construirea noului locaș al bisericii un rol mare l-a avut fratele Coțoi Ioan din SUA care a reușit să obțină un ajutor din partea unui bord de misiune. Locașul bisericii s-a construit destul de repede 2004 – 2005. Ca meseriași pentru ridicarea bisericii au participat frații Popovici Ionel, Margea Ioan, Darău Petru (coordonator administrativ), Coțoi Florin, pe lângă aceștia au participat și unii din afara bisericii care au fost retribuiți cu anumite sume, cetățenii Oană Dan, Măguran Gin, fratele Coțoi Teodor. La realizarea acoperișului un rol deosebit l-au avut cetățenii Andăr Ioan și Șerb Pavel. Părțile metalice de la intrare au fost donate de familia Darău Petru, iar încălzirea a fost realizată de fratele Stănuș Nicu din Almaș împreună cu fratele Darău Sandu din Bonțești, instalația de curent electric fiind realizată de fratele Iulian din Deva împreună cu fratele Coțoi Florin din Bonțești. Mobilierul (băncile) a fost adus de la Biserica Baptistă din Hălmașiu și plătit de fratele Iuga Traian păstorul bisericii. Stâlpii gardului împrejmuitoare au fost donați de către fratele Margea Ioan care a implicat în lucrare și cei trei copii ai săi.

¹⁸⁰ Informație preluată de la fratele Ardelean Petru.

CLĂDIRIA BISERICII PENTICOSTALE BETANIA BONȚEȘTI

Întrucât banii proveniți de la bordul de misiune din SUA și contribuțiile fraților localnici nu au fost îndeajuns, conducerea noii biserici s-a afiliat la gruparea *Adunările Lui Dumnezeu* din România condusă de fratele Ceuță Ioan. Fratele Ceuță a pus însă unele condiții cu această ocazie: restituirea banilor într-o anumită perioadă de timp, trecerea construcției în evidența grupării conduse de el și trimiterea a două persoane la Seminarul *Adunările Lui Dumnezeu*. Întrucât frații nu au fost de acord să accepte condițiile impuse de fratele Ceuță s-au despărțit de această grupare și au fost nevoiți să returneze banii primiți. În această situație Biserica a trecut la o colaborare cu Centrul Creștin Smirna din Cluj de unde s-a primit autorizația de funcționare, fratele Popovici Ionel fiind ordonat ca păstor, iar frații Darău Petru și Coțoi Florin ca prezbiteri. Colaborarea cu acest centru a durat până în anul 2006, când biserica a hotărât să treacă la Cultul Penticostal din România.¹⁸¹

¹⁸¹ Informație preluată de la fratele Darău Petru din Bonțești.

INTERIOR BISERICA PENTICOSTALA „BETANIA” BONȚEȘTI

V.3.7. Organizarea Bisericii Pentecostale Betania Bonțești.

În urma trecerii bisericii la cultul pentecostal, păstor al Bisericii Pentecostale Betania Bonțești a fost numit fratele Mărgăian Dușu, fratele Popovici Nelu îndeplinind slujba de prezbiter. Slujba de diacon este îndeplinită de fratele Stan Emanuel începând cu anul 2013.

Comitetul bisericii era format:

- în perioada 2004 – 2008 de către frații Popovici Ionel – prezbiter, Haiduc Iustin – secretar, Coțoi Teodor, Beg Ioan, Haiduc Flavius.
- în perioada 2008 – 2012 de către frații Popovici Ionel – prezbiter, Haiduc Iustin, Iacob Gigel, Coțoi Teodor, Haiduc Flavius.
- perioada 2012 – prezent de către frații Popovici Ionel – prezbiter, Stan Emanuel – diacon secretar, Haiduc Iustin – casier, Coțoi Teodor, Haiduc Flavius.

V.3.8. Programul Bisericii Betania.

În cursul săptămânii biserica se adună marțea și joia între orele 18,00 – 20,00 ținând ore de rugăciune.

Duminica programul de dimineață este între orele 9,00 – 12,00, iar după amiază între orele 17,00 – 19,00.

V.3.9. Formațiile muzicale ale bisericii.

Corul bisericii a fost pregătit la început de către fratele Dobrei din Sebiș, apoi Ilca Daniel din Almaș, iar în prezent se ocupă fratele Oană Sergiu.

Fanfara a luat ființă în anul 2010 sub bagheta fratelui Mecea Vasile din Gurahonț. În prezent fanfara este dirijată de frații Oană Sergiu și Oprea Marcel.¹⁸²

¹⁸² Informații preluate de la fratele Popovici Ionel – prezbiterul bisericii.

CAPITOLUL VI

ÎNVĂȚĂMÂNTUL. ȘCOALA DIN BONȚEȘTI DE LA ÎNFIINȚAREA EI PÂNĂ ÎN ZILELE NOASTRE

VI.1. Înființarea Școlii din Bonțești și activitatea ei până în 1821.

Școala din Bonțești ca și alte școli din Ținutul Gurahonțului își începe activitatea la sfârșitul secolului al XVIII-lea în timpul domniei monarhului habsburg luminat, Iosif al II-lea.

Politica înființării școlilor românești a fost concepută de împărăteasa Maria Tereza care era interesată de luminarea poporului, domnia sa ca și a fiului său Iosif al II-lea fiind caracterizată ca epoca „iluministă” în Imperiul Habsburgic.

La 26 martie 1786 Cancelaria aulică de la Viena a înaintat spre aprobare contractele a 48 de școli elementare din Comitatul Aradului. Între cele 48 de școli apare și școala din Bonțești.¹⁸³

Iosif al II-lea împăratul habsburgic aprobă la 6 mai 1789 contractele și-n comandările făcute Consiliului locotenenței notează: „educația tineretului român este una din cele mai importante și urgente afaceri de stat”.¹⁸⁴

Contractele școlare au fost vizate și de inspectorul Alexe Vezilici care într-un raport din 1792 notează datele încheierii contractelor școlare din districtul său pe care le-a vizitat, din aceasta reieșind că școala din Bonțești funcționa deja.

Contractele încheiate cu școlile din ținut, respectiv cu Școala din Bonțești stabileau obligațiile pe care le aveau proprietățile domnești și a comunelor pe tema construirii locațiilor școlare. Pentru construirea unei clădiri școlare care în afara locuinței învățătorului trebuia să dispună de o sală de învățământ luminoasă și spațioasă, domnii de pământ suportau cheltuielile pentru materialele de construcție iar comuna era obligată să asigure munca fizică și transportul materialelor. Combustibilul pentru încălzit trebuia asigurat de către proprietatea domnească iar învățătorul primea anumite venituri suplimentare din partea domnului de pământ, în felul acesta autoritățile căutând să contreze nobilimea și să se preocupe mai mult de înființarea școlilor.¹⁸⁵

La 1 noiembrie 1790 este numit la școala din Bonțești învățătorul Teodor Roșu, însă nu a fost acceptat de comună.

Pe lângă copii din Bonțești școala din satul nostru era frecventată și de copii din satele Secaș, Mădrigești, Ferice, Mustești, Șoimuș. Buceava, Zeldiș, Satu Rău, Honțisor și Gurahonț. Învățătorul avea un salariu de 120 de florini și bunuri în natură.

În 1811 școala din Bonțești era frecventată de 9 copii. Iată cum se prezintă o primă situație în legătură cu școala din Bonțești între anii 1811 – 1820

¹⁸³ Popeangă, Vasile, *Un secol de școală românească în părțile Aradului*, Arad, 1974.

¹⁸⁴ *Ibidem*, p. 27.

¹⁸⁵ *Ibidem*, p. 164.

Localitatea	1811	1814	1815	1817-1818	1818-1819	1819-1820
Bonțești	9 copii	X	X	12 copii	6 copii	14 copii

X – învățătorul nu a trimis darea de seamă.¹⁸⁶

În 1815 este menționat învățătorul Teodor Miculescu care însă nu avea o pregătire pedagogică. După înființarea școlii din Zeldiș la Bonțești vor veni numai 4 copii.

În anul școlar 1817-1818 la Bonțești este menționat învățătorul Teodor Mihulin cu doi ani de activitate școlară. În anul școlar 1818-1820 este menționat învățătorul Ristofor Perva.¹⁸⁷ În anul școlar 1820-1822 apare din nou învățătorul Teodor Miculescu.

În anul școlar 1820-1821 la Bonțești este înregistrată următoarea situație școlară.

Localitatea	Învățătorul Școlii	Ani de serviciu	Elevi			Fii de Plebei	Frecvenți	
			I	II	III		Diligenți ¹⁸⁸	nediligenți
Bonțești	Teodor Miculescu	17	21	2	-	23	15	8

X – Sursa Popeanga, Vasile, *Ibidem*, extras

Așa după cum rezultă din statistică toți copiii care frecventau școala erau fiii de țărani (plebei), care după terminarea școlii rămâneau în sat, foarte puțini se îndreptau spre o meserie. Cu toate că proprietarul de pământ Bojniac avea obligația să întrețină școala, contribuția domnului era foarte mică, comitetele școlare fiind nevoite să contribuie ele la întreținerea școlii.

VI.2. Școala din Bonțești între anii 1821 – 1867.

Din anul școlar 1823–1824 avem o nouă situație despre școala din Bonțești.

Localitatea	Învățătorul Școlii	Elevi			Frecvenți	
		I	II	III	Diligenți	nediligenți
Bonțești	Teodor Miculescu	23	10	4	20	17

X – Popeanga, Vasile, *Școala românească din părțile Aradului din 1821-1867*

O altă situație o avem din 1841–1845. În această perioadă învățător la școala din Bonțești este menționat Igantie Aramă, iar satul este menționat cu o populație de 816 locuitori. În anul școlar 1841–1842 cursurile erau frecventate de 18 copii, iar în 1842–1843 erau frecvenți 25 de copii repartizați pe clase după cum urmează: clasa I – 12, clasa a II-a – 9, clasa a III-a – 4.

În anul școlar 1843–1844 au frecventat școala 42 de elevi, iar în anul școlar 1844–1845 au frecventat 59 de elevi.

După cum se vede an de an numărul elevilor care frecventau școala era în creștere. Cursurile se țineau în locuința învățătorului nefiind menționat nici un local de școală.¹⁸⁹

După Revoluția de la 1848 crește tot mai mult interesul locuitorilor pentru a-și da copiii la școală.¹⁹⁰

¹⁸⁶ Popeangă, Vasile, *Un secol de activitate școlară românească, în părțile Aradului, 1721-1821*, Arad, 1974, extras.

¹⁸⁷ *Ibidem*.

¹⁸⁸ Diligent = copii cu rezultate bune la învățătură.

¹⁸⁹ Popeanga, Vasile, *Școala românească din părțile Aradului 1821 – 1867*.

lata cum se prezinta o situatie scolara din 1852:

Localitatea	Nr. locuitori	Nr. elevi	Învățător	Observații
Bonțești	763	46	Ignatie Aramă	-

X – Școala Românească din părțile Aradului, în perioada 1821 – 1867.

Ca urmare a instaurării în Imperiul habsburgic a unui regim liberal între anii 1860 – 1866 când românii primesc dreptul de folosirea limbii române în administrație se constată o înviore a activității școlare și la Bonțești. Crește numărul elevilor recenzați dar și acelor care frecventau școala.¹⁹¹

lata cum se prezinta situatia scolara în anul școlar 1863 – 1864.

Localitatea	Învățător	Copii recenzați			Frecvența școlară		
		Băieți	Fete	Total	Băieți	Fete	Total
Bonțești	Feier Teodor	96	98	194	16	15	31

X – Popeanga Vasile, *Ibidem*

VI.3. Școala românească din Bonțești între anii 1867 – 1918.

După instaurarea dualismului austro-ungar autoritățile emit Legea naționalităților în anul 1868. Școlile românești în general vor avea de suferit printre care și școala din Bonțești.

În anul 1868 la școala din Bonțești este menționat tot învățătorul Teodor Feier care instruia un număr de 63 de elevi la un număr de 802 locuitori.¹⁹²

În 1873 populația satului era tot în jur de 800 de suflete. În cartea lui Vasile Popeangă, *Școala românească din părțile Aradului, 1867-1918*, este menționat faptul că școala din Bonțești funcționa tot într-un local vechi construit în anul 1807.

Situația școlarizării se prezenta după cum urmează:

- copii 6-12 ani recenzați 26 de băieți și 28 de fete, școlarizați 17 băieți și 4 fete;
- cursuri de repetiție 12 băieți și 3 fete din lotul recenzat de 15 băieți și 4 fete;
- salariul învățătorului era de 160 de florini;
- învățătorul menționat este Paul Șerb, absolvent al Preparandiei din Arad în anul 1868 și avea 4 ani de activitate școlară;
- director școlar era Ștefan Robu.

În 1903 – 1904 au frecventat la școala 21 de elevi, învățător fiind George Grozav.

În anul școlar 1904 – 1905 școala era frecventată de un număr de 84 de copii, iar la examen s-a prezentat 30 de copii, învățător a fost George Grozav.

¹⁹⁰ *Ibidem*, p. 94-99.

¹⁹¹ *Ibidem*, p. 104 - 107.

¹⁹² Popeanga, Vasile, *Școala românească în părțile Aradului, 1867 1918*, Arad, 1976,

În anul școlar 1905 – 1906 au frecvența școala 70 de elevi plus 30 de elevi la ciclul de repetiție.

În anul școlar 1906 – 1907 au frecventat școala 43 de elevi din care 14 la ciclul de repetiție.¹⁹³

În anul 1907 autoritățile maghiare pun în aplicare o nouă Lege a învățământului. Aplicarea Legii învățământului din 1907 cunoscută și sub numele de Legea lui Appony a exercitat o influență negativă asupra rețelei școlare. În Ținutul Gurahonțului, numărul școlilor profesionale se reduce treptat datorită faptului că membri comunităților locale nu le mai puteau întreține în conformitate cu noua lege. Multe școli au fost închise, printre cele închise fiind și școala din Gurahonț. Învățătorul Lazăr Igrışan fiind un învățător calificat a fost nevoit să plece din Gurahonț mutându-se la Școala Primară din Bonțești. Drept urmare aplicării a noii legi pe lângă închiderea școlilor profesionale se înmulțesc numărul școlilor cu predare în limba maghiară și la Bonțești va funcționa o școală maghiară frecventată de mulți copii din sat datorită faptului că era o școală gratuită, iar în sat pătrunsese cultul baptist iar noii membri ai bisericii nemaiplătind darea culturală și-au trimis copii la școala cu predare în limba maghiară. Este menționat învățător la școala maghiară Krakatuș Ianoș.

Așa după cum am mai arătat mai înainte în 1907 este mutat la Bonțești învățătorul Lazăr Igrışan. Învățătorul Lazăr Igrışan s-a născut la Pecica în anul 1884 într-o familie nevoiașă, a fost școlarizat la Preparandia din Arad pe seama ajutorului primit de la Mănăstirea Hodoș-Bodrog, care îi asigura hrana îmbrăcămintea și cărțile necesare.¹⁹⁴ În toamna anului 1906 se stabilește la Gurahonț dar în anul 1907 potrivit *Legii lui Appony* este mutat la Bonțești.¹⁹⁵

În anul școlar 1907 – 1908 școala este frecventată de un număr de 71 de elevi. Ea funcționa într-un edificiu construit din cărămidă dar care era de fapt locuința învățătorului, fiind necorespunzătoare.¹⁹⁶

Între anii 1908–1909, 1909–1910 este menționat la Bonțești învățătorul Imbroane Vasile, care instruia în această perioadă un număr de 70 de elevi, apoi 81 de elevi. Între anii 1910-1914 nu se găsesc registrele cu matricolele în arhivă și ca urmare sunt puține date despre această perioadă.

În anul școlar 1913 – 1914, sunt menționați în registrele școlare 55 de elevi, iar învățător este menționat Hărduț V.

În anul 1914-1915 este menționat din nou învățătorul Lazăr Igrışan, ca apoi în anul școlar 1915-1916 fiind menționat învățătorul R. Măneran, care apare și ca preot al Bisericii Ortodoxe Bonțești.

În anul școlar 1916 - 1917 este menționat învățătorul Lazăr Igrışan cu un număr de 60 de elevi iar în anul școlar următor 1917 – 1918 este menționat același învățător.

În anul 1919 învățătorul Lazăr Igrışan a fost numit primul revizor școlar județean în Arad după alipirea Transilvaniei la România.¹⁹⁷

¹⁹³ Date luate din arhiva Liceului „Ioan Buteanu” Gurahonț, fond Școala Primară Bonțești.

¹⁹⁴ Marian, Rizea, Eugenia, Rizea, Dorel, Crăciun, Moț, *Gurahonț Gură de Rai*, p.142. (Monografia localității Gurahonț după Petre Ugliș Delapeca.

¹⁹⁵ *Ibidem*, p. 479.

¹⁹⁶ Arhiva Liceului „Ioan Buteanu” Gurahonț, fondul Școlii Primare Bonțești.

VI.4. Școala Primară „Andrei Șaguna” Bonțești, între anii 1919 -1948.

Făurirea statului național unitar român la 1 Decembrie 1918 ca urmare a alipirii Regatului României a ultimei provincii românești, Transilvania și învățământul va suferi transformări importante.

Începând cu anul școlar 1919-1920, școala maghiară de stat cât și școala confesională își întrerup activitatea, locul lor fiind luat de Școala Primară Bonțești.

Pentru anul școlar 1919-1920 nu am găsit în arhiva Liceului „Ioan Buteanu” din Gurahonț, date statistice sau alte informații legate de activitatea școlii din Bonțești. Probabil fiind o situație de tranziție când încă nu se instalaseră noile organe ale puterii, deși primul revizor școlar pentru județul Arad a fost învățătorul din Bonțești, Lazăr Igrışan, totuși avem puține relatări despre acest an școlar.

Începând cu anul școlar 1920-1921 în arhivele sus amintite se găsesc toate documentele școlare.

Învățământul primar după război va păstra vechea organizarea a învățământului respectiv obligativitatea învățământului de 6 clase și a numărului de elevi repartizați pentru învățător. Numărul elevilor înscriși în clasa I era foarte mare comparativ cu situația de azi a școlii, dar pe an ce trecea numărul elevilor scădea ajungând în clasa a VI-a la 1-2 elevi sau nici unul.

După plecarea învățătorului Lazăr Igrışan primii învățători care au funcționat la Școala din Bonțești a fost Ioan Buda, originar din Iosășel și George Miclean.

Învățătorul Ioan Buda deși a funcționat doar doi ani la Școala din Bonțești va rămâne în istoria satului ca o figură distinctă. Originar din satul Iosășel, născut la 25 februarie 1897, absolvent al Preparandiei din Arad în 1918, s-a căsătorit cu Vujdea Valeria, fiica preotului Vujdea din Avram Iancu, fiind și ea pregătită în domeniul învățământului. Ca învățător Ioan Buda a funcționat la Bonțești până în anul școlar 1922 – 1923, când îmbolnăvindu-se de o boală de plămâni a fost internat la Sanatoriul din Geoagiu, decedând în luna mai 1923. La 26 ianuarie 1923 în timp ce se afla în sanatoriu i se naște unicul său fiu Buda Ioan Virgil, fiu care va deveni un aprig luptător anticomunist dar și un intelectual de seamă, ajungând¹⁹⁸ absolvent al Facultății de medicină din Cluj, în anul 1947, fiind șef de promoție al facultății.

Voi prezenta în continuare o situație statistică privind elevii și învățătorii între anii 1920 – 1928.

Nr. crt	Anul școlar	Elevi înscriși							Total elevi	Prezenți la examenul de absolvire	Promovați	Învățători	Observații
		I	II	III	IV	V	VI	VII					
1.	1920-1921	41	33	8	7	2	1	0	92	-	-	Ioan Buda, George Miclean	
2.	1921-1922	35	16	11	6	1	0	0	70	-	-	Ioan Buda	

¹⁹⁷ Arhivele Statului Arad, fond arhivistic permanent, Primăria Comunei Bonțești, 1900 – 196, inv. nr. 683.

¹⁹⁸ Arhiva Liceului „Ioan Buteanu” Gurahonț, arhiva Primăriei Gurahonț, Serviciul de Stare Civilă, născuți 1897 și 1923.

3.	1922-1923	19	27	19	14	5	1	0	85	1	1	Ioan Buda, George Miclean
4.	1923-1924	15	15	31	13	10	2	0	87	4	4	Vasile Drincu, George Miclean
5.	1924-1925	19	20	34	26	16	6	0	85	-	-	Vasile Drincu, Maria Olteanu
6.	1925-1926	16	10	17	21	8	3	0	74	-	-	Burcescu Gheorghe, Iulia Tomescu
7.	1926-1927	20	8	19	23	24	6	0	120	-	-	Vasile Drincu
8.	1927-1928	35	13	10	10	16	8	0	92	-	-	D. Stepici, Octavian Hărduțiu

În această perioadă după moartea învățătorului Buda s-au perindat mai mulți învățători suplinitori pentru scurte perioade, a urmat apoi învățătorul Vasile Drincu care era și preot al satului.

Începând cu anul școlar 1925-1926 s-a trecut la aplicarea noii legi a învățământului, în care învățământul de 7 ani devenea obligatoriu, dar primii absolvenți de 7 clase vor apărea numai în anul 1931.

Până în anul 1925 școala va funcționa tot în vechiul local construit în anul 1878, local care l-am amintit în timpul când în școala a funcționat învățătorul Lazăr Igrışan.

La 21 mai 1924 școala este vizitată de inspectorul Mihai Vidu, fratele compozitorului Ioan Vidu, cel care înainte de a fi inspector a fost multă vreme învățător la Școala din Hălmagiu. Iată ce menționează inspectorul Mihai Vidu în catalogul școlii din anul școlar 1923-1924:

- este menținută învățătoarea Veturia Oltean, învățătoare suplitoare încadrată numai de 2 luni;
- localul este închiriat cu o singură sală de clasă, zid de cărămidă, acoperit cu țiglă, local necorespunzător, necesitând construirea unui nou local.

Începând cu anul 1924 s-a construit actualul local cu două săli de clasă și locuință pentru învățător.

ȘCOALA PRIMARĂ BONȚEȘTI

Construirea noului local s-a făcut cu fonduri alocate de statul român printr-un program de construcție a mai multor școli în noua provincie românească din Ardeal. La licitația organizată pentru construcția localului s-au prezentat mai mulți antreprenori din județ, dar comisia de licitația a încredințat construcția localului unei echipe din Bonțești, condusă de vestitul constructor Virgil Freņ. Materialul pentru local a fost asigurat de către anumiți furnizori s-au de către cetățeni ai satului. Locuitorii s-au implicat în special în transportul materialului și în munca necalificată, respectiv ca și salahori. Localul a fost inaugurat în 1925 cu mare fast, la inaugurare participând ministrul învățământului, C. Angelescu, prefectul Aradului și alte personalități. Femeile care au participat la spălatul veselei, după terminarea mesei festive, au povestit apoi despre specialitățile servite, specialități necunoscute de localnicii satului. Directorul școlii a fost numit începând cu 1925-1926 învățătorul Burcescu Gheorghe care împreună cu preotul Vasile Drincu și cu directorul școlar comerciantul Luțai s-au implicat mult pentru ridicarea acestui local.

Tot în această perioadă trebuia menționată activitatea învățătorului Drincu Vasile care așa cum am arătat a fost și preot al Bisericii Ortodoxe din Bonțești. Drincu Vasile va avea și el un fiu care a fost elev al școlii din Bonțești și va ajunge un respectat medic în comuna Șimand.

Cataloagele școlare dintre anii 1920-1925 dau multe informații și despre diverse activități în care au fost implicați elevii școlii: organizarea de serbări la sfârșit de an școlar, sau cu diferite ocazii legate de comemorarea eroilor sau vizita regelui Ferdinand la Arad la 10 noiembrie 1923.

În anul școlar 1927-1928 își începe activitatea la Bonțești învățătorul Stepici Dumitru care va funcționa în această școală până în 1930. Legat de activitatea învățătorului Stepici se pot arăta mai multe lucruri pozitive:

- pune bazele corului Bisericii Ortodoxe;
- își întemeiază familia căsătorindu-se cu Țigan Aurelia la 10 noiembrie 1928, antrenându-și familia în mai multe activități culturale ale satului.¹⁹⁹

În 1930 învățătorul Stepici pleacă la Școala din Revetiș unde va funcționa mai mulți ani, fiind un adversar al noului regim, instaurat în 1947, a fost fugărit mai multă vreme prin pădurile Chisindiei, arestat în 1948 și condamnat de Tribunalul Militar Timișoara la 15 ani de muncă silnică. A fost eliberat în anul 1958, stabilindu-se domiciliul forțat în Bărăgan.²⁰⁰

¹⁹⁹ Arhiva Primărie Gurahont, Serviciul de Stare Civilă, căsătorii 1928.

²⁰⁰ Preot, dr. Vesa, Pavel, *Comuna Dieci monografie istorică*, ed. Miradon, p. 88.

ELEVII ȘCOLII DIN BONȚEȘTI – ÎNV. GHEORGHE JIMON

În anul 1928 își începe activitatea la Școala din Bonțești învățătorul Jimon Gheorghe care va funcționa la această școală până în anul 1940. Despre învățătorul Jimon, învățător care a lăsat multe urme în satul Bonțești voi reveni cu mai multe amănunte în capitolul *Oameni de seamă ai Bonțeștiului*.

Situația școlii între anii 1928 – 1948:

Nr. crt	Anul școlar	Elevi înscriși							Total elevi	Prezenți la examenul de absolvire	Promovați	Învățători	Observații
		I	II	III	IV	V	VI	VII					
1.	1928-1929	27	23	17	11	11	6	-	95	-	-	D. Stepici, Jimon Gheorghe	
2.	1929-1930	31	23	22	16	6	6	-	104	-	-	D. Stepici, Aurelia Stepici, Jimon Gheorghe	
3.	1930-1931	32	28	16	22	14	4	2	118	-	-	Jimon Gheorghe, I. Mureșan	
4.	1931-1932	22	23	28	12	30	2	-	119	-	-	Jimon Gheorghe, Gurban Ioan	
5.	1932-1933	8	18	21	20	12	15	-	94	-	-	Jimon Gheorghe, Eugenia Côtârleț	
6.	1933-1934	18	11	16	16	32	16	7	116	-	-	Jimon Gheorghe	
7.	1934-1935	21	13	10	17	12	19	10	103	-	-	Jimon Gheorghe, Iuliana Precup	
8.	1935-1936	13	23	13	14	13	10	16	102	-	-	Jimon Gheorghe, Iuliana Precup	
9.	1936-1937	13	15	20	12	9	8	10	87	-	-	Jimon Gheorghe, T. Albulescu	
10.	1937-1938	14	11	12	17	12	6	7	79	-	-	Jimon Gheorghe, P. Lorinț	
11.	1938-1939	20	13	11	12	16	13	5	90	-	-	Jimon Gheorghe, Macavei Ștefan	
12.	1939-1940	13	20	13	11	12	16	9	94	-	-	Macavei Ștefan, Macavei Aurelia, Jimon Gheorghe	

13.	1940-1941	11	13	20	13	11	12	15	95	-	-	Macavei Ștefan, Jebeleanu T., Antonie Bica
14.	1941-1942	10	11	13	20	14	9	10	87	-	-	Ștefan Macavei, Aurelia Macavei, Cenușă A.
15.	1942-1943	10	10	10	16	19	11	9	85	-	-	Ștefan Macavei, Aurelia Macavei
16.	1943-1944	17	10	10	12	14	19	11	92	-	-	Ștefan Macavei, Aurelia Macavei
17.	1944-1945	19	16	9	10	9	14	17	94	-	-	Ștefan Macavei, Aurelia Macavei
18.	1945-1946	16	13	15	6	9	10	10	79	-	-	Ștefan Macavei, Aurelia Macavei, Eugenia Paraschiv
19.	1946-1947	18	17	16	15	5	8	10	89	-	-	Ștefan Macavei, Eugenia Paraschiv
20.	1947-1948	10	18	15	16	6	-	10	74	8	8	Ștefan Macavei, P. Lorinț Alexandru Crișan

201

În această perioadă învățătorul Jimon Gheorghe va deține și funcția de director al școlii până în anul 1938, când funcția va fi preluată de învățătorul Ștefan Macavei până în anul 1948. Al doilea post de învățător va fi ocupat pe perioade scurte de un an, doi ani sau trei ani de învățători cum au fost: I. Mureșan, Gurban Ioan, Eugenia Cotârleț, Iuliana Precup, T. Albulescu, P. Lorinț, Antonie Bica sau Eugenia Paraschiv. Ștefan Macavei va funcționa o perioadă de 10 ani stabilindu-se în Bonțești împreună cu soția sa Aurelia Macavei.

Soții Macavei s-au născut în comuna Dobrotești, județul Dolj la 05.01.1907, respectiv la 23.11.1911. Au absolvit Școala Normală din Caracal iar în urma repartizării ministeriale au ajuns învățători în comuna Saturău, respectiv satul Zeldiș, județul Arad. În 1938 au ajuns în satul Bonțești unde vor rămâne așa cum am arătat timp de 10 ani locuind în incinta Școlii primare. La 08.12.1939 li se naște fiul lor Macavei Florian Gheorghe care poate fi considerat un fiu al Bonțeștiului. În anul 1948 soții Macavei vor fi transferați la Școala Primară din Cil unde vor rămâne până la pensionare, după pensie stabilindu-se în municipiul Ploiești, județul Prahova.

Familia Macavei va rămâne în istoria învățământului satului Bonțești ca o familie interesată de bunul mers al învățământului fiind respectată atât de către elevii pe care i-au condus, cât și de părinții lor.

În anul școlar 1947-1948 se stabilește în Bonțești învățătorul Crișan Alexandru care funcționase până atunci ca învățător trimis de statul român în Banatul Sârbesc. Despre învățătorul Crișan Alexandru voi relata mai pe larg în capitolul *Oameni de seamă ai Bonțeștiului*, el lăsând urme adânci în istoria satului Bonțești, atât pe linia învățământului cât și în activitatea culturală.

²⁰¹ Arhiva Liceului „Ioan Buteanu” Gurahonț, fond Școala Primară Bonțești.

VI.5. Școala din Bonțești 1948-1990.

Reforma învățământului din 1947, o reformă de tristă amintire pentru întreg învățământul românesc, reduce obligativitatea învățământului de la 7 ani la 4 ani. După ce tineretul satului se obișnuise cu învățământul de 7 clase, după ce numărul absolvenților crește an de an, Reforma din 1947 va face ca mulți elevi să ia drumul Gurahonțului spre a-și termina Școala Elementară de 7 ani la Gurahonț, Gurahonțul fiind singurul centru din zonă care a beneficiat de o școală de 7 ani.

Noile manuale vor avea ca model manualele sovietice, se va trece la notarea de tip sovietic, nota maximă fiind nota 5, învățătorii cu vechime vor fi mutați în alte școli, cum a fost cazul învățătorului Ștefan Macavei care va fi nevoit să părăsească Bonțeștiul. Aceste „noutăți” le va duce reforma din 1947.

Iată cum se prezintă situația școlară după anul 1948 până în anul 1990.

Nr. crt	Anul școlar	Elevi înscriși				Total general	Învățători	Observații
		I	II	III	IV			
1.	1948-1949	13	11	15	14	53	Alexandru Crișan, Ștefan Macavei	
2.	1949-1950	11	13	10	14	48	Grozav Dumitru, Dașcău Filip	
3.	1950-1951	7	11	14	10	42	Grozav Dumitru, Dașcău Filip	
4.	1951-1952	11	7	11	14	43	Grozav Aurelia, Dașcău Filip	
5.	1952-1953	4	10	6	11	31	Hubăr Teodor, Grozav Aurelia	
6.	1953-1954	12	4	10	6	32	Hubăr Teodor, Grozav Aurelia	
7.	1954-1955	11	12	3	11	37	Hubăr Teodor, Grozav Aurelia	
8.	1955-1956	1	11	12	3	46	Hubăr Teodor, Grozav Aurelia	
9.	1956-1957	15	18	15	11	55	Hubăr Teodor, Grozav Aurelia	
10.	1957-1958	10	15	18	11	54	Hubăr Teodor, Grozav Aurelia	
11.	1958-1959	11	12	13	18	54	Hubăr Teodor, Grozav Dumitru	
12.	1959-1960	14	11	13	13	51	Hubăr Teodor, Grozav Dumitru	
13.	1960-1961	13	12	11	12	48	Hubăr Teodor, Otavă Dumitru	
14.	1961-1962	15	13	13	11	52	Hubăr Teodor, Otavă Dumitru, Grozav Dumitru	
15.	1962-1963	14	15	12	13	54	Hubăr Teodor, Grozav Dumitru	
16.	1963-1964	6	14	14	12	46	Hubăr Teodor, Grozav Dumitru	
17.	1964-1965	11	7	14	15	47	Hubăr Teodor, Grozav Dumitru	
18.	1965-1966	11	11	7	14	43	Hubăr Teodor, Grozav Dumitru	
19.	1966-1967	8	10	11	8	37	Hubăr Teodor, Grozav Dumitru	
20.	1967-1968	9	6	10	11	36	Hubăr Teodor, Grozav Dumitru	
21.	1968-1969	7	8	7	10	32	Hubăr Teodor, Grozav Dumitru	
22.	1969-1970	13	7	9	9	3	Hubăr Teodor, Grozav Dumitru	
23.	1970-1971	15	13	6	8	42	Hubăr Teodor, Grozav Dumitru	
24.	1971-1972	9	14	12	6	41	Hubăr Teodor, Grozav Dumitru	
25.	1972-1973	8	9	14	12	43	Hubăr Teodor, Grozav Dumitru	
26.	1973-1974	15	8	9	14	46	Hubăr Teodor, Grozav Dumitru	

27.	1974-1975	9	11	8	9	41	Hubăr Teodor, Grozav Dumitru	
28.	1975-1976	10	9	15	8	42	Vonica Ion, Vonica Floare	
29.	1976-1977	14	11	9	15	49	Vonica Ion, Vonica Floare	
30.	1977-1978	9	14	11	9	43	Vonica Ion, Vonica Floare	
31.	1978-1979	8	9	14	11	42	Vonica Ion, Vonica Floare	
32.	1979-1980	7	8	9	14	40	Vonica Ion, Vonica Floare	
33.	1980-1981	10	7	8	9	34	Vonica Ion, Vonica Floare	
34.	1981-1982	7	10	8	8	33	Vonica Ion, Vonica Floare	
35.	1982-193	12	7	8	8	35	Vonica Ion, Vonica Floare	
36.	1983-1984	10	12	7	8	37	Vonica Ion, Vonica Floare	
37.	1984-1985	11	10	10	7	38	Vonica Ion, Vonica Floare	
38.	1985-1986	7	10	8	10	35	Vonica Ion, Vonica Floare	
39.	1986-1987	5	6	9	8	28	Vonica Ion	Se desființează al doilea post
40.	1987-1988	8	5	6	8	29	Vonica Ion	
41.	1988-1989	9	8	5	6	28	Vonica Ion, Floruț Iosif	Se desființează Școala din Mustești
42.	1989-1990	5	9	8	4	26	Vonica Ion, Floruț Iosif	

În această perioadă se remarcă activitatea învățătorului Hubăr Teodor care poate fi etichetat ca ultimul „domn Trandafir” a școlii din Bonțești. Despre realizările sale în satul său natal în școala din Bonțești voi reveni în mod special în capitolul „Oameni de seamă”.

O altă figură de adevărat dascăl este reprezentată de învățătoarea suplinitoare Grozav Aurelia. Deși nu avea o pregătire pedagogică de specialitate funcționând în școală ca învățătoare suplinitoare, totuși s-a remarcat ca o adevărată maestră în creșterea și educarea tineretului bonțean. Fire sensibilă, de o bunătate rară, știind să îmbine bunătatea ei sufletească cu exigența privind activitatea cu elevii, a reușit să-și atragă de partea ei elevii precum își atrage de partea sa „cloșca puii”. Nu s-a auzit nici o vorbă urâtă din partea ei, ci întotdeauna vorbe frumoase, privirea blândă, ceea ce făcea ca orice elev sau părinte să o iubească. În opoziție cu d-na Grozav era d-l învățător Grozav Dumitru, omul noului regim, care era preocupat mai mult de îndeplinirea directivelor partidului decât de problemele învățământului. Imediat după venirea sa la Bonțești, partidul i-a încredințat o misiune fiind detașat la Fabrica de marmeladă din Gurahonț. Cât timp a fost detașat în cadrul Fabricii de marmeladă postul său a fost suplinit de soția sa Grozav Aurelia.

Între anii 1960 – 1962, partidul i-a încredințat o nouă misiune legată de colectivizarea forțată a satului Bonțești, sarcină care și-a adus-o la îndeplinire în februarie 1962 când au fost puse bazele Gospodăriei Agricole Colective „Grivița Roșie” Bonțești. Detașarea s-a făcut sub masca de director al Căminului Cultural din localitate. Rămân de tristă amintire acțiunile prin care „tov.” Grozav Dumitru lămură țăranii să se înscrie în G.A.C. „Câtă suprafață de pământ va câștiga satul Bonțești dacă se vor desființa toate haturile dintre lanțurile de pământ”, și alte multe asemenea lămuriri adresate țăranilor.

Un alt cuplu de învățători care s-a remarcat în istoria școlii din Bonțești, respectiv a satului au fost soții Vonica. Stabiliți în Bonțești în anul școlar 1975 – 1976 după plecarea învățătorului Grozav Dumitru și mutarea la Gurahonț a învățătorului Hubăr Teodor, tânăra

pereche de învățători implicându-se mai mulți ani la rând în activitatea școlii din Bonțești. Încă de la începutul stabilirii lor în Bonțești au dat dovadă de multă dragoste și interes pentru educarea copiilor bonțenilor.

GRUP DE ELEVE AL ȘCOLII DIN BONȚEȘTI ÎMPREUNĂ CU D-NA ÎNV. VONICA FLOARE ANUL 1979

De-o conștiințiozitate rară tânăra învățătoare Vonica Floare a rămas în istoria școlii din Bonțești ca un cadru didactic bine pregătită din punct de vedere profesional, meticuloasă în pregătirea elevilor, căutând tot timpul să aducă noul în clasă. Zilnic, se apleca asupra fiecărui elev, îi verifica tema, nu lăsa să treacă neobservată nici o virgulă în caietele elevilor, căutând tot timpul să-i facă pe elevi să-și corecteze scrisul, să citească corect, să se îndrepte spre lectura suplimentară. Cât timp a stat la Bonțești a ținut o strânsă legătură cu părinții, căutând să-i antreneze în activitatea zilnică a copiilor lor.

Aceleași lucruri frumoase pot fi spuse și despre soțul ei, despre cel care a fost gospodarul școlii, fiind și directorul instituției.

Un rol important în școala din Bonțești, în perioada cât a stat în această școală la avut și învățătorul Floruț Iosif, care a funcționat în Bonțești după plecarea la Gurahonț a învățătoarei Vonica Floare și desființarea postului de învățător la Școala Primară din Mustești. A reușit să formeze un cuplu de educatori împreună cu învățătorul Vonica Ioan, dând dovadă de mult interes față de problemele școlii, respectiv a satului. Fiind un bun animator cultural s-a implicat și în activitățile Căminului Cultural în mai multe formații artistice iar după 1990 se va integra și în viața bisericească a satului.

VI.6. Școala din Bonțești în perioada postdecembristă. 1990 – prezent.

Revoluția din Decembrie 1989, aduce transformări importante și în viața școlii din Bonțești. Începând cu anul școlar 1989 – 1990 din trimestrul al II-lea, programele școlare se vor restructura, manualele vor fi depolitizate, iar apoi în anul școlar 1990 – 1991 vor avea loc transformări și în structura școlii. Norma didactică se micșorează, iar numărul elevilor repartizați unui cadru didactic se va micșora, respectiv împărțirea în clase simultane se va face de la 21 de

elevi în sus, învățătorii reușind cuprinderea mai bună a elevilor în clasă. Populația școlară se menține la nivelul anului 1987 – 1988, dar câțiva ani mai târziu numărul elevilor va fi în creștere, ca urmare vor apărea trei posturi de învățători. Iată cum se prezintă situația pe ani școlari:

Nr. crt	Anul școlar	Elevi înscriși				Total general	Învățători	Observații	
		(cls. preg)/ I	II	III	IV				
1.	1990-1991	6	5	9	8	28	Vonica Ion, Floruț Iosif		
2.	1991-1992	6	5	5	9	25	Vonica Ion, Floruț Iosif		
3.	1992-1993	4	6	5	6	21	Vonica Ion, Floruț Iosif		
4.	1993-1994	7	4	6	5	22	Vonica Ion, Floruț Iosif		
5.	1994-1995	10	7	4	6	27	Vonica Ion, Floruț Iosif		
6.	1995-1996	11	10	7	4	32	Vonica Ion, Floruț Iosif		
7.	1996-1997	6	8	10	7	31	Vonica Ion, Floruț Iosif		
8.	1997-1998	6	6	11	10	33	Vonica Ion, Floruț Iosif	Se înființează Școala din Mustești	
9.	1998-1999	6	6	8	11	31	Vonica Ion, Floruț Iosif		
10.	1999-2000	10	6	6	8	30	Vonica Ion, Floruț Iosif		
11.	2000-2001	8	10	4	6	30	Vonica Ion, Floruț Iosif		
12.	2001-2002	8	8	10	6	32	Floruț Iosif, Ander Adina		
13.	2002-2003	10	8	8	10	36	Floruț Iosif, Pavel Crinela		
14.	2003-2004	7	10	8	8	33	Floruț Iosif, Pavel Crinela		
15.	2004-2005	11	10	13	8	42	Floruț Iosif, Pavel Crinela, Ander Mariana	Se desființează Școala din Mustești	
16.	2005-2006	8	11	10	12	41	Floruț Iosif, Pavel Crinela, Ander Mariana		
17.	2006-2007	6	5	9	9	29	Floruț Iosif, Pavel Crinela		
18.	2007-2008	5	7	5	9	26	Floruț Iosif, Pavel Crinela		
19.	2008-2009	5	6	6	6	23	Floruț Iosif, Borz Anca		
20.	2009-2010	5	5	6	4	20	Floruț Iosif	Se desființează al doilea post	
21.	2010-2011	6	5	5	7	23	Măguran Dorina		
22.	2011-2012	4	6	5	5	20	Măguran Dorina		
23.	2012-2013	6	4	6	6	20	Măguran Dorina		
24.	2013-2014	3	5	5	4	6	22	Măguran Dorina, Baranci Gențiana	S-a înființat clasa pregătitoare
25.	2014-2015	2	4	5	5	5	21	Măguran Dorina, Păiușan Iuliana	
26.	2015-2016	5	2	4	6	5	22	Măguran Dorina, Regulaș Cosmina	

202

În ultimii ani deși în școala primară a fost inclusă și clasa pregătitoare numărul elevilor este în descreștere an de an.

²⁰² Arhiva Liceului „Ioan Buteanu” Bonțești, fond Școala Primară Bonțești

În anii postdecembriști școala a fost însă mereu în schimbare. După ani în care nu s-a mai investit nimic în școala din Bonțești, au început însă să se facă investiții. Cu ajutorul unei fundații externe a fost introdusă în școală apa potabilă de la rețeaua publică, iar în anul școlar 2007–2008 a fost introdusă încălzirea centrală. Școala a fost dotată cu rețea de calculatoare iar mai târziu a fost introdus și internetul. În anul școlar 2008-2009 școala a fost renovată în interior și exterior dându-i-se un aspect mai deosebit devenind o adevărată instituție de cultură.

VI.7. Grădinița de copii din Bonțești.

În arhiva Liceului „Ioan Buteanu” Gurahonț s-au găsit puține date legate de activitatea grădiniței de copii. Potrivit documentelor găsite grădinița a început să funcționeze începând cu anul școlar 1925-1926 odată cu mutarea școlii în actualul local. Informațiile despre grădiniță sunt puține, păstrându-se doar câteva registre de înscriere a copiilor în grădiniță și numele educatoarelor care au trecut prin Bonțești.

Grădinițele în mediu rural în Transilvania au început să funcționeze în sate după 1920, doar la Gurahonț a funcționat o grădiniță cu limba de predare maghiară, până în anul 1918.

„OBODIȘTII” 1927-1928

Primul local în care a funcționat grădinița între anii 1925 – 1931 a fost fostul local al Școlii primare din cadrul Primăriei comunei Bonțești, local care fusese declarat necorespunzător de către inspectorii școlari care l-au vizitat până în anul 1925.²⁰³

Grădinița a funcționat așa cum am mai arătat până în anul 1931. Din anul 1931 și până anul 1950 nu se găsesc date în arhiva Liceului „Ioan Buteanu”.

În perioada 1947 – 1950 am reușit să obțin doar informații verbale despre activitatea grădiniței. După 1950 se găsesc din nou informații scrise în legătura cu grădinița. În perioada 1950 – 1953 (1954) grădinița a funcționat ca și grădiniță sezonieră cu program prelungit, copiilor oferindu-li-se o masă rece sau semipreparate și odihnă obligatorie.

În primii ani 1925 – 1931 în vocabularul bonțenilor se folosea denumirea de „obodă” la grădiniță, iar preșcolarii erau numiți *obodști*. Educatoarea era numită *obodistă*, termen care s-a păstrat și în anii 1948 – 1950. Începând cu 1949 și se pare că și înainte grădinița a funcționat

²⁰³ Vezi observațiile făcute de inspectorul Mihai Vidu legate de Școala din Bonțești în anul școlar 1924-1925.

Într-un local particular al a familiei Cioba până în anul școlar 1971 – 1972, când a fost mutată la Căminul Cultural Bonțești.

„GRĂDINARI” DIN BONȚEȘTI ÎN ANUL 1969

„GRĂDINARI” DIN BONȚEȘTI ÎN ANUL 1973

Începând cu anul școlar 1973 – 1974 s-a construit noul local al Grădiniței până în anul școlar 2011-2012 când a fost mutată în localul școlii. Iată cum se prezintă situație privind înscrierile în Grădinița de copii:

Nr. crt	Anul școlar	Copii înscriși	Educatoare	Observații
1.	1925-1926	58	M. TOMESCU	
2.	1926-1927	61	M. TOMESCU	
3.	1927-1928	52	FLORICA MILINCU	
4.	1928- 1929	54	NETOPCIN ANUȚA	
5.	1929-1930	34	NETOPCIN ANUȚA	
6.	1930-1931	24	NETOPCIN ANUȚA	
7.	1931-1932			
8.	1932-1933			
9.	1933-1934			
10.	1934-1935			
11.	1935-1936			
12.	1936-1937			
13.	1937-1938			
14.	1938-1939			
15.	1939-1940			
16.	1940-1941			
17.	1941-1942			
18.	1942-1943			
19.	1943-1944			
20.	1945-1946			
21.	1946-1947			
22.	1947-1948			
23.	1948-1949		BĂNESCU MARIA	Informații orale.
24.	1949-1950		BĂNESCU MARIA	Informații orale
25.	1950-1951	32	BĂNESCU MARIA	Grădinița a funcționat temporar în cadrul școlii
26.	1951-1952	30	BĂNESCU MARIA	
27.	1952-1953	32	MILUTINEANU OCTAVIA	
28.	1953-1954	30	IANOȘ AURICA, MILUTINEANU OCTAVIA	
29.	1954-1955	30	IANOȘ AURICA	
30.	1955-1956	41	RUSU SILVIA	
31.	1956-1957	50	RUSU SILVIA	
32.	1957-1958	23	GHEORGHIU DORA	
33.	1958-1959	45	GHEORGHIU DORA	
34.	1959-1960	45	GHEORGHIU DORA	
35.	1960-1961	38	COJOCARU CECILIA	

36.	1962-1963	27	COJOCARU CECILIA	
37.	1963-1964	27	COJOCARU CECILIA	
38.	1964-1965	25	COJOCARU CECILIA	
39.	1965-1966	25	COJOCARU CECILIA	
40.	1966-1967	27	COJOCARU CECILIA	
41.	1967-1968	26	COJOCARU CECILIA	
42.	1968-1969	24	COJOCARU CECILIA	
43.	1969-1970	25	COJOCARU CECILIA	
44.	1970-1971	25	COJOCARU CECILIA	
45.	1971-1972	25	COJOCARU CECILIA	
46.	1972-1973	25	COJOCARU CECILIA	
47.	1973-1974	22	CILAN SAVETA	
48.	1974-1975	30	GIURGI MARIA	
49.	1975-1976	30	GIURGI MARIA	
50.	1976-1977	29	GIURGI MARIA	
51.	1977-1978	30	GIURGI MARIA	
52.	1978-1979	32	GIURGI MARIA	
53.	1979-1980	32	GIURGI MARIA	
54.	1980-1981	31	GIURGI MARIA	
55.	1981-1982	32	GIURGI MARIA	
56.	1982-1983	26	GIURGI MARIA	
57.	1983-1984	27	GIURGI MARIA	
58.	1984-1985	26	GIURGI MARIA	
59.	1985-1986	29	GIURGI MARIA	
60.	1986-1987	30	GIURGI MARIA	
61.	1987-1988	26	GIURGI MARIA	
62.	1988-1989	27	GIURGI MARIA	
63.	1989-1990	25	GIURGI MARIA	
64.	1990-1991	24	GIURGI MARIA	
65.	1991-1992	23	GIURGI MARIA	
66.	1992-1993	21	GIURGI MARIA	
67.	1993-1994	22	GIURGI MARIA	
68.	1994-1995	21	GIURGI MARIA	
69.	1995-1996	21	GIURGI MARIA	
70.	1996-1997	25	GIURGI MARIA	
71.	1997-1998	26	GIURGI MARIA	
72.	1998-1999	30	GIURGI MARIA, MOTȚ DORELA	
73.	1999-2000	30	GIURGI MARIA, VESA DANIELA	
74.	2000-2001	29	GIURGI MARIA	
75.	2001-2002	28	GIURGI MARIA	
76.	2002-2003	26	GIURGI MARIA	

77.	2003-2004	27	GIURGI MARIA	
78.	2004-2005	23	GIURGI MARIA	
79.	2005-2006	22	GIURGI MARIA	
80.	2006-2007	24	COȚOI (GIURGI) MARIA	
81.	2007-2008	21	COȚOI MARIA	
82.	2008-2009	20	COȚOI MARIA	
83.	2009-2010	18	COȚOI MARIA	
84.	2010-2011	20	DAȘCĂU DORELA	
85.	2011-2012	17	DAȘCĂU DORELA	
86.	2012-2013	18	DAȘCĂU DORELA	
87.	2013-2014	16	DAȘCĂU DORELA	
88.	2014-2015	20	DAȘCĂU DORELA	
89.	2015-2016	18	DAȘCĂU DORELA	

204

Date biografice în legătură cu educatoarele sunt foarte puține, despre primele educatoare nu se păstrează nici un fel de date.

Educatoarea Bănescu Maria a fost originară din Constanța, născută în anul 1898, absolventă a Școlii Normale. Nu s-a găsit nici o informație legată de apariția ei în zonă. Apare menționată cu ocazia întrunirii învățătorilor din cercul Gurahonț în perioada 1932 – 1936.

Milutineanu Octavia a fost soția unui colector trimis de partid pentru colectarea cotelor în satul Bonțești.

Ianoș Aurica a fost fiica cantonierului CFR din Bonțești, Bogdan.

Rusu Silvia originară din Hălmagiu, căsătorită cu învățătorul Roman Petru din Hălmagiu.

Gheorghiu Dora soția inginerului Gheorghiu șeful secției CFR L-8 Gurahonț.

Cojocar Cecilia, născută Mihuț, s-a născut în Chisindia în anul 1936, absolventă a Școlii Pedagogice Arad, s-a căsătorit în Gurahonț cu Cojocar Puiu. După 1973 a funcționat la Grădinița P.P. Gurahonț până la pensionare.

Coțoi (Giurgi) Maria originară din Bonțești, născută în anul 1954, absolventă a Liceului Pedagogic Arad a funcționat numai în Bonțești până la pensionare în anul 2010.

Dașcău Dorela născută în anul 1977 la Zimbru, absolventă a Facultății de Științe ale educației, psihopedagogia învățământului primar și preșcolar din cadrul Universității „Aurel Vlaicu” Arad a început să funcționeze din anul 2010 până în prezent.

²⁰⁴ Arhiva Liceului „Ioan Buteanu” Gurahonț, fond Grădinița de copii Bonțești.

EDUCATOAREA COȚOI MARIA ALĂTURI DE CÂȚIVA GRĂDINARI

CAPITOLUL VII

DIN ACTIVITATEA CULTURALĂ ȘI SPORTIVĂ A SATULUI BONȚEȘTI

VII.1. Primele manifestări culturale.

Primele manifestări culturale organizate în satul Bonțești le avem menționate în perioada dintre cele două războaie mondiale. Primele manifestări sunt legate de activitatea corală din sat. Cel care întreprinde primele acțiuni de formare a corului bisericesc, cor care deservea atât biserica cât și interesele comunei sunt din timpul activității învățătorului Dimitrie Stepici, între anii 1927 – 1930. Domnul Rob Vasile din Bonțești mi-a pus la dispoziție o fotografie a corului Biserici Ortodoxe având în prim plan pe învățătorul D. Stepici, preotul Roman Popa și probabil unul din fruntașii satului primarul. Coriștii, toți îmbrăcați în costume populare exprimă seriozitatea și în același timp fala bonțenilor.

Activitatea corală dintre cele două războaie mondiale a fost în general organizată în fiecare sat din zonă prin venirea în Ardeal a unor învățători din vechiul regat, activitate care se manifesta prin învățarea de cântece patriotice iar mai târziu și unele cântece preluate din folclorul popular.

Odată cu venirea la școala din Bonțești a învățătorului Jimon Gheorghe și plecarea din Bonțești a învățătorului D. Stepici, activitatea corală va fi preluată de învățătorul Jimon. În 1934 cu prilejul Sfințirii noii troițe a eroilor de la podul de la Iosășel, învățătorul Jimon s-a prezentat cu corul bonțenilor alături de alte coruri din satele dimprejur. Corul bonțenilor se pare că a fost cel mai bine reprezentat la această manifestare.²⁰⁵

CORUL BONȚENILOR CONDUS DE ÎNVĂȚĂTORUL JIMON GHEORGHE – 1934

²⁰⁵ Mager, Traian, *Ținutul Hălmagiului. Cultul eroilor în munții apuseni*, p.

Altă fotografie cu corul bonțenilor este acea fotografie în care coriștii sunt fotografiați în fața vechii primării. Din acea fotografie în care apare și un tânăr în uniforma armatei române, rezultă faptul că ne aflăm în preajma celui de al Doilea Război Mondial, fotografia fiind datată în perioada anilor 1937 – 1938.

În perioada 1938 – 1948 de activitatea corală s-a ocupat și învățătorul Macavei Ștefan.

Existența în sat în colecții particulare a atâtor fotografii ne demonstrează că în Bonțești exista o puternică activitatea corală între cele două războaie mondiale.

După cel de al Doilea Război Mondial odată cu venirea din Banatul sârbesc a învățătorului Crișan Alexandru, acesta reia activitatea corală, reușind în 1952 să urce cu corul bărbătesc din Bonțești podiumul corurilor fruntașe din țara noastră. Alături de învățătorul Crișan care fusese promovat între timp inspector școlar al plasei Gurahonț iar apoi inspector cultural în cadrul regiunii Arad, de cor se va ocupa și învățătorul Dașcău Filip din Almaș care reușise împreună cu învățătorul Crișan să unifice corul din Almaș cu cel din Bonțești, participând la festivalul tinerilor comuniști din anul 1953, corul fiind foarte bine apreciat cu această ocazie. Dintre cetățenii mai bătrâni ai satului care au participat cu corul la această manifestare au fost și tinerii pe atunci Rob Vasile, Haiduc Teodor, Ilca Constantin, Hanci Vrenti, Hanci Ioan și alții. Din relatările lor reiese faptul că au fost primiți foarte bine la acest festival fiind tratați cu bucate foarte alese.²⁰⁶ Repetițiile corale se desfășurau în localul școlii având un repertoriu foarte bogat în special, repertoriu legat de folclorul din zonă. A rămas în amintirile d-lui Șerb Pavel care pe atunci era un adolescent amintindu-și de cântecele aduse de învățătorul Crișan din Banatul sârbesc, cântece dedicate partizanilor lui Tito.²⁰⁷

CORUL BĂRBĂTESC ÎN ANUL 1952

Fotografia realizată în 1952 și pusă la dispoziție de foștii coriști ne arată un cor schimbat, coriști tineri, cei mai bătrâni nemaigăsindu-se în fotografie.

²⁰⁶ Informator, Rob, Vasile, Bonțești, 91 de ani, 2015.

²⁰⁷ Informator, Șerb, Pavel, Bonțești, 80 de ani, 2015.

O încercare de reluare a activității corale la Bonțești aparține învățătorului Hubăr Teodor care în anii `60 reorganiza corul bărbătesc prezentând noi spectacole la Bonțești și împrejurimi. Repertoriul corului însă era mult schimbat, toate cântecele erau cântece dedicate partidului și acțiunilor întreprinse de partid în implementarea socialismului în mediul rural.

După această încercare, nu s-a mai reușit organizarea unor spectacole în care să apară corul bonțenilor.

În perioada postbelică activitatea culturală s-a desfășurat în noul edificiu al Căminului Cultural construit în anul 1953 la inițiativa învățătorului Alexandru Crișan, care în acest timp deținea funcția de inspector pentru cultură la nivelul regiunii Arad.

În anii `60 învățătorul Hubăr Teodor pe lângă activitatea corală va reuși să antreneze tinerii din sat și în alte formații, brigadă artistică, dansuri populare și altele. Din echipa de dansuri s-au remarcat în mod deosebit Rob Lucreția, Oancea Borița, Sorițău A. și alții.

După introducerea curentului electric în comună în anul 1963 Căminul cultural a fost dotat cu un aparat de proiecție, pe post de operator era Rob Vasile (baciul Lia), care de cel puțin de 2-3 ori pe săptămână proiecta un film tinerilor din sat.

Până în 1963 anul când s-a introdus curentul în sat activitatea cinematografică era sporadică și se desfășura în aer liber, proiectarea filmelor se făcea din câmpul bisericii pe peretele casei cetățeanului Coțoi Ioan (Grămada). Filmele prezentate erau în proporție de 100% sovietice, românești sau din țările lagărului socialist, ele având ca tematică construirea socialismului în țara noastră sau alte țări prietene.

O altă formația care a activat în cadrul Căminului Cultural a fost și fanfara Bisericii Ortodoxe. Fanfara bisericii s-a identificat în permanență și ca formație a Căminului Cultural activând în ea două – trei generații de suflători. Animatorul cultural al acestei formații a fost Farcaș Anchila care a reușit să se impună atât în fața celor mai în vârstă cât și în fața celor mai tineri.

FANFARA CĂMINULUI CULTURAL BONȚEȘTI

Două aspecte m-au marcat în mod deosebit legate de activitățile culturale:

- După 1948 casa cetățeanului Coțoi Ioan (Grămada) a fost transformată în Cămin Cultural și sediu al Sfatului popular. La moartea lui I.V. Stalin în 1953 în sala Grădiniței de copii a apărut un cetățean mai mic de statură și destul de plinuț ca reprezentant al Sfatului Popular (nu știu ce funcție avea), mi-au rămas întipărit în minte până în zilele de astăzi „Copii a murit tovarășul Stalin!”. Educatoarea ne-a condus în sala Căminului Cultural unde nu îmi mai amintesc ceea ce s-a prezentat dar auzeam în continuu bătaia clopotelor de la biserică.

- Al doilea aspect era legat de dotarea Căminului Cultural după electrificare cu un televizor marca Cosmos. Ținut sub lacăt, era deschis doar seara și pus la dispoziția tineretului de directorul Căminului Cultural d-l învățător Grozav Dumitru.

O altă perioadă în activitatea culturală este legată de inițiativa tânărului Precup Valentin care sprijinit de profesorul universitar Haiduc Cristian a instruit o trupă de tineri cu care a prezentat între anii 2007 – 2009 mai multe spectacole sub forma „Teatru popular – Simplonul Bonțești”. Regizat de Precup Valentin, lui aparținându-i și scenografia, au fost prezentate aspecte din viața satului de-a lungul vremii de la viața de tânăr entuziasmat, la viața bătrânului care contemplă cele prin care a trecut de-a lungul vremii. Tot cu aceasta ocazie a fost înjghebată o echipă de dansuri populare. Tinerii conduși de Precup Valentin având sprijinul Primăriei din Gurahonț a organizat mai multe spectacole atât în Bonțești cât și în deplasare la Arad, Palatul Cultural, județul Timiș și altele.

GRUPUL TINERELOR FETE

Legat de activitatea desfășurată de tineri cu sprijinul profesorului Haiduc Cristian, televiziunea Arad a realizat, în cadrul emisiunii „Mă întorc cu drag în satul meu”, o filmare a spectacolului susținut de tinerii din Bonțești cât și obiceiuri de iarna (șezătoare) din satul nostru. Manifestarea a căutat să prezinte tot ce era mai semnificativ în Bonțești, de la tineri până la cei mai bătrâni.

SCENĂ DIN PIESA DE TEATRU „TEATRU POPULAR – SIMPLONUL BONȚEȘTI”

CADRU DIN EMISIUNEA TV ARAD - „MĂ ÎNTORC CU DRAG ÎN SATUL MEU”

VII.2. Construcția Căminului Cultural „Erou sublocotenent Teodor Șoic” Bonțești.

Un alt aspect legat de cultura satului a fost construcția Căminului Cultural. Având în spate reușitele corului bonțenilor, cu sprijinul secției de cultură a regiunii Arad prin învățătorul Crișan Alexandru, în anul 1953 începe construcția actualului Cămin Cultural. Construit într-un timp record și cu sprijinul cetățenilor satului, actualul cămin a fost și este unul din cele mai impunătoare edificii culturale din comuna Gurahonț și satele apropiate. Ca aspect arhitectonic doar căminele culturale din Buteni și Hălmagiu depășesc după părerea mea construcția Căminului Cultural de la Bonțești. La inaugurarea căminului în 1954, noul edificiu cultural a primit numele de „Erou sublocotenent Teodor Șoic”, denumire care nu știu din ce motive a fost abandonată, dar sperăm că organele locale vor găsi o modalitate de a reveni la vechea denumire a Căminului Cultural, cât și a Școlii Primare din Bonțești.

CĂMINUL CULTURAL BONȚEȘTI

VII.3. Poetul local Marius Petru Dărău.

Tânărul elev Marius Petru Dărău (Petrică) a manifestat încă din timpul studiilor liceale înclinații spre poezie. În acea perioadă, 1982 – 1986, a scris mai multe poezii după cum urmează:

URMELE ZANEI

Motto :

*Al dragostei și mortii joc
Iubit-l-am cândva
Și nu știu de-am avut noroc
Ori ba.*

*Tu nu mai esti, eu nu mai sunt
Alții ne stau acum în trupuri
Dar va rămâne acest cânt
Din începuturi.*

CASTEL

*Iata-ma, domnita de ziua,
Ca un pahar stralucitor și curat
De pus la mijloc de masa
Și îndelung laudat.*

*Iata-ma, domnita de seara,
Pahar murdar și ciobit.
Nimeni nu mă saruta. Nimeni
Nu mă soarbe cu jar potolit.*

*Iata-ma, domnita de noapte,
Pahar. Ia-mă-n odaie
Să mă bei, legenda frumoasă,
Să mă uiti lângă trup, valvataie.*

ASA TE NUMESC

*Iarba de-aici tine frica de vreme,
Ceea ce spun se poate iubi;
Am intrebari, dar tu nu te teme,
Lumina nu are pe cine minti.*

*Amurgul ne leaga la fel. Acum
Frumosi ne visam in oglinzi.
Miroase a cosmos și fum:
Trec milenii de atomi suferinzi.*

*Joc interzis, cerc magic de iele,
Idee abstracta de timp ce trecu;
Simt ca te-ai nascut. Iar în stele
Deopotriva traim, eu și tu.*

SCRISOAREA PENTRU DEOSEBIRE

*Iata – ne,
pentru deosebirea noastra,
pentru nuntile
ce le vom avea de suportat.
Atatea nunti...
Nunta de nastere,
Nunta de moarte,
Nunta de nunta.*

ECOURI

*Nu deschideti portile
Camerei zilei din ceasuri
Inaltime lovita de seara
Intre una sau doua popasuri.
Auziti iarasi cum se prelinge
Ecoul, pe maini sau prin bolti ?
Inchideti-i in ochi tremurarea
Si nu va atingeti de porti.
Loviti-l cu pleoapa inchisa,
Legati-l in lanturi de noapte,
Opriti-l in tot ce exista
Dar nu-l atingeti in soapte.
Iar daca se zbate in zile
Si vrea libertate in nopti
Deschideti-i pleoapa lipita
Dar nu va atingeti de porti.*

TOAMNA URZELILOR

*Undeva ni se tese plasa
In toamna sunt viclene urzeli
Frunzele par a sustine ramuri
Sa inseli poti si sa te inseli.*

*Ni se sprijina cuvantul pe temple
Lumina prinde a-si face cuib in copac
Lasat-ne macar o frantura de vara
Dar mai bine-i sa taci si sa tac.*

*Undeva ni se tese toamna
Ca ea sa ne urzeasca incolacite carari
Sa ne pierdem amintirea pe drum
Si asta sa fie fara urmari.*

FATA RAMASA IN TREN

*Tu stii sa intorci toamna catre noi
La nasterea frunzelor urgisite
Iubindu-ma sub ingustul suvoi
De gene, prelung arcuite.*

*Nu-i prea departe secunda de veac,
Frigul patrunde prin sticla subtire,
Mainile ostenite ne tac...
Un inger anunta prima oprire.*

*Se lasa-ntunerice, cuvinte nu am,
Un felinar in gara mea s-a aprins;
Trenul trece, umbra dulce pe geam...
In Muntii Lunii astazi a nins.*

GER

*In mine iarasi vrea sa ninga
Si-i prea mult frig aici, profund
Caini mari s-au aplecat sa-mi linga
Rani ce nu pot sa le ascund.*

*In mine iarasi vrea sa ninga
In suflet nu mai vrea sa stea
Preaodihnita, stransa-n chinga,
Albastra pulbere de nea.*

TU

*Nu inteleg
umbra ta,
ploile
scartaind reumatic.
Conjuga-mi
verbele limbii romane,
pe „ a iubi ”
nici acum nu-l cunosc.
Ti-a fost mila...
ti-am vazut
parul
deasupra padurilor;
leganandu-ma greier
ai rugat
luna
sa ma incalzeasca.*

IAR

*Innopteze ora, domnisoara,
In pamantul ce ne vrem;
Usa s-a inchis cu sfoara
Si-am batut-o-n cui de lemn.*

*Iar mi s-a cerut sa-ti fie
Iarna nunta si prohod;
Vant ma arde, de vecie,
Si un duh te striga-n pod.*

*Spulbera in neaua noastra,
Pasi subtiri clipesc regeste...
Usa-mbatraneste casta,
Scara tinzii putrezeste.*

CUPRINDERE

*Nu ma ascund dupa fir de matase
In mine totul se vede
destul de clar.
Mi se vor intinde probabil
si plase;
e greu sa fiu prins
fiindca nu am hotar.
Inca mai caut
o indelungata risipa
de ceea ce s-ar numi pace sau tot;
multe lucruri facutu-le-am in pripa
Lumina vreau s-o fac indetot.*

LUNECARE

*Sa simti cum iti trec pestii prin mana
Si apa nu va fi a ta
Fiecare trage dupa sine insemnul
Greutatii simplului da.*

*Mereu suntem cautati la poarta
De cea mai subtila dintre valori
Ni se dau telefoane despre
Prinderea pestilor, uneori ...*

*Calendarul de pescuit s-a oprit
La o prohibitie indestulatoare
Numai lunecarea pestilor mentine
Si viseaza apropierea de mare.*

PIRATI

*Puneti mana pe ea
si dati-o la fund.
Priviti
inghetarea catargelor
in aer si apa...
Nu banuiseram
cat e de interesant
sa-ti scufunzi
corabia.*

PUNE-TI, FATA ...

*Pune-ti, fata, pantofii in picioare.
Dorinta ta – ieri noapte a nins
Iubirea presara prin livezi departare
Vulgare obsesii multumitului ins.*

*Te numar, fata, sa te pot cumpara
Buzele-ti targuiesc pe un pret oarecare
Zapada de-afara e toata a ta
Pune-ti, fata, pantofii in picioare.*

ACUM

*Pe tine nu te pot minti, fata,
E atata iubire acum intre noi
Desi cu insistenta ne cautam
Innecatoarele, acidele ploii*

*Vom fugi peste campuri arate
Sub talpile goale n-om mai simti
Mirosul atavic de noapte,
Teama ciudata de-a fi*

*Adevarul minunii suntem amandoi,
Nascanda lumina din zori
De ne vor desparti mincinoasele ploii
Ne vom reintrupa in ninsori.*

VIATA – ZBOR

Lui Nichita Stanescu

*Fata pamantului acoperita de apa
Eu pasare chinuita de zbor
Mai bine aceasta oboseala divina
Dar lin pe apa n-o sa cobor*

*In aripi cu bacovicul plumb
Se va sfarsi pamanteasca agapa
Oh, dupa o viata de zbor
Fata pamantului acoperita de apa ?*

EU IN OCHII ALTOR OCHI...

*Rezemati de peretele garii
Ca pe vitraliile unei absente catedrale
Vin lumini sa inghete cuvantul
Pe buzele tale regale.*

*Sfidati de pupile indiferente
Nu te vor intelege vreodata, tu,
Esenta puritatii mele
In incercarea de a spune nu...*

IOANA

*Aici s-a indatinat un gard prin conventie
E o poveste ce ne zgaraie nervul
Vom prafui inchise chitara
Aplecand coloana cu " Servul " !*

*Ieri ne era de-ajuns o moara stricata
Scandura putreda, mancata de somn,
Neinceputa, fata ochilor tanara
Si tu te-alintai cu " Nobile domn " !*

*N-am pierdut emotia, cutremurator de banala
De-a te sti inca printesa si foc
Moara stricata naste castelul
Décor pentru ultimul joc.*

TRAVERSE

*Curg din aceleasi izvoare
Sina necalcata de roata
Scot suruburi din carne. Ma doare
Viata rotund erodata.*

*Sa astepti posta de maine, spre seara
Voi trimite un vagon de mirese
Sa descarce aproape de gara
Negre, albe, inutile traverse.*

URMELE ZANEI

*Asteptam zapada, dar a venit
ploaia plina de vini,
ploaia neodihnita,
ploaia obisnuita.
Si mainile mele
pline-s de zane
si perle.*

DESPARTIRE

*Mai traieste licarirea de drum
Pedepsita in coasta mea
Zborul se nascuse din fum
Si darul fiintei cersea.*

*Frica-mi de neintrupare
Vina ce o ai de a fi...
Aripa tanjeste carare
Dar parul miresei nu stie iubi.*

DE AICI

*De aici mana mea lasa
Atingerea degetelor tale
Dragostea duce acasa
Vantul pornit peste vale.*

*Fum imprastiat peste dealuri
ledera napadind un zid
Milioane de omizi ingrijesc idealuri
Si zilnic fire de iarbaucid*

VII.4. Poetul local Precup Valentin.

Tânărul Precup Valentin, fiul al Bonțeștiului, așa după cum am arătat și mai înainte a manifestat, și manifestă înclinații spre poezie și proză. Înzestrat cu un talent deosebit a reușit să se remarce ca un bun scenarist, iar în timpul liber să înceapă să scrie propriile poezii. Prezentăm mai jos câteva din încercările literare ale tânărului Precup:

Tu dai socoteală!

Ce lucruri bune ai făcut?
A mai trecut un an ...
Ai râs, ai plâns, ai dăruit?
Ai fost smerit?
Ai fost golan?

Ai lăcrimat când ți-a fost bine?
Ai râs atunci la necaz?
Pe Dumnezeu și a sa Treime,
I-ai implorat un mic răgaz.

Tu te-ai rugat pentru noi doi
Sau pentru întreaga omenire?
Că vine ziua de apoi
Sau ce ne pasă că tot trecem
Cu pasul sprinten și vioi,
Că suntem oameni și toți mergem
Din anul unu-n, anul doi
Ce ne ajunsuri ai acum?

Și ce-ai făcut acum stăpâne,
Tu tot ai ars ca și un scrum,
Purtat de vânturi an de an,
Hai trage o linie și spune,
Că viața-ți nu se duce-n van.

Ai pus vreun pom din rădăcină?
Sau vreo ciripă pe vreo casă?
Să nu vorbim de procreați,
Sau de vreo gingașă mireasă.
Ai dăruit vreun colț de pâine?
Săracului cel oropsit.
Ai spus cuvinte, vorbe bune?
Celui lovit și necăjit.

Ai strâns părinții tăi în brațe?
Spunându-le plângând de dor,

Căci primii pași ai tăi în viață.
Se datorează numai lor.

Bunicilor încă în viață,
Le-ai mulțumit acum și lor?
Că prima pâine cu dulceață,
E măsluită-n mâna lor.

Dar lui Grivei bătrân sărman,
De-atâtea nopți nedormit,
Cu un mic oscior l-ai mulțumit?
Că te-a păzit întregul an.

Aș mai putea ceva?

Ce-aș mai putea acum să spun,
În anul acesta ce începe.
Cu trandafiri frumosu-ți drum,
Să-ți aștearnă în ajun.
Cu sufletul pereche.

Ce-aș mai putea să-ți mai doresc,
O viață ca și în poveste.
În flori de măr să-ți împletesc,
Un mic tărâm împărătesc,
Udate în mirul cel ceresc
Și-n stropi de fericire.

Ce aș mai putea să-ți mai ofer,
Ți-aș duce o aripă de înger,
Și bolți cerești și stele ce nu pier.
Într-un buchet ți le ofer,
Și ale mele gânduri bune.

Acum te las ce aș mai putea,
Să-ți mai doresc acuma.
Aș vrea acum și peste ani,
Să-ți pun din suflet „La mulți ani”,
Ca și până acum.

VII.5. Activitatea sportivă. Primele manifestări sportive.

Primele manifestări sportive sunt legate de activitatea învățătorilor de la Școala Primară „Andrei Șaguna”, în special a învățătorului Jimon Gheorghe.

Tânăr absolvent al Școlii Normale de Învățători, plin de inițiativă, îndrăgit de copii, dar și de tinerii care au trecut prin școală, caută să antreneze tinerii în activități sportive, organizate la început în recreația mare, apoi după orele de program, curtea școlii fiind plină de copii care băteau mingea de cârpe, mai apoi cea de cauciuc, întrecerile făcându-se între clase sau generații de tineri.

Activitatea sportivă după plecarea învățătorului Jimon este reluată de învățătorul Crișan Alexandru, în această perioadă ridicându-se mai mulți tineri, unii erau studenți, alții erau elevi ai unor licee din Brad și Arad, alții localnici, dar dornici să practice jocul cu mingea rotundă.

La începutul anilor `50 tinerii dornici de a face sport se grupează într-o asociație sportivă cunoscută sub numele de „Simplonul”. Inițiativa de a da denumirea asociației sportive de „Simplonul” a aparținut tânărului pe atunci student, azi profesor de matematică pensionar Titus Dumitrescu din Arad.

Petrecându-și cea mai mare parte din copilărie în Bonțești, reușind să grupeze în jurul lui mai mulți tineri, Titus Dumitrescu, reușește să formeze o echipă de fotbal, echipă care activa în campionatul raionului Gurahonț sau în alte ocazii prilejuite de manifestări sportive.

PRIMII SIMPLONIȘTI - 1952

Întrebându-l cum explică denumirea dată echipei d-l Titus Dumitrescu a relatat unui prieten că în țară existau fel și fel de denumiri de echipe, dar nici una nu purta numele de „Simplonul”. „Simploniștii” cum se numeau coechipierii aveau un imn propriu care era cântat seara când se întâlneau tinerii sau înaintea meciurilor de fotbal. Printre echipele cu care a jucat echipele din Bonțești se numărau și: *Olimpia Iosăș*, *Spicul Honțișor*, *Eprubeta Iosășel*, *Dimitrov Sebiș* și altele. Iată cum suna imnul „simploniștilor”:

**Noi suntem simploniști cu faimă,
Mergem ca vântul,
Rupând pământul,
Prin orice meci, fie cât de greu,
Noi nu vom da înapoi.
Echipa noastră este aleasă,
Disciplinați suntem,
Nu strigăm pe teren.
Cu drag noi jocul începem,
.....
Hai `nainte dăi pas,
Nu te lăsa la el,
Căci meciul tot noi îl vom câștiga.
Portarul nostru este Lia,
Iar bec e Florea și cu Todorea.
La înaintare este Mircea,
Luli și Dodu,
Titus și Hordu,
Haiduc cel neîntrecut în pase,
Și Hubăr bagă gol.²⁰⁸**

Din prima echipă a Simplonului a făcut parte: Rob Vasile, Jimon Mircea, Hanci Vrenti, Perva Petru, Jimon Eugen, Dumitrescu Titus, Haiduc Teodor, Hord Ioan, Hubăr Teodor, Ancateu Pavel și alții. Antrenor a fost Curelaru V. și Ionescu I. Meciurile se jucau pe terenul de fotbal „de sub coaste”, terenul fiind situat la intrarea în satul Bonțești dinspre Gurahonț, în partea dreaptă. Pe acel loc a funcționat mai târziu după colectivizarea satului până în anii 1993 – 1994 o secție de mecanizare a SMA Gurahonț, astăzi fiind o gospodărie particulară și o parte fiind ocupată de Composesoratul Bonțești. Tot în anii `50 la Bonțești activa și o echipă de oină care în august 1953 a reprezentat regiunea Arad la „Spartachiada satelor” ținută la București. Dintre membrii echipei făceau parte: Jimon Mircea – căpitan, Ancateu Pavel, Costea Florea, Dumitrescu Titus, Haiduc Teodor, Hanci Vrenti, Hord Ioan, Hubăr Teodor, Ilca Constantin, Ilea Gligor, Jimon Eugen, Perva Petru, Rob Vasile, Sorițău Teodor, Șandru Teodor.²⁰⁹

Competiția ținută la București a lăsat multe amintiri celor care au participat. Unul dintre participanți, d-l Rob Vasile, azi în vârstă de 91 de ani își aduce aminte cum li s-a făcut primirea în București și cum au fost tratați. Fiind perioada Festivalului Tineretului Comunist, la București au fost tratați cu fel și fel de bucate: dulceață de trandafir, specialități de pește și alte specialități pe care majoritatea bonțenilor nu le văzuseră și nu le gustaseră.

Tot în perioada anilor `50 tinerii practicau și jocul de volei având amenajat un teren în fața casei în care activa Grădinița de copii.

În anii `60 mișcarea sportivă cunoaște o perioadă de cădere, în special după desființarea regiunii Arad, respectiv după mutarea sediului raionului Gurahonț în anul 1956 de la Gurahonț la Sebiș. Mișcarea era sporadică nu exista un campionat organizat în care să fie prezenți și

²⁰⁸ Informator, Șerb, Pavel, Bonțești, 80 de ani, 2015

²⁰⁹ Haiduc, Crsitian, Ilca, Florin, Hanci, Valentin, Rob, Ilie, Cosma, Bujor, *Eseuri*, ed. Gutenberg Univers, p. 27.

fotbaliștii de la Bonțești. Cu toate acestea învățătorul Hubăr Teodor care activa ca fotbalist în echipa Unirea Gurahonț, căuta să promoveze Bonțeștiul dar totul în mod sporadic.

În anul 1963 echipa de oină este din nou organizată și participă ca reprezentantă al raionului Gurahonț la „Spartachiada de la Oradea”. Cu această ocazie „Recolta” Bonțești, noua denumire a echipei ocupă locul 3, fiind învinsă doar de echipă de oină din Săcădat.

Tot cu această ocazie Bonțeștiul va reprezenta raionul Gurahonț și la întrecerile de volei și atletism. În anexă voi prezenta o copie după o diplomă primită cu această ocazie. Dintre cei participanți putem enumera pe: Trif Ștefan, Darău Petru, Antoniu Liviu, Diaconu L. . Diaconu L. participant la proba de 5 km marș a impresionat prin tenacitatea cu care a dus proba până la capăt, ocupând locul I.

În anii `70 mișcarea sportivă se rezuma tot la activități sporadice, în mișcarea sportivă fiind antrenați: Antoniu Liviu senior, Bolovan Viorel, Buglea Mircea, Cotoc Ioan, Farcaș Anchila, Rob Teodor, Zimbran Aurel.²¹⁰

În anii `80 datorită inițiativei d-lui Marțiș Leontin, activist UTC în comuna Gurahonț, începe campionatul de fotbal al comunei, ediția de vară. La acest campionat au participat tinerii aflați în vacanța de vară din toate satele comunei printre ele fiind și satul Bonțești.

Echipa de fotbal din Bonțești își reia denumirea de „Simplonul” fiind una din cele mai temute echipe din campionat.

În anul 1987 echipa „Simplonul” Bonțești a reușit să câștige campionatul în competiție cu Olimpia Iosaș, Laurul Zimbru, Avântul Gregoș Gurahonț, Eprubeta Iosășel, Crișul Pescari. Printre artizanii victoriei din 1987 s-au remarcat: Rob Ilie – căpitan, Ardelean Daniel, Ardelean Olimpiu, Antoniu Liviu junior, Bociort Nicolae, Brânzei Săndel, Cosma Bujor, Daroc Vasile, Feier Ionel, Fruja Dănuț, Galea Sorin, Haiduc Cristian, Hanciu Simion, Hanc Ioan, Iacob Florin, Iacob Nelu, Ienășesc Vasile, Ilca Eugen, Ilca Florin, Ilca Lucian, Lazea Fănel, Margea Octavian, Miclea Iulius, Vonica Ion, Oancea Ioan, Oancea Claudiu, Oancea Petru, Sorițău Leontin, Raica Dorel, Rob Eugen, Iva Ioniță, Tamaș Ionel, Țiplea Traian și alții. Meciurile se desfășurau pe terenul de pe deal. De echipă s-au ocupat mai mulți antrenori: Țigan Teodor și subsemnatul. Deplasarea la meciuri se făcea cu mașini de ocazie, bicicletele, tractoare cu remorci și căruțe cu cai. Rămâne în memoria bonțenilor un episod legat de meciul cu Olimpia Iosaș când antrenor era Țigan Teodor. La pauză rezultatul era favorabil iosășenilor, în această situație antrenorul le spune jucătorilor: „dacă mai primiți un gol și dacă nu câștigați meciul mă arunc în Criș”. Terenul era situat în apropierea Crișului Alb. În minutele următoare bonțenii primesc un nou gol, Țigan Teodor se îndreaptă spre Criș. Acest gest îi pune pe gânduri pe jucători care apoi dau gol după gol și câștigă meciul.²¹¹ În timp echipa a devenit tot mai disciplinată, avea un joc spectaculos, „Simplonul” devenind un exemplu de sportivitate. Tot în anii `80 încurajați de cei de la Simplonul, piticii din Bonțești își aranjează propriul teren pe izlazul de la „Pupăza” și își formează o echipă sub numele de „Crișul” Bonțești. Echipa avea tricourile aparte de Simplonul și aveau propriul campionat. În echipă activau: Darău Cantemir, Darău Cristian, Oancea Tiberiu, Sorițău Ilie, Coțoi Marius, Stănilă Timotei, Cismaș Marius.

²¹⁰ *Idem*, p. 27.

²¹¹ *Ibidem*, p. 28.

SIMPLONIȘTII ANILOR '82

După 1989 mișcarea sportivă intră într-o perioadă de repaus de campionatul comunal nu s-a mai ocupat nimeni, singura activitatea sportivă este în „câmpul bisericii” unde seară de seară copii bat mingea. Pe terenul din deal s-au desfășurat doar ocazional întreceri de fotbal.

SIMPLONIȘTII ANILOR '80

Este cazul ca autoritățile comunale să-și îndrepte atenția și spre această activitatea spre a da o ocupație tinerilor care-și petrec vacanțele în Bonțești.

ÎNTÂLNIREA FOȘTILOR SIMPLONIȘTI – ANUL 2010

CAPITOLUL VIII

DIN ACTIVITATEA ȚĂRANULUI BONȚEAN ÎN PERIOADA INTERBELICĂ ȘI PÂNĂ LA COLECTIVIZAREA AGRICULTURII.

VIII.1. De la bobul de grâu la pâinea aburindă pe masă.

Țăranul bonțean alături de întreaga țărănime română a fost acea categorie socială care a dat țării și poporului român cele necesare traiului, țăranul fiind acela care de-a lungul vremurilor a dat dar a primit puțin.

Satul românesc a fost din totdeauna un loc în care locuitorii au produs bunuri atât pentru ei cât și pentru alții. Pâinea a fost, și este și astăzi alimentul indispensabil vieții românului, țăranul bucurându-se nespus demult atunci când rodul muncii sale, îl vedea aburind pe masă în fiecare sâmbătă după amiază.

Dar pentru a ajunge la pâinea aburindă pe masă țăranul își începea munca în fiecare toamnă începând cu luna septembrie și până în noiembrie.

Prima lucrare care o executa țăranul bonțean era pregătirea terenului pentru semănat. În locurile arate din vară (ogorâte) sau arate după recoltarea porumbului, era transportat puținul gunoi de grajd care se adunase în timpul verii. Transportul se făcea în cea mai mare parte cu căruțele trase de cai, cu carul tras de boi sau bivolițe. Cei mai mulți țărani din Bonțești aveau cai sau boi iar cei mai săraci bivoli care serveau de două ori țăranul: cu lapte sau pentru transport și arat.

În perioada interbelică în Bonțești erau 120 de perechi de boi care erau ținuți la pășunat din primăvară până la seceratul grâului.

După transportul gunoierului de grajd urma aratul care se făcea cu caii, boi sau bivolițe. Cei care dețineau suprafețe mari de pământ se asociau și lucrau în *clacă*, cei mai puțin avuți fiind nevoiți să-și găsească parteneri de teapa lor. Cei săraci care nu aveau animale apela adesea la cei bogați pentru a-și asigura viitoarea pâine. Bonțenii semănau grâul în perioada 1 octombrie – 15 noiembrie.

Pentru a putea fi semănată sămânța trebuia selectată. Selecția se făcea la casele celor ce aveau mașini de selectat, iar unii treceau adeseori Crișul și își selectau grâul la moara de la Holt (Pescari). După selectare sămânța era tratată cu piatră vânăță sau alte substanțe pentru a nu fi distrusă de șoareci sau alte rozătoare.

După ce era executat aratul, urma grăpatul terenului și apoi semănatul propriu-zis, cei mai mulți bonțeni semănând cu mâna deoarece în sat nu erau mașini suficiente de semănat. De mașini de semănat dispuneau 3 – 4 familii, familia Oprea Ioan care așa cum am arătat mai înainte primise un set de utilaje agricole în perioada interbelică de la statul român, apoi Coțoi Teodor (a lu' Lungu) care dispunea de o mașină în comun cu mai multe familii și Șoica Zenovie.

Iarna dacă era zăpadă multă și mai puțin friguroasă era un bun ajutor pentru bonțeni, zăpada asigurând mantaua protectoare pentru grâu și umiditatea necesară.

După o bine meritată odihnă în timpul iernii, mai ales în timpul sărbătorilor de iarnă când țăranul muncea mai puțin, primăvara se pornea cu noi munci pentru a asigura recolta de grâu. „Ierbicidatul” cel mai eficient la grâu era plivitul cu *ocicul*, acel instrument cu un tăiș în vârful, tăia tulpina scaietelui sau a altor buruieni, plivitul făcându-se în cea mai mare parte de întreaga familie, 4 – 5 persoane fiecare dispunând de un ocic.

În a doua jumătate a lunii iunie când grânele intrau în pârgă începea recoltatul. Țăranii își pregăteau coasele prevăzute cu cerc și secerile pentru „palonit”, seceratul executându-se și el în două moduri:

- cei bogați angajau zilieri săraci care proveneau din satele de deal și munte, pentru plata muncii lor primeau grâu, cei care tăiau grâul cu coasa primind o măsură de grâu (30 l) pe zi, iar femeile care paloneau grâul primind pe jumătate (15 l) pe zi de grâu. Erau răsplătiți și cei care legau și strângeau snopii cât și copiii care erau puși la întinsul legăturilor. După ce se termina o tarla, snopii se adunau și se așezau în „cruci”, crucile fiind făcute din 21 de snopi sau minus unu sau plus unu dar întotdeauna un număr impar.

- al doilea fel de recoltat era recoltatul în parteneriat când se asociau două – trei familii, acest fel fiind practicat pentru cei acre aveau suprafețe mai mici cultivate. De obicei lucrau împreună doi cosași, două palonitoare, un legător de snopi și un copil care puneau legăturile snopilor.

Masa de amiază era de obicei o masă caldă, coșurile cu bucate erau duse în cap de gospodină rămasă acasă să gătească. Pe cap se puneau un ștergar înfășurat numit *oblanic*, iar *coșara* de nuiele și-o puneau gospodina în cap. Când se lucra departe de sat atunci se consuma hrană rece. Copiii erau cei mai nerăbdători până la sosirea gospodinei cu mâncarea de amiază. Copiii erau folosiți să aducă apă rece de la izvor, de la izvorul a lui „Hatatana”, a lui „Parfarie” sau a lui „Jiga” unde se făceau adeseori cozi pentru luarea apei din izvor. Pentru copii însă un prilej de întâlnire cu alți copii, adeseori copii luându-se la joacă, făcându-i pe cei care munceau să aștepte sosirea apei reci.

După ce se termina ziua de muncă cu angajați pentru recoltat, odată cu asfințitul soarelui, veneau spre casele gospodarului cântând diferite doine, ce adeseori devenea un concert în aer liber care se auzeau peste tot satul adeseori combinându-se cu tălângile (pergalele) animalelor care veneau de la pășunat.

Locul unde se tocmeau pentru seceră (recoltat) era în fața prăvăliei (duceanului) din sat.

Cea mai grea problemă pentru țărani era a cea ploilor torențiale din vară, apa trecând adeseori prin crucile de grâu. Urma o muncă suplimentară, desfacerea crucilor și punerea snopilor la uscat pentru ca grâul să nu încolțească în cruci.

După ce boii erau aduși acasă de la *boarie* se făcea transportul grâului la arie, locul unde se treiera grâul. În general transportul se făcea în parteneriat, în clacă, la ele participând două – trei familii. Grâul, snopii de grâu erau așezați la arie în *stoguri*. Stogurile se făceau în funcție de cantitatea de grâu care o avea fiecare gospodar, ele fiind de formă rotundă, patrulateră sau dreptunghiulară.

Aducerea batozei la arie era un adevărat spectacol pentru copii. Copiii însoțeau locomobila (cazanul) care avea o viteză mică dar era mare în greutate. Erau locomobile care erau tractate cu boi.

În spatele locomobilei era batoza, unele batoze erau mari, altele mai mici, în funcție de proprietarul care le deținea.

Țăranii avuți erau cei care hotărau pe cine să aducă cu batoza, hotărau plățile pentru treierat, cât și locul unde erau așezate *jirezile* de paie și pleavă.

Fiecare locomobilă avea un mecanic care era fie proprietarul batozei, fie un angajat numit multă vreme *ghepis*, denumire împrumutată din limba maghiară. Mecanicul era ajutat de un fochist numit *hudaghepis* care alimenta tot timpul focarul locomobilei cu combustibil. Combustibilul pentru locomobilă era lemnul care era procurat de proprietar sau care era adus pe rând de cei care urmau să li se treiere grâul.

La Bonțești, în general locul unde era amplasată aria era pe deal, la ieșirea din sat spre Mustești. După ce se împânzea întregul izlaz cu jirezile de paie, batoza era mutată în locul numit „sub coaste” pe terenul de fotbal.

Înainte de începerea treierășului proprietarul batozei făcea angajările lucrătorilor la batoză, lucrătorii primind plata în natură (grâu). De obicei cei angajați fiind țărani mai săraci din Bonțești sau Mustești.

LOCOMOBILA ȘI BATOZA DE TREIERAT A LUI MOȚ ROMAN

În general proprietarii de batoză erau din Gurahonț, Bonțești (Roman Moț, Teodor Rob și Sărac Ioan) sau din Iacobini (Feier) și alții. Pe lângă mecanic și ajutor mecanic, fiecare batoză era deservită de 23 – 25 muncitori:

- un zacoș, cel care se ocupa de sacii de grâu treierați;
- un apar (sacagiu) care transporta apa pentru locomobilă;
- un delegat al statului care înregistra cantitatea de grâu rezultată și ridica cotele obligatorii de grâu până în anul 1958;
- patru stogari, care aruncau snopii pentru a fi introduși în batoză;

- doi hrănituri care alimentau batoza cu snopii de grâu;
- două tăietoare de snopi care tăiau legăturile de la fiecare snopi și-l dădeau hrănitorului;
- doi care se ocupau cu clăditul poșorilor de paie rezultate în urma treierii;
- patru oameni transportau poșorii de paie spre jirezile de paie;
- patru muncitori erau folosiți pentru transportul plevei;
- doi – trei jirezari care executau jirezile.

FAMILIA FEIER DIN IACOBINI ÎN FAȚA LOCOMOBILEI

După ce se termina treieratul la un proprietar începeau reținerile pentru cotele obligatorii care s-au luat de la țărani în perioada comunistă 1948–1958. cotele se luau numai din grâul de calitate I. Pe lângă cote se reținea și grâul pentru plata proprietarului batozei care la rândul lui în fiecare seară urma să-și plătească angajații. Grâul care rămânea proprietarului țăran era adus acasă cu căruța sau carul și era depozitat în general în podurile caselor, rar care dispuneau de un depozit separat. Cei avuți aveau câte un vagon de grâu(10 tone), respectiv 200 de saci. Cei mai puțin avuți aveau 20 - 30 de saci de grâu de calitate I, II-a și a III-a. În perioada cotelor obligatorii după trei, patru zile de treierat grâul era transportat la baza de recepție. Transportul se făcea cu un ceremonial deosebit care să arate că țăranul dădea totul de bună voie. Autoritățile obligau țărani să efectueze transportul cu propriile utilaje, adunându-se adeseori 10 – 15 căruțe cu grâu. În fruntea fiecărei coloane, în special la primele transporturi erau una două căruțe cu fanfara adunată din rândul bisericilor, cu un drapel roșu al PMR-ului, spre necazul sătenilor care în cea mai mare parte erau lipsiți de munca lor de aproape de un an de zile. La baza de recepție se făcea analiza umidității grâului, grâul care avea un procent mare de umiditate se întorcea în sat spre a fi uscat.

Dar adeseori totul era dat uitării, țăranul bonțean pornea din nou la lucru începea transportul paielor și al plevei.

Jirezile de paie ocupau toată pășunea de la drumul Musteștiului până la „sub coasta Inepenilor”. În perioada când se transportau paie, toate ulițele satului erau pline de paie sau pleavă. Acasă urmau o altă jireadă de paie și pleavă, paie fiind folosite în cea mai mare parte la așternutul animalelor iar pleava pentru hrana animalelor sau confecționarea cărămizilor din pământ numite *văiugi*.

După o perioadă de circa o lună de la depozitarea grâului în pod, grâul putea fi folosit pentru măcinat. De obicei bonțenii se foloseau mai mult de morile de apă de pe valea Mădrigeștiului, vale pe care erau amplasate 7 mori, pe valea Zimbrului erau de asemenea 7 mori de apă. Mai puțin se foloseau de moara de la Pescari sau cea din Almaș.

Între cele două războaie mondiale și până la introducerea cotelor obligatorii, în Bonțești a funcționat și o moară acționată mecanic în actuala grădină al lui Feier. Moara și-a încetat activitatea odată de proprietarul a fost declarat chiabur.

Măcinatul lua destul de mult timp deoarece morile de apă mergeau încet. Cele mai frecventate mori de către bonțeni erau moara lui Mercea, moara lui Lica, moara lui Trandafir, moara de Substean, moara lui Finașu.

Făina era adusă acasă iar de aici începea treaba gospodinelor care începeau prelucrarea făinii. Cel mai important produs din făină era pâinea.

Ziua pentru pregătirea pâinii și a plăcintelor erau de obicei ziua de sâmbătă. Plăcerea cea mai mare era a copiilor care de abia așteptau să primească acei colăcei în formă de păsări numiți *pizărăi*.

Prima lucrare care o făceau gospodinele era înmuiatul făinii, dospitul ei și frământatul. În ultima fază se făcea și arsul cuptorului de pâine. Toate gospodăriile aveau un cuptor de pâine mai mare sau mai mic în funcție de numărul membrilor de familie. Proba arderii complete a cuptorului era aruncarea făinii în cuptor. Dacă făina era arsă cuptorul era pregătit pentru introducerea pâinii dospite.

Pâinea era pregătită în *troace*, copaie mari, făina era amestecată cu apă cu drojdie sau cu *cumlău*, făcut din făină de grâu sau mălai cu mult timp înainte.

Cea mai grea muncă era legată de frământatul pâinii care se făcea manual de obicei de gospodina mai tânără a casei, iar în alte gospodării și de către bărbați. Frământatul (zolitu) pâinii dura până „transpira grinda de la casă” așa spuneau cei care asistau la frământat.

După ce era lăsat un timp dospitura era împărțită și puse în tipsii iar apoi introdusă în cuptor. Introducerea pâinii în cuptor se făcea după ce cuptorul era ars iar jarul rezultat în urma arderii era depozitat în afara cuptorului. Gospodina se folosea de un instrument numit *drâglu* iar introducerea pâinii se făcea cu un instrument de lemn în formă de lopată numit *coplător*. După ce pâinea era coaptă, coaja era umezită cu o cârpă umedă și lăsată un timp oarecare și numai după aceasta putea fi consumată.

Concomitent era pregătită și plăcinta cu mac, mere, nuci, *stoarze* cum le numeau bonțenii.

Cea mai mare bucurie era pentru cei mici când pe pâinea moale era întins un strat de miere de prune (magiun) care era suplimentul de bază în pauze la școlari.

Pâinea moale aburindă era folosită de membri familiei la întinsul în untura topită provenită de găște, rațe sau porc. Pâinea era folosită întreaga săptămână.

Aceasta este pe scurt descrierea uneia din muncile țăranelor bonțean pentru a-și asigura traiul de zi cu zi.²¹²

VIII.2. De la firul de cânepă la straiile țărănești.

O altă ocupație a țăranelor bonțean a fost legată de confecționarea hainelor, a costumelor populare folosite în sărbători, a celor necesare vieții de zi cu zi.

Torsul și țesutul constituie unele din cele mai vechi ocupații ale omului. Torsul și țesutul a făcut adeseori din țărana română o adevărată artistă, ocupații care s-au transmis din generație în generație până în zilele noastre. Astăzi aceste două ocupații ale țăranelor bonțean sunt pe cale de dispariție, furca de tors, mașina de tors, războiul de țesut au devenit astăzi piese de muzeu, piese pe care tinerii în general nu le cunosc trecând adeseori cu nepăsare pe lângă ele. Pentru a ajunge însă la aceste ocupații totul pornea de la acea sămânță mică care dădea naștere plantei textile.

Cea mai folosită plantă textilă în satul Bonțești a fost cânepa, de la semănatul ei și până cusutul cămășilor, a poalelor, treceau în general 11 – 12 luni, această îndeletnicire fiind practică de toți membri comunității sătești.

Primăvara, anotimpul deșteptării naturii, anotimpul care dădea speranțe de mai bine pentru țărana român, era perioada când se semăna și cânepa. Aproape întreaga comunitate de la cei mai avuți până la cei mai săraci își semăna un petic mai mare sau mai mic de pământ cu cânepă. Cei care nu posedau pământ aveau adeseori de la cei avuți acel petic de pământ numit *câniștiște*. Câniștiștile se întindeau pe toată valea Musteștiului sau pe terasele Crișului Alb.

Cânepa cultivată la Bonțești se recoltează în două etape: cânepa de vară, recoltată la începutul verii și cânepa de toamnă care se recoltează în luna septembrie. Femeile, întrucât ele erau cele ce se ocupau cu recoltatul știa să aleagă cânepa de vară de cea de toamnă, adunând-o în mici mănunchiuri.

După recoltarea mănunchiurilor de cânepă acestea erau transportate la Criș sau uneori la valea Musteștiului care pe timpul verii seca, dar rămăneau multe *dalbini*, ochiuri de apă adânci de 40 – 50 cm. Cânepa se așeza în *topile* pentru a se topi firul ei lemnos. Topilele erau așezate în general la marginea Crișului sau a văii unde apa era mai caldă și procesul de topire a tulpinilor de cânepă se desfășura mai rapid.

Topitul firului de cânepă dura în funcție de temperatura apei și dura până când partea lemnoasă se rupea prin presare asupra ei. După ce era scoasă din topile, cânepa se pune la uscat sub forma unor piramide. După uscare mănunchiurile de cânepă erau supuse unei noi operații – *melițatul*. Femeile își scoteau melițele în stradă, uneori melițatul făcându-se chiar în apropierea topilelor. Melița semăna cu o adevărată ghilotină, ea având sarcina să rupă partea lemnoasă și să separe fuiarele de resturile lemnoase numite *pozdării*.

După melițat fuiarele obținute erau trecute printr-un pieptene mare cu colți de fier bine ascuțiți, alegându-se câlții un fel de fuior inferior folosit pentru producerea unor âțuri

²¹² Informație preluată de la Șerb, Pavel, 80 de ani Bonțești.

inferioare. Fuiorul pieptănat prin pieptene mare era supus apoi unei noi faze prin care se alegea un fuior mai fin iar resturile se puneau alături de câlți. Fuioarele lungi după ce erau pieptănate se împleteau devenind ca un fel de cunună, în timp ce câlții erau puși deoparte pentru a fi prelucrați în continuare.

Între timp începea să se maturizeze și cânepa de toamnă, „cea mai grea muncă” având-o copii care erau puși să păzească cânepa de păsări care căutau să ciugulească semințele de cânepă. Era un adevărat calvar pentru copii care trebuiau să stea cât era ziua de mare să păzească cânepa. Aceasta se întâmpla în luna septembrie înainte de începerea școlii.

După recoltarea cânepii de toamnă urma alegerea semințelor de pe tulpini, o muncă la care participau atât femeile cât și bărbații. După alegerea semințelor cânepa urma același traseu ca și cânepa de vară.

După terminarea muncilor de toamnă când țăranul se retrăgea în casă, când începea să se organizeze șezătorile urma o altă fază de lucru, faza torsului fuioarelor sau a câlților.

Fuioarele erau toarse în general de femeile experimentate, deoarece ele dădeau firul cel mai fin, fir folosit pentru țesături.

Unele familii mai înstărite foloseau mașina de tors, dar cea mai folosită era furca de tors manuală. Câlții unii numindu-i și *drugălei* erau torși de fetele începătoare sau femeile mai puțin pricepute deoarece ele dădeau o ață de calitate slabă folosită pentru pânzele grosolane sau covoarele țărănești.

Torsul se făcea pe fuse din lemn sau pe mosoarele mașinii de tors.

După ce era toarsă întreaga cantitate de fuioare ața rezultată se făcea gheme. Ghebele erau și ele supuse unei noi faze de lucru, când de pe ghem ața era transformată în *jirebii*. Pentru a se ajunge la această fază se foloseau *vârtelnițele*.

Jirebiile înainte de a fi folosite la războaiele de țesut erau supuse înălțării, punându-se în *pârtaie*, unde erau albite cu leșie. Alte faze erau legate de urzitul jirebiilor cu *urzoilul*, care era instalat adeseori în mijlocul încăperii unde locuia familia țăranului. Apoi urma *neveditul*, în vederea punerii jirebiilor pe războiul de țesut. Numai după aceste faze urma trecerea la țesutul pânzei.

Țesutul pânzei se făcea cu războiul de țesut orizontal. Războiul de țesut avea mai multe piese după cum urmează:

- cadrul războiului;
- sulul pentru urzeală;
- ițele;
- spata;
- suveica;
- ipele care conduceau ițele;
- sucala pentru țevi;
- măriuță și pătruț.

Tot înainte de începerea țesutului se mai făcea o fază a neveditului.

Numai după aceste faze se trecea la țesutul cu adevărat al pânzei.

Războiul de țesut se instala de obicei într-o cameră încălzită pentru că se lucra în timpul iernii. În casa noastră instalarea războiului producea un adevărat coșmar. În general țăranul locuind numai într-o singură încăpere, una fiind folosită ca și *sobă de paradă*, se scotea un pat din cameră iar cei care au folosit acel pat fiind nevoiți să doarmă pe jos după ce li se făcuse un așternut sumar.

La război se lucra aproape non stop cam de la orele 8 dimineața până la orele 24 sau mai târziu. Cea mai grea perioadă era cea de seară când gospodinele erau nevoite să țese la lumina lămpii cu petrol.

Pânza rezultată era pânză cu modele sau simplă în funcție de folosirea ei ulterioară. După obținerea pânzei urmau alte faze:

- înălbirea, care se făcea prin punerea ei în *pârlaie*;
- clătirea pânzei într-o apă curgătoare la Criș sau la vale;
- baterea pânzelor cu maiul de lemn;
- uscarea pânzei prin întindere pe iarbă.

Numai după aceste faze pânza era pregătită pentru a fi folosită la îmbrăcăminte, ștergare, cearceafuri de pat și altele.

Din pânza cea mai fină se făceau cămășile, spătoaiele la femei, adevărata *ie* a țăranului din Bonțești. Pe spătoaie tinerele fete se întreceau în cusutul diferitelor modele. De obicei se folosea ața de culoare albastră, neagră iar mai târziu își fac apariția spătoaiele brodate în diverse culori vii. Bărbaților li se făceau cămăși cusute în cele două culori amintite, la fel erau și izmenele bărbățești.

Din pânza cea mai groasă se făceau saci, obiele pentru opinci sau cearceafuri pentru așternuturi.

De obicei pânzele se păstrau în valuri, bogăția unei familii constând și în numărul de valuri de țesătură care se găsea în casă. Valurile de pânză făceau parte și din zestrea unei fete sau a băiatului care era dată noră și băiatul ginere.

În ultimele zile cât funcționa războiul de țesut, femeile țeseau covoare, procovițe unde împleteau ața de calitate inferioară cu resturi de țesături colorate.

Din îmbinarea unei anumite categorii de ață, de cânepă sau bumbac și lână colorată se țeseau diferite pături cu motive florale sau geometrice, în ani 1960 – 1970 existând o adevărată întrecere între gospodine pentru confecționarea păturilor. Unele erau păstrate, altele erau puse în lada cu zestre a celor care păraseau casa.

Această muncă descrisă în rândurile anterioare este numai o parte din munca țăranului român în special a femeii, astăzi locul războaielor de țesut ajungând în muzee, locul țesăturilor din cânepă a fost luat de țesăturile din bumbac sau din fire sintetice.²¹³

²¹³ Informatori, Coțoi Magdalena, 78 ani, Bonțești, Urdaș Aurora, 77 de ani, Cismaș Maria 77 de ani, Șerb Pavel, 80 de ani, toți din Bonțești.

CAPITOLUL IX

OAMENI DE SEAMĂ AI SATULUI BONȚEȘTI.

De-a lungul vremurilor Bonțeștiul a dat culturii și civilizației românești o serie de oameni de seamă, care s-a remarcat în diverse domenii de activitate. În secolul al XX-lea și începutul secolului XXI din Bonțești au absolvit diverse forme de învățământ superior un număr de 124 locuitori ai satului, la care se adaugă mulți absolvenți de învățământ mediu, postliceal sau de maiștri. În continuare am căutat să prezint pe toți cei care au absolvit o instituție de învățământ superior, grupați pe specializările obținute. Probabil că unii au fost uitați pentru care îmi cer scuze și pe care îi voi prezenta cu ocazia unei alte ediții a prezentei lucrări.

O parte dintre fiii Bonțeștiului absolvenți de învățământ superior sau care au lăsat urme adânci în istoria satului vor fi prezentați cu o scurtă biografie, în ordine cronologică. Cei care nu vor avea prezentată biografia se vor regăsi în tabelul alăturat. Iată cum se prezintă cei 112 absolvenți de învățământ superior din Bonțești:

IX.1. Absolvenți instituții de învățământ superior.

Facultăți cu profil: electronic, electrotehnic, energetic, mecanic, construcții, arhitectură.

Nr. crt.	NUMELE ȘI PRENUMELE	Instituția de învățământ Superior absolvită	Anul nașterii	Observații
1.	CIOBA TOMA	Facultatea de construcții	1913	
2.	JOLDEA VASILE	Facultatea de metalurgie	1929	
3.	SORIȚĂU ILIE (BABĂU)	Facultatea de mine	1933	
4.	JIMON EUGEN	Facultatea de chimie industrială	1934	
5.	ILCA MARCU	Facultatea de mecanică	1936	
6.	ILCA IOAN (FAURU)	Facultatea de transporturi rutiere	1938	
7.	CISMAȘ IOAN (IONEL)	Facultatea de mecanică	1939	
8.	SORIȚĂU ALEXANDRU (SANDI)	Facultatea de transporturi rutiere	941	
9.	FARCAȘ ALEXANDRU (ANCHILUȚ)	Facultatea de mecanică	1949	
10.	ZIMBRAN AUREL	Facultatea de construcții	1951	
11.	COȚOI IOAN (HARABURA)	Facultatea de mecanică	1955	
12.	ROB ILIE	Facultatea de construcție	1956	
13.	DARĂU MĂRIOARA	Facultatea de automatizări	1957	
14.	FRUJA EUGEN	Facultatea de mecanică	1958	
15.	FEIER IONEL	Facultatea de arhitectură	1958	
16.	ILCA FLORIN	Facultatea de automatizări de calculatoare	1960	

17.	COȚOI ADRIAN FLORIN	Facultatea de mecanică	1962	
18.	MARGEA IOAN (ONIC)	Facultatea de mecanică	1963	
19.	BABUȚA VASILE MARCEL	Facultatea de transporturi feroviare	1964	
20.	MADĂR (SORIȚĂU) DANA	Facultatea de electrotehnică	1967	
21.	BLAGA LEONTIN	Facultatea de energetică	1968	
22.	BUTARU OVIDIU	Facultatea de energetică	1969	
23.	DARĂU CALIN	Facultatea de mecanică	1971	
24.	MORAR IONEL	Facultatea de mecanică - TCM	1970	
25.	ȘERB IOAN (NELUȚU)	Facultatea de material rulant	1976	
26.	COȚOI IOAN	Facultatea de material rulant	1984	
27.	DANCI CORNELIU TOMA	Facultatea de transporturi feroviare	1984	
28.	HORD SERGIU	Facultatea de transporturi feroviare și rutiere	1984	
29.	HORD EDUARD BOGDĂNEL	Facultatea de transporturi rutiere	1989	
30.	BUDIU LARISA	Facultatea de industrie alimentara	1992	

Absolvenți instituții de învățământ superior. Facultăți cu profil: economic și informatică

Nr. crt.	NUMELE ȘI PRENUMELE	Instituția de învățământ Superior absolvită	Anul nașterii	Observații
1.	H Aiduc Teodor	Facultatea de înalte studii comerciale și industriale	1903	
2.	Șoic Cornel	Facultatea de înalte studii comerciale și industriale	1910	
3.	Oancea Florica	Facultatea de științe economice	1948	
4.	Galea Marița	Facultatea de științe economice	1953	
5.	Fruja Dănuț Daniel	Facultatea de științe economice	1954	
6.	Haiduc Cristian	Facultatea de științe economice	1962	
7.	Raica Cristian	Facultatea de științe economice	1963	
8.	Șerb Dorel Vasile	Facultatea de științe economice	1968	
9.	Buda Adriana	Facultatea de științe economice	1969	
10.	Iacob Gigel	Facultatea de științe economice	1971	
11.	Darău Cristian Adrian	Facultatea de informatică	1972	
12.	Hanci-Coțoi Adrian Claudiu	Facultatea de științe economice	1976	
13.	Giurgi Monica Emilia	Facultatea de științe economice	1977	
14.	Crăciun Felix	Facultatea de marketing, informatică	1977	
15.	Hanc Ionela Raveca	Facultatea de științe economice	1979	
16.	Mihuța Daniel Mircea	Facultatea de marketing	1980	
17.	Jidoi Delia Maria	Facultatea de științe economice	1982	
18.	Dan-Cosma Valentina	Facultatea de științe economice	1984	
19.	Hanc Flavius Ionică	Facultatea de științe economice	1986	
20.	Hanci Valentin Marius	Facultatea de științe economice	1988	
21.	Ande Adriana Ioana	Facultatea de științe economice	1988	
22.	Mihuța Liana Cornelia	Facultatea de științe economice	1989	

23.	IANCU (BABUȚA) RAMONA	Facultatea de științe economice	1989	
24.	BABUȚA FLAVIA COSMINA	Facultatea de științe economice	1991	
25.	CISMAȘ BIANCA	Facultatea de științe economice	1992	

Absolvenți instituții de învățământ superior. Facultăți cu profil: agricol, silvic, exploatarea forestiere și protecția mediului

Nr. crt.	NUMELE ȘI PRENUMELE	Instituția de învățământ Superior absolvită	Anul nașterii	Observații
1.	PERVA EMILIAN PETRU	Facultatea de zootehnie	1932	
2.	MACAVEI FLORIAN GHEORGHE	Facultatea de zootehnie	1939	
3.	MARGEA OCTAVIAN ILIE	Facultatea de agronomie	1955	
4.	URIȚESCU DANIȚA	Facultatea de agronomie	1957	
5.	IENĂȘESCU LETIȚIA	Facultatea de zootehnie	1958	
6.	BOCIORT NICOLAE TEODOR	Facultatea de silvicultură și exploatarea forestiere	1959	
7.	ILCA EUGEN	Facultatea de agronomie	1960	
8.	IENĂȘESCU VASILE	Facultatea de medicină veterinară	1962	
9.	IOSIF-CISMAȘ OLTIȚA	Facultatea de silvicultură	1965	
10.	ANDER IOAN	Facultatea de silvicultură	1986	
11.	POP FLAVIUS	Facultatea de silvicultură	1986	
12.	BOCIORT NICOLAE COSMIN	Facultatea de protecție a mediului	1988	
13.	MOGOȘ SILVIA	Facultatea de silvicultură	1988	

Absolvenți instituții de învățământ superior. Facultăți cu profil: drept, științe juridice și asistență socială

Nr. crt.	NUMELE ȘI PRENUMELE	Instituția de învățământ Superior absolvită	Anul nașterii	Observații
1.	ȘOIC ALEXANDRU	Facultatea de drept	1913	
2.	OPREA NISTOR	Facultatea de drept	1913	
3.	COTUȚIU (ȚIGAN) AURELIA	Facultatea de drept	1952	
4.	HANCI VALENTIN	Facultatea de drept	1960	
5.	DARĂU CANTEMIR MARIUS	Facultatea de drept	1970	
6.	SABĂU-CORNEA GEORGETA VALERIA	Facultatea de drept	1975	
7.	VURDEA-HERA DORINA EMANUELA	Facultatea de drept	1976	
8.	MOGA-HERA DANIELA	Facultatea de drept	1976	
9.	CISMAȘ-GIURGI TEODORA GEORGETA	Facultatea de asistență socială	1980	
10.	BORZ DANIEL	Facultatea de drept	1983	
11.	PURICE ROXANA	Facultatea de asistență socială	1991	
12.	IACOB IONELA	Facultatea de drept	1992	

Absolvenți instituții de învățământ superior. Facultăți cu profil: pedagogic

Nr. crt.	NUMELE ȘI PRENUMELE	Instituția de învățământ Superior absolvită	Anul nașterii	Observații
1.	ILEA VASILE	Facultatea de matematică	1936	

2.	CRIȘAN AURICA	Facultatea de istorie și filozofie	1938	
3.	MOȚ TIBERIU ALEXANDRU	Facultatea de matematică	1938	
4.	DANCI TOMA	Facultatea de educație fizică	1939	
5.	OANCEA BORIȚA	Facultatea de matematică	1941	
6.	OANCEA TUDOR	Facultatea de matematică	1942	
7.	ȘOICA VASILE	Facultatea de filologie	1947	
8.	CORNEA (SĂRAC) FLORICA	Facultatea de matematică	1947	
9.	DARĂU IOAN TOMA	Facultatea de istorie-geografie	1947	
10.	CRĂCIUN VIORICA MAGDALENA	Facultatea de filologie	1951	
11.	TRIPON (TAMAȘ) OTILIA	Facultatea de biologie	1957	
12.	COSMA BUJOR	Facultatea de muzică	1961	
13.	POPOVICI SORINA	Facultatea de chimie	1968	
14.	ARDELEAN FLORICA	Facultatea de limba franceză – limba engleză	1968	
15.	DARĂU (ȘERB) MARIA ANGELICA	Facultatea de geologie – geografie	1969	
16.	IVAN (DARĂU) EMANUELA MIRELA	Facultatea de științe ale educației	1977	
17.	COȘERI (TOMA) LUCIA	Facultatea de științe ale educației	1979	
18.	MIHUȚA IONEL MARCEL	Facultatea de educație fizică	1981	
19.	COSMA COSMINA SIMINA	Facultatea de litere	1982	
20.	ANDER (ILCA) OLGUȚA CRISTINA	Facultatea de engleză – franceză	1985	
21.	ANA CORNELIA	Facultatea de filologie engleză – germană	1988	
22.	ROB FLAVIUS	Facultatea de istorie și științe politice	1988	
23.	HANC MĂDĂLINA	Facultatea de psihologie	1988	
24.	BETEĂ (JARDA) TABITA	Facultatea de psihopedagogie	1991	
25.	ROB SIMINA	Facultatea de psihopedagogie specială	1991	
26.	MOCAN (BRÂNZEI) ADINA	Facultatea de științe ale educației	1992	
27.	HANCI VALENTINA	Facultatea de științe umaniste. Relații internaționale	1992	

Absolvenți instituții de învățământ superior. Facultăți cu profil: medicină umană, farmacie, psihologie

Nr. crt.	NUMELE ȘI PRENUMELE	Instituția de învățământ Superior absolvită	Anul nașterii	Observații
1.	BUDA IOAN	Facultatea de medicină	1923	
2.	HAIUC IOAN	Facultatea de medicină	1945	
3.	MICLEA IULIUS IOAN	Facultatea de medicină	1954	
4.	CAIA-HERA LILIANA	Facultatea de stomatologie	1957	
5.	OLAR LUCREȚIA	Facultatea psihologie	1965	
6.	DARĂU PETRICĂ	Facultatea de medicină	1967	
7.	OANCEA TIBERIU	Facultatea de stomatologie	1971	

8.	MARGEA GABRIELA	Facultatea de moașe și psihologie	1975	
9.	LAȘCU ANA	Facultatea de medicină	1979	
10.	ILCA RADU	Facultatea de stomatologie	1987	
11.	IRHAȘIU MIHAELA	Facultatea de stomatologie	1987	
12.	IRHAȘIU ELEONORA	Facultatea de farmacie	1988	
13.	BABUȚA MARCELA FLORINA	Facultatea de farmacie	1990	
14.	HANC MĂDĂLINA	Facultatea de psihologie	1992	

Absolvenți instituții de învățământ superior. Facultăți cu profil: militar

Nr. crt.	NUMELE ȘI PRENUMELE	Instituția de învățământ Superior absolvită	Anul nașterii	Observații
1.	OPREA MARCU MATEI PETRU	Școala de ofițeri activi Sibiu	1956	
2.	ȘANDRU FLAVIA	Academia forțelor terestre Sibiu	1987	

Absolvenți instituții de învățământ superior. Facultăți cu profil: artă

Nr. crt.	NUMELE ȘI PRENUMELE	Instituția de învățământ Superior absolvită	Anul nașterii	Observații
1.	ARDELEAN DAVID	Facultatea de arte plastice	1992	

Absolvenți instituții de învățământ superior. Facultăți cu profil: teologic

Nr. crt.	NUMELE ȘI PRENUMELE	Instituția de învățământ Superior absolvită	Anul nașterii	Observații
1.	SORIȚĂU ILIE	Facultatea de teologie pastorală	1968	

IX.2. Câteva din personalitățile intelectualității bonțene

Economist Teodor Haiduc (1903 – 1985)

S-a născut în anul 1903 într-o familie de oameni gospodari, Vasile și Magdalena Haiduc. Tatăl său era originar din Gurahonț, stabilindu-se în Bonțești prin căsătorie.

Începe să învețe la Școala confesionala primară din Bonțești dând dovadă de un copil inteligent cu înclinație spre studiul matematicii.

La vârsta de 10 ani tatăl său Vasile Haiduc ia drumul spre tărâmul făgăduinței – America pentru asigura un trai cât mai bun celor 4 copii pe care i-au fost dăruți de Dumnezeu. Fiind cel mai mare dintre frați a fost de datoria lui să muncească de la o vârstă fragedă, mergea la pădure, hrănea vitele, mulgea vaca, curăța gunoiul, săpa în grădină, prășea și culegea porumbul și multele altele.²¹⁴

²¹⁴ Haiduc, Alexandru, *Memoriile unui pasionat de aviație*, ed. Anima București, 2009, p. 30.

După întoarcerea tatălui din America în 1919, la îndemnul învățătorului Lazăr Igrășan, își continuă studiile la Liceul Ortodox „Avram Iancu” din Brad, liceu pe care îl absolvă în anul 1925, când după ce-și ia bacalaureatul se înscrie la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale din Cluj. După 4 ani de studii în anul 1929 își ia licența în economie fiind primul absolvent cu studii superioare din satul Bonțești. În ultimul an de studenție urmează și cursurile Seminarului Pedagogic de pe lângă academie, putând în felul acesta să profeseze și în domeniul învățământului.

După ce-și îndeplinește stagiul militar în 1930, primește gradul de sublocotenent, și ajunge la Arad. Ajungând în Arad într-o perioadă destul de grea, era perioada crizei economice reușește să primească un post de profesor suplinitor la Școala Comercială Superioară de Băieți, unde va funcționa până în anul 1932. Pentru o scurtă perioadă, până în 1934 va fi și angajatul Primăriei Municipale Arad, ca apoi timp de 15 ani să îndeplinească funcția de administrator al Spitalului de Copii „Principele Mircea” Arad, funcție care și-a adus-o la îndeplinire cu mare cinste, fiind considerat unul din cei care s-au ocupat de buna organizare administrativă a spitalului.

FOTOGRAFIE DIN TIMPUL NUNȚII CU SOȚIA SA

În anul 1935 s-a căsătorit cu Olga Stanojev, provenită dintr-o familie de sârbi din Arad absolventă a Școlii Comerciale Superioare de Fete Arad. A fost binecuvântat cu doi copii, primul un băiat Alexandru Haiduc care a devenit inginer mecanic specializându-se în construcția de avioane și a unei fete Mimi, absolventă și ea a Facultății de Chimie Industrială din Galați. Începând cu anul 1951 este însă nevoit să se transfere la o Cooperativă Meșteșugărească pe post de contabil, loc de muncă pe care l-a păstrat până în anul 1963 când s-a pensionat.

Teodor Haiduc va rămâne în istoria satului Bonțești ca fiind primul absolvent de învățământ superior din sat, dar și prin faptul că fiul său Alexandru Haiduc a fost un mare constructor de avioane în România ducându-și contribuția la construcția primului avion de pasageri de dimensiuni mai mari marca Rombac, în felul acesta contribuind la dezvoltarea culturii și civilizației românești.

Învățător Jimon Gheorghe (1908 – 1968).

Între cele două războaie mondiale, în istoria satului Bonțești își lasă amprenta de om de seamă și învățătorul Jimon Gheorghe.

Iată cum l-a văzut fostul său elev Rob Teodor, astăzi un respectabil cetățean al satului în vârstă de 88 de ani: „Cetățean omenos cu toată lumea. Preocupat de toți copiii, dar în special de cei săraci. Cu cei slabi la învățătură făcea pregătire suplimentară după orarul propriu-zis. Era preocupat de educația civică a copiilor, curățenie, respect față de bătrâni și altele.”²¹⁵

Învățătorul Jimon Gheorghe s-a născut în satul Cil la 30 septembrie 1908 din părinții Jimon Gheorghe și Jimon Catița, născută Barbura. Părinții oameni de condiție medie, l-au crescut cu multe greutate, mama fiind adeseori nevoită să îndeplinească și sarcinile soțului deoarece acesta fusese rănit în Primul Război Mondial și rămăsese invalid de un picior.

Situația grea din copilărie a făcut din tânărul Gheorghe un luptător, calitate, care nu-l va părăsi toată viața.

Școala primară o face în satul natal, fiind cotate ca unul din cei mai buni elevi din perioada studiilor primare. Cu eforturi foarte mari tânărul Gheorghe este înscris după 4 ani de școala primară la „Preparandia arădeană”, un izvor de cadre didactice pentru învățământul rural arădean, o școală care a devenit modelatoare pentru viitorii dascăli.

FAMILIA ÎNVĂȚĂTORULUI JIMON GHEORGHE

²¹⁵ Interviu luat în data de 02.05.2015 lui Rob Teodor, 88 de ani, Bonțești.

În timpul studiilor s-a dovedit un bun elev, dornic de a cunoaște tot mai mult cu înclinație deosebită spre muzică dar și spre matematică sau alte materii studiate.

În vara anului 1929 absolvă cursurile Școlii Normale „Dimitrie Țichindeal” din Arad fiind repartizat ca învățător în satul Bonțești unde a funcționat până în anul 1941.

Ca tânăr învățător intră imediat în atenția fetelor din sat, deoarece era nu numai deștept, dar și chipeș cum spunea una din fostele sale eleve.

La 4 iunie 1931 se căsătorește cu fiica comerciantului Luțai Constantin, om de bază al satului Bonțești, Luțai Grațiana Eugenia Constanța, născută al 17.08.1912. Nașii de cununie au fost învățătorul și mai apoi senatorul Petru Ugliș, prieten cu viitorul său socru și învățătorul Savu Dorca, ambii din Gurahonț. Căsătoria a fost oficiată în cadrul Primăriei comunei Gurahonț.²¹⁶ Din căsătoria celor doi au rezultat doi băieți Jimon Mircea născut în anul 1932 și Jimon Eugen (Luli) născut în anul 1934.

ÎNVĂȚĂTORUL JIMON CU ABSOLVENȚII CLASEI A VII-A PROMOȚIA 1937

La scurt timp după venirea sa în Bonțești, după plecarea învățătorului Stepici Dimitrie este numit director al Școlii Primare „Andrei Șaguna” Bonțești, școala care a condus-o până în anul 1941, fiind rând pe rând învățător la toate clasele de la clasa I până la clasa a VII-a. Odată cu venirea sa în Bonțești îndeamnă elevii să termine cele 7 clase conducându-i până la examenul de absolvire al clasei a VII-a unde în repetate rânduri obține locul I cu elevii săi, examen la care participau un număr de 14 sate din jurul Gurahonțului.

Preocupat de soarta elevilor săraci mereu îi îndemna să învețe mai mult. Iată cum relatează fostul său elev Florea Alexandru azi în vârstă de 90 de ani despre învățătorul său: „Voi săracii trebuie să învățați mai mult, voi nu aveți altă avere decât ceea ce aveți în cap.”²¹⁷

„Odată toată clasa am uitat aria cercului. Ne-a pus să o repetăm de mai multe ori. Și astăzi nu am uitat aria cercului”.²¹⁸

²¹⁶ Arhiva Primăriei comunei Gurahonț, Fond Stare civilă registru căsătorii.

²¹⁷ Interviu luat în data de 02.05.2015, Florea Alexandru, 89 de ani Bonțești.

²¹⁸ Interviu cu Darău Matilda, născută Ilca, Bonțești, 90 de ani în 2014.

„Făceam practică în grădina școlii care era aranjată după modelul grădinilor celor avuți. În capătul grădinii era o *flighorie* – o terasă înconjurată cu tufe de zmeură, coacăze (râbițe), urmau apoi legumele, zarzavaturile și pomii fructiferi.”²¹⁹

Pe lângă școală tânărul învățător activa și cadrul Bisericii Ortodoxe, continuând tradiția corală în biserică și în sat. Corul mixt este menționat în lucrarea profesorului Traian Mager „Cultul eroilor din Munții Apuseni” cu ocazia sfințirii Troiței de la Iosășel ridicată în 1934, la 150 de ani de la marea ridicare la luptă a moșilor conduși de Horea, Cloșca și Crișan pe locul unde a fost spânzurat prefectul Zarandului din timpul revoluției de la 1848 – 1849, Ioan Buteanu, 23 mai 1949.

Se pare că și bazele fanfarei au fost puse tot de învățătorul Jimon Gheorghe dar nu am găsit date certe despre acest lucru.

Viața grea dusă în copilăria, greutățile prin care treceau mulți copii din sat a făcut ca tânărul învățător să se apropie de mișcarea legionară. Datorită calităților sale urcă rapid în ierarhia legionarilor fiind ales șef de cuib. În această postură se ocupă de plantarea de pomi fructiferi de-a lungul șoselei Arad – Brad,²²⁰ mici lucrări de scurgere a apei, podețe, adunarea de articole de îmbrăcăminte și încălțăminte pentru copii săraci și multe altele.

Fiind un om drept, cinstit cade însă în capcana *rebeliunii legionare din ianuarie 1941*, când mișcarea eșuează, iar tânărul învățător este nevoit să se ascundă pentru a nu fi capturat de organele de siguranță ale statului. Rămân relatările nepotului său Darău Gheorghe din Cil, 83 de ani care descrie acea perioadă, legată de momentul când doi indivizi se prezintă la domiciliul părinților lui din Cil pentru al executa. Reușește să fugă, ascunzându-se o perioadă în podul Bisericii Baptiste din Bonțești care în acea perioadă era închisă prin decretul antonescian, ca apoi cu concursul unui mecanic de tren din Bonțești ajunge la Arad pentru a se preda organelor de poliție.

Procesul legionarilor s-a ținut la Curtea de Apel din Timișoara unde dând dovada de marea sa calitate – omenia, ia asupra sa toată responsabilitatea desfășurării acțiunilor legionare, respectiv dezarmarea postului de jandarmi din Cil. Curtea de Apel din Timișoara îl condamnă la 18 ani de închisoare, detenția executând-o la Arad în penitenciar sau la recoltarea cânepii din cadrul Fermei Ceala pentru Topitoria de la Iratoș. Din timpul detenției de la Arad nepotul său Darău Gheorghe își amintește despre vizita făcută unchiului său: „la îndemnul lui toți deținuții lucrau *cot la cot*, ajutându-se reciproc pentru îndeplinirea normei apoi se rugau și cântau cântece legionare.”

În anul 1942 este trimis pe front dar în împrejurimi necunoscute a ajuns în Germania unde a trăit într-un lagăr până la eliberarea lagărului de trupele americane în anul 1945. Își continuă drumul ajungând în Italia apoi în Argentina.

Potrivit relatărilor fiului său Jimon Eugen, rămâne fidel principiilor sale, se recalifică, ajungând inginer de drumuri și poduri.

Om devotat, luptător înăscut, se remarcă pe șantierele Argentinei fiind elogiât de presa vremii din Argentina, însă refuză să i se publice numele spre a-și proteja familia rămasă în țară. Trăiește de unul singur, până la vârsta de 60 de ani dar sănătatea șubrezită din atâtea

²¹⁹ Interviu cu Dașcău Teodor, Bonțești, 93 de ani în 2015.

²²⁰ Informație preluată de la Cismaș Ionel, 76 de ani fiu al Bonțeștilui

întâmplări nu-l mai ajută și în anul 1968 moare departe de familie, de țară, de cei pentru care s-a preocupat în mod deosebit, copiii bonțenilor.

A rămas însă mereu pe buzele bonțenilor, ca un adevărat fiu al acestor locuri.

Economist Șoic Cornel (1910 – 1964).

S-a născut la 25 decembrie 1910 în familia lui Teodor și Maria Șoic.

Familia a fost o familie de mijloc în satul Bonțești, dar cu idealuri foarte înalte. Deși cei doi părinți Teodor și Maria nu au avut o pregătire școlară deosebită au căutat să realizeze acest lucru prin cei 6 copii pe care i-au avut asigurându-le o pregătire medie sau superioară (3 copii cu pregătire superioară și 3 cu pregătire medie).

Lipsa pământului la făcut pe Teodor Șoic senior să suplinească aceasta prin valorificarea puținului pământ care l-a avut, prin cultura pomilor fructiferi sau comercializarea fructelor și respectiv a unor subproduse din fructe țuica și magiunul.

Fiind cel mai mare dintre frați Șoic Cornel a fost nevoit în copilărie să îngrijească de cei mai mici, așa că copilăria lui a fost destul de aspră. Între anii 1917 – 1921 frecventează cursurile școlii primare din Bonțești, fiind pregătit în toți acești ani de învățătorul Lazăr Igrășan și Buda Ioan.

După cele 4 clase primare este înscris la Liceul „Avram Iancu” din Brad, liceu care va da o serie de absolvenți care au ajuns cu pregătire superioară, liceul fiind socotit un focar de cultură pe valea Crișului Alb.

Între anii 1921 – 1928 frecventează liceul mai sus amintit având colegi, printre care pe cel cunoscut astăzi ca Sfântul Ardealului, părintele Arsenie Boca.

Între anii 1928 – 1934, urmează Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale din Cluj, în 1934 susținându-și lucrarea de licență cu o temă legată de finanțe.

După terminarea studiilor se stabilește în Cluj, căsătorindu-se cu Teodora Iepure, învățătoare și ea tot în Cluj. A lucrat o perioadă îndelungată ca inspector financiar al județului Cluj, ajungând treptat în funcții superioare până la cea de Șef al Administrației Financiare al județului Cluj.

După cedarea Ardealului de nord în 1940 este nevoit să se retragă din Cluj, stabilindu-se temporar la Arad și apoi la Timișoara, unde va lucra tot în cadrul administrației financiare. Din 1950 lucrează permanent la Administrația Financiară a Regiunii Timișoara.

Nu a avut urmași. În 1964 la o vârstă la care încă mai putea să dea mult din puterea sa moare fiind înmormântat în cimitirul satului Bonțești.

Va rămâne în istoria satului Bonțești ca un specialist în administrația financiară.²²¹

²²¹ Informație luată de la dr. Șoic Alexandru, pensionar, 73 de ani Timișoara.

Învățător Crișan Alexandru (1912 – 1974).

Fiul al Bonțeștiului, învățător, om de cultură, cetățean al României care a adus pacea, încrederea, pentru românii din afara României așa poate fi caracterizat pe scurt învățătorul Crișan Alexandru.

S-a născut în Bonțești la data de 3 septembrie 1912 din părinții Crișan Miron de 49 de ani și Babuța Iosana de 32 de ani, într-o casă modestă din lemn cu două încăperi și vatră de pământ, casă care se păstrează și astăzi în localitatea Trăoaș de pe valea Mureșului.

Este cel de-al treilea copil al familiei, familie de condiție medie în satul Bonțești, dar păstrătoare de tradiții și de valori creștine.

Școala primară o face în satul său natal, remarcându-se ca un elev silitor, cu înclinații deosebite spre partea muzicală. Primul său învățător a fost Lazăr Igrășan, învățător cu rezultate foarte bune în procesul de învățământ ceea ce a făcut ca autoritățile vremii să-l promoveze după 1919 ca prim inspector școlar al județului Arad.

În anul 1927 se înscrie la Școala Normală „Dimitrie Țichindeal” din Arad, școală pe care o absolvă în anul 1935. În timpul studiilor se remarcă în mod deosebit în domeniul muzicii vocale și instrumentale, deși familia nu-și permitea să-i cumpere un instrument muzical.

Perioada foarte grea pentru învățământul românesc care a urmat după marea criză din anii 1929 – 1933, când sute de învățători nu au primit o slujbă la absolvire are repercusiuni și asupra tânărului învățător Crișan Alexandru. În aceste condiții mulți absolvenți ai școlilor de învățători au fost nevoiți să se îndrepte spre alte locuri de muncă, în fabrici, în comerț sau în alte domenii. Și tânărul Crișan Alexandru este nevoit să se angajeze în anul 1935 ca muncitor la fabrica Astra din Arad.

La 1 octombrie 1936 Inspectoratul Școlar Arad îl angajează ca învățător suplinitor la dispoziția inspectoratului. Este trimis de instituția sus amintită spre a suplini posturi de învățători la școlile din Cil, Pâncota, Generală nr. 4 Arad, Generală nr. 6 Arad sau Târnova.²²²

La 18 aprilie 1940 urmându-și destinul se căsătorește cu Cornelia Nădlăcan, în vârstă de 19 ani din Arad, fiica lui Isidor și Lucreția Nădlăcan, din căsătoria lor rezultând o fiică care se va naște cu mult mai târziu în anul 1956.

La data de 1 octombrie 1941 a fost numit învățător la Școala Primară din Chebabcea, județul Cetatea Albă, dar nu profesează deoarece este concentrat și trimis pe frontul din răsărit unde va lupta până în anul 1943.

În 1943 în baza înțelegerii româno – iugoslave încheiate în anul 1921 și semnată de premierul iugoslav Nicola Pasici și ministrul de externe la României Tache Ionescu, înțelegere care prevedea încheierea unei convenții școlare în vederea reglementării situației școlare pentru românii din Banatul iugoslav și a școlilor sârbești din Banatul românesc, tânărul învățător

²²² Arhiva personală a fostului învățător Crișan, carnetul de muncă.

este detașat în Iugoslavia ca învățător contractual pentru românii din Banatul iugoslav. Convenția a fost mereu târăgănată și nu s-a aplicat decât în anul 1935.

Învățătorul Crișan Alexandru a funcționat la început ca învățător la Școala din Alibunar – Iugoslavia, o perioadă destul de mare, respectiv până la 3 februarie 1947. Aici se atașează foarte repede de românii din Alibunar, care la rândul lor îl stimează și încep să aibă încredere în „românul venit din România.”

În Alibunar organizează mai multe serbări școlare și pune bazele unui cor al Bisericii Ortodoxe românești și a unei fanfare. În 1946 se deplasează la Novisad și cumpără pe numele său 4 instrumente de fanfară, achitând 19975 de dinari, monedă iugoslavă.

La 6 februarie 1947 a fost numit profesor de metodică, muzică instrumentală și canto la Școala Normală din Vârșeț unde a funcționat până la 6 februarie 1948 când este chemat în țară ca urmare a înrăutățirii relațiilor dintre România și Iugoslavia, datorată retragerii lui Tito din Comintern, lucru neacceptat de Uniunea Sovietică în frunte cu Stalin.

Șederea în Iugoslavia și activitatea desfășurată îl consacră tot mai mult în domeniul muzical, în special în muzica corală și cea de fanfară, lucru care se va confirma imediat după revenirea în țară.²²³

Revenit în țară este numit învățător la Școala elementară din comuna Bonțești, plasa Gurahonț, unde va funcționa până la 1 mai 1949.

Fiind un îndrăgostit al muzicii corale și instrumentale organizează imediat după instalarea la Bonțești o formație de cor bărbătesc și o formație de fanfară, formații reînființate și care nu au mai activat după plecarea învățătorului Jimon Gheorghe, din anul 1941.

Ca învățător va preda la clasele a II-a și a III-a, cât și la cursurile de alfabetizare ciclul I și II.

Deși a stat numai 1 an și 3 luni la Bonțești, învățătorul Crișan Alexandru a avut realizări cât alții în 20 de ani. Corul bărbătesc, reactivat își începe din nou activitatea seară de seară organizând repetiții cu tinerii coriști. Pentru pregătirea coriștilor s-a folosit de un bogat repertoriu coral care cuprindea piese corale ale marilor compozitori români, piese corale aduse din Iugoslavia sau piese corale proprii pe 4 voci. În paralel învața tinerii din cadrul Bisericii Ortodoxe, notele pentru muzica de fanfară, unele cântece de fanfară, făcând și propriile sale orchestrații.

Iată cum descrie un tânăr pe atunci activitatea învățătorului Crișan: „Băieți de 13 – 14 ani, stăteam seară de seară pe la ferestrele școlii și ascultam cum învățătorul îi învața pe coriști anumite cântece. Mi-au rămas și azi întipărite în memorie cântecele aduse din Iugoslavia dar și cele românești (Pe la noi prin Prunișor și altele).”²²⁴

Rezultatele nu se lasă mult așteptate, corul reînființat la Bonțești, participă la concursuri corale la nivelul plasei Gurahonț cât și la nivelul județului Arad.

La data de 1 mai 1949 este numit șeful Secției de Învățământ și Cultură a fostei plase Gurahonț. În această calitate nu abandonează Bonțeștiul continuându-și activitatea în cadrul Căminului Cultural Bonțești, instruind corul și fanfara.

²²³ Informație luată din arhiva personală a familiei Ioanăș din Arad, Ioanăș Letiția, fiica învățătorului Crișan.

²²⁴ Informator, Șerb Pavel, 80 de ani din Bonțești.

Funcționează ca șef al Secției de Învățământ și Cultură până la data de 1 noiembrie 1949 când se transferă la Secție de Cultură și Artă a regiunii Arad, ca inspector cămine, îndrumător cultural și inspector de artă. În această calitate va funcționa până la 15 ianuarie 1956, iar de la 15 ianuarie 1956 până la 1 septembrie 1956 va funcționa ca șef al Secției culturale de pe lângă Sfatul Popular al raionului Arad.

Activitatea corală de la Bonțești nu este însă abandonată, împreună cu învățătorul Dașcău Filip de la Bonțești, apoi la Almaș reușește în 1951 să obțină locul I pe țară la activitatea corală, apoi cu corurile reunite de la Bonțești și Almaș participă la Festivalul Tineretului Comunist din anul 1953 unde este remarcat în mod deosebit.

Datorită rezultatelor obținute, cât și a faptului că se afla în conducerea Secției de Cultură a regiunii Arad, reușește să obțină fonduri pentru construcția unui Cămin Cultural la Bonțești, cămin care este și astăzi în funcțiune.

În 1953, credincioșii ortodocși se hotărăsc să demoleze biserica construită în anul 1890 datorită fisurilor apărute în ziduri și a desprinderii turnului de nava bisericii. În aceste condiții Biserica Ortodoxă vinde localul fostei primării a satului, local care a adăpostit și școala până în anul 1924, grădinița și căminul cultural, aceasta urgentând autoritățile vremii să construiască un Cămin Cultural nou.

La vremea respectivă, 1953, Căminul Cultural din Bonțești a fost cea mai impunătoare construcție culturală din fostul raion Gurahonț sau chiar din județul Arad. Prin grija învățătorului Crișan Alexandru Căminul Cultural a fost dotat cu scaune noi, cu scenă care rivaliza cu orice scenă din regiunea Arad. Căminul va primi numele de „Erou sublocotenent Teodor Șoic”, Teodor Șoic fiind un fiu al Bonțeștiului, mort în luptele din Munții Tatra din cel de al Doilea Război Mondial.

În 1956 are loc o nouă organizare administrativ teritorială. Regiunea Arad fiind desființată, iar inspectorul Crișan Alexandru după câteva luni va trece la vechea sa ocupație, învățător la Școala Generală nr. 12 Arad unde va funcționa până la pensionare.

Crișan Alexandru ca fiu al satului Bonțești a rămas ca intelectualul format în mediul rural, îmbinând activitatea din școală cu cea culturală. Deși a stat numai un an și trei luni în Bonțești, a urmărit ca prin școală, prin activitatea corală și muzicală să ridice nivelul cultural al săteanului român așa cum cerea fondatorul învățământului modern românesc Spiru Haret la începutul secolului XX.

Activitatea învățătorului Crișan și-a pus amprenta și asupra educației culturale a românilor din Iugoslavia, continuând tradiția culturală a românilor din Banatul iugoslav în special în Asociația Corurilor și Fanfarelor Românești din Banat înființată la 30 august 1931.

Activitatea desfășurată de învățătorul Crișan Alexandru va face din acest fiu al Bonțeștiului un „apostol al neamului românesc” pentru românii din afara granițelor. Talentul muzical al învățătorului Crișan Alexandru îl moștenește azi una dintre nepoatele sale, nepoate pe care nu le-a putut vedea deoarece o boală grea l-a răpit din sânul familiei și al neamului românesc în anul 1974, bucurându-se prea puțin de pensia pe care o primise începând cu anul 1972. Nu s-a putut bucura prea mult nici de fiica sa Ioanăș Letiția, astăzi medic specialist pediatru, în cadrul Spitalului de Urgență Arad, deoarece la moartea sa abia terminase liceul. Consoarta sa a fost însă cea care a fost nevoită să ducă mai departe greutățile din familie, având și rolul de bărbat.

Înainte de a trece la cele veșnice pe patul de suferință se confesează surorii sale Raveca Coțoi: „Ravecă, să știi că fata noastră va fi doctoriță!”. Previziunea s-a adeverit câțiva ani mai târziu.²²⁵

Activitatea desfășurată de învățătorul Crișan, urmele lăsate în viața sa ne face să-l încadrăm în acest capitol „Oameni de seamă ai Bonțeștiului”. Facem propunerea către Consiliul local al comunei Gurahonț de a-i decerna postmortem titlul de cetățean de onoare a comunei Gurahonț și a da numele său unei instituții de cultură.

CASA ÎN CARE S-A NĂSCUT ÎNVĂȚĂTORUL CRIȘAN – ÎN PREZENT MUTATĂ ÎN SATUL TRAOAȘ

Dr. Alexandru Șoic – magistrat jurist (1913 – 1996)

La 14 iulie 1913 se naște în familia lui Teodor și Maria Șoic cel de-al doilea copil Alexandru care va ajunge unul din cei mai străluciți magistrați care a pornit în aventura vieții din satul Bonțești. Copilăria așa cum am arătat în biografia fratelui său Cornel Șoic și-a petrecut-o în satul natal, fiind pus de mic copil la diferite activități gospodărești, urmându-l pe fratele său mai mare.

Între anii 1920 – 1924 frecventează Școala Primară din Bonțești, sub îndrumările învățătorului Ioan Buda și a învățătorului preot Vasile Drincu. La îndemnul învățătorului și din dorința de ași vedea copiii bine plasați în societate tatăl său îl înscrie în anul 1924 la Liceul „Avram Iancu” din Brad.

În anul 1930 termină liceul și se înscrie la Facultatea de Drept din Cluj, facultate la care urmează cursurile până în anul 1935.

Încă din studenție a dat dovadă de un om hotărât un înflăcărat patriot care își iubea țara și neamul românesc. În 1934 cu ocazia dezvelirii Troiței de la Iosășel se organizează o mare manifestație la care participă o sumedenie de autorități de la nivel local sau județean. Cu această ocazie studentul „Șoic din Bonțești în numele studențimii făgăduiește că actuala generație va ști să lupte și să se jertfească pentru pământul național.”²²⁶

²²⁵ Informator Coțoi Maria, pensionară Bonțești, 61 de ani, nepoată de soră a învățătorului.

²²⁶ M. Rizea, E. Rizea, Moț, Dorel Crăciun, *Gurahonț, Gură de rai*, Petre Ugliș Delapepica, Monografia localității Gurahonț, p. 205.

După terminarea facultății funcționează ca avocat stagiar la Lipova, apoi la Arad.

În 1937 reușește să-și ia titlul de doctor în drept ceea ce-i conferă dreptul de a ocupa un post în magistratură. Primul post de magistrat îl ocupă la Tribunalul din Bistrița, unde este numit judecător și va funcționa din 1937 până în 1940. În 1940 după cedarea Ardealului de nord este nevoit să plece din Bistrița stabilindu-se la Arad, funcționând în cadrul Judecătoriei Arad.

Între anii 1935 – 1940 își desăvârșește și serviciul militar, urmând Școala de Ofițeri de Rezervă din Ploiești.

În anul 1941 este concentrat și participă la război cu gradul de sublocotenent, ajungând până la Astrahan. La Astrahan se întâlnește cu fratele său mai mic Teodor Șoic reușind să-și petreacă câteva zile împreună, aceasta fiind ultima lor întâlnire deoarece fratele Teodor moare în Munții Tatra fără a mai putea să se vadă în această lume.

În timpul cât a fost judecător la Tribunalul din Bistrița se căsătorește cu Vujdea Viorica, fiica preotului Vujdea Petru din Acium (Avram Iancu), absolventă a Școlii Normale din Beiuș.

Din căsătoria lor în anul 1941 apare fiul Șoic Alexandru, viitor medic în Timișoara.

După război se stabilește definitiv în Timișoara, remarcându-se ca un strălucit magistrat. Nu se poate bucura prea mult de această funcție deoarece pentru simple bănuieli este arestat în 1948, cunoscând regimul închisorii până în anul 1952. În timpul detenției este perindat prin închisorile de la Aiud, Gherla, Timișoara și Arad fără a putea să-și cunoască adevărata condamnare.

După eliberare, ca să poată să-și întrețină familia a fost nevoit să accepte munci necalificate ca paznic la Teatrul din Timișoara, funcții administrative la I.L.L.T. ca apoi să reușească să ajungă jurist consult la Fructus Timișoara și U.T.T.. Se pensionează în 1973 la vârsta de 60 de ani bucurându-se de pensie până la decesul său în anul 1996. Este înmormântat într-un cimitir din Timișoara.

De-a lungul vieții a avut și preocupări literare, reușind să traducă în limba română din limba franceză opera lui Blasco Ibanez, apoi opera lui Balzac *Moș Goriot*.

Având în vedere activitatea sa de-a lungul anilor cât și operele sale poate fi considerat un om de seamă al satului Bonțești.²²⁷

Erou sublocotent Teodor Șoic (1920 – 1945).

S-a născut la 20 aprilie 1920 fiind cel de-al treilea fiu al lui Teodor și Maria Șoic.

Copilăria și-a petrecut-o în satul său natal alături de ceilalți frați fiind și el antrenat de mic copil în treburile gospodărești ale familiei.

Ca și frații săi urmează Școala Primară „Andrei Șaguna” din Bonțești, între anii 1927 – 1931 avându-i ca învățători pe Dimitrie Stepici și Jimon Gheorghe.

După terminarea școlii primare se înscrie la Liceul „Avram Iancu” din Brad, liceu care-l absolvă în anul 1939.

²²⁷ Informații luate de la dr. Șoic Alexandru, 74 de ani Timișoara.

Se pare că părinții reușesc să-l lămurească să se înscrie la Universitatea din Cluj, dar nu se știe dacă a terminat studii superioare sau numai parțial, deoarece îl găsim participant la război în anul 1942 când avea gradul de sublocotenent.

Participă atât pe frontul din răsărit contra Rusiei sovietice cât și pe frontul de apus până în Cehoslovacia. Pe frontul de răsărit ajunge cu regimentul său până la Astrahan așa cum am arătat mai înainte la biografia fratelui său unde se întâlnește și petrece câteva zile cu fratele său Alexandru.

După 23 august 1944, când România întoarce armele împotriva Germaniei fasciste, participă la luptele de eliberare a Ardealului de nord, Ungariei și Cehoslovaciei.

În luptele din Munții Tatra la 25 februarie 1945 în localitatea Dolny-Tisalnyc este sfârtecat de un obuz de brand. A fost înmormântat alături de alți eroi români în cimitirul de la Zvolen în Slovacia de azi. Nu a fost căsătorit, a fost numai logodit cu o profesoară din Cluj. În 1955 locuitorii Bonțeștiului când au inaugurat noul Cămin Cultural, la 10 ani de la moartea eroului au hotărât să dea numele său Căminului Cultural din Bonțești. Numele căminului s-a păstrat până în anii '60 când de pe Căminul Cultural a dispărut nu știu din ce motive numele de „Erou sublocotent Teodor Șoic”.

Nu știu din ce motive autoritățile de azi nu revin la atribuirea numelui Căminului Cultural de „Erou sublocotent Teodor Șoic”.

Faptele sale de eroism vor rămâne pentru totdeauna în istoria satului Bonțești.

Dr. Buda Ioan Virgil (1923 – 1953).

Familia Buda deși a stat o perioadă scurtă în Bonțești 1920 – 1923 a lăsat în urma ei o amintire satului, amintire legată de faptul că aici s-a născut Buda Ioan Virgil, luptător anticomunist condamnat la moarte în 1953.

Tatăl său a fost învățător în satul Bonțești în perioada sus amintită, născut în satul Iosășel, mama sa s-a născut în satul Avram Iancu (Aciua) dintr-o familie de preoți.

Tânăra familie v-a fi binecuvântată cu un fiu, fiu care se naște la 26 ianuarie 1923, tatăl său având 25 de ani, iar mama sa născută Vujdea 20 de ani.²²⁸

Tatăl său nu se va putea bucura prea mult de tânăra odraslă deoarece la începutul anului școlar 1922 – 1923 se îmbolnăvește de o boală pe atunci necruțătoare, tuberculoză și este internat la Sanatoriul din Geogiu, unde va deceda la scurt timp după nașterea copilului.

Tânăra mămică este nevoită să ia din nou drumul satului natal, unde își va crește copilul în gospodăria tatălui său preotul Vujdea Gheorghe. Familia Vujdea era o familie numeroasă în care întâlnim preoți și învățători.

Tânărul Buda își va petrece copilăria în cătunul *Vujdeștilor*, colindând *Delușul* și pârauul care desparte cătunul Vujdești de alte de alte cătune ale satului.

²²⁸ Arhiva Primărie Gurahonț, fondul stare civilă, registrul de nașcuți.

Școala primară o face în satul natal al mamei, iar după terminarea școlii primare este înscris la Liceul „Avram Iancu” din Brad. Școală de mare tradiție în Țara Zarandului, școala care va da multe capete luminate pentru neamul românesc.

Încă de pe băncile liceului dă dovadă a fi un naționalist convins, de altfel lipsa tatălui probabil a făcut din el un tânăr bățaios, însetat de dreptate și preocupat în același timp de eradicarea bolilor care făceau ravagii în acea perioadă.

Convins, că va putea să contribuie și el la eradicarea acelor boli se înscrie la Facultatea de medicină din Cluj mutată în acea perioadă la Sibiu.

Student sânguincios, crescut alături de mari doctori ai neamului românesc precum Iuliu Hașeganu, dar îndârjit și mai mult de moartea mamei în 1941, termină Facultatea de medicină în 1947 ca *șef de promoție*, fiind apoi reținut ca asistent universitar în cadrul facultății.

În timpul studiilor își continuă activitatea politică el fiind un politician convins al reușitei mișcări legionare.

În perioada studenției îl cunoaște și pe Viorel Gheorghită din Gurahonț, student al Facultății de teologie ortodoxă din Arad și de filozofie din Cluj, tânăr mândat de același idealuri.

În anul 1948 este însă arestat de organele de Siguranță a statului, tinerilor arestați în acea perioadă intentându-li-se *Procesul de la Cluj* ținut în perioada 14 – 15 mai 1948. Reușind să scape se refugiază la sora mamei sale care era căsătorită cu învățătorul din Ocișor, sora mamei sale fiind mama scriitorului Marcel Petrișor. La Ocișor, tânărul Buda va rămâne până la sfârșitul anului 1948, din alte surse până în 1950. Casa învățătorului Petrișor a fost un refugiu și pentru alți fugari printre care și Ovidiu Cotruș, viitorul critic literar, nepotul poetului Aron Cotruș.²²⁹

În 1950 părăsește ascunzătorile sale și se stabilește în București unde caută să ia legătura cu alți colegi și prieteni scăpați din alte arestări din țară. Trăiește în clandestinitate, un timp chiar la studentul Petrișor care studia la București în urma mutării Facultății de filozofie de la Cluj la București. Se angajează la Societatea de telefoane, muncind ca linior instalând telefoane în satele din Bărăgan.

Speranța tinerilor luptători anticomuniști care se regăsesc la București era venirea americanilor și scăparea de odiosul regim care se instaurase în țară.

La 13 aprilie 1952 vârul său scriitorul Marcel Petrișor este arestat fiind descoperit în urma arestării lui Ovidiu Cotruș, într-unul din buzunarele pantalonilor lui Cotruș găsindu-se o cartelă de masă cu numele lui Marcel Petrișor, student la Facultatea de filozofie.

Doctorul Buda Ioan nu este însă descoperit continuându-și activitatea în București și împrejurimile Bucureștiului.

Tot în această perioadă serviciile secrete americane (CIA) parașutează în România un alt lot de luptători anticomuniști dar dintre ei numai dr. Golea Ioan reușește să ajungă la București, contactându-l pe Buda Ioan.

²²⁹ Informație preluată de la scriitorul Marcel Petrișor în timpul vizitei pe care i-am făcut-o la casa sa din Ocișor în toamna anului 2015.

În București, un sprijin mare l-a avut de la inginerul Ion Bucșan și el unul din luptătorii anticomuniști, nedescoperiți de autorități care lucra la Institutul de Cercetări Agronomice și avea o cameră în fosta vilă a lui Ion Antonescu.²³⁰

În timpul Festivalului tineretului comunist din 1953, alături de câțiva studenți se implică în răspândirea de manifeste anticomuniste, de demascare a noului regim instaurat în România, manifestele fiind răspândite în tramvaie, autobuze, restaurante și în alte locuri.

Dacă în 1952 a reușit să evite arestarea, în august 1953 este arestat acuzat că a sprijinit desfășurarea de activități criminale împotriva statului român și a noii orânduiri.

Procesul a avut loc la Tribunalul Militar București la 12 octombrie 1953. Au fost condamnați la moarte un număr de 14 luptători printre care și Ioan Buda, fiind executați la 31 octombrie 1953 în *Valea piersicilor* de la închisoarea Jilava.

Dr. Buda Ioan va rămâne în istoria satului Bonțești ca un intelectual de frunte și un mare luptător anticomunist.

Învățător Hubăr Teodor (1931 – 2007)

Fiul al Bonțeștiului, învățător, om de cultură, s-a născut în Bonțești la 4 noiembrie 1931 din părinții Hubăr Mihai, 36 de ani și Hubăr Floare, 20 de ani în casa părintească.

Este cel de-al treilea copil al familiei, familie de condiție modestă în sat. Tatăl său Hubăr Mihai era meșter zidar, care împreună cu alți câțiva bonțeni, avându-l ca șef pe Frenț Virgil formau o echipă care executau toate lucrările la o casă de la fundație până la acoperiș.

Școala primară o face în satul natal. În 1945 când termină cursurile Școlii Primare de 7 ani se înscrie la Gimnaziul Unic din Gurahonț, o formă de învățământ care urma să pregătească tinerii din mediul rural în vederea înscrierii la învățământul liceal.

În anul 1948, după ce termină cursurile Gimnaziului Unic din Gurahonț se înscrie la Școala Pedagogică de Băieți Arad pe care o absolvă în anul 1952.

Pe parcursul celor 4 ani de studii s-a dovedit a fi un elev sârguincios, căutând să nu dezmință tipul elevului venit din mediul rural, dintr-o familie cu condiții modeste. Se străduiește să obțină rezultate bune deși condițiile de locuire din internatul liceului erau foarte grele, erau anii de după război, ani când trebuiau plătite datoriile către URSS, într-un cuvânt ani grei când totul se distribuia doar pe cartelă.

În anul 1952, după susținerea examenului de absolvire este repartizat în satul său natal Bonțești, urmându-l la catedră pe învățătorul Dașcău Filip care între timp se transferase la Școala Elementară din Almaș.

²³⁰ Dr. Teofil Mija, *Procesul legionarilor parașutați 1953*, în cartea *Am fost colegi și prieteni cu Ion Golea*.

Fiul al satului Bonțești, conștient de menirea ce o avea a căutat încă de la începutul carierei să fie preocupat de bunul mers al școlii, preocupat de elevii care veneau încă la școală încălțați cu *opinci* sau cu *coloape* de paie.

Am avut fericirea să fiu printre primii elevi ai învățătorului Hubăr Teodor, om care întreaga viața și-a dedicat-o numai învățământului. Mi-a duc aminte de anul școlar 1954 – 1955, când am intrat în clasa I, clasă care era simultană cu clasa a IV-a. Se apleca asupra fiecărui elev, avea o răbdare nemaipomenită cu noi cei mai mici care eram foarte fricoși la început. Cu cei mai mari era însă foarte aspru, era exigent.

Mi-au rămas în memorie multe episoade din viața de școlar. Când eram în clasa a IV-a, 1957 – 1958, învățătorul Hubăr a organizat pentru prima dată în Bonțești o echipă de colindători, care au mers cu *plugușorul*. Atunci am văzut pentru prima dată cum arată un *buhai*.

A funcționat în școala din Bonțești ca învățător - director până în anul 1975 când s-a transferat la Liceul de Cultură Generală din Gurahonț, unde a funcționat ca învățător până în anul 1994.

La 17 iunie 1957 se căsătorește cu fiica învățătorului Grozav Dumitru, Maria Grozav. Împreună cu familia Grozav, socrii săi va locui în școală în locuința rezervată directorului școlii până la transferul său la Gurahonț.

Împreună cu familia Grozav și-a construit în perioada 1957 – 1975 o casă de locuit în Gurahonț, casă situată pe actuala stradă Zarand.

Pe lângă activitatea de la școală învățătorul Hubăr Teodor s-a implicat și în activitatea culturală a satului. În anii 1959 – 1960 reușește să reia activitatea corului bărbătesc din sat, de altfel el fiind ultimul care s-a preocupat de activitatea corală din sat. S-a implicat și în organizarea unei brigăzi artistice, a unei formații de dansuri, teatru și altele.

A fost totodată un bun sportiv, preocupându-se de echipa de fotbal unde activa pe postul de centru înaintaș, de echipa de oină cu care a participat la mai multe concursuri la nivel raional, regional sau național. Împreună cu mai mulți tineri a pus bazele unei echipe de volei, amenajând un teren de volei în fața școlii.

Ambițios, calitate de care a dat dovadă tot timpul, înființează după ce se mută la Gurahonț o orchestră de mandoline, cu care de asemenea a participat la mai multe concursuri școlare.

Cu toate că a căutat să nu se implice în politică, totuși organele de partid și de stat din timpul activității desfășurate în școală i-au impus să participe la diferite acțiuni cu copii sau cu tineretul din sat.

Mi-a duc aminte că vara ne chema la școală, ne ducea pe diferite tarlale ale *întovărășirii agricole* l-a adunat de spice. În 1962 în urma ordinelor primite de la organele de partid și de stat se implică și în acțiunea de cooperativizare a agriculturii, dascălii având sarcina să meargă din casă în casă și să lămurească țăranii să se înscrie în CAP.

După 42 de ani de muncă se pensionează în anul 1994, dar se bucură prea puțin de pensie, la 26 ianuarie 2007 o boală necruțătoare îl răpește dintre prieteni, din sânul familiei. Este înmormântat în cimitirul din Gurahonț alături de alți corifei ai învățământului gurahonțean, Savu Dorca, Petre Ugliș Delapeșca, Martin Gheorghe, Caraban Mihail, Schelegia Dimitrie și alții.

Hubăr Teodor va rămâne în istoria satului Bonțești ca unul din oamenii de seamă, ca un învățător, ca un om de cultură, ca un bun sportiv, ca un bun vânător, preferând adeseori să renunțe la odihnă pentru a se dedica acestor nobile activități.

Inginer zootehnist Perva Emilian Petru.

S-a născut la 30 august 1932 în Bonțești într-o familie considerată cu avere în sat. Părinții Emilian și Maria Perva au moștenit averea de la tatăl său Perva Damian, bonțeanul care trecuse oceanul pentru a-și îmbunătăți situația materială.

Copilăria și-o petrece în satul natal, între anii 1939 – 1943, urmând cursurile Școlii primare „Andrei Șaguna” Bonțești, apoi din 1943 și până în 1947, cursurile inferioare ale Liceului „Avram Iancu” din Brad.

Ca urmare a Reformei învățământului din 1947 Liceul din Brad se va transforma în liceu industrial cu profil minier, iar tânărul Perva se mută la Liceul „Moise Nicoară” din Arad, liceu pe care-l absolvă în anul 1952.

După terminarea liceului dă admitere la Facultatea de zootehnie din Arad pe care a urmat-o timp de doi ani, iar apoi datorită faptului că facultatea s-a mutat la Timișoara, continuă trei ani la Timișoara, absolvind facultatea în anul 1957. Obține licența cu lucrarea „Contribuții la creșterea porcului din rasa Cromwald de culoare neagră, rasă din Anglia”.

După absolvirea facultății se perindă la mai multe locuri de muncă:

- IAS Cermei, ferma zootehnică Sepreș;
- Cooperativa de Consum Timișoara, ferma apicolă;
- Stațiunea de cercetări apicole București, punctul de cercetare Timișoara.

În perioada cât a stat la Sepreș o cunoaște pe viitoarea soție, cu care se căsătorește și conviețuind până în prezent.

În anul 1962, în urma mării colectivizări a agriculturii românești este nevoit să plece la G.A.C. Chisindia, județul Arad ca și inginer agronom, unde va lucra până în anul 1964 când se transferă la G.A.C. Bonțești, satul său natal unde va sta până în 1966.

Familia fiindu-i stabilită în Timișoara își cere transferul într-o unitate agricolă din jurul Timișorii, fiindu-i aprobat transferul la C.A.P. Fizeș, iar apoi după înființarea fermei de albine de la I.A.S. Berzovia, Ferma Tirol, ajunge din nou să practice meseria mult dorită – apicultura.

SATUL TIROL – LOCUL UNDE S-A CONSACRAT CA SPECIALIST APICOL

La acest loc de muncă își va cunoaște consacrarea ca specialist în domeniul apiculturii, devenind unul din cei mai mari specialiști apicultori din țară.

Datorită muncii sale, pasiunii sale pentru albine inginerul Perva reușește să adune 5000 de colonii de albine producând mari cantități de miere de salcâm sau de floarea soarelui. Reușind să organizeze un stupărit modern se deplasează cu albinele în diferite locuri unde exista o puternică bază apicolă, cum a fost județul Caraș Severin sau Oltenia renumită pentru culturile de salcâm.

Anual ferma apicolă de la I.A.S. Berzovia producea 70-95 de tone de miere de albină din care 90% lua calea exportului.

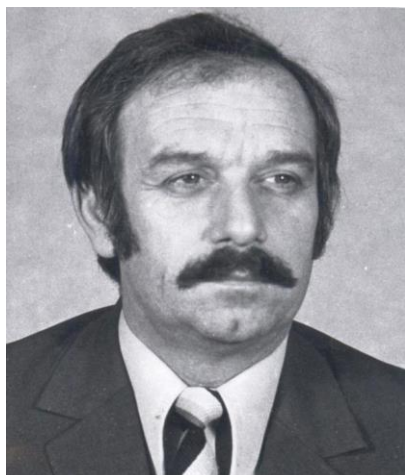
Pentru rezultatele obținute a fost adeseori premiat, decorat și invitat să participe la multe festivaluri organizate de Institutul Apicol București – Băneasa, precum și la congrese internaționale cum au fost cele din Polonia și Germania.

În 1990 se pensionează după o lungă și grea activitate în domeniul apiculturii, mutându-se totodată de la Timișoara la Arad, alăturându-se rudelor mai apropiate.

Rezultatele obținute au fost evidențiate și în satul Tirol, cu ocazia sărbătoririi a 200 de ani de la înființarea satului. În Tirol a funcționat o puternică fermă apicolă, coordonată tot de inginerul Perva.

Rămâne în istoria satului Bonțești ca un mare specialist în domeniul apicol.

Inginer Jimon Eugen.

S-a născut la 12.01.1934 în Bonțești în familia învățătorului Jimon Gheorghe și Grațiana. Copilăria și-o petrece în Bonțești atât la casa bunicilor Constantin și Lidia Luțai, comercianți, oameni de frunte ai satului Bonțești, cât și alături de familie la locuința din incinta școlii.

Școala primară o urmează în Bonțești între anii 1940 – 1944, fiind instruit de învățătorul Cenușă, învățător titular al Școlii din Mustești dar detașat în satul Bonțești. Nu se poate bucura de educația tatălui în această perioadă și în continuare deoarece tatăl este nevoit în urma rebeliunii legionare să urmeze alte căi nemaîntâlnindu-se niciodată cu fiul său, educația rămânând în grija mamei sale.

După terminarea studiilor primare în anul 1944 dă examen de admitere la Liceul „Moise Nicoară” din Arad, dar datorită războiului este nevoit să urmeze primele trei clase de liceu la Liceul „Avram Iancu” din Brad. În anul 1945 revine la Arad urmând încă doi ani de liceu la Liceul „Moise Nicoară” ca apoi între anii 1947 – 1950 să urmeze cursurile Liceului „Vicențiu Babeș” din Timișoara. Ultimii doi ani de liceu este nevoit să-i urmeze la Liceul „Roman Vodă” din orașul Roman, județul Neamț.

După terminarea studiilor liceale se înscrie la Facultatea de Chimie Industrială lași din cadrul Institutului Politehnic, facultate pe care o urmează între anii 1952 – 1957.

După terminarea studiilor universitare este repartizat la Uzinele „Emailul Roșu” din Mediaș, unde va funcționa ca inginer în domeniul cercetării până la pensionarea sa în anul 1999.

În timpul cât a funcționat la această uzină s-a ocupat de mai multe teme de cercetare legate de *emailuri*, coloranți (pigmenți), cât și de decoruri pentru emailuri. Fiind un inginer foarte bine apreciat de conducerea uzinei este trimis începând cu anul 1968 la specializări în mai multe țări din Europa și Asia după cum urmează:

- 1968 – Italia;
- 1971 – Germania la firma Bayern;
- 1972 – China în orașele Benjing și Shanhai;
- 1973 – Austria, participă la Congresul emailatorilor de la Linz;
- 1976 – Germania;
- 1986 – Republica Democrată Germană la Berlin;

INGINERUL JIMON EUGEN LA FABRICA DE EMAILURI MEDIAȘ

În 1999 se pensionează dar este chemat la Fabrica de Teracote Mediaș pentru a repune fabrica în funcțiune, fabrică care fusese declarată falimentară. Primind funcția de director, repune fabrica în funcțiune și în numai doi ani ajunge să fie una din cele mai căutate fabrici de teracote din țară.

În timpul studiilor, și în general în perioada tinereții a fost un bun sportiv, îndrăgostit de sportul balonului cu mână – **voleiul**. În timpul studenției între anii 1952 – 1957 a fost jucător divizionar B în cadrul echipei „Știința” Iași, echipă care va da ulterior sportului românesc mai mulți sportivi în acest domeniu.

Pentru meritele sale poate fi socotit un om de seamă al satului Bonțești, om care nici în zilele de astăzi nu-și uită satul, revenind cu drag în satul în care și-a petrecut copilăria.

Inginer Ilca Marcu (1936 – 1990).

Fiul al Bonțeștiului, fost director adjunct la Întreprinderea de Construcții Canal Dunăre – Marea Neagră s-a născut la 29 august 1936 în Bonțești din părinții Ilca Alexa și Ilca Magdalena, născută Rob o familie de oameni gospodari, țărani de condiție medie, dar cu multă deschidere pentru viitorul copilului lor.

La numai câțiva ani după naștere, mai precis în anul 1938 rămâne orfan de mamă, rolul de mamă fiindu-i luat de a doua soție a tatălui, Lucreția, originară din satul Ocîșor.

Încă din timpul studiilor, studii pe care le începe la Școala Primară „Andrei Șaguna” din Bonțești între anii 1943 – 1947, dă dovadă de inteligență scilicet. La sfârșitul clasei a IV-a la examenul de absolvire reușește să termine ciclul primar pe primul loc cu media 1 (notarea începea în sens invers al notării de astăzi, nota 1 fiind cea mai mare).

Învățătorul de atunci Macavei Ștefan dându-și seama de capacitatea intelectuală a tânărului absolvent îl îndrumă spre Gimnaziul Unic din Gurahonț, gimnaziu care-l absolvă în 1950 cu rezultate deosebite, de altfel în acea perioadă în gimnaziu remarcându-se mai mulți elevi, o bună parte din ei devenind ingineri, medici, profesori sau cu studii superioare în alte domenii.

Între anii 1950 – 1955 frecventează cursurile Liceului „Avram Iancu” din Brad, unde de asemenea dă dovadă de un elev cu rezultate foarte bune la învățătură, în special în domeniul matematicilor, respectiv al științelor exacte.

Situația grea din țară din acea perioadă se răsfrânge și asupra familiei absolventului de liceu Ilca Marcu. Făcând cu greu față cotelor impuse de regimul comunist familia nu-l mai poate susține financiar, fiind nevoit să renunțe temporar la studiile superioare, angajându-se ca funcționar, tehnician minier la Mina Brad, Cariera Aciuța.

În 1957 se căsătorește cu o fată dintr-o familie de vază din Bonțești, Cornelia Stan, nunta lor rămânând în amintirea sătenilor ca prima nuntă la care s-a montat un cort militar imens în satul nostru.

Între anii 1957 – 1959 își desăvârșește serviciul militar la Timișoara, unitate militară de căi ferate, unitatea la care va rămâne încadrat și după terminare stagiului militar. În paralel urmează cursurile Facultății de Mecanică din cadrul Politehnicii Timișoara, secția Tehnologia Construcțiilor de Mașini, facultate pe care o absolvă în anul 1965. Tot în această perioadă în anul 1960 se naște unicul său fiu Ilca Florin.

Remarcat ca un bun organizator, cu o mare capacitate de organizare a producției, respectiv de specialist în domeniul mecanicii, este angajat imediat la CFR ca inginer mecanic.

Rezultatele obținute în muncă sunt imediat remarcate de șefii ierarhici și în anul 1971 este numit Inginer Șef la Societatea de Construcții Căi Ferate, respectiv Șantierul de la Turnu Severin.

După cum se știe în anul 1964 România și Iugoslavia au încheiat un acord privind construcția Hidrocentralei de la Porțile de Fier I. Construcția hidrocentralei a generat și alte lucrări, respectiv o nouă cale ferată între Orșova și Turnu Severin, cât și o nouă șosea între cele două orașe.

Calitățile sale de bun organizator se văd și de data aceasta și sunt remarcate de șefii ierarhici de la Centrala de Construcții Căi Ferate București, șefi care-l mențin pe acel post până la terminarea lucrărilor în anul 1975, iar la începerea lucrărilor Canalului Dunăre – Marea Neagră este numit director adjunct la Centrala Canal Dunăre – Marea Neagră.

Numirea în noul post duce și la mutarea familiei de la Timișoara la Constanța, localitate unde va locui pe toată perioada construcției canalului.

După terminarea construcției Canalului Dunăre – Marea Neagră în 1983 este numit Șef de serviciu în cadrul Ministerului Transporturilor București, funcție pe care o va deține până în anul 1988.

O boală necruțătoare însă face să-și înceteze activitatea în anul 1988 fiind nevoit să se pensioneze de boală.

În anul 1990 boala recidivează și-l răpește din sânul familiei fiind înmormântat în cimitirul satului Bonțești.

Inginerul Ilca Marcu va rămâne în amintirea multor săteni din Bonțești ca un om de o deosebită omenie. În timp ce era inginer la Întreprinderea de Construcții Căi Ferate Timișoara, organizează mai multe cursuri de calificare în meseria de mecanic utilaje grele, cursuri care au fost urmate de mai mulți tineri din Bonțești și din împrejurimi. O bună parte din ei s-au bucurat, de locuri de muncă bine plătite din țară sau străinătate, apoi o pensie de bătrânețe, aceasta datorându-se și inginerului Ilca Marcu.

Același ajutor la acordat și mai multor șoferi din Bonțești și din împrejurimi care pe timpul construcției Canalului Dunăre – Marea Neagră au fost detașați cu locul de muncă la acel obiectiv.

Inginerul Ilca Marcu rămâne în amintirea familiei ca un bun familist, fiul său Ilca Florin îl va urma în domeniul ingineriei iar nepoții săi azi studenți la prestigioasa Universitate Oxford din Anglia vor deveni viitori specialiști care vor face cinste Bonțeștiului, respectiv neamului românesc.

Profesor Ilea Vasile.

S-a născut în Bonțești la 1 ianuarie 1936 din părinții Ilea Fericean Partenie și Sorițău Ileana.

De mic copil greutățile vieții îl copleșesc, la puțin timp după naștere părinții divorțează, ca apoi mama să se recăsătorească, tatăl său vitreg Țigan Ioan crescându-l alături de mama sa, mulți bonțeni confundându-l cu „copilul lui Țiganu”.

Începând cu anul 1943 și până în anul 1947 urmează cursurile Școlii Primare „Andrei Șaguna” din Bonțești, avându-l ca învățător pe Macavei Ștefan, un învățător care va lăsa și el urme în școala din Bonțești și în sat.

Între anii 1947 – 1950 urmează cursurile Gimnaziului Unic din Gurahonț, unde profesorul său de matematică Martin Gheorghe îi insuflă dragostea pentru această disciplină. Urmează apoi o scurtă perioadă după terminarea gimnaziului când este nevoit să muncească alături de părinții săi în agricultură pentru a se putea întreține. Totuși după câțiva ani mai precis în 1956 i-a drumul orașului Arad, se angajează în muncă, și în paralel se înscrie la cursurile serale a Școlii Medii Nr.1 Arad „Ioan Slavici”.

În 1960 absolvă cursurile școlii medii susținând la sfârșit examenul de maturitate.

Greutățile vieții de zi cu zi nu-i permit însă să urmeze învățământul superior, fiind nevoit să se angajeze ca profesor suplinitor în mai multe școli din vecinătatea satului natal, Dieci, Cuied, Almaș și Iacobini. Începând cu anul 1966 părăsește satul Bonțești, se stabilește în municipiul Oradea unde de asemenea va suplini mai multe catedre de matematică în Oradea și împrejurimi. În 1974 cu sprijinul familiei de la Oradea se înscrie la Facultatea de Matematică din cadrul Universității din Timișoara.

În 1979 susține examenul de licență, fiind repartizat în orașul Aleșd unde va preda matematica până în anul 1989, în această perioadă susținându-și definitivarea, apoi gradul II în învățământ devenind unul din cei mai apreciați profesori de matematică din județul Bihor.

În anul 1989 în urma unui concurs se stabilește cu catedra în municipiul Oradea fiind profesor titular la Liceul „Constantin Brâncuși”, predând matematica la școala profesională, școala de maiștri, la clasele de matematică – informatică și școala postliceală.

În municipiul Oradea rămâne până la pensionare, respectiv 1998 alături de familia ce și-a întemeiat-o la Oradea.

Va rămâne în istoria satului Bonțești ca un tânăr care s-a ridicat prin propriile sale forțe atingându-și idealurile pe care le-a visat în viață.

Profesor Crișan Aurica (1938 – 2004).

S-a născut la data de 30 martie 1938 în Bonțești într-o familie modestă fiind primul copil din cei trei câți a avut familia Crișan Petru.

Tatăl său Crișan Petru a fost agricultor, muncind din greu înainte de război pe la casele celor avuți. Greutățile vieții în special după război, după ce a primit pământ în urma reformei agrare din 1945, familia s-a mutat în Aradul Nou, ocupându-se tot cu agricultura, resursă care-i putea asigura întreținerea familiei.

Mama sa Crișan Nița, care provenea dintr-o familie modestă de pe valea Mureșului și-a urmat soțul peste tot cu excepția celui de-al Doilea Război Mondial când a fost nevoită să-și crească singură odrasla. Familia nu s-a putut bucura prea mult de pământul primit în urma reformei din 1945, deoarece în 1949 începe colectivizarea agriculturii, i-a ființă una din primele unități agricole cooperatiste, unitatea la care este nevoită să se înscrie și familia Crișan.

Familia va rezista în Aradul Nou până în anul 1953 când după nașterea celui de-al treilea copil familia este nevoită să se mute la Bonțești, înscriindu-se în G.A.C. „Ilie Pintilie” din Pescari.

Aurica Crișan își începe școala în anul 1945 la Aradul Nou unde urmează mai întâi școala primară, apoi școala elementară de 7 ani pe care o absolvă în anul 1952.

Începând cu anul 1952 și până în anul 1956 urmează cursurile Școlii Pedagogice de Fete din Timișoara.

După terminarea școlii pedagogice este repartizată ca învățătoare pe al doilea post la Școala Elementară de 4 ani din satul Pescari, unde va funcționa până în anul 1958, fiind o învățătoare foarte bine apreciată de elevi și de părinții elevilor pe care i-a instruit și educat.

Datorită rezultatelor obținute, având o bază socială solidă, fiind fiică de țărani cooperatori în anul 1958 este promovată instructoră de pioneri pe lângă Comitetul Raional UTM Gurahonț, unde va funcționa până în anul 1960.

În anul 1960 primește o recomandare din partea partidului să se înscrie la Universitatea „Babeș – Bolyai” din Cluj, facultatea de istorie – filozofie pe care o absolvă în anul 1965.

CRIȘAN AURICA ÎN TIMPUL STUDENȚIEI

După terminarea studiilor este repartizată ca profesoară de filozofie – științe politice în municipiul Cluj Napoca.

În timpul studiilor se căsătorește, căsătorie în urma căreia va avea doi copii.

Funcționează rând pe rând la Liceul Sanitar, Liceul Industrial Nr. 10 și Liceul Agricol din Cluj până la pensionare, fiind una din cele mai apreciate specialiste în științe sociale din Cluj.

Nu se poate bucura pre mult de pensie deoarece o boală necruțătoare o răpește dintre copii ei rămânând doar o amintire. Rămâne însă în istorie satului Bonțești ca un cetățean de onoare care s-a ridicat de la o condiție modestă la înalta clasă a intelectualității clujene.

Prof. Alexandru Tiberiu Moț,

Născut în Bonțești la 30.04.1938, absolvent al Liceului „Moise Nicoară” din Arad și absolvent al Conservatorului de Muzică, Brașov, promoția 1953, respectiv, al Universității de Vest Timișoara, Facultatea de matematică, promoția 1962, este o personalitate marcantă a învățământului românesc cu un palmares profesional impresionant:

- peste 40 de ani vechime fără întrerupere, în învățământ;
- peste 20 de ani șeful cercului pedagogic Timișoara-Sud, pentru disciplina matematică – gimnaziu;
- mentor pentru practica pedagogică a studenților de la Facultatea de matematică, Universitatea de Vest Timișoara și pentru studenții de la Facultatea de Psihologie-Pedagogie, Universitatea de Vest, Timișoara;

- coordonatorul a numeroase lucrări de specialitate și metodice destinate perfecționării cadrelor didactice și ameliorării procesului de predare-învățare-evaluare a matematicii;
- autorul a peste 50 de lucrări de specialitate și în domeniul științelor educației, destinate reformei în învățământul preuniversitar, în general, și ameliorării calității lecțiilor de matematică, în special ;
- creatorul a 9 operatori matematici în domeniul evaluării proceselor reglabile și anume: diagrama de abatere absolută de la un cod valoric de referință; diagrama de abatere relativă de la un cod valoric de referință; diagrama circulară sinoptică pentru determinarea dominantei în funcționarea unui sistem de referință; operatorul pentru determinarea liderului într-un proces concurențial; coeficientul de inadvertență într-un sistem dinamic închis; indicele de respingere într-un proces de evaluare care presupune alegerea deciziei prin eliminare; lanțuri omogene, lanțuri ideale fundamentale sau compacte și lanțuri pivot utilizate în procese controlabile prin grafuri finite (toate omologate la nivel internațional);
- lector – formator în programe de educație a adulților, în Proiectul „Formarea continuă a cadrelor didactice printr-un model inovativ de tip blended learning”, cofinanțat de Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane, 2007-2013, beneficiar Colegiul Național Bănățean, precum și în programe livrate pentru CCD-Timiș, Universitatea de Vest, Timișoara, Banuinvest, Timișoara;
- creator al sistemului de evaluare EOIE (evaluarea omului între impresie și expresie) pentru determinarea tipului de orientare valorică a personalității;
- evaluator expert pentru determinarea tipului de personalitate și a profilului fundamental de inteligență, în vederea depistării potențialului energetic personal de eficiență a omului, printr-un sistem de evaluare EOIE inedit, care îi aparține. Sistemul de evaluare EOIE a fost aplicat la Colegiul Național Bănățean (experimental), la Banuinvest- Timișoara, la Centrul Regional pentru Formarea Adulților al Institutului Național de Administrație, Timișoara și este practicat de către ONG-ul „MIE” în Toronto, Canada printr-un proiect finanțat de Guvernul Canadei;
- coordonator al echipei județene în programul de experimentare a unui sistem de predare-învățare-evaluare pe nivele de dificultate;
- membru-coordonator, în echipa de reformare a învățământului românesc de la Colegiul Național Bănățean (perioada 1994-1996, parte din Programul Național de reformare a învățământului românesc, decis de Ministerul Educației Naționale, în care Colegiul Bănățean a fost școală-pilot); ca rezultat al contribuțiilor novatoare ale echipei respective se pot menționa: programul de educație diferențiat până la individualizare: „ predare –învățare-evaluare pe nivele de dificultate”, „evaluări la decizia elevului”, „ matricea de notare”, „educația prin valorificare” și „reformarea sistemului dirigențial”,
- inițiatorul Programului „Învățământ pentru fiecare”, în Colegiul Național Bănățean;
- inițiatorul și realizatorul matricei de notare și al sistemului de reevaluare la decizia elevului în Colegiul Național Bănățean (Proiectul Național de reformare a învățământului românesc);

- inițiatorul sesiunii anuale de comunicări „Eficiența în învățământ” și al „Zilelor CNB”;
- inițiatorul programului „Școala continuă” de la Colegiul Național Bănățean din Timișoara
(„Școala la sfârșit de săptămână” și „Școala în vacanță”);
- inițiatorul programului de orientare școlară și de carieră prin valorificare și prin determinarea orientării valorice a personalității elevilor, precum și prin determinarea profilului fundamental de inteligență.

Recunoașteri naționale:

- profesor emerit, titlu conferit de către Ministerul Educației Naționale;
- diplomă de excelență pentru întreaga activitate didactică, acordată de către Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului;
- medalia „Traian Lalescu”, pentru contribuția la dezvoltarea didacticii în predarea matematicii, conferită de către academician prof. Solomon Marcus, în 2008, la Olimpiada Națională de Matematică, organizată de Colegiul Național Bănățean, Timișoara.
- diplomă de excelență „Mihai Gafencu” pentru întreaga activitate didactică, acordată de Consiliul de Administrație al Colegiului Național Bănățean;
- includerea prof. Moț, ca personalitate marcantă a învățământului românesc, în volumul realizat de către Emil Lăzărescu, „Valori românești, valori europene”, vol I., Editura „Crăița Sudului”, Craiova, 2008, p. 416;
- includerea prof. Moț, ca personalitate marcantă a învățământului românesc, în volumul realizat de către Pavel Petroman, Cornel Jiva, Ioan Petroman, „Vocații împlinite”, Editura „Eurobit”, Timișoara, 2010, p. 51.

Recunoașteri internaționale:

- nominalizat ca membru corespondent al Academiei Româno-Americane din Arlington, Texas, SUA;
- membru de onoare al Societății Academice „National Geographic”, SUA;
- nominalizat pentru includerea în Enciclopedia Personalităților editată de ABI, North Carolina, SUA și inclus în Enciclopedia personalităților din România editată de „Who is Who”- Austria, 2008;
- obținerea de către Colegiul Național Bănățean a titlului de „Școală europeană” (2004), acordat de către Comisia Europeană pentru România, datorită inițiativelor și inovațiilor reformatoare vizând predarea-învățarea-evaluarea pe nivele de dificultate și promovarea educației prin valorificare, coordonate de un cabinet metodic al școlii, propuse de către prof. Moț și realizate efectiv de către conducerea Colegiului Național Bănățean, prin director Florica-Maria Pușcaș.

- Asumarea de către Guvernul Canadei a unui Program Governamental bazat pe sistemul de evaluare E.O.I.E. („Omul între impresie și expresie”), aplicabil atât în instituții publice cât și în cele private.

Informații primite de la d-na profesor Florica Maria Pușcaș, director al Colegiului Național Bănățean Timișoara.

Inginer Cismaș Ioan.

La data de 9 mai 1939 în familia lui Gheorghe și Ileana Cismaș din Bonțești se naște fiul lor Ionel. Părinții, oameni de cinste din satul Bonțești au căutat încă din perioada copilăriei să asigure fiului lor o educație aleasă, educație care se va vedea pe tot parcursul vieții, văzându-se și în prezent.

Între anii 1947 – 1950 urmează Școala Primară din Bonțești , avându-i ca învățător pe Macavei Ștefan și Alexandru Crișan, ultimul imprimându-i tânărului Ionel un stil de viață aparte. După terminarea școlii primare între anii 1950 – 1953, urmează cursurile Școlii Elementare din Gurahonț, unde va da dovadă de înclinații spre științele exacte, în special spre matematică.

Între anii 1953 – 1955 urmează cursurile Școlii Medii de Mecanică din Arad, școli formate după modelul sovietic care în 1955 este transformată în școală profesională. În aceste condiții tânărul Cismaș, după absolvirea școlii profesionale este nevoit să se angajeze la CFR ocupând un loc de muncă în orașul Brad unde în urma susținerii unor examene de diferențe absolvă în anul 1962 cursurile Liceului Seral din Gurabarza – Brad.

După terminarea liceului între anii 1962 – 1967 urmează cursurile Facultății de Mecanică din cadrul Politehnicii din Timișoara, facultate pe care o absolvă în 1967, remarcându-se ca un student foarte bine pregătit. Rezultatele bune obținute îi facilitează și o repartizare bună în producție, fiind repartizat la Regionala CFR Deva, Atelierele Simeria unde va lucra până în anul 1973. În această perioadă a urmat și urmând și cursuri postuniversitare în cadrul Facultății de Mecanică Timișoara.

În perioada șederii la Simeria își va cunoaște și viitoarea soția Paraschiva, ingineră agronomă cu care se va căsători și va fi binecuvântată cu odraslă.

În toamna anului 1973 participă la concursul pentru ocuparea postului de Director la Întreprinderea de Industrie Locală Sebiș, o întreprindere de interes local care producea mai multe bunuri industriale de interes local. În anul 1977 întreprinderea este preluată de Uzina de Strunguri din Arad, preluarea aceasta schimbând total fața fostei I.I.L. Sebiș.

La schimbarea produsă a contribuit în mod direct atât cantitativ cât și calitativ, inginerul Cismaș Ioan, directorul noii unități economice din Sebiș. Reușind să introducă tehnologii de vârf în domeniul construcției de mașini, noua unitate ajunge o unitate de bază a industriei românești, numărul personalului trecând de peste 500 de muncitori.

Rezultatele obținute au făcut din directorul ei inginerul Cismaș unul din cei mai apreciați ingineri ai județului Arad. Odată cu implementarea noilor obiective ale PCR de patronare de către întreprinderi a liceelor, liceul din Sebiș va fi patronat de către Uzina de Strunguri Arad, inginerul Cismaș devenind și profesor asociat la acest liceu, predând mai multe materii de specialitate.

Inginerul Cismaș va rămâne în postul de director până în anul 1990, când datorită unor împrejurări demisionează, ocupând până la pensionare în 1996 funcția de director tehnic.

Inginerul Cismaș va rămâne în istoria satului Bonțești ca unul din cei mai apreciați specialiști în construcția de mașini, rezultatele obținute demonstrând în timp acest lucru.

Profesor Oancea Tudor (1942 - 2010).

S-a născut la 30 august 1942 în comuna Pantelimon, județul Ilfov, localitate unde părinții se stabiliseră înainte de război în căutarea unui trai mai bun.

Tatăl său Oancea Teodor, originar din Bonțești, mama sa Paulina originară din satul Valea Mare – Gurahonț, se cunoscuseră în București, unde nevoile și greutățile vieții i-au adus de pe aceste meleaguri.

În 1942 în timpul războiului li se naște primul copil, Tudor, copil care va petrece o perioadă scurtă în localitatea de naștere Pantelimon, ca apoi familia să părăsească Bucureștiul după un timp reluând viața de zi cu zi în satul natal Bonțești. Tatăl se angajează la Atelierele CFR din Gurahonț, iar mama va rămâne un timp casnică, ca apoi să se angajeze la Grădinița din Bonțești ca și femeie de serviciu, neavând pământ familia a fost nevoită să se întrețină din câștigul obținut de tatăl său și de mama sa.

Școala primară o va începe în anul 1949 la Bonțești, apoi din 1953 să urmeze cursul Școlii elementare de 7 ani din Gurahonț până în anul 1956. În timpul studiilor gimnaziale se remarcă ca un elev sânguincios, îndrăgostit de matematică, lucru probabil insuflat și de profesorul său Martin Gheorghe, om al locului, profesor care se apleca asupra fiecărui elev, căutând să-i îndrume spre a învăța carte mai departe.

Începând cu anul 1956 începe să urmeze Școala Medie Nr. 1 „Ioan Slavici” din Arad, școală pe care a absolvit-o în 1960, an în care își susține și examenul de maturitate.

După susținerea examenului de maturitate se înscrie la Universitatea „Babeș – Bolyai” din Cluj, Facultatea de matematică. Pe parcursul studiilor s-a dovedit un student sânguincios, modest dar și ambițios în ceea ce privește învățătura, calități care nu-l vor părăsi pe tot parcursul vieții.

În anul 1965 își ia licența în matematică și prin dispoziție guvernamentală este repartizat la Liceul Teoretic din Crișcior Gurabarza, devenit ulterior Grup Școlar Crișcior, unde va funcționa până la pensionare în anul 2003. Deși liceul din Crișcior funcționa în umbra Liceul „Avram Iancu”

din Brad, profesorul Oancea Tudor s-a dovedit a fi apropiat de elevi, iubindu-și profesia pe care și-a ales-o. A fost un profesor de o înaltă ținută morală și profesională, cu un simț pedagogic deosebit, un bun coleg și prieten.

În perioada cât a funcționat la liceul sus amintit se căsătorește cu colega sa Binchiciu Zeni, Bunul Dumnezeu dăruindu-le doi copii minunați, Oancea Tudorel care-l va urma în meserie pe tatăl său devenind profesor de matematică, funcționând actualmente la o școală din municipiul Brad, și Monica absolventă a Facultății de Științe Economice stabilită prin căsătorie în municipiul Sibiu. Nu se poate bucura prea mult de pensie, o boală necruțătoare îl va răpi din sânul familiei la 25 martie 2010, fiind înmormântat în cimitirul municipiului Brad. La moartea sa colegii, prietenii îi dedică în memoriam o pagină din revista Zarandul, revistă editată de elevii Liceului Teoretic (Grup Școlar) „Crișan” Crișcior. În anexă voi prezenta o copie a acelei pagini cu regretele prezentate de colegi și de prieteni.

Oancea Tudor va rămâne istoria satului Bonțești, dar și în orașul Brad ca o personalitatea de seamă a culturii și civilizației de pe valea Musteștiului.

Dr.Haiduc Ioan

S-a născut la data de 20.12.1945 în localitatea Bonțești nr.21 într-o familie de agricultori, foarte buni gospodari, fiind al doilea băiat al lui PETRU și MARIA, după TEODOR venit pe lume cu 12 ani mai devreme.

Copilăria o petrece în sânul familiei împărțind timpul între casă, grădinița și însoțindu-i pe părinți la munca câmpului, activitate pe care o îndrăgește. Pasiune deosebită are pentru cai, aceasta datorându-se faptului ca tatăl era și el un pasionat al cailor crescând el însuși cai foarte frumoși.

Între anii 1953-1957 urmează clasele I-IV la Școala Generală din Bonțești unde este inițiat de doi învățători, d-na Grozav și d-nul Hubăr, învățători de înaltă calitate profesională și morală, care au transmis tuturor copiilor pe care i-au avut elevi, dragostea de învățătură și de muncă.

Urmare a rezultatelor foarte bune obținute în primii ani de școală, părinții decid că va merge să facă școală și nu va rămâne la agricultură. Asta și datorită faptului ca fratele mai mare a fost nevoit să întrerupă școala în clasa a V-a de liceu întrucât Liceul „Avram Iancu” din Brad s-a desființat transformându-se într-o școală profesională. De menționat faptul că atât bunicii dinspre tată cât și cei dinspre mamă s-au gândit că este bine pentru copii să învețe carte. Astfel bunicul Oprea Ioan având un băiat și o fată, pe băiat l-a trimis la Liceul „Avram Iancu” din Brad și l-a făcut preot. Bunicul Haiduc Vasile, după ce a fost la muncă în America, în Chicago, din 1913 până în 1919 ca și alți români, în special din Transilvania, și-a trimis băiatul cel mare la Arad, unde a făcut Liceul și Școala Normală unde a și rămas definitiv. Fratele bunicului, Oprea Cornel, având și el un băiat și o fată, pe băiatul Nistor l-a dat la școală cu mari sacrificii materiale, acesta ajungând să termine Facultatea de Drept din București fiind printre primii licențiați din localitate. Din păcate, acesta după căsătorie, pleacă pe front și sfârșește tragic lăsând în urmă o văduvă și o fetiță, Doina Antoaneta, care face carieră frumoasă la TVR.

După ce urmează clasa a V-a la Școala Generală Gurahonț unde are aceleași rezultate foarte bune, părinții sfătuindu-se cu fratele tatălui de la Arad, consideră că pentru a ajunge la un liceu foarte bun este bine ca următoarele clase să le parcurgă la o școală de la oraș, cu un nivel mai ridicat decât una de la țară. Astfel cu sprijinul unchiului Teodor de la Arad ajunge în clasa a VI-a la Școala Medie Nr.1 „Ioan Slavici” Arad (fostul și actualul Liceu „Moise Nicoară”). Continuă la această școală, cu dascăli de excepție, până în 1964 când termină liceul cu rezultate bune.

La terminarea liceului, inspirat probabil și de la tatăl care în armată a făcut școala de sanitari, iar în sat făcea injecții și tratamente de mică chirurgie, se decide să se prezinte la concursul de admitere la Facultatea de Medicină din Timișoara, contrar înclinațiilor pe care le avea spre științele exacte, în special matematica. Cu toata concurența acerbă de la admitere, reușește să ajungă student la medicină, spre marea bucurie a tuturor. După șase ani, în 1970 obține diploma de medic și astfel ajunge primul medic din satul Bontești.

Dupa absolvirea facultății și patru luni de stagiu militar, între 1971 și 1975 funcționează ca medic de medicină generală la Dispensarul Medical din Gurahonț, începându-și cariera de medic în locul unde s-a născut.

În 1971 se căsătorește cu Elena, profesor de educație fizică și sport, care în 1972 îi dăruiește unicul copil, Cătălin, soție care îi va fi alături și îl va sprijini în tot ce va întreprinde pentru a progresa în cariera viitoare.

În 1975 susține concursul de intrare în specialitate și devine medic ginecolog. După specializare la Clinica de Ginecologie Cluj funcționează ca medic ginecolog la Spitalul de Urgență Petroșani până în anul 1981. În urma unui concurs de promovare ajunge medic primar șef de secție la Spitalul Municipal Vulcan județul Hunedoara unde funcționează până în 1986.

Între 1986 și 1995 este medic primar ginecolog la Spitalul Județean Deva, îndeplinind și funcția de medic coordonator pe probleme de ocrotire a mamei și copilului la Direcția Sanitară a județului Hunedoara. De asemenea începând din 1986 și până în prezent este membru în Consiliul Județean al Colegiului Medicilor din județul Hunedoara.

În 1995, în urma altui concurs este confirmat medic șef secție la Spitalul Municipal Hunedoara, unde își desfășoară activitatea, cu mult succes până în 2013 când se pensionează. În paralel în aceasta perioadă a acordat asistență medicală și la Cabinetul privat din Deva.

Deoarece singurul copil, Cătălin, i-a urmat în profesie fiind în prezent șeful secției de ginecologie la o mare clinică din București (Spitalul Medicover), fiind căsătorit și având trei copii (Petru, Horia și Ileana), împreună cu soția au decis să se mute la București, astfel că în prezent locuiește în București și se ocupă cu mare plăcere de cei doi nepoți.

Doctorul Ioan Haiduc va rămâne în istoria satului Bontești ca primul medic uman din sat și totodată un mare specialist în domeniul obstetricii și ginecologiei.

Profesor Șoica Vasile.

S-a născut la 30.03.1947 în Bonțești, într-o familie de agricultori, fiind primul copil al soților Ioan Șoica și Cornelia, după mamă provenind din familia Haiduc, familie, care a dat satului mai multe nume sonore în diverse domenii ale vieții sociale.

Își petrece copilăria în satul natal, împărțind-o între casa părintească și Grădinița de copii pe care a frecventat-o între anii 1950 – 1954.

În 1954, la 15 septembrie își începe studiile la Școala Elementară din Bonțești, având ca învățători pe Hubăr Teodor și

Grozav Aurelia.

În 1958 se înscrie la Școala Elementară de 7 ani din Gurahonț în clasa a V-a, dar în clasa a VI-a urmând exemplul vărului său dr. Haiduc Ioan, părinții îl transferă al Școala Medie Nr. 1 Arad, numită mai târziu „Ioan Slavici”, iar apoi „Moisă Nicoară”, rămânând sub îndrumarea fratelui mai mare al bunicii sale Magdalena, Teodor Haiduc, unchiul având pregătire superioară, fiind economist la Cooperativa „Pielarul” Arad.

Studiile liceale și le desăvârșește la Școala Medie din localitatea Recaș, județul Timiș, începând cu anul 1961, absolvindu-le în 1965.

Între anii 1967 – 1971 urmează cursurile Universității din Timișoara, Facultatea de Filologie, specializarea Limba și literatura română – Limba și literatura franceză.

În ultimul an de facultate se căsătorește cu Viorica Popovici, absolventă ale aceleiași universități, Facultatea de Științe Economice. Dumnezeu i-a binecuvântat cu un fiu, Șoica Eugen, actualmente medic în landul Baden – Wurtemberg din Germania.

După absolvirea facultății în anul 1971, activează ca profesor în școli generale și licee cum ar fi școlile generale din Ianova, Moșnița Nouă și Liceul „Constantin Diaconovici Loga” Timișoara, școli unde a obținut rezultate bune și foarte bune cu elevii, fiind un dascăl apreciat atât de părinți cât și de elevi.

În această perioadă, respectiv 1971 – 1983, a reușit să obțină gradul definitiv, II și I în învățământ, ca în anul 1983 să fie evidențiat prin Ordin de ministru ca *profesor evidențiat*.

În perioada 1974 – 1984, îndeplinește și funcția de vicepreședinte al Organizației Pionerilor din județul Timiș.

După anul 1985 părăsește însă învățământul, fiind numit director al Complexului Comercial UCA Timișoara, iar din 1987 până în 2009 îndeplinește funcția de președinte al filialei județene Crucea Roșie Timiș.

PROFESORUL VASILE ȘOICA ALĂTURI DE PRINCIPESA MARGARETA

Această perioadă petrecută în funcția de director al filialei județene de Crucea Roșie Timiș îi aduce cele mai mari satisfacții, implicându-se în activitatea de ajutorare a semenilor în caz de nevoie, colaborează cu marile unități spitalicești, cămine de copii și de bătrâni, fiind în legătură cu Crucea Roșie Germană, derulând mai multe programe. Prin Crucea Roșie, filiala Timiș au fost distribuite în timpul Revoluției din 1989, populației nevoiașe din județ, alimente, îmbrăcăminte și alte forme de întrajutorare.

În anul 2009 însă este nevoit să se pensioneze, dar după un timp destul de scurt își reîncepe colaborarea cu filiala județeană de Cruce Roșie. În anul 2015 Principesa moștenitoare a tronului regal românesc, face o vizită la Timișoara unde este primită de veteranul Crucii Roșii bănățene, profesorul Vasile Șoica. Cu ocazia acestei vizite, Vasile Șoica prezintă vizitatorilor documente din istoria Crucii Roșii bănățene, precum și aspecte din munca sa de-a lungul celor 22 de ani cât a fost în fruntea Crucii Roșii. Cu această ocazie a fost felicitat în mod deosebit de către Principesa Margareta pentru întreaga sa activitate.

Prin activitatea desfășurată de-a lungul vieții și prin ceea ce a rămas în urma lui , profesor Vasile Șoica poate fi considerat un om de seamă al satului Bonțești.

Profesor Crăciun Viorica Magdalena.

S-a născut la 14 iulie 1951 în satul Bonțești. Părinții Vasile și Mărioara Rob, oameni harnici din satul Bonțești, tată lucrător la serviciul de telefoane din cadrul PTTR Gurahonț, mama casnică, au reușit din primii ani de viață să-și educe odrasla, ocupându-se de educația și instrucția ei.

Copilăria și-o petrece în satul natal, încă de timpuriu îndrăgind Grădinița, devenind flebeșea educatoarelor care s-au ocupat de educația ei.

Între anii 1958 – 1962 urmează cursurile Școlii Elementare de 4 ani din Bonțești, având ca învățători pe Hubăr Teodor și Grozav Dumitru.

Între anii 1962 – 1966 urmează ciclul gimnazial din cadrul Liceul Teoretic din Gurahonț, iar apoi ciclul liceal ale aceleiași unități de învățământ. După terminarea liceului o perioadă scurtă, un an de zile funcționează ca profesoară suplinoare în apropierea satului, ca începând cu anul 1971 să urmeze cursurile Facultății de Filologie, secția Limba și literatura română – Limba și literatura franceză din cadrul Universității din Timișoara. În 1975 absolvă facultatea susține examenul de licență, obținând titlul de filolog. În același an este repartizată ca profesoară la Școala Generală Bobota, județul Sălaj unde va funcționa timp de un an, 1975 – 1976.

Prin transfer ajunge în municipiul Arad la Liceul Teoretic Nr. 3 unde va funcționa tot timp de un an de zile, ca apoi să lucreze la Liceul Textil Arad, între anii 1977 – 1999. La această ultimă unitate de învățământ datorită calităților sale manageriale a fost numită Director adjunct între anii 1990 -1991 și 1993 – 1994, ca apoi să fie numită Director, conducând Liceul textil între anii 1994 – 1999.

În anul 1999 părăsește învățământul, dedicându-se unei alte activități, activitate în domeniul serviciilor hoteliere. Între anii 1999 – 2013 va îndeplini funcția de director hotel și restaurant la Hotelul „Jakson” din Nădlac.

Cunoștințele sale de limbă străină, limba franceză pe care o stăpânește foarte bine, calitățile sale manageriale au făcut din ea o bună șefă de unitate, hotelul și restaurantul devenind una din cele mai profitabile unități turistice din județul Arad.

Din anul 2013 lucrează în cadrul Întreprinderii Individuale „Crăciun Viorica Magdalena” din Moneasa, tot în cadrul hotelului „Jakson” din Nădlac. Doamna Crăciun Viorica este o foarte bună cunoscătoare a limbii franceze, limbă care și-a perfecționat-o în timpul celor doi ani petrecuți în Algeria, alături de soțul său Crăciun Avram, trimis ca specialist în domeniul agriculturii în acea țară.

În timpul activității sale la Hotel – restaurant Jakson Nădlac, urmează și cursul de manager în specialitatea hoteluri și restaurante, primind brevetul cu titlul de „director hotel” și „director restaurant”.

În timpul cât a fost căsătorită cu inginerul Crăciun Avram a fost binecuvântată cu un fiu, Crăciun Felix, absolvent și el a unei forme de învățământ superior.

Doamna Crăciun Viorica Magdalena va rămâne în istoria satului Bonțești, alături de întreaga ei familie ca oameni de seamă ai satului, contribuind la dezvoltarea culturii și civilizație pe valea Musteștiului.

Conf. dr. univ. Cotuțiu Aurelia.

Familia Țigan Teodor și Lidia a fost binecuvântată la data de 03.05.1952 de Dumnezeu prin nașterea fiicei lor Aurelia care prin căsătoria va purta numele de Cotuțiu. Venită pe lume, Reli, va beneficia de o aleasă educație, părinții ei ocupându-se în mod special de ea, de-a lungul întregii copilării.

Copilăria și-o petrece în Bonțești, bucurându-se de o copilărie fericită împărțindu-și timpul între familie și grădiniță.

Școala Elementară o urmează la Bonțești avându-i ca învățători pe Hubăr Teodor și Grozav Dumitru, apoi la Gurahonț continuându-și școala în clasele V-VIII. Între anii 1967 – 1971, continuă Liceul de Cultură Generală din Gurahonț, unde a dat dovadă de înclinații spre științele

umaniste.

Îndemnată de părinți, de profesorii pe care ia avut în liceu dar și de propria ei ambiție de ajunge să împartă dreptatea în comunitate, în anul 1971 susține examen de admitere la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, Facultatea de Drept. În 1975 după susținerea licenței, beneficiind de rezultatele deosebite obținute în timpul studiilor universitare, este repartizată ca magistrat pentru Judecătoria Arad. La judecătoria Arad va profesa meseria de judecător până în anul 1997 când este promovată la Tribunalul Județean Arad.

La Tribunalul Județean Arad va funcționa până în anul 2009, unde va activa ca judecător cu grad de Curte de Apel, cu competențe de soluționare a litigiilor civile, comerciale, de contencios administrativ, conflicte de muncă, litigii de asigurări sociale.

În paralel începând cu anul 1990 și până în prezent, practică și activitatea de cadru didactic universitar în cadrul Facultății de Științe Juridice a Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad fiind titulara disciplinelor de Dreptul transporturilor și Dreptul comunitar al concurenței.

Între anii 2000 – 2010 a activat și ca formator în cadrul Școlii Naționale de Grefieri București, fiind numită prin Ordinul Ministrului justiției.

În perioada cât a funcționat ca magistrat în cadrul Tribunalului Arad se înscrie și la studii doctorale în cadrul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, obținând titlul de doctor în drept în anul 1997.

Tot în această perioadă obține un număr de 6 diplome și 3 certificate în domenii după cum urmează:

1. Diplomă de absolvire a seminarului de „Dreptul muncii”, București, septembrie 2008, organizat de Consiliul Superior al Magistraturii, Școala Națională de Grefieri, proiect finanțat de U.E.;
2. Diplomă de absolvire a seminarului de „Drept administrativ”, București, septembrie 2008, organizat de Consiliul Superior al Magistraturii, Școala Națională de Grefieri, proiect finanțat de U.E.;

3. Diplomă de absolvire a seminarului „Dreptului asigurărilor sociale” , București, septembrie 2008, organizat de Consiliul Superior al Magistraturii, Școala Națională de Grefieri, proiect finanțat de U.E.;
4. Diplomă de Excelență pentru întreaga carieră de judecător, iunie 2008;
5. Certificat de absolvire a cursului „Competențe cheie comune: utilizarea calculatorului – prelucrare de informații”, aprilie 2007;
6. Certificat privind absolvirea cursului „Tehnicile pedagogice și metode noi pentru formarea grefierilor și a personalului auxiliar din instanțele judecătorești”, organizat de Consiliul Europei și CPPGCPAS la Sovata, perioada 11 – 13 decembrie 2002;
7. Certificate „Profesional ethics for klercs”, 6-7 iunie 2002, București;
8. Certificate „Banking and Finacial Law” 10-12 iunie 2002, Timișoara;

În activitatea desfășurată a dat dovadă de o bună capacitate de adaptare la relațiile socio-politice din România, ca urmare schimbării regimului politic, abilități de comunicare, de transmitere a cunoștințelor cu caracter didactic și științific în diverse ramuri ale dreptului.

Este o bună cunoscătoare a limbii franceze, iubește mult poezia, o bună recitatoare de poezii.

Pentru meritele sale în 2001 i s-a acordat de către Președintele Românie, Medalia Națională „Serviciu Credincios” clasa a III-a.

În perioada activității a publicat mai multe articole, cărți de specialitate care vor fi prezentate în anexă.

În urma căsătoriei cu inginerul Cotuțiu Constantin, a fost binecuvântată cu un fiu, care-i urmează în activitatea legată de aplicarea dreptății în societatea românească.

Cotuțiu Aurelia va rămâne în istoria satului Bonțești ca unul din cei mai de seamă oameni, fiică a satului.

LISTA DE LUCRĂRI

Conferențiar universitar dr. AURELIA COTUȚIU

a. Teza de doctorat: **Regimul juridic al bugetelor locale**, Editura Servo-Sat, Arad, 2002, 198 pag., ISBN 973-9442-37-4

Conducător științific: prof.univ.dr. Ioan Gliga

Instituția: Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca

Data susținerii: 7 iunie 1997

Specializarea: Dreptul finanțelor publice

A. Cărți și capitole din cărți:

1. Aurelia Cotuțiu - **Contractul de transport în reglementarea Codului civil. Monografie** 200 pag. Editura C.H. Beck, București, în curs de apariție - septembrie 2014

2. M. Mureșan, S. Fildan, **A. Cotuțiu**, I. Mihnea, *Actele de stare civilă și elemente de procedură civilă*, Cordial LEX, Cluj Napoca, 2011, 978-606-8245-54-6, 311 pag.

3. **Aurelia Cotuțiu**, Ovidiu Cotuțiu, *Înmatriculările auto în România*, Editura C.H. Beck, București ISBN 978-973-115-955-3; 2011, 148 pag.

4. M. Mureșan, S.Fildan, **A.Cotuțiu**, I.Mihnea, N.Stoicu, *Drept civil și procedură civilă*, Cordial Lex, Cluj-Napoca, 2010, 978-606-8245-13-3, pag.291

5. **Drept român și comunitar al concurenței**, Editura C.H.Beck, București, 2008, 284 pag., ISBN 973-474-55-4

6. **Acte de stare civilă și elemente de procedură civilă**, Editura Cordial- Lex, Cluj-Napoca, 2007, 296 pag., ISBN 978-973-9480-20-8

7. **Drept civil și procedură civilă**, Editura Cordial- Lex, Cluj- Napoca, 2007, 291 pag. ISBN 978-973-9480 – 32-1

8. **Manualul greșierului**, ediția a II-a, Editura C.H.Beck, București, 2006, 222 pag., ISBN – (10) 973-115-019-6; ISBN – (13) 978-973-115-019-2

9. **Dreptul transporturilor**, Editura All Beck, București, 2005, 370 pag., ISBN – 973-655-771-5

10. **Manualul greșierului**, ediția I, Editura All Beck, București, 2004, 216 pag., ISBN 973-655-491-0

11. **Noțiuni de drept procesual civil pentru greșieri**, Editura Gutenberg Univers, Arad, 2004, 237 pag., ISBN 973-8096-84-7

12. **Instituții de drept procesual civil**, Editura Gutenberg Univers, Arad, 2003, 318 pag., ISBN 973-8096-90-1

13. **Dreptul transporturilor. Reglementări comunitare**, Editura Gutenberg Univers, Arad, 2003, 164 pag., ISBN 973-8096-85-5

14. **Îndrumar teoretic și practic privind activitatea greșierului de ședință**, Editura Gutenberg, Arad, 2003, 118 pag. ISBN 973-8096-62-6

15. **Contractul comercial de transport**, Editura Gutenberg, Arad, 2002, 148 pag. ISBN 973-8096-60-X

16. **Concurența comercială pe piața internă**, Editura University Press"Vasile Goldiș" Arad, 2001, 139 pag., ISBN 973-9328-89-X

B. Articole științifice publicate în reviste cotate bdi

Aurelia Cotuțiu, „Unele considerații asupra hotărârilor prealabile pronunțate în materiile dreptului civil și penal”, în revista Curierul Judiciar nr. 10/2014,pag.555-565, Editura C.H.Beck,ISSN 1582-7526;

1. Aurelia Cotuțiu, *Zusammenfassung der studie "Sanktionen und lösungen in der neuen zivilprozessordnung*, Die Rekodifikation des Privatrechts in Zentral- und Osteuropa zwischen Reformbedarf und Tradition, eiten, Band VII, 2013, Manz Verlag, Wien, pp.

2. Aurelia Cotuțiu “Utilitatea menținerii procedurii hotărârii prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept” publicat în “**Dreptul nr.11/2013**”, pag.48-54, Editura UNIVERSUL JURIDIC, ISSN 1018-0435, <http://ujr.revistadreptul.ro>

3. Autor unic: Aurelia Cotuțiu *“Hotărârea prealabilă pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, Condiții de sesizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție”* publicat în **“Dreptul” nr.6/2014** pag. 211-219. Editura UNIVERSUL JURIDIC, ISSN 1018-0435, <http://ujr.revistadreptul.ro>

4. Autor unic: Aurelia Cotuțiu *“Răspunderea operatorului de transport pentru fapta altuia”*, se va publica în **“Dreptul”, nr. 8/2014**(luna august), 6 pagini, Editura UNIVERSUL JURIDIC, ISSN 1018-0435, <http://ujr.revistadreptul.ro>

5. Autor unic: Aurelia Cotuțiu *“Analiză a hotărârilor prealabile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțate în materie civilă și penală”* se va publica în **“Curierul Judiciar” nr. 9/2014**, Editura C.H. Beck, ISSN 1582-7526, www.curieruljudiciar.ro

6. A. Cotutiu, Sabău Georgeta Valeria, *Considerations regarding the first preliminary ruling of the High Court of Cassation and Justice*, **Agora International Journal of Juridical Sciences, nr. 2/2014**, indexată de CNCS în categoria B+, internațional data base în domeniul științelor juridice: HeinOnline,EbsoHost, <http://univagora.ro/jour/index.php/aijjs/article/view/1187>

7. Autor unic: Aurelia Cotuțiu *„Utilitatea menținerii procedurii hotărârii prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept”*, **Dreptul nr.11/2013**, pag.48-54;

8. Autor unic: Aurelia Cotuțiu *„Discuții privind caracterul consensual sau real al contractului de transport de mărfuri”*, **Dreptul nr.2/2013**, pag. 150-163;

9. Autor unic: Aurelia Cotuțiu *“Sanțiuni și soluții în noul Cod de procedură civilă”*, **Dreptul nr. 12/2012**, pag.70-82(12 pag.)

10. Autor unic: Aurelia Cotuțiu *„Modificarea unilaterală a contractului de transport”*, **Curierul Judiciar nr.9/2013**, pag. 501-505;

11. Autor unic: Aurelia Cotuțiu *„Întrebarea preliminară”*, **Curierul Judiciar nr.2/2013**, pag. 108- 114;

12. Autor unic: Aurelia Cotuțiu *„Noutăți în legătură cu înmatricularea autovehiculelor”*, **Curierul Judiciar nr.10/2012**, pag.608-611.

C. Articole/studii publicate în reviste de specialitate de circulație internațională recunoscute sau în reviste din țară recunoscute de către CNCSIS:

1. Noutăți in legătură cu înmatricularea autovehiculelor, Curierul Judiciar nr. 10/2012, ISSN 1582-7526 pag.608-610(3 pag);

2. EDITORIAL:Noua abordare judiciară a taxei de poluare , Curierul Judiciar nr. 11/2011, ISSN 1582-7526, pag. pag.563-565(3 pag.)

3. Regimul juridic al înmatriculărilor în România, Curierul Judiciar nr. 5/2011, 1582-526,pag. 272-283(12 pag.)

4. Dispoziții legale tranzitorii ale Statutului funcționarilor publici, Revista Curierul Judiciar”, nr.11/2007, 7 pagini (32-57), ISSN – 1454-9840

5. Răspunderea instanțelor de control judiciar, Revista „Curierul Judiciar”, nr.7-8/2007, 5 pagini (20-24), ISSN – 1454-9840.

6. Răspunderea instanțelor de control judiciar pentru soluționarea recursului civil, 6 pagini, (75-80), Revista „Studii juridice”, revista semestrială a Facultății de Științe Juridice a U.V.V.G. Arad nr.3/2007, 4 pagini (154-157), ISSN – 1582-5442

7. Acordarea cheltuielilor de judecată în litigiile privind achizițiile publice, Revista „Curierul Judiciar”, nr.9/2006, 5 pagini (20-24), ISSN – 1454-9840

8. Condițiile privind aplicarea art.20 alin.1 din Legea contenciosului administrativ, Revista „Studii juridice”, revista semestrială a Facultății de Științe Juridice a U.V.V.G. Arad nr.1/2006, 4 pagini (154-157), ISSN – 1582-5442

9. Competența instanțelor judecătorești în materia Legilor nr.18/1991 și 1/2000, Revista „Curierul Judiciar”, nr.10/2005, 4 pagini (10-13), ISSN – 1454-9840

10. Dispozițiile de competență ale Legii nr.195/2004, Pandectele Române nr.2/2005, 3 pagini, (184-186), ISSN 1582-4756

11. Competența de soluționare a litigiilor privind funcționarii publici, Revista „Curierul Judiciar”, nr.6/2005, 5 pagini (113-117), ISSN – 1454-9840

12. Implicațiile Legii nr.195/2004 asupra dispozițiilor de competență din Legea fondului funciar, Revista „Curierul Judiciar”, nr.4/2005, 5 pagini (92-96), ISSN – 1454-9840

13. Noul Cod al muncii. Clauza de neconcurență, publicat în Dimensiuni ale culturii și practicii judiciare, Editura Dacia, 2003, 8 pag. (pag.154-161), ISBN 973-35-1694-5

14. Clauza de neconcurență în contractul de muncă, Revista de dreptul muncii nr.2/2003, 6 pag. (pag.27-32), ISSN 1582-7534.

15. Considerații referitoare la răspunderea statului pentru erori judiciare penale, Revista „Dreptul” nr.1/2003, 5 pag. (pag.69-74) ISSN 1018-04-3515.

16.Examen de practică judiciară a Tribunalului Arad în soluționarea conflictelor de drepturi pe semestrul II/2001 și semestrul I/2002, Revista de dreptul muncii nr.3/2002, pag.7 (pag.79-86), ISSN 1582-7534;

17. Competența teritorială a instanțelor judecătorești în soluționarea conflictelor de muncă, Revista „Dreptul” nr.8/2001, 4 pag. (pag.87-90) ISSN 1018-04-35;

18. Concurența neloială în dauna altui comerciant privită prin prisma Legii publicității, Revista „Studii juridice” a Universității de Vest „Vasile Goldiș” Arad, Editura University-Press, aprilie 2001, 7 pag. (99-105), ISSN 1582-5442;

19. Taxa judiciară de timbru. Determinarea ei de către instanța judecătorească. Contestarea stabilirii taxei judiciare de timbru. Organul competent. (Curtea de Apel Timișoara, decizia civilă nr.3233/R din 4 noiembrie 1999), Revista „Dreptul” nr.7/2000, 6 pag. (pag.154-160), ISSN 1018-04-35;

20. Considerații privind taxele judiciare de timbru, Revista „Dreptul și societatea românească”, Editura Helicon, Timișoara, 2000, 12 pag. (93-106);

21. Recursul civil prin care se stabilește că instanța de apel a făcut o greșită aplicare a dispozițiilor art.15 alin.1 lit.a din Legea nr.146/1997, 5 pag. (288-303 pag.), Revista „Studia Universitatis” Vasile Goldiș Arad, mai 2000, ISSN 1582-5442

22. Unele aspecte referitoare la timbrarea acțiunilor și cererilor introduse la instanțele judecătorești, Revista „Dreptul” nr.10/1999, 6 pag. (pag.63-68), ISSN 1018-04-35;

23. Considerații în legătură cu unele dispoziții procedurale referitoare la cauzele privind desfacerea și nulitatea adopției, Revista „Studia Universitatis” Vasile Goldiș Arad, 8-9 mai 1998, ISSN 1582-5442;

24. Discuții în legătură cu alcătuirea instanței și căile ordinare de atac în cauzele privind încuviințarea, nulitatea și desfacerea adopției în temeiul Ordonanței de urgență a Guvernului nr.25/1997, Revista „Dreptul” nr.11/1998, 6 pag. (pag.18-23), ISSN 1018-04-35;

25. Contestațiile împotriva titlurilor de creație bugetară, Revista „Dreptul” nr.9/1997, 5 pag. (pag.53-58), ISSN 1018-04-35.

D. Articole/studii publicate în volumele unor manifestări științifice internaționale recunoscute din țară și din străinătate (cu ISSN sau ISBN):

1. Autor unic AURELIA COTUȚIU, *“Critici privind prima hotărâre prealabilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție”*, **Zilele academice arădene, ediția XXIV, mai 2014**

2. ZUSAMMENFASSUNG DER STUDIE²³¹ *“SANKTIONEN UND LÖSUNGEN IN DER NEUEN ZIVILPROZESSORDNUNG*, Conferința internațională a Grupului de cercetare de la Viena 5 ani de existență a Centrului de Cercetare-Dezvoltare pentru Dreptul European și Reforma Dreptului Privat a Universității din Viena, Volumul conferinței apărut la editura Manz din Viena în cursul anului 2013;

3. Contractul de transport reglementat în noul Cod civil, Zilele Academice Arădene, Ediția XXII, 18-20 mai 2012;

4. Reglementarea națională a taxelor de înmatriculare auto, INTERNATIONAL CONFERENCE „QUALITY, ACADEMIC EXCELLENCE, MULTICULTURALITY”, „ARAD ACADEMIC DAYS” the XXI-th Edition, 20-22 mai 2011;

5. Cooperarea autorităților comunitare în domeniul dreptului antitrust”, Zilele Academice Arădene”, ediția a XX-a, Conferința internațională „Calitate, excelență academică, multiculturalitate în cadrul secțiunii: „ Current Issues of public law in the context of EU legal rules”, 13-16 mai 2010

6. Definirea întreprinderii în jurisprudența CEJ, „Zilele academice arădene 2009”, ediția a XIX-a;

7. Europäische Rechtsakademie – Studiul „Utilizarea infrastructurii aeroportuare în concordanță cu Regulamentul nr.1/2003 CEE privind punerea în aplicare a regulilor de concurență prevăzute de art.81 și 82 din Tratatul CE”, desfășurat la București, în perioada 11-12 iunie 2007

8. Europäische Rechtsakademie – Studiul „Cazul Altmark Trans GmbH, Regierungsprasidium Magdeburg Germania versus Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH având ca obiect transportul cu autobuze al pasagerilor. Ajutor de stat, desfășurat la București, în perioada 24-25 mai 2007

²³¹ Das Studium hat 12 Seiten und wird im Monate Dezember 2012 veröffentlicht in "Dreptul", der angesehensten juristischen Fachzeitschrift aus Rumänien

9. Școala Superioară De Rechtspfleger Schwetzingen - „Studiu asupra Rechtspfleger-ului. Reglementare în dreptul german și influența asupra dreptului din statele est europene”, Seminar desfășurat la București, în perioada septembrie 2003

10. European Union, Phare Project „Continuation of Assiatance to the National Institute for Magistrates and the Trening Centre for Clerks” – Studiu „Judicial Co-operation. Transposition af Aquis Communautaire in the Transports Law”, desfășurat la Timișoara, în perioada 17-20 septembrie 2002

11. European Union, Phare Project „Continuation of Assiatance to the National Institute for Magistrates and the Training Centre for Clerks” – Studiu „Reforma legislativă în domeniul transporturilor de mărfuri în perioada 1996-2002 în România”, desfășurat la Timișoara, în perioada 10-12 iunie 2002

12. European Union, Phare Project „Continuation of Assiatance to the National Institute for Magistrates and the Training Centre for Clerks” – Studiu „Cartea Albă în domeniul transporturilor – Politica europeană în domeniul transporturilor: e timpul deciziei! – document de bază în procesul dezvoltării sistemelor europene de transport”, desfășurat la Timișoara, în perioada 6-8 iunie 2002

13. Centre for Legal Resources – Studiu „Reorganizarea transporturilor rutiere și feroviare pe baza principiilor economiei de piață funcționale în România, desfășurat la Sinaia, 21-26 iunie 1999

14. Deloitte and Touche – Ministry of Justice U.S. Agency for International Development (USAID) – Studiu „Rentabilizarea întreprinderilor de transport public alternativă la reorganizarea și lichidarea judiciară”, desfășurat la Cluj-Napoca, 25-29 martie 1996

E. Alte lucrări sau contribuții științifice:

1. Comunicări la „Zilele Academice arădene” – sesiunea de comunicări științifice organizată anual, sub egida Universității de Vest „Vasile Goldiș” Arad:

a. mai 2007, „Regimul ajutoarelor de stat după 1 ianuarie 2007. Efecte asupra subvenționării transportului public”;

b. mai 2005, „Reglementări comunitare privind transporturile de mărfuri periculoase”;

c. mai 2003, „Modificarea unilaterală a contractului de transport de persoane și mărfuri”

2. Colocviul anual a Facultății de Științe Juridice Oradea, în perioada 29-30 mai 2002

a. Comunicare „Răspunderea contravențională a transportatorului - persoană juridică”

3. Sesiunea de comunicări științifice a Facultății de Drept a Universității de Vest Timișoara, în perioada 11-12 mai 2001

a. Comunicare „Incompatibilitatea tarifelor unice de călătorie în transportul public de călători cu principiile economiei de piață”.

Dr. Miclea Iulius Ioan medic ginecolog

La 16 octombrie 1954 se naște în familia Miclea din Bonțești al doilea copil care va deveni cu timpul unul din cei mai mari specialiști în domeniul obstetricii și ginecologiei din județul Arad.

Încă din copilărie tânărul Miclea a dat dovadă de înclinații spre ajutorarea prietenilor, acelor apropiați.

Între anii 1961 – 1965 urmează cursurile ciclului primar în cadrul Școlii elementare de 4 ani Bonțești, ca apoi să urmeze ciclul gimnazial și liceal la Gurahonț între anii 1965 – 1973.

Între anii 1973 – 1975 urmează cursurile Școlii postliceale sanitare ca din 1975 în urma concursului de admitere să urmeze cursurile Facultății de medicină generală din cadrul Universității de Medicină și farmacie „Iuliu Hațieganu” din Cluj-Napoca.

În timpul studiilor s-a dovedit un student strălucit, reușind să obțină rezultate deosebite în cei 6 ani de studiu.

După terminarea facultății potrivit reglementărilor din acea vreme, când orice absolvent de medicină urma să facă o stagiatură de 3 ani, tânărul Miclea își va face stagiatura în cadrul Spitalului CFR Timișoara împreună cu colega sa Miclea Rodica cu care se căsătorise între timp.

După 3 ani de stagiatură este repartizat la Dispensarul Medical Urban din Dărbăni, județul Botoșani, alături soția sa. După un stagiul de 3 ani ca medic generalist la Dărbăni se înscrie la examenul de rezidențiat pe care-l trece urmând apoi a fi medic rezident în obstetrică și ginecologie la Clinica Bega din Timișoara. În timpul rezidențiatului beneficiază de faptul că a putut lucra alături de mari specialiști din țară în acest domeniu.

După terminarea rezidențiatului începând cu anul 1991 va lucra ca medic specialist, apoi medic primar la Spitalul Clinic Municipal Arad, apoi la cabinetul Medical Individual, Spitalul Clinic de Obstetrică și Ginecologie „Salvador Vuia” din Arad, ca din 2009 să lucreze la Spitalul Medlife – Genesis Arad. În toată această perioadă participă la mai multe cursuri de perfecționare, la diverse activități științifice după cum urmează:

- 1995 curs de perfecționare de „colposcopie” Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” Cluj-Napoca;
- 1997 – 2002 asistent universitar la Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” Arad, facultatea de medicină;
- 2003 Masterat în Medicina Socială și management sanitar la Universitatea „Vasile Goldiș” Arad;
- 2004 curs de perfecționare postuniversitară Ecografie doppler, Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” Cluj-Napoca;

Pe linie de educație cunoaște ascensiunea de la medic rezident până la titlu de doctor în științe medicale, titlu conferit de Universitatea de Medicină și Farmacie „Victor Babeș” Timișoara.

Publică peste 20 de lucrări științifice ca autor și coautor, prezentate la reuniuni științifice medicale, din care prezentăm două asemenea lucrări:

- 2005, I.I.Miclea, Codruța Lăzurean, L. Păiușan, G. Furău – *Corelații anatomoclinice și imunohistochimice în tumorile epiteliale comune, ovariene, non-seroase și non-mucinoase cu malignitate de limită (borderline)*, Jurnal medical arădean, vol. 8, nr. 2, p. 16;

- 2005, I.I.Miclea, Codruța Lăzurean, L. Păiușan, G. Furău – *Tumorile epiteliale comune ovariene seroase cu malignitate de limită (borderline), studiu clinicopatologic a 24 de cazuri*, Jurnal medical arădean, vol. 8, nr. 2, p. 27.

Reușește de asemenea să obțină mai multe competențe medicale în domeniul ecografiei obstetrică – ginecologie. Cursuri organizate de Ministerul Sănătății, Institutul de pregătire postuniversitar al medicilor. 2001 competență în chirurgie endoscopică ginecologică (laparoscopie și histeroscopie), organizat de Ministerul Sănătății și Familiei.

Din căsătorie sa cu Rodica Miclea au rezultat doi copii, primul copil urmându-și părinții în domeniul medical, terminând Facultatea de Stomatologie.

Doctorul Miclea Iulius Ioan va rămâne în istoria satului Bonțești ca un mare specialist în domeniul obstetricii și ginecologiei, fiind un medic căutat de pacienții din județul Arad.

Inginer Margea O. Octavian Ilie (1955-2016)

S-a născut la 23.02.1955 în Bonțești fiind al treilea copil al familiei Margea Octavian și Lucreția.

Școala Primară o urmează în satul natal având ca învățător pe Hubăr Teodor. Între anii 1966 – 1970 urmează cursurile gimnaziale din cadrul Liceului Teoretic Gurahonț iar între anii 1970 – 1974 cursurile liceale.

După absolvirea liceului își satisface serviciul militar între anii 1975 – 1977, ca apoi în urma examenului de admitere la Institutul Agronomic Timișoara să urmeze cursurile Facultății de Agronomie între anii 1977 – 1981.

După absolvirea facultății ia drumul Olteniei, în urma repartiției fiind angajat la C.A.P. Vlădăstrița, județul Olt.

La locul de muncă o cunoaște pe viitoarea soție și ea specialistă în agricultură, se căsătorește ca apoi să fie binecuvântați cu doi copii.

La acest CAP, unde a lucrat până în 1989 are rezultate deosebite, fiind unul din C.A.P.-urile cu rezultate foarte bune la nivel de țară.

După anul 1990 este angajat ca inspector la Direcția Agricolă Olt până în anul 1997, ca apoi să lucreze la Primăria Comunei Vlădăstrița pe post de consilier superior.

În perioada 1992 – 1997 reușește să urmeze și cursurile Facultății de Drept din cadrul Universității „Lucian Blaga” din Sibiu.

La începutul anului 2016, o boală ascunsă pe care nu o depistase îl răpește prea repede de la cele două fiice pe care le avea.

Rămâne în istoria satului Bonțești ca unul din cei mai de seamă specialiști în domeniul agricol.

Colonel (r) Oprea Marcu Matei Petru.

S-a născut la 10.07.1956 în Bonțești din părinții Marcu și Ilonca. Copilăria și-a petrecut-o în satul natal alături de părinți și bunici. Între anii 1963 – 1967 frecventează Școala Elementară de 4 ani din Bonțești, iar între anii 1967 – 1971 cursurile gimnaziale din cadrul Liceului de Cultură Generală din Gurahonț.

Deși în timpul studiilor gimnaziale dă dovadă de un copil inteligent și silitor, datorită condițiilor mai grele din familie, dar și luând exemplul altor familii din sat, tânărul Petrică este înscris în anul 1971 la Școala Profesională CFR din Timișoara, școală pe care o absolvă în anul 1974, calificându-se în meseria de lăcătuș mecanic – întreținere vagoane.

După susținerea examenului de calificare în meserie este repartizat la Revizia de Vagoane Arad, iar după un timp este transferat la Revizia de Vagoane Timișoara, unde poate urma mai ușor și cursurile Liceului CFR Timișoara, forma de învățământ seral.

Absolvirea învățământului liceal îi dă posibilitatea să urmeze Școala Militară de Ofițeri ceea și face înscriindu-se la Școala Militară de Ofițeri Activi „Nicolae Bălcescu” din Sibiu, școală absolvită în anul 1981, fiind înaintat la gradul de locotenent.

După absolvire activează timp de trei ani ca ofițer de instrucție la unitățile grănicerești din Arad și Timișoara.

În cei trei ani de activitate dând dovadă de un tânăr ofițer inteligent, muncitor, ascultător este promovat la sediul Brigăzii de Grăniceri din Timișoara unde timp de 5 ani (1984 – 1989) a desfășurat activități specifice în cadrul Statului Major al mării unități grănicerești.

Din anul 1989 până în 1992 a activat în cadrul unității de instrucție având funcția de comandant de companie, subordonată Brigăzii de Grăniceri Timișoara.

Începând cu anul 1992 datorită calităților sale este promovat în funcția de ofițer specialist, șeful biroului de resurse umane la Direcția Poliției de frontieră Timișoara, unde va funcționa până la trecerea sa în rezervă ca urmare a pensionării în anul 2009.

Ambițios, hotărât, în perioada 1995 – 1998 urmează și cursurile Facultății de Litere Timișoara, secția Sociologie din cadrul Universității de Vest Timișoara, desăvârșindu-și în acest fel pregătirea în munca cu omul, respectiv cu militarul.

Tot în această perioadă frecventează și cursurile postuniversitare în profesia management și resurse umane, cursuri organizate de Universitatea Politehnică Timișoara. În anul 2009 la vârsta de 53 de ani încetează raportul de serviciu, având dreptul de pensie cu grad profesional de comisar șef de poliție, respectiv de colonel în rezervă. În primii ani de serviciu ca

ofițer se căsătorește cu o fată tot din zonă, respectiv din Gurahonț, fiind binecuvântați cu un copil, copil care i-a urmat în carieră devenind ofițer activ al Poliției de Frontieră.

Pe tot parcursul activității sale a fost apreciat numai cu calificative de FB atât în structurile MAPN până în anul 1992 cât și în structuri MAI din 1992 până în 2009.

Pe tot parcursul carierei sale nu a uitat locurile din care a plecat ajutând foarte mulți tineri din Bonțești și împrejurimi în satisfacerea serviciului militar.

Colonel în rezervă Oprea Marcu Matei Petru va rămâne în istoria satului Bonțești ca un prim ofițer superior născut și crescut în Bonțești care s-a ridicat prin propriile sale forțe de la vatra strămoșească, greu încercată și până la cele mai înalte grade militare.

Dr. Caia Liliana, născută Hera, medic stomatolog.

S-a născut în Bonțești la 16 iulie 1957, fiind al doilea copil al familiei Hera Ioan și Mărioara, familie de buni gospodari din sat, familie cu idealuri înalte pentru viitorul copiilor lor.

Copilăria și-a petrecut-o în satul natal sub îndrumarea părinților și a bunicei dinspre tată.

Între anii 1964 – 1968 frecventează Școala elementară de 4 ani din Bonțești, fiind îndrumată de cei doi învățători ale acelei vremi, învățătorul Hubăr Teodor și Grozav Dumitru. Între anii 1968 – 1972 urmează ciclul gimnazial din cadrul Liceului de cultură generală din Gurahonț, ca apoi familia să o îndrepte spre Liceul „Ioan Slavici” din Arad, unde va studia timp de 4 ani 1972 – 1976, liceul din acea perioadă fiind condus de regretatul profesor Roz Alexandru, rudă bună cu mama sa, ambii originari din satul Valea Mare.

După susținerea examenului de bacalaureat și o pauză de un an de zile dă examen de admitere la Universitatea de Medicină și Farmacie din Cluj-Napoca, Facultatea de stomatologie.

În timpul facultății dă dovadă de interes pentru viitoarea profesie obținând rezultate bune și foarte bune, la examenele susținute în timpul studenției.

În anul 1982 după absolvirea facultății își urmează destinul, căsătorită fiind cu doctorul Caia, originar din Maramureș este nevoită să aleagă între Maramureș și Arad. Urmându-și soțul ajunge în orașul Sighet, unde după un scurt stagiu se va stabili împreună cu soțul său pe meleagurile maramureșene, pe Valea Izei în comuna Rozavlea.

În această comună împreună cu soțul său care funcționa ca și medic de medicină generală se bucură de multă stimă din partea locuitorilor, iar după 1990 își va deschide propriul cabinet stomatologic. Tot în această comună familia Caia este binecuvântată cu două fete, prima dintre ele ajungând tot medic stomatolog în Cluj-Napoca, iar cea de-a doua studentă la Facultatea de Drept din Cluj-Napoca.

În anul 2007 după susținerea unui examen de specialitate devine medic specialist stomatolog.

După anul 2007 urmează mai multe cursuri, fie în specialitate, fie în alte domenii de care a fost pasionată după cum urmează:

- 2010 - curs administrator de pensiune agroturistică, Sighetu-Marmației, Maramureș;
- 2011 - absolvent curs de Medicina Germanică, Cluj-Napoca, Cluj.
- 2012 - absolvent curs de apicultor, Sighetu-Marmației, Maramureș.
- 2015 - absolvent curs terapeut profesionist Bowen, Cursuri Bowtec- Terapie Bowen, Academia de Terapie Bowen din Australia, Cluj-Napoca, Cluj.

Rezultatele obținute de dr. Caia Liliana pe meleaguri îndepărtate față de satul natal ne facem să recunoaștem în domnia sa un om de seamă al satului Bonțești, înscriindu-și numele în istoria satului nostru.

Inginer Urițescu Danița, născută Margea

Inginer Urițescu Danița, născută Margea. Vede lumina zilei la 29.10.1957 în familia lui Gheorghe și Maria Margea, familie de stare mijlocie în satul Bonțești dar interesată de viitorul copiilor lor. Între anii 1964-1968 urmează Școala cu clasele I-IV din Bonțești, apoi Școala cu clasele V-VIII din cadrul Liceului Teoretic din Gurahonț. Între anii 1968-1972 urmează cursurile liceului din aceeași localitate ca apoi să se înscrie la Facultatea de Agronomie din Timișoara din cadrul Institutului Agronomic, facultate care o absolvă în anul 1982 primind titlul de inginer agronom.

A lucrat efectiv în producție din anul 1982 până în anul 1994, alături de soțul său într-o unitate agricolă nu departe de Timișoara.

Din anul 2001 lucrează la fundația „Pentru voi” din Timișoara, soțul rămânând fidel agriculturii bănățene. Consideră că pe plan profesional și-a îndeplinit tot ce și-a propus în viață.

Pe plan familial, personal, consideră că cea mai mare realizare a ei sunt cei doi copii, doi băieți, primul Tiberius Octavian absolvent al Facultății de Istorie din Timișoara, iar al doilea Ovidiu Marius absolvent al Universității Politehnice, Facultatea de Automatică și Calculatoare.

Urițescu Danița se consideră o fiică a acestui sat, sat pe care nu-l va uita niciodată, neuitând nici oamenii din rândul cărora a plecat. Patriotă locală este hotărâtă să-și doarmă locul de veci în cimitirul satului alături de părinții ei.

Istoria satului o va consemna ca un om de seamă al satului Bonțești.

Arhitect Feier Ioan.

S-a născut la 5 ianuarie 1958 în Bonțești în familia lui Teodor și Mărioara Feier.

Copilaria și-o petrece în Bonțești alături de părinți și bunici, familie interesată de educația tinerei vârstare, familie cu rădăcini puternice în satul Bonțești, în special după mamă.

Între anii 1965 – 1969 frecventează cursurile Școlii elementare de 4 ani din Bonțești, învățătorii Hubăr Teodor și Grozav Dumitru însuflându-i dragostea față de învățătură, dragostea față de frumos.

Între anii 1969 – 1971 frecventează clasele V–VI din cadrul Liceului Teoretic din Gurahonț, ca apoi clasele VII–VIII să le frecventeze la Brad în urma mutării părinților cu locul de

muncă în orașul Brad.

Înzestrat cu un talent deosebit pentru desen, pentru științele exacte, părinții remarcă calitățile copilului lor și-l înscriu la un liceu de specialitate, respectiv Liceul Industrial de Construcții Timișoara, secția arhitectură.

În timpul studiilor liceale, dragostea pentru artă, pentru redarea frumosului în construcții iese tot mai mult în evidență la tânărul licean. La terminarea liceului și după susținerea examenului de bacalaureat se înscrie în anul 1980 la Institutul de Arhitectură „Ion Mincu” din București, institutul pe care-l absolvă în anul 1986 primind titlul de arhitect cu specializarea în urbanism.

După absolvire este repartizat la Centrul Județean de Proiectări Arad, la început ca arhitect stagiar, apoi avansând mereu până la poziția de arhitect șef proiectare, aceasta realizându-se între anii 1986 – 1990. Din această perioadă au rămas în urma lui mai multe proiecte după cum urmează:

- 1987 – proiectare centru de cartier Micălaca;
- 1988 – ansamblul de locuințe zona Maiakovski;
- 1989 – ansamblul de locuințe faleza sud;
- 1989 – ansamblul de locuințe Calea armatei Roșii, etajul II și III.

După anul 1990 se îndreaptă spre o carieră în învățământul universitar la Institutul de Arhitectură „Ioan Mincu” fiind angajat pe post de asistent universitar la catedra de urbanism, ocupându-se de îndrumarea și elaborarea proiectelor de urbanism.

Începând cu anul 1992 se angajează la Universitatea Politehnică Timișoara, la departamentul de arhitectură, instituție la care va fi titularul cursului de „sociologie urbană” și „teoria locuirii”, fiind și decan de an, la anul VI de studiu.

Va rămâne la această instituție de învățământ până în 1997, îndrumând temele de proiectare și îndrumarea la elaborarea proiectelor de arhitectură, Atelier an VI.

Participă la mai multe concursuri naționale de arhitectură din care pot fi menționate:

- restructurarea zona centrală Târgoviște, 1994, unde este premiat;
- Panteonul moșilor, Țebea 1995, pentru care primește o mențiune.

Începând cu anul 1997 și până în prezent se ocupă cu propria afacere, având propriul său birou de proiectare cu numele de „Obiectiv” SRL, specializat pe proiectare în urbanism, deținând funcții de arhitect șef proiect / administrator.

În perioada de după 1997 se ocupă de mai multe proiecte, proiecte care pot fi văzute, puse în aplicare în mai multe localități:

- hala agroalimentară Pâncota, 2002;
- hala agroalimentară Lipova, 2005;
- Liceul Pâncota – 2006;
- Pensiune „Insula Moneasa” - 2007;
- Sediul Allianz Țiriac / filiala Arad – 2007;
- Școala Generală, cu 16 săli de clasă, 4 laboratoare, sală gimnastică / comuna Zădăreni, 2007.
- Școală Generală, cu 16 săli de clasă, 4 laboratoare, sală gimnastică / comuna Macea, 2008.
- Modernizare și extindere Grup Școlar „Henri Coandă” Arad – 2009.
- P.U.G. / R.L.U. oraș Nădlac, 1997.
- P.A.T. oraș Nădlac, 1998.
- P.U.Z. Faleză Mureș, Arad, 2008.

Tot în această perioadă dând dovadă de unele abilități primește competențe în cadrul mai multor organizații după cum urmează:

1. membru în CN al O.A.R. – 2001-2002, 2006-2014;
2. președinte O.A.R. filiala teritorială Arad, 2010 – 2014;
3. membru grup de inițiativă – înființare O.A.R. / coautor Proiect Cod deontologic – 2001.
4. membru grup de lucru înființare R.U.R. / O.A.R. – 2002, coautor Proiect H.G.

Participă de asemenea în mai multe jurii de specialitate după cum urmează:

1. juriul, Bienala de arhitectură, membru – București – 2004.
2. juriul, Concurs Național Arhitectură – sala Studio / Teatrul Odeon, membru, București, 2006.
3. juriul, Concurs Național Arhitectură – Remodelare funcțională, sediu U.N.A., președinte, București, 2008.
4. juriul Anuală de Arhitectură, membru Timișoara, 2009.

5. juriul Concurs Național de Arhitectură – arhetipuri, membru, București, 2010.

În perioada studiilor liceale și superioare în timpul vacanțelor a dat dovadă de un bun sportiv, fiind membru al echipei de fotbal „Simplonul” Bonțești, echipă care a activat între anii 1980 – 1990.

Pentru întreaga sa activitate desfășurată până în prezent arhitectul Feier Ioan poate fi socotit un om de seamă al satului Bonțești, rămânând scris în istoria satului.

Inginer electronist Ilca Cornel Florin.

S-a născut la 21.02.1960 în familia lui Marcu și Cornelia Ilca, familie de înaltă ținută morală și spirituală din satul Bonțești.

Copilăria și-o petrece în satul Bonțești sub îndrumarea mai mult a bunicilor, tatăl și mama sa locuind și muncind în Timișoara.

Îndrăgit de bunici, în special de „momu nel” este bine crescut, fiind un copil bine educat, respectuos față de cei mai mari, față de semenii în general.

Începând cu anul 1967 este preluat de părinți, urmând școala primară și gimnazială în Timișoara până în anul 1975.

În anul 1975 urmându-și familia la Constanța se înscrie la Liceul Teoretic „Mircea cel Bătrân” din Constanța, liceu pe care-l absolvă în anul 1979. În timpul studiilor din liceu a dat dovadă de un elev eminent, dovada este faptul că în timpul liceului a fost cooptat în lotul național al olimpicilor matematicieni.

După absolvirea liceului se înscrie la Institutul Politehnic din Timișoara, secția electronică și telecomunicații, revenind în orașul unde și-a efectuat studiile primare și gimnaziale. În timpul vacanțelor studențești revine la Bonțești, sat care-l îndrăgea foarte mult, formând alături de alți tineri din sat diverse echipe sportive în special cea legată de fotbal, echipa „Simplonul” Bonțești. După absolvirea facultății se va angaja la diverse întreprinderi din Timișoara după cum urmează:

- 1988 – 1992 - AEM Timișoara, șef echipă fabricarea contoarelor electronice de măsură;
- 1992 – 1997 – Alcatel România, responsabil calitate fabricație, centrale telefonice fixe;
- 1997 – 2012 – Vodafone România, inginer de operațiuni în rețeaua de telefonie mobilă;
- 2012 – prezent – Alcatel România, inginer senior de operațiuni pentru rețele de telefonie mobilă.

În anul 1986 se căsătorește cu colega de facultate Rodica, care va lucra și ea în domeniul telecomunicațiilor. Au fost binecuvântați cu trei copii, Tudor, Șerban și Dragoș, toți elevi de excepție, eminenți în domeniul științelor exacte.

Primii doi copii au fost și ei olimpici în loturile naționale la matematică, astăzi cei doi fiind studenți în vestita Universitate Oxford din Anglia.

Amintirile din perioada studenției dar mai ales din timpul vacanțelor studențești petrecute la Bonțești au fost menționate împreună cu alți prieteni în cartea numită „Eseuri”.

Inginerul Florin Ilca va rămâne în istoria satului ca un intelectual desăvârșit un cetățean apreciat de oamenii din sat, îndrăgostit peste măsură de aceste meleaguri, meleaguri pe care le vizitează aproape săptămânal. Poate fi socotit un om de seamă al Bonțeștiului.

Profesor universitar dr. Haiduc Cristian, prorector al Universității de Vest „Vasile Goldiș” Arad.

Ultimul Haiduc prezentat în această lucrare monografică despre satul Bonțești este profesorul universitar Haiduc Cristian, născut la 11 iunie 1962 în Bonțești, în familia lui Teodor și Iosana Haiduc, ambii funcționari în cadrul CFR-ului.

Rădăcinile familiei Haiduc provin din satul Gurahonț, locul de unde a plecat străbunicul său, care s-a așezat în satul nostru ca urmare a căsătoriei.

Străbunicul său om harnic și hotărât de a scăpa de sărăcie, a luat drumul pământului făgăduinței pentru a-și realiza visurile.

Bunicul său Haiduc Petru, unul din cei 4 copii ai străbunicului său, deși nu a avut o pregătire superioară, a fost totuși socotit un înțelept al satului, ca ginere făcând față celuiilalt străbunic Oprea Ioan, om de asemenea fruntaș al satului și prezentat într-un capitol anterior.

Bunicul său la rândul lui a avut doi fii, pe tatăl lui Cristi care a fost școlit la Liceul „Avram Iancu” din Brad și unchiul său Haiduc Ioan, ajuns medic primar în specialitatea obstetrică și ginecologie.

Crescut într-o astfel de familie și tânărul Cristi a căutat, atât el cât și familia lui să se ridice la nivelul înaintașilor săi.

Copilăria și-o petrece în satul natal împărțindu-și timpul între familie și grădiniță.

În anul 1969 este înscris la Școala Primară din Bonțești, avându-i ca învățători pe Hubăr Teodor și Grozav Dumitru. Urmărind exemplul unchiului său dr. Ioan Haiduc și a vărului său Șoica Vasile, este înscris în clasa a V-a la Colegiul Național „Moise Nicoară” pe atunci având denumirea de „Ioan Slavici”, clasele gimnaziale absolvindu-le în anul 1979. Prima treaptă a liceului o urmează tot la Liceul „Moise Nicoară” ca apoi între anii 1979 – 1981 urmează a doua treaptă a liceului la Colegiul Național „Elena Ghiba Birta” Arad, fostul liceu „Miron Constantinescu”, liceu, care-l absolvă în anul 1981.

După un scurt stagiul de producție, respectiv în 1991 când se înscrie la Facultatea de Științe Economice din cadrul Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, facultate pe care o absolvă în 1995 fiind licențiat în economie specializarea marketing, examenul de absolvire fiind susținut în cadrul Universității „Babeș – Boyali” din Cluj-Napoca.

Începând cu anul 1995 este reținut ca și asistent universitar la Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” Arad, urcând mereu treptele carierei universitare până la gradul de profesor universitar.

În anul 2002 după o perioadă de studii doctorale reușește să obțină titlul de Doctor în economie, domeniul management, Universitatea de Vest Timișoara, cu teza de doctorat: „Contribuții la perfecționarea managementului întreprinderilor mici și mijlocii”.

Tot pe linie de educație în anul 2004 a absolvit și modulul psio-pedagogic din cadrul Universității „Vasile Goldiș” Arad, tot în acel an reușind să obțină titlul de evaluator întreprindere ANEVAR.

În 2006 absolvă și masteratul în Administrarea afacerilor din cadrul Universității „Vasile Goldiș” Arad.

În urma căsătoriei cu Gina (economista la SNCFR) a rezultat un fiu Alexandru, care păstrând tradiția părinților, este tot economist la o importantă companie din Arad. A studiat în țară și străinătate (New Mexico – SUA, CEU Business School – Ungaria, Universita Bocconi Milano – Italia).

Pe linie profesională în perioada 1995 – prezent așa cum am arătat mai înainte pe lângă urcarea pe treptele universitare cunoaște ascensiuni în cadrul Universității și pe alte linii:

- între anii 1997 – 2002 a desfășurat activități ca și consultant afaceri în cadrul Centrului Universitar de Cercetare și Afaceri (CUCA) Arad – colaborator.
- între anii 2000 – 2004 a fost cancelarul Facultății de Științe Economice;
- între 2002 – 2005 a fost Directorul Departamentului Învățământ la Distanță (I.D.) la Universitatea „Vasile Goldiș” Arad;
- între 2004 – 2012 a fost Prodecanul Facultății de Științe Economice din cadrul Universității de Vest „Vasile Goldiș” Arad;
- începând cu anul 2012 și până în prezent, funcționează ca prorector didactic al Universității de Vest „Vasile Goldiș” Arad.

Începând cu 1995 și până în prezent a obținut mai multe specializări în țară și în străinătate așa după cum urmează:

2012 - Certificat de absolvire – Program de formare privind utilizarea instrumentelor de urmărire a frecvenței și de monitorizare a inserției alumni pe piața muncii

2012 - Cursuri de perfecționare în Metodologia și Tehnologia Învățământului la Distanță;

2010 – Certificat de absolvire „Formator” de Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului și Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de șanse

2007- Program de instruire continuă ANEVAR „Rata de actualizare-rata de capitalizare SPIC D/03”;

2007- Program de instruire continua ANEVAR „Standarde internationale de evaluare SPIC D/06”;

2006- Curs „iBizSim: International business simulations”, organizat de UVVG și Universitatea Reutlingen Germania;

2004-Curs „Consumer Behaviour and Consumer Marketing”, organizat de UVVG și Universitatea Akron Ohio, USA.

2003-Curs „E-marketing & Strategy”, organizat de UVVG și Universitatea Akron din Ohio, USA.

2000-Curs “Formare Formatori” în programul “Centru de Servicii Formative Arad”, finanțat de Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Italia.

1999-Atestat “Formatori in sectorul turistic”- AGFOL, Veneția, Italia.

1997-Atestat “Professional Business Counselor” de Washington State University in colaborare cu C.E.A – Bucuresti

1997-Bursă de studii postuniversitare “Cooperare si dezvoltare internațională” Universitatea Padova, finanțat de UNICEF și regiunea Veneto - Italia.

1996-Curs “Centre de Consultanță pentru IMM-uri” organizat de Centrul de Excelență în Afaceri, Institutul Politehnic București.

1995-Certificate of Graduation / World English Institute.

1995-Curs “Marketing internațional”, organizat de Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” Arad și Universitatea din Padova (Italia).

Pe linie științifică și de cercetare a reușit ca și autor sau coautor să publice mai multe cursuri, cărți culegeri după cum urmează:

- Autor și coautor a 27 cursuri, monografiile, cărți, culegeri teste și probleme;
- Peste 90 de lucrări științifice susținute și/sau publicate din care 11 în străinătate;
- Cursuri susținute la Universitatea Bekescsaba (Ungaria) pe tematica IMM-urilor, finanțare maghiară;
- Redactor responsabil la revista „Studia Universitatis”, seria Științe economice, publicată sub egida „Vasile Goldiș” University Press;
- Membru în Comisia de referenți științifici ai revistei „Studii de știință și cultură” publicată sub egida Editurii Gutenberg Univer Arad.
- Membru în comitetul de organizare al Simpozionului internațional „Valoare adăugată prin servicii de consultanță în management”, Arad;
- Citat în bibliografia diverselor lucrări științifice;
- Referent științific la cărți de specialitate.
- **Proiecte de cercetare–dezvoltare–inovare pe bază de contract/grant** - 17, din care: proiecte internaționale – 5, proiecte naționale – 12.

Pentru meritele sale a fost ales membru în diverse organisme, a primit distincții și premii după cum urmează:

- Membru titular in Societatea Științifică de Management din România (SSMR) 2007;
- Membru al organizației Who is Who 2007 și nominalizat în Enciclopedia personalităților;
- Membru în Consiliul Profesorat al Facultății de MMI;
- Membru în Senatul Universității de Vest „Vasile Goldiș” Arad 2004 - 2012;
- Membru în Comisia de Etica a Universității de Vest „Vasile Goldiș” Arad;
- Membru în colegiul director al revistei „Studia Universitatis”, seria Științe economice ;
- Cuprins în Anuarul FIMAN, 1998-1999, pag.191, „Instituții și specialiști în dezvoltarea locală și dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii din România”;
- Diploma GALA PREMIILOR ARADENE pentru merite excepționale în promovarea imaginii Universității de Vest „Vasile Goldiș”;
- Diploma de EXCELENȚĂ „15 ani de Învățământ superior Arădean”2005;
- Diplomă de ONOARE pentru activitate științifică desfășurată și lucrarea „Management – probleme specifice IMM-urilor”;
- Diploma Aniversară – „Vasile Goldiș”;
- Diploma Jubiliară a Mileniului III, cu ocazia Zilei Naționale a României 1 Decembrie 2000.

În perioada de când a terminat liceul și până în prezent a fost implicat în mai multe acțiuni de voluntariat, acțiuni, care au avut ca scop cunoașterea și promovarea satului în comună, județ sau județele limitrofe.

Împreună cu prietenii săi din copilărie și din echipa de fotbal „Simplonul” a publicat o carte numită „Eseuri” în care descrie satul și amintirile din satul Bonțești.

A demarat mai multe acțiuni caritabile pentru restaurarea Bisericii Ortodoxe din Bonțești.

Începând cu anul 2008 se implică în organizarea trupei de teatru „Simplonul” împreună cu Valentin Precup. Trupa de teatru, care a susținut mai multe spectacole cu piesa „Amintiri din satul meu” a devenit o trupă cunoscută nu numai în localitate ci în tot județul sau județele vecine.

În perioada 1981 – 1990 participă alături de alți tineri la Campionatul Comunal de Fotbal al comunei Gurahonț, iar între anii 2007 – 2010, organizează mai multe partide de fotbal *old-boys*.

În anul 2009, luna februarie se ocupă de organizarea emisiunii TV „Mă întorc cu drag în satul meu”, emisiune difuzată în mai multe rânduri de postul de televiziune Info Tv Arad.

Activitatea desfășurată de profesorul universitar dr. Cristian Haiduc, face din el un adevărat fiu al satului, un om de seamă care va rămâne în istoria satului Bonțești.

Inginer Babuța Marcel Vasile.

S-a născut la 09.01.1964 în Bonțești, în familia lui Constantin și Florica Babuța.

Școala primară o urmează în localitatea Bonțești între anii 1971 – 1975, apoi Școala gimnazială între anii 1975 – 1979 la Gurahonț în cadrul Liceului Agroindustrial Gurahonț.

După anul 1979 urmărind tradițiile familiale se înscrie la Grupul Școlar CFR Timișoara, unde urmează clasele a IX-a și a X-a, școala profesională ca apoi până în anul 1985 să-și desăvârșească studiile liceale la cursul seral din cadrul Liceului Agroindustrial Gurahonț .

Tot în această perioadă între anii 1982 – 1983 urmează Școala de mecanici ajutor locomotivă, apoi după un stagiu de câțiva ani între anii 1990 – 1991 urmează Școala de mecanici de locomotivă, devenind mecanic de locomotivă CFR.

În anul 1995 părăsește serviciul de tracțiune din cadrul CFR-ului, înscriindu-se la Școala de împiegați de mișcare gradul III, mișcare și comercială.

După câțiva ani de serviciu în unele stații CFR, în anul 2000 după ce îndeplinește dreptul de a fi avansat, urmează stagiile de șef de stație, metodologia instruirii adulților.

După absolvire va funcționa ca și instructor de personal la Stația CFR Gurahonț.

Între anii 2005 – 2010, urmează cursurile Facultății de inginerie a transportului feroviar în cadrul Universității „Aurel Vlaicu” Arad, obținând în anul 2010 titlul de inginer.

În anul 2011 ca urmare a privatizării căii ferate Sântana – Brad, se transferă la S.C. R.C. TRANS. SRL BRAȘOV, fiind încadrat ca inginer cu probleme de instruire, îndrumare și control în cadrul societății respective.

În prezent este responsabil de o echipă de 350 de persoane, cuprinzând salariați de pe secțiile de circulație feroviară Arad – Periam, Arad – Nădlac, Nădab – Grăniceri, Sântana – Brad, Deva – Păuliș, Simeria – Hunedoara, Simeria – Pestiș și Livezeni – Lupeni, răspunzând de auditul, instruirea și testarea personalului.

Este un cetățean interesat de buna gospodărire a satului, între anii 2010 – 2014, fiind delegatul satului în cadrul Consiliului local Gurahonț.

Este un bun familist, împreună cu soția sa Florica are două fete, prima farmacistă la o farmacie din Arad, iar a doua lucrează în domeniul comerțului.

Poate fi considerat un om de seamă al satului Bonțești.

Doctor Dărău Petru Marius, medic primar neurolog.

S-a născut la 11 noiembrie 1967, la Gurahonț – Bonțești, în familia lui Darău Petru și Iosana născută Bejan din Donceni, fiind prima lor odraslă.

Copilăria și-o petrece în Bonțești, pe ulița *Robeștilor*, pe izlazarile ce înconjurau satul, pe Câmpul Bisericii, la Criș, în păduricile dimprejur ascultând susurul izvorului lui *Hatatana*.

Între anii 1974 – 1978 urmează Școala primară din Bonțești, avându-i ca învățători pe Hubăr Teodor și Vonica Floare. Gimnaziul îl urmează în cadrul Liceului Industrial Sebiș între anii 1978 – 1982 în clasa profesorului Delia Doru. Urmează apoi Liceul Industrial din Sebiș, clasele IX-X cu profil de mecanică, având aceeași dirigintă ca și în clasele V-VIII, ca apoi clasele a XI-XII să urmeze profilul silvicultură și exploatarea forestiere, diriginte fiind profesorul Bățică Virgil între anii 1982 – 1986. În anul 1986 susține examenul de bacalaureat obținând media 9,44 fiind declarat șef de promoție.

Visul de a urma facultatea de medicină nu și-l poate realiza la început din cauza restricțiilor impuse de autoritățile vremii de a menține un număr mic de locuri în cadrul facultăților de medicină din țară. În această situație în anul 1988 se înscrie la Școala de Impiegați de Mișcare, Regionala CFR Timișoara, școala care o termină ca șef de promoție, devenind impiegat în stațiile CFR din Sântana și Almaș.

Revoluția din anul 1989 însă îi satisface visul său și-n urma examenului de admitere la Facultatea de Medicină din Târgu Mureș este admis ca student, urmând UMF Târgu Mureș între anii 1989 – 1995. După șase ani de studii, după susținerea examenului de licență obține titlul de Doctor medic, la examen obținând media de 9,85.

Fiind un element conștiincios, ambițios, în a deveni un medic specialist în anul 1995 susține examenul de rezidențiat și devine medic rezident neurolog în Clinica de Neurologie Târgu Mureș. În anul 2000 obține diploma de medic specialist neurolog în urma examenului susținut cu profesor dr. Ioan Pascu. După obținerea specializării neurologie este angajat ca medic specialist neurolog la Spitalul Municipal Beiuș, compartiment și cabinet de neurologie. După cinci ani în anul 2005 își susține examenul de medic primar iar în urma examenului susținut cu profesor dr. Marina Țicmeanu de la Clinica Neurologie Oradea devine medic primar neurolog în cadrul Spitalului Municipal Beiuș.

În perioada de când și-a terminat studiile universitare a urmat mai multe cursuri postuniversitare după cum urmează:

- 2002 – 2004 curs postuniversitar de informatică aplicată și programare, învățământ deschis la distanță, Universitatea Tehnică Cluj Napoca;
- 2000, 2004, 2007 – curs internațional de neurologie organizat de Federația Europeană a Societăților de Neurologie la Târgu Mureș, Eger – Ungaria și Stare Splyav – Cehia;

- 2009 a lucrat două luni ca „patricien attache” în secția de neurologie a Spitalului Manchester din Charleville Mezieres, regiunea Chapmagne – Ardenne, Franța.

Între anii 2009 – 2010 a funcționat ca director medical al Spitalului Municipal Beiuș.

Pe linie spirituală este un creștin baptist practicant fiind ales diacon al Bisericii Creștine Baptiste „Maranata” din Beiuș. Este căsătorit cu Daniela, fostă Dan, asistentă medicală fiind binecuvântați cu o fiică Patricia, actualmente studentă la Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hașeganu” din Cluj Napoca.

Pe linie profesională a publicat mai multe articole sau comunicări după cum urmează:

a) *Articole*

1. Un caz de sindrom DIDMOAD (Wolfram) (cu Dr.J.Dunca, dr.J.Csidej). Jurnalul Roman de Diabetologie, 1995, vol.4/1-2, 3-4.

2. Mielopatia cervicala vasculara vertebrala (cu Dr.T.Lazar, dr.A.Silaghi, Dr.C.Tirb, dr.C.Cheregi). Accidentul vascular cerebral – O problemă de sănătate publică, Oradea, Ed.Universitatii, 2003.

b) *Comunicări la congrese*

1. Corelații clinico-biologice între diabetul zaharat, diabetul insipid și diabetul renal (cu dr. J. Dunca), Congresul National de Pediatrie, Onești, 12-14 octombrie 1995.

2. Influenta hiperglicemiei asupra evoluției accidentului vascular cerebral ischemic acut (cu dr.A.M.Mos, dr.A.Jurcau). A VI a Conferinta Nationala de Stroke (AVC), Bucuresti 2-3 octombrie 2003

3. Tratamentul crizei hipertensive in accidentul vascular cerebral ischemic acut. Sunt respectate recomandările internationale ? (cu dr.A.M.Mos, dr.A.Jurcau).A VI a Conferinta Nationala de Stroke (AVC), Bucuresti 2-3 octombrie 2003.

Este un bun cunoscător al limbii franceze și engleze, un bun cunoscător al tehnicii informaticii.

În timpul liber este preocupat de scrieri în proză și în poezie. Redăm mai jos fragmente din scrierea în proză și câteva poezii scrise în perioada de ședere în Beiuș:

DE PE CRIȘUL ALB PE CRIȘUL NEGRU

CARTEA ÎNTÂI

ÎN ȚARA BUNICII

Dimineața am bătut la ușă fără prea mare speranță. Totul era așa cum lăsaseră : târnațul cu fântâna crăpată, roata mare pe care o învăteam cu iuțea să scot vădra plină ochi de apă, barometrul (de la colonelul Ionescu), suportul de lighean și ligheanul, ușa ce da spre spațiu, tabloul de sticlă pictată « Cum dorește un cerb izvoarele de apă »... Am bătut fără credință. Rațional știam că muriseră. Bunica, în octombrie, bunicul (lui îi ziceam Mumi), trei luni înainte, în vară. Ușa nu era închisă, înăuntru frig, frigul casei nelocuite în tristețea unei dimineți de toamnă.

Dar nu....bunica stătea pe pat îmbrăcată în hainele ei zilnice cu cartea de cântări în mână. Mumi întins pe fotoliul extensibil în care l-a adus boala acum zece ani, îngâna încet silabisind la răstimpuri. Bunica își urma cântecul ferm, cu seninătate, în casă era o căldură peste poate, întotdeauna făcea bunica așa, mai ales de când veniră bătrânețele... „ Ai venit dragu' bunicii...Când ai venit ? Ne-a fost dor de tine să te vedem, n-ai trecut așeară pe la noi”. Sigur, crede că vin de la facultate. Mumi s-a ridicat în capul oaselor cu greutate, degetele acelea lungi răsfirate în sus, sprijinindu-se de speteaza fotoliului se uită la mine cu ochi voioși... Îi sărut obrazul, el plânge... „Ce bine că ai venit, ia șezi, spune-mi ce mai e prin Târgu Mureș.” Sufletul meu e străin acum. M-am întrebat întotdeauna ce se va schimba când vor muri bunicii. În casa noastră, de când ne-am născut, eu și fratele meu, n-a murit nimeni. Gândul morții era un fior ciudat, inefabil, lipsit de concretețe, ca o știre despre un taifun îndepărtat. Murise, într-adevăr, baba Iosana, mama bunicii Livia, când eu aveam 2-3 luni dar asta era o poveste spusă mai ales de mama. Baba Iosana era paralizată, avea vedenii, vedea prin zid dar spunea și lucruri clare : „Auzi, tu, nepoată, adu-l pe prunc la mine să-l mai văd, că-i tare mândru...”.

Memoria e un pește lunecos, o ceață ce izvodește contururi neclare, un loc cu sclipiri argintii efemere. Dar ea este prietenul tău, îți creează iluziile necesare, ancora în depresii, liniștea existenței. În schimb pozele, chipurile, suferă de cancerul realității. Sunt multe pe pereții camerei. Vrând, nevrând îți izbesc retina, te organizează pe tine, amară ființă chinuită de chingile realului.

*

Din vocabularul bunicii Livia : târnaț (tindă), firhang (perdea), îngurzit (șifonat), celegi (familie), întolocit (împreunat, adunat), tarhat (greutate), obloc (fereastră), țagără (ac de ceas), tiglăzău (fier de călcat), pănură (stofă), mihei (atelier), colnă (șopron), văiugă (chirpici), bucele (chibrituri), căpiță, poșor (o căpiță mai mică), mât, căput (poartă), uliță, laviță (scaun lung și îngust), sumnă (fustă), nădrag (pantaloni), laibăr (vestă), nehăit (neascultător), chip sau cip (poză, fotografie), ciufală (poreclă), podișor (dulap mic), iuz (miros), șpaiț (cămară), blid, viloană (lumină electrică), țâțână (balama), vădră (găleată), miezuină (spațiul dintre case), taleci (grădină), rișcaș (orez), piparcă (ardei) apoi tot ce ne încânta ochii și cerul gurii în bucătărie : întorsuri, îndoiețele, mălai cu lapte acru, pancove, langoși, ciurici, cocorei...

*

Ploua torențială vara, ulița părea luată de ape, stăteam la geam lângă masa bunicii, roletele de pânză erau trase, se vedea bine cerul întunecat, rafalele de ploaie biciuiau casele de peste drum, o pâclă lichidă între noi și ele, ploua pe lavița din fața casei, prunul se îndoia sub pliciurile ploii încărcat de prune verzi cu mărgelile de apă, șanțurile dădeau pe dinafară, podețul ca o tăblie inconjurată de ape, băltoace mari în drum... apoi era liniște, picurau streșinele, burlanele gălgăiau ultima zvâcnire a ploii, noi ieșeam afară, aveam la dispoziție un fluviu pe care-l înveseam cu bărci de hârtie, săltărețe pe valuri. Din pământ ieșeau râmele, le tăiam în două, trei, ne miram că se mai mișcă și fiecare bucată își vede de drumul ei.

Am uitat de toate acestea până când, student fiind, am văzut în cinema filmul Microcosmos (Poporul din iarba), zeci de ani de material filmat în lumea celor ce-și duc traiul

la talpa broaștei. Imagini înainte de ploaie, din timpul ploii și după. O psihanaliză ad-hoc, o incursiune în abisul memoriei, fără psihanalist.

*

Lângă obloc, în dreapta, sus de tot, chipul unchiului tânăr, rămas în America, mort la 18 ani de o moarte ciudată (zice bunica : "O jucat fotbal, s-o încălzit, o băut apă rece și i-o dat sângele pe nări de nu l-or mai putut opri doctorii..."). Unchiul Petru era fratele lui Mumi, cel mai mare dintre ei de fapt. Părinții, Dărau Ioan și Ana, avuseseră cinci copii : după Petru pe fârtatu Văsălie (Vasile), Mumi (Alexandru), unchiu Nicu (Ioan) și o fată, Floriță. Înainte de Marea Unire bătrânul Ioan plecase alături de alți cunoscuți in America (cu vaporul trei luni încheiate, zicea Mumi) să facă bani să cumpere pământ pentru copii. În State (binecuvântata Americă) muncește la uzinele lui Ford (la Detroit, zice Mumi). I-a plăcut însă mult pe-acolo și a hotărât să-și cheme și familia. Cu bagajele la ușă s-a îmbolnăvit străbunica și n-a mai putut pleca decât băiatul cel mare. Moșu Ioan s-a întors din America, i-a căpătuit pe toți cu pământ (după războiul cel mare moșiile grofilor s-au împărțit), doar Petru și-a lăsat oasele pe vecie în pământul Americii.

*

ODA ...

*De ce caut eu cuvintele
Ca bogatia epavelor timpului
Pline de mal, intunericul marii
Le-a*

*Cautati ancora marinari
Arunca - ti greutatea solitarule
Pe spinarea balenei au mai ramas
Vechi rani din harpoane trecute.*

*Limba in care ma tin
E un adanc de mare nelinistit
Vesnic isi misca iubirile
Din malul nebun rasar perechi de cercei.*

IN TARA DILMUN

*Ei m-au primit cu bucurie
si mi-au zis :
de-aici nu poti vedea sfarsitul,
nici inserarea,
nici innoptarea;
de ramurile acestui copac
cu felurite roduri.
Radacinile lui strabat
demult chinuitele noastre corpuri.*

TOAMNA

*Pamant ruginiu si e toamna;
scartaie incheieturile firii.
Staruitor de aproape
loveste neastamparul ploii.*

*Casa batrana, tencuiala cernita,
o picatura prelinsa-n fereastra;
crepusculara fiinta, omul,
in tinda, o clipa, adasta.*

DIMINEATA

*Lumina-filtru, insingurarea,
frunzele tematoare;
deschisa-i lumea spre implinire...
siluete hoinare.*

*Frigul zdrobeste peretii;
un taciune
mai palpaie incercand
sa ne-adune.*

CREDINTA

*El este aici si toate
se tin prin puterea Sa;
si gaza umila
si iarba.
Viata e EL.
Candva fiinta
fi-va chemata
din nou.*

BATRANI

*Prin vaietul clipei
mainile lor trec.
In catedrala rece
a vietii
mici lumanari.*

SCALDA

*In apa tineretii noastre
strigam, stropindu-ne
fara-ncetare.
Ceasurile,
lasate pe mal,
ne asteptau cu rabdare.*

IN TRECEREA VREMII...

*Nu ma lasa sa-mbatranesc, tristete
Cand m-am nascut vegheai in preajma mea,
Si nu lasai vulgare precupete
Sa-ngane amintirea ce venea.*

*Departa cat poti clipa de alunec
In veselia nepasarii moi,
Ca nu de prea devreme sa ma-ntunec,
Sa nu pot rade cum radeam noi doi.*

IN ASTEPTAREA ZILEI...

*Prin bradul acela se vede apusul
Chiar si viata tresare putin,
dar numai putin.Iar apoi
soarele scapata.*

*Voci, gesturi si sensul lor
inca mai vin catre noi
in asteptarea zilei
de dincolo de rau.*

Pentru rezultatele obținute până în prezent doctor Dărău Petrică Marius poate fi socotit un om de seamă al satului Bonțești.

Profesor Popovici Sorina, născută Cismaș.

La 17.01.1968 se naște în familia inginerului Cismaș Ioan și Paraschiva, fiica lor Sorina.

După ce petrece o oarecare perioadă copilăria în satul Bonțești se mută cu părinții la Sebiș, părinții având locul de muncă în Sebiș, tatăl inginer Cismaș Ioan, fiind director al Secției din Sebiș a Uzinei de Strunguri Arad, iar mama ingineră la CAP-ul din aceeași localitate.

Între anii 1974 – 1978 urmează ciclul primar, apoi între anii 1978 – 1982 ciclul gimnazial, iar între anii 1982 – 1986 ciclul liceal, toți acești ani în cadrul Liceului Industrial din localitatea Sebiș.

În anul 1993 după 5 ani de studii a absolvit Universitatea Tehnică din Timișoara, Facultatea de chimie

industrială.

Decăderea industriei chimice după Revoluția din 1989 face ca tânăra absolventă să nu-și mai găsească un loc de muncă, ceea ce face să se angajeze în învățământ ca profesor suplinitor între anii 1993 – 1996 la Grupul Școlar Industrial „Ioan Buteanu” din Gurahonț.

Între timp se înscrie la examenul de diferență și apoi ca studentă a Universității de Vest Timișoara, Facultatea de chimie–biologie–geografie, specialitatea chimie, facultate pe care o absolvă în anul 1999.

După absolvirea acestei facultăți prin concurs devine profesoară titulară la Grupul Școlar Industrial din Sebiș, urcând rând pe rând în ierarhia didactică, obținând gradele definitiv, II și I în anul 2008.

Născută în Bonțești, profesoara Popovici Sorina poate fi socotită o personalitate de seamă a satului Bonțești.

Lector universitar dr. Sorițău Ilie Ioan – prorector al Universității „Emanuel” Oradea.

S-a născut la 19 septembrie 1968 în familia lui Sorițău Ioan și Otilia, familie binecunoscută în satul Bonțești, familie moștenitoare de mari valori creștine.

Nevoile vieții au împins familia spre locuri de muncă departe de satul natal, tatăl angajându-se ca șofer la Autobaza de transport Brad, iar mama lucrătoare în comerțul orașului Brad.

Tânărul „Lia” va fi nevoit să-și petreacă copilăria între Bonțești și Brad, oraș în care-și va urma studiile primare, gimnaziale și liceale.

După o perioadă destul de scurtă când își desăvârșește serviciul militar, în 1990 apropiindu-se tot mai mult de bisericile baptiste din Oradea, în anul 1994 împreună cu un grup de tineri credincioși bapțiști este trimis la studii în SUA, unde în urma studiilor de licență și masterat obține specializarea în teologie.

Între anii 1994 – 1999 în SUA urmează următoarele instituții de învățământ:

- THE COLLEGE OF SOUTHEASTERN, Wake Forest, Carolina de Nord, SUA

Licențiat în Teologie- specializare Teologie Pastorală;

- SOUTHEASTERN BAPTIST SEMINARY, Wake Forest, Carolina de Nord, SUA, Master în Teologie- specializare Limbi biblice;

În timpul studiilor din SUA se căsătorește cu Raelene Lynnette, absolventă și ea a unei instituții de învățământ superior din SUA, actualmente, director relații internaționale a Universității “Emanuel” din Oradea, cu care a fost binecuvântat cu 4 copii: Sorițău Elisei, Victoriana, Karis și Isaia.

După anul 1999 revine împreună cu familia în România, devenind cadru didactic la Universitatea "Emanuel" din Oradea, unde va avansa treptat până la funcția de prorector după cum urmează:

- Sep.'99 – Sep.'02 UNIVERSITATEA EMANUEL DIN ORADEA

Tipul Organizației: instituție de învățământ superior

Slujba: Secretar al Rectorului

Responsabilități: manipularea apelurilor telefonice, stabilire întâlniri, adunare fonduri, planificari vizite SUA

- Aug. '06 – 2011 SOUTHWESTERN BAPTIST SEMINARY, FORT WORTH

Tipul Organizației: instituție de învățământ superior

Slujba: profesor asociat

Responsabilități: învățare, pregătirea seminariilor de Homiletica.

-Sep. '99 – prezent - UNIVERSITATEA EMANUEL DIN ORADEA

Tipul Organizației: instituție de învățământ superior

Slujba: lector universitar doctor

Responsabilități: învățare, susținerea seminariilor la cursurile desemnate, strângere fonduri, implementare proiecte, coordonare.

- Mai 2011 - prezent BISERICA CRESTINA BAPTISTA "HARUL"

Tipul Organizației: institutie bisericească

Slujba: pastor

Responsabilități: predicare, supraveghere pastorală, oficiere acte de cult.

- Sep.'11- prezent UNIVERSITATEA EMANUEL DIN ORADEA

Tipul Organizației: instituție de învățământ superior

Slujba: bibliotecar șef

Responsabilități: organizarea functionarii bibliotecii

- Mai 2015 - prezent UNIVERSITATEA EMANUEL DIN ORADEA

Tipul Organizației: instituție de învățământ superior

Slujba: Prorector

Între anii 2004 – 2012 a urmat cursurile doctorale la Universitatea "Babeș-Bolyai" obținând titlul de doctor în teologie.

În calitate pe care o are în cadrul Universității "Emanuel" ține o strânsă legătură cu alte instituții de învățământ superior din SUA, preocupându-se în același timp de buna funcționare a

universității, având în vedere faptul că este o universitate privată creștină conservatoare care se susține din donații și contribuții ale credincioșilor bapțiști.

Pastorul dr. Sorițău Ilie Ioan prin activitatea desfășurată până în prezent poate fi socotit un om de seamă al satului Bonțești, un promotor al culturii și civilizației românești în SUA și alte țări.

Jurist Darău Cantemir Marius – secretarul Consiliului Local al Primăriei Comunei Gurahonț.

Vede lumina zilei la 05.04.1970 în Bonțești, în familia profesorilor Darău Ioan Toma și Catița, fiind primul lor copil.

Copilăria și-o petrece în satul natal, sub îngrijirile atente ale părinților și a bunicilor, în special a bunicii, o copilărie plină de vise și de fantezii, încă din copilărie având vise care păreau utopice dar în același timp realizabile. Un exemplu încă din vremea când frecventa grădinița visa o unire a Bonțeștiului cu Gurahonțul desenând blocuri, fabrici, complexe comerciale și altele.

Școala primară o urmează în Bonțești sub îndrumarea d-nei învățătoare Vonica Floare, învățătoare pe care o solicita foarte mult punându-i diverse întrebări la mai multe specialități dar în mod deosebit cele de istorie națională. După cei patru ani petrecuți în școala primară 1976 – 1980, frecventează clasele V-VII la Liceul Agroindustrial Gurahonț între anii 1980 – 1983, iar apoi clasa a VIII-a la Liceul Industrial din Sebiș.

În timpul studiilor gimnaziale și apoi liceale, continuate tot la Sebiș între anii 1984 – 1988 avea înclinații spre științele exacte, matematică, fizică, chimie dar și spre științe cu profil uman în special pentru cele de istorie. Pasiunea pentru chimie l-a făcut să-și amenajeze în casa părintească un mini laborator de chimie, căutând să facă unele mici experiențe. Fiind o fire inventivă căuta să facă întotdeauna ceva nou, de la mici lucruri necesare în casă până la altele în școală sau în afara școlii. Era un bun organizator, organiza tinerii din jurul său, antrenându-i în diverse activități, fotbal, tenis de masă, excursii și altele.

După susținerea cu brio a examenului de bacalaureat, în concordanță cu vremurile de atunci (1988) se înscrie la Institutul Politehnic din Timișoara, Facultatea de Mecanică, secția tehnologia construcțiilor de mașini.

După satisfacerea serviciului militar 1988 – 1989 și după doi ani de studii în cadrul Politehnicii, Revoluția din Decembrie 1989 îi schimbă direcția, abandonând studiile de la Politehnică îndreptându-și atenția spre studii legate de științe umaniste, dar este prea puțin înțeleș de părinți care visau cu orice preț să-l vadă inginer.

În această situația în anul 1993 se înscrie la concursul pentru ocuparea postului de secretar al Consiliului Local și al Primăriei Gurahonț, examen pe care-l trece cu bine deși avea concurenți bine pregătiți.

Din anul 1993 și până în prezent funcționează pe postul sus amintit, în paralel începând cu anul 1997 înscriindu-se și la Facultatea de Drept din cadrul Universității de Vest “Vasile

Goldiș” Arad, facultate pe care o absolvă în anul 2002, prin susținerea tezei de licență cu titlul “Acțiunea în anulare exercitată de Prefect în contencios administrativ”.

În iulie 2006 a finalizat cursurile de masterat la Universitatea de Vest “Vasile Goldiș”, Facultatea de Științe Juridice “Drept administrativ și statutul funcționarului public”, cu lucrarea de dizertație – *Managementul conflictului în instituții*.

Ajuns în acest post, care necesită o activitate intensă cu oamenii își găsește liniștea apucându-se cu mult interes de noua activitate. Deși tânăr fără experiență a reușit să iasă cu bine din împrejurări grele fiind bine apreciat de oamenii din comună, de consilieri și de primarii cu care a colaborat.

În perioada funcționării ca și secretar al Consiliului Local a urmat și cursuri postuniversitare:

- cursuri de ECDL (permis european de conducerea calculatorului);
- curs postuniversitar organizat de Universitatea Politehnică Timișoara – *Managementul general și resurse umane*, în perioada 2002 – 2003;
- cursuri de formare a mediatorilor.

A participat la diverse cursuri de perfecționare în domeniu după cum urmează:

- secretari ai consiliilor locale comunale în august 1993;
- fond funciar septembrie 2002;
- managementul dezvoltării durabile, martie 2003;
- comportament și abilități manageriale, august 2004;
- managementul programelor / proiectelor, martie 2005;
- managementul resurselor umane în administrația publică, martie 2008;
- managementul funcției publice în contextul legislației specifice din 2008 – 2009, iulie 2009;
- manager proiect, februarie 2011;
- managementul situațiilor de urgență, octombrie 2011.

A participat de asemenea la mai multe simpozioane, conferințe legate de activitatea pe care o desfășoară.

Rezultatele obținute în muncă a făcut să fie ales și în alte funcții de conducere cu o durată mai mare sau mai mică după cum urmează:

- președinte al Comitetului de Părinți al Liceului “Ioan Buteanu” Gurahonț începând cu anul 2006 și până în prezent;
- reprezentant teritorial în Adunarea Eparhiei Ortodoxe Arad;
- membru în mai multe comisii pentru promovarea în unele funcții administrative ale județului și altele.

În prezent este și mediator autorizat prin hotărârea Consiliului de Mediere din 31.03.2013, mulți oameni din zonă apelând la serviciile d-lui Cantemir.

Este căsătorit cu Dorina, fostă Mogoș cu care are o fată actualmente elevă în clasa a XI-a la Liceul "Ioan Buteanu" Gurahonț. Este un bun cunoscător al limbii franceze.

Rezultatele obținute în muncă de-a lungul celor 23 de ani îl îndreptățeste să facă parte din galeria personalităților de seamă al satului Bonțești.

Inginer Dărau Călin Ovidiu.

S-a născut la 18.04.1971 în familia lui Ioan și Mărioara Dărau, tatăl împiegat de mișcare CFR, iar mama asistentă medicală.

Copilăria și-a petrecut-o în satul natal pe ulițele satului, pe izlazuri și la grădinița de copii.

Între anii 1977 – 1981 urmează clasele primare la Școala Primară din Bonțești sub îndrumarea învățătorului Vonica Ion.

Școala gimnazială a frecventat-o la Gurahonț în cadrul Liceului Agroindustrial între anii 1981 – 1985.

Urmând tradiția în familie în anul 1985 se înscrie la Liceul Industrial Nr. 3 CFR Arad la clasa de electromecanici.

După susținerea examenului de bacalaureat la 23 iulie 1989 este repartizat la Compania Publică de Transport Arad ca electromecanic, unde va sta până la 31 octombrie 1990 când se transferă la Depoul de Locomotive CFR Arad, unde va funcționa până la septembrie 2014.

La Depoul de Locomotive CFR Arad va cunoaște rând pe rând avansarea ajungând de la funcția de electrician până la cea de șef de depou.

În anul 1991 în paralel cu activitatea profesională și până în anul 1996 frecventează cursurile Universității "Aurel Vlaicu" din Arad, Facultatea de mecanică, secția de material rulant, pe care o absolvă în anul 1996 susținându-și licența la Institutul Politehnic București.

Fiind un bun profesionist și un om de caracter a avansat de la funcția de electrician la cea de tehnician, apoi după 1996 la cea de inginer, apoi inginer șef de depou cu reparațiile și în final șef de depou.

În timpul cât a funcționat ca șef de depou a fost bine apreciat de șefii ierarhici interesați de buna desfășurare a activității apropiat de cei cu care a colaborat.

La 8 septembrie 2014 a fost numit inginer SRTCF/Divizia exploatare/ERMIR Timișoara.

Este căsătorit cu Aurelia Dărau fosta Caba, profesoară de fizică cu care are o fată Antonia, elevă la Colegiul "Dimitrie Țichindeal" Arad.

Pentru pregătirea pe care o are, pentru funcțiile prin care a trecut poate fi socotit un om de seamă al satului Bonțești.

Informatician Darău Cristian Adrian.

S-a născut la data de 25.04.1972 la Gurahonț, în familia profesorilor Darău Ioan Toma și Catița. Copilăria și-a petrecut-o în satul natal sub îndrumarea părinților și a bunicilor.

Între anii 1978 – 1982 a urmat cursurile Școlii Primare din Bonțești sub îndrumarea învățătoarei Vonica Floare, apoi cursurile gimnaziale la Gurahonț și Sebiș pe care le absolvă în anul 1986. Între anii 1986 – 1990 urmează cursurile liceale la Sebiș și Lipova. Este absolvent al Liceului Agroindustrial Lipova, actualmente cu denumirea “Sever Bocu”, clasa de tehnician veterinar.

Din 1995 și până în prezent funcționează ca informatician la Liceul “Ioan Buteanu” Gurahonț.

Este absolvent al Facultății de Informatică în anul 2008, din cadrul Universității “Vasile Goldiș” Arad.

După terminarea facultății a urmat mai multe cursuri de formare profesională după cum urmează:

- 2012 – *Administrator rețea de calculatoare*, în cadrul Centrului de Evaluare “SC Centrul de Pregătire în Informatică SA”, cursuri organizate de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului;
- 2012 – curs de *Administrarea Rețelelor de calculatoare și a laboratoarelor informatice SEI*, organizat de SIVCO România SA;
- 2010 – curs *Dezvoltarea resursei umane pentru managementul eficient al bazelor de date calitative ale rezultatelor examenelor și evaluărilor naționale din învățământul preuniversitar – DRU-MEBD-EN*, acreditat de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului;
- 2013 - Curs *I.T. Essentials: PC Hardware and Software*, organizat de fundația Euromania București.

Fire disciplinată a fost și este bine apreciat de conducerea instituției în care lucrează.

Este preocupat și de viața spirituală a satului în special în cadrul Bisericii Baptiste din Bonțești.

În anul 2007 Biserica Baptistă din Bonțești la ales prezbiterul bisericii.

Este căsătorit cu Paula Maria Darău, născută Pop, profesoară la Liceul Teoretic din Sebiș.

Pentru activitatea desfășurată până în prezent poate fi considerat un om de seamă al satului Bonțești.

Conf. univ. dr. Sabău Georgeta Valeria, născută Cornea.

Familia Cornea se trage din familia gospodarului Ilca Militon, om de frunte al satului Bonțești. Valeria fata lui Ilca Militon se căsătorește cu Cornea Gheorghe (Gicu) din Chisindia, familie care a fost binecuvântată cu doi băieți, unirea dintre cei doi dând o nouă direcție familiei – familia Cornea.

Familia Cornea va fi moștenitoarea vetrei familiei Ilca Militon, noua familie fiind și ea o familie de vază în satul nostru. Unul din cei doi copii Teodor în urma căsătoriei cu Elena, tot o bonțeană va da naștere viitoarei cadru didactic universitar Sabău Georgeta Valeria.

Datorită evenimentelor care au marcat anul 1962 – colectivizarea agriculturii, o bună parte din bonțeni au luat drumul orașului, printre ei și familia lui Gheorghe și Valeria cu cei doi fii, care i-au drumul orașului Brad. Tinerii căsătoriți Teodor și Elena se vor stabili și ei temporar în Brad, ca la 02.01.1975 să fie binecuvântați cu o fiică Georgeta Valeria, fiică care-și va petrece copilăria la început în Brad, locul unde se naște, Bonțești și Arad după mutarea părinților cu locurile de muncă în municipiul Arad.

Studiile liceale le urmează la Liceul de Meteorologie și Gospodăria Apelor Arad, secția meteorologie, în perioada 1989 – 1993.

Între anii 1994 – 1998 își desăvârșește studiile universitare în cadrul Universității de Vest “Vasile Goldiș” Arad, Facultatea de drept.

Fiind o studentă cu rezultate foarte bune un an mai târziu în 1999, este angajată ca preparator universitar în cadrul Facultății de Științe Juridice a Universității de Vest “Vasile Goldiș” Arad, unde se va ocupa de susținerea seminariilor la disciplinele drept administrativ și dreptul transporturilor.

În această perioadă urmează și studiile de masterat în cadrul Academiei de Poliție “Alexandru Ioan Cuza” București, studii pe care le termină în anul 2001 prin susținerea dizertației cu specializare în domeniul *științe penale*.

Între anii 2004 – 2008 funcționează ca asistent universitar în cadrul Facultății de Științe Juridice din cadrul Universității de Vest “Vasile Goldiș” Arad unde-și va desfășura activități științifice și didactice în domeniul dreptului public și privat, ciclul de licențe, susținerea seminariilor la disciplinele:

- Drept penal. Parte generală;
- Drept penal. Parte specială;
- Drept procesual penal;
- Drept european al concurenței.

În anul 2008 este promovat lector universitar desfășurând activități științifice și didactice în domeniul dreptului public și privat, ciclul de licențe.

Între anii 2006 – 2010 urmează cursuri doctorale la Universitatea de Vest din Timișoara, facultatea de drept și științe administrative, domeniul *Științe penale*, susținând teza: **Traficul și consumul ilicit de droguri și precursori. Combaterea traficului și consumului ilicit de droguri și precursori prin mijloace de drept penal.**

Începând cu 2014 funcționează ca și conferențiar universitar titulară disciplinelor:

- Drept penal. Parte generală;
- Drept penal. Parte specială;
- Drept procesual penal.

Începând cu 25 ianuarie 2009 activează și ca *mediator*.

În perioada 2001 – 2015 a absolvit mai multe cursuri postuniversitare:

- Masterat de specializare în domeniul *Științe penale* - Academia de Poliție Alexandru Ioan Cuza – București, absolvit în anul 2001
- Curs postuniversitar European Federation of Schools – F.E.D.E., absolvit în anul 2002
- Curs postuniversitar pentru pregătirea personalului didactic - Universitatea "Aurel Vlaicu" din Arad, Departamentul pentru Pregătirea Personalului Didactic, absolvit în anul 2002
- Masterat de specializare în domeniul *Drept civil și procesual civil aprofundat*, Facultatea de Științe Juridice, Universitatea de Vest "Vasile Goldiș" din Arad, absolvit în anul 2006

Tot în perioada 2001 – 2015 a publicat mai multe lucrări, cărți, articole după cum urmează:

A. Lista celor mai relevante lucrări ale candidatului pentru realizările profesionale proprii:

1. Sabău Georgeta Valeria, *Drept penal. Partea specială*, vol. I-II, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2014, ISBN 978-606-17-0546-7 – ISBN 978-606-17-0545-0 (autor unic)
2. Sabău Georgeta Valeria, *The protection of the Fundamental Human Rights according to ECHR. Casestudy: offenses regarding the regime of drugs and of the precursors*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2014, ISBN 978-606-17-0561-0 (autor unic)
3. Sabău Georgeta Valeria, *Traficul și consumul ilicit de droguri și precursori - Combaterea traficului și consumului ilicit de droguri și precursori prin mijloace de drept penal*, Editura Universul Juridic, București, 2010, 524 p., ISBN 978-973-127-338-9 (autor unic)

4. Aurelia Cotuțiu, Sabău Georgeta Valeria, *Drept român și comunitar al concurenței*, Editura C.H.Beck, București, 2008, 326 p., ISBN 978-973-115-308-7 (coautor - contribuție 50%)

5. Sabău Georgeta Valeria, *Self-Defense in the Romanian New penal Code: removing the blame cause - unimpeachable cause*, *Jurisprudence Recherche Journal*, "Jurisprudence" ISSN online 2029-2058 / ISSN print 1392-6195, vol. 21, (1) /2014, pp. 279-305 (autor unic)

6. Sabău Georgeta Valeria, *Brief considerations regarding the juridical protection of private life in the regulation of the new romanian Civil Code*, *Agora International Journal of Juridical Sciences*, nr. 2/2014, pp.66-71 (autor unic)

7. Sabău Georgeta Valeria, *Considerations regarding embezzlement in the new penal regulation*, *The Journal Studia Universitatis "Vasile Goldiș" Arad Economic Sciences Vol 23 Issue 3/2013*, pp. 60-65, indexată de CNCS în categoria B, international data base în domeniul științelor juridice: CEEOL, Proquest, <http://studiaeconomia.uvvg.ro/images/2013/p4/16.pdf> (autor unic)

8. Sabău Georgeta Valeria, Cioia Pantilimon, *Considerații teoretice referitoare la protecția juridică a vieții private prin mijloace de drept penal*, *Revista "Dreptul"* nr. 9/2012, pp.239-256 (coautor - contribuție 50%)

9. Sabău Georgeta Valeria, Pușcașu Voicu, *Grupul infracțional organizat în sfera traficului ilicit de droguri și precursori*, *Caiete de drept penal* nr. 3/2009 (iulie-septembrie 2009), Editura C.H.Beck, București, p. 1 – 23, ISSN 1841-6047 (coautor - contribuție 50%)

10. Sabău Georgeta Valeria, *Circumstanța premeditării și a provocării - discuții referitoare la posibilitatea coexistenței lor* - *Caiete de Drept penal* nr.3/2008 (decembrie 2008), Editura C.H.Beck, București, p. 54-70, ISSN 1841-6047 (autor unic)

B. Teza de doctorat:

Traficul și consumul ilicit de droguri și precursori - Combaterea traficului și consumului ilicit de droguri și precursori prin mijloace de drept penal, Editura Universul Juridic, București, 2010, 524 p., ISBN 978-973-127-338-9 (autor unic)

C. Lista lucrărilor publicate

a. Cărți și capitole din cărți:

1. Sabău Georgeta Valeria, *Drept penal. Partea specială conform Noului Cod penal, vol . I-II*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2014, ISBN 978-606-17-0546-7 (autor unic)

2. Sabău Georgeta Valeria, *Drept penal. Partea specială conform Noului Cod penal, vol . I-II*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2014, ISBN 978-606-17-0545-0 (autor unic)

3. Sabău Georgeta Valeria, *The protection of the Fundamental Human Rights according to ECHR. Casestudy: offenses regarding the regime of drugs and of the*

precursors, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2014, ISBN 978-606-17-0561-0 (autor unic)

4. Sabău Georgeta Valeria, *Traficul și consumul ilicit de droguri și precursori. Combaterea traficului și consumului ilicit de droguri și precursori prin mijloace de drept penal*, Editura Universul Juridic, București, 2010, ISBN 978-973-127-338-9 (autor unic)

5. Cotuțiu Aurelia, Sabău Georgeta Valeria *Drept român și comunitar al concurenței*, Editura C.H.Beck, București, 2008, 284 pag., ISBN 973-474-55-4 (coautor - contribuție 50%)

6. Cotuțiu Aurelia, Sabău Georgeta Valeria *Dreptul transporturilor*, Editura C.H.Beck, București, 2006, 370 pag., ISBN – 973-655-771-5 (coautor - contribuție 50%)

7. Cotuțiu Aurelia, Sabău Georgeta Valeria *Instituții de drept procesual civil*, Editura Gutenberg Univers, Arad, 2003, 318 pag., ISBN 973-8096-90-1 (coautor - contribuție 50%)

8. Cotuțiu Aurelia, Sabău Georgeta Valeria *Dreptul transporturilor. Reglementări comunitare*, Editura Gutenberg Univers, Arad, 2003, 164 pag., ISBN 973-8096-85-5 (coautor - contribuție 50%)

9. Cotuțiu Aurelia, Sabău Georgeta Valeria *Contractul comercial de transport*, Editura Gutenberg, Arad, 2002, 148 pag. ISBN 973-8096-60-X (coautor - contribuție 50%)

b. Articole publicate în reviste de specialitate de circulație internațională recunoscute sau în reviste din țară recunoscute de către CNCSIS

1. Sabău Georgeta Valeria, *The Conflict of Interest in the Area of the Criminal Illicit - Relevant Jurisprudence*, The Public Administration and Social Policies Review, Year VI, No. 2(13) /2014, indexată de CNCS în categoria B+, international data base în domeniul științelor juridice: Proquest, Ebso (auto unic)

2. Sabău Georgeta Valeria, *Self-Defense in the Romanian New penal Code: removing the blame cause - unimpeachable cause*, *Jurisprudence Recherche Journal*, "Jurisprudence" ISSN online 2029-2058 / ISSN print 1392-6195, vol. 21, (1) /2014, pp. 279-305, indexată de CNCS în categoria B, international data base în domeniul științelor juridice: CEEOL, Proquest, EBSCO, <http://www.mruni.eu/upload/iblock/3ed/JUR-14-21-1-14.pdf> (autor unic)

3. Sabău Georgeta Valeria, *Brief considerations regarding the juridical protection of private life in the regulation of the new romanian Civil Code*, *Agora International Journal of Juridical Sciences*, nr. 2/2014, indexată de CNCS în categoria B+, international data base în domeniul științelor juridice: HeinOnline, EbsoHost, <http://univagora.ro/jour/index.php/aijjs/article/view/1193> (autor unic)

4. A. Cotutiu, Sabău Georgeta Valeria, *Considerations regarding the first preliminary ruling of the High Court of Cassation and Justice*, *Agora International Journal of Juridical Sciences*, nr. 2/2014, indexată de CNCS în categoria B+, international data base în domeniul științelor juridice: HeinOnline, EbsoHost, <http://univagora.ro/jour/index.php/aijjs/article/view/1187> (coautor - contribuție 50%)

5. Sabău Georgeta Valeria, *Considerations regarding embezzlement in the new penal regulation*, The Journal Studia Universitatis "Vasile Goldiș" Arad Economic Sciences Vol 23 Issue 3/2013, pp. 60-65, indexată de CNCS în categoria B, internațional data base în domeniul științelor juridice: CEEOL, Proquest, <http://studiaeconomia.uvvg.ro/images/2013/p4/16.pdf> (autor unic)

6. Sabău Georgeta Valeria, *Considerations regarding the protection of famous marks in e-commerce*, The Journal Studia Universitatis "Vasile Goldiș" Arad Economic Sciences Vol 23 Issue 3/2013, pp. 60-65, indexată de CNCS în categoria B, internațional data base în domeniul științelor juridice: CEEOL, Proquest http://studiaeconomia.uvvg.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=334:considerations-regarding-the-protection-of-famous-marks-in-e-commerce&catid=43:2013-part-3&Itemid=74 (autor unic)

7. Sabău Georgeta Valeria, Cioia Pantilimon, *Unele considerații referitoare la protecția juridică a vieții private prin mijloace de drept penal*, Revista Dreptul nr. 9/2012, p. 239-256, indexată de CNCS în categoria B+, internațional data base în domeniul științelor juridice: SSRN; EbscoHost; Proquest, <http://ujr.revistadreptul.ro/dreptasp2r.do?t2=9&t3=2012> (coautor - contribuție 50%)

8. Sabău Georgeta Valeria, Pușcașu Voicu, *Grupul infracțional organizat în sfera traficului și consumului ilciti de droguri*, Caiete de drept penal nr. 3/2009, p. 1-23, indexată de CNCS în categoria B, internațional data base în domeniul științelor juridice: EbscoHost; Ceeol, http://law.ubbcluj.ro/images/proprii/Cuprins_CDP_3_2009.htm (coautor - contribuție 50%)

9. Sabău Georgeta Valeria, *Circumstanța premeditării și a provocării – discuții referitoare la posibilitatea existenței lor*, Caiete de drept penal nr. 3/2008, p. 54-70, indexată de CNCS în categoria B, internațional data base în domeniul științelor juridice: EbscoHost; Ceeol, <http://law.ubbcluj.ro/rev3.php> (autor unic)

c. Articole publicate în volumele unor manifestări științifice internaționale recunoscute din țară și din străinătate (cu ISSN sau ISBN)

1. Sabău Georgeta Valeria, *O nouă măsură preventivă – arestul la domiciliu*, Conferința Internațională "Educație și creativitate pentru o societate bazată pe cunoaștere" (ediția a II-a), 9-10 mai 2014, Facultatea de Drept, Universitatea Titu Maiorescu București, volum publicat la Ed. Hamangiu, București, p.395-406 (autor unic)

2. Sabău Georgeta Valeria, *The right to a trial within a reasonable time: a general guarantee of the right to a penal equity trial*, Agora International Journal of Juridical Sciences, nr. 4/2013, pp. 201-205 (autor unic)

3. Sabău Georgeta Valeria, Stoicu Narcisa Mihaela, Fildan Sorin, *The Judicial Regime of the Crime Product Laundering from the Illicit Drug Traffic in the Roman Law and Comparative Law*, The Proceedings of The 2nd International Conference on Social Science and Humanity, ICSSH 2012, March 10-11, 2012, Chennai, India, IPEDR, IACSIT Press, Singapore, vol. 31 (2012), Indexed: EBSCO, WorldCat, Google Scholar, Engineering & Technology Digital Library, ISSN: 2010-4626, pp. 88-96 (prim autor - coautor - contribuție 33%)

4. Sabău Georgeta Valeria, Stanca Traian, *Incrimination and Punishment of Drug Consumption and Possession and Precursors for Own Consumption (per se) in Romania*, p.29-35, publicat cu ocazia 7th International Conference of Phd Students University of Miskolc Hungary 08-12 august 2010, ISBN 978-963-661-935-0 Ö; ISBN 978-963-661-942-8 (prim autor - coautor - contribuție 50%)

5. Sabău Georgeta Valeria, Stoicu Narcisa Mihaela, *Studies of doctrine and jurisprudence regarding the protection of the right to life, private and family life, to physical and mental integrity in the practice of CEDO in the field of drug trade and illicit drug use*, publicat în Studii și cercetări juridice europene, 2009, ISSN 2066-6403, p. 647-663, volum editat cu ocazia Conferinței Internaționale a Doctoranzilor în Drept organizată sub egida Facultății de Drept și Științe Administrative din cadrul Universității de Vest din Timișoara și Centrul European de Studii și Cercetări Juridice Timișoara, 16-18 iulie 2009 (prim autor - coautor - contribuție 50%)

6. Sabău Georgeta Valeria, *The Order of the Act and Command Authority in the New Romanian Penal Cod*, p. 269-276, publicat cu ocazia 6th International Conference of Phd Students University of Miskolc Hungary 12-18 august 2007, ISBN 978-963-661-783-7 Ö; ISBN 978-963-661-782-0 (autor unic)

7. Sabău Georgeta Valeria, *Spălarea produsului infracțiunii*, publicat cu ocazia The 1st International Scientific Conference „The Role and Place of Law in a Society Based on Knowledge” Târgu-Jiu, România, march 27-28, 2009 (autor unic)

8. Sabău Georgeta Valeria, Pușcașu Voicu, *The Organized Criminal Group in the Field of Illicit Drug Trade*, International Training for European Law and Justice (I.N.T.E.L.J.U.S.T.), Timișoara, România, 2009 (prim autor - coautor - contribuție 50%)

9. Sabău Georgeta Valeria, *The Crime of unfair Competition – The Economic Crime – Conferința Internațională ”Educație și creativitate pentru o societate bazată pe cunoaștere”* 21-22 noiembrie 2008 (ediția a II-a) Facultatea de Drept Universitatea Titu Maiorescu București (autor unic)

10. Sabău Georgeta Valeria, *Ajutoarele de stat în România după aderarea la Uniunea Europeană - Conferința internațională „România Europeană”*, Timișoara, 22-23 februarie 2008 (autor unic)

d. Citări în cărți, cursuri, monografii, articole sau comunicări științifice indexate în baze de date internaționale:

1. Pușcașu Voicu, *Noul Cod penal adnotat*, Ed. Universul Juridic, București, 2014 (2 lucrări) – p. 503; p. 778

2. Pavel Palcu, Monica A. Palcu, *Implementarea în statele membre ale Uniunii Europene a Deciziei cadru 2005/2014 JAI privind sancțiunile pecuniare*, volumul conferinței Rolul Europei într-o societate polarizată, Ed. Hamangiu, București, 2014 (o lucrare)

3. Călina Jugastru, *recognition and evolution of personality rights in an international and comparative perspectives*, Romnaian Journal of Comprative Law, nr.2/2013 indexată de CNCS în categoria B+, international data base în domeniul științelor juridice: CEEOL, (o lucrare) – accesibilă pe

<http://www.ceeol.com/aspx/issuedetails.aspx?issueid=b287fa71-ca35-411a-82bf-83dd374aca4f&articleid=70d64d06-d183-4e62-b09c-45df5a416704> (o lucrare)

4. Alina Leția, *Considerații în legătură cu practicile anticoncurențiale*, Revista Dreptul nr. 2/2013, indexată de CNCS în categoria B+, internațional data base în domeniul științelor juridice: SSRN; EbscoHost; Proquest - (o lucrare) – accesibilă pe <http://ujr.revistadreptul.ro/DREPTASP6AR003171.do> (o lucrare)

5. Alina Ana Dumitrache, *Spălarea banilor. Aspecte juridico-penale*, Ed. Universul Juridic, București, 2013 (o lucrare)

6. Alina Leția, *Considerații în legătură cu practicile anticoncurențiale*, Revista Dreptul nr. 2/2013 (o lucrare)

7. Alina Ana Dumitrache, [*Classical and Modern Tendencies in Money Laundering Process: The Challenges of Good Governance*](#), LAP Lambert Academic Publishing, 2012 (o lucrare)

8. Ioana Curt, Alexandra Pop, *Analiza practicilor anticoncurențiale din perspectiva represiunii penale a acestora*, Caiete de drept penal, nr. 4/2012 (o lucrare)

9. Gheorghe Piperea, *Drept comercial. Întreprinderea. În reglementarea Noului Cod civil*, Ed. C.H.Beck, București, 2012 (o lucrare)

10. Nicoleta Elena Buzatu, *Traficul și consumul ilicit de droguri. Aspecte multidisciplinare*, Ed. Universul Juridic, București, 2012 (o lucrare)

11. Dumitrița Florea (Ionescu), Ciprian Ungureanu, *The competition policy in the European Union*, Annals of the „Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu, Economy Series, Issue 3/2012 (o lucrare)

12. Ana Alina Dumitrache, *Money laundering or laundering of the proceeds of crime*, Challenges of the Knowledge Society, București, 2011 (o lucrare)

13. Gheorghe Gheorghiu, Manuela Niță, *Dreptul concurenței interne și europene*, Ed. Universul Juridic, București, 2011 (o lucrare)

14. Maria Dumitru, *Dreptul concurenței*, Ed. Institutul European, București, 2011 (o lucrare)

15. Melinda Cenușe, Adrian David, *The manifestation of the abuse dominant position in the current Romanian economy*, Annals of the University of Petroșani, Economics, 11(2), 2011 (o lucrare)

16. *Private enforcement of Competition Law*, Ioan Leș, cu articolul *Procedural Issues related to Competition Infringements in Romania*, Ed. Lex Nova, Valladolid, 2011 (o lucrare)

17. *Study on trade secrets and confidential business information in the internal market*, Appendix 4 Country Specific Questionnaires – Competition Law, Romania, pag. 243 (o lucrare)

18. Spiridon Pralea, Roxana Elena Lazăr, *Exemptions from European Policy Competition Rules for Research and Development-Innovation*, Jurnalul de Studii juridice, Anul VI, Nr. 1-2, Iunie, 2011 (o lucrare)
19. Cristina Stanciu, *The transportation law – interferences and particular features in regard to other law branches*, Agora International Journal of Juridical Sciences, vol. III, nr. 1/2009 (o lucrare)
20. Cristina Stanciu, Roberta Nițoiu, *Aspecte privind izvoarele dreptului transporturilor în dreptul intern și comunitar*, Revista de Studii Juridice a Facultății de Drept din Craiova, nr. 1/2009 (o lucrare)
21. Cristina Stanciu, *Dreptul transporturilor*, Ed. C.H.Beck, București, 2008
22. Cristina Stanciu, *The forwarder's right and obligations in the trading contract of merchandises transportations*, Agora International Journal of Juridical Sciences, vol. III, nr. 1/2008 (o lucrare)
23. Cristina Stanciu, Manuela Istrătoaie, *Fundamentele civile ale contractului de transport*, Revista de Studii Juridice a Facultății de Drept din Craiova, nr. 3/2008 (o lucrare)
24. Țutuianu Ion, *Disloyal commercial competition and the jurisdictional responsibility in the Romanian and EU law system*, Studies and scientific researches, Edition: Economics, no. 13 (2008) (o lucrare)
25. Cristina Stanciu, Vali Ileana Niță, *Interferențe și fundamentele civile ale contractului de transport*, Revista de Studii Juridice a Facultății de Drept din Craiova, nr. 2/2007 (o lucrare)

Conferențiar univ. dr. Sabău Georgeta Valeria este căsătorită cu d-l Sabău Viorel, având împreună un fiu Sabău Bogdan.

Având în vedere activitatea desfășurată de d-na conferențiar, poate fi socotită un om de seamă al satului Bonțești.

Margea Gabriela absolventă a Facultății de psihologie și a Facultății de moașe.

S-a născut la 6 noiembrie 1975 în Bonțești în familia lui Toma și Leontina Margea, copilăria petrecându-și-o în satul natal.

Începând cu anul 1982 urmează Școala primară din satul Bonțești, iar din 1986 până în 1990 școala gimnazială din cadrul Liceului Agroindustrial Gurahonț. Din 1990 până în 1994 urmează Liceul Sanitar Arad obținând calificarea de asistentă medicală.

Începând cu anul 1994 este angajată la Spitalul Teritorial Gurahonț unde va funcționa până în anul 2006.

Din anul 2006 și până în prezent funcționează ca

moașă principală la Spitalul Clinic Județean de Urgență Arad, secția obstetrică și ginecologie.

Între anii 2000 – 2004 urmează cursurile Facultății de psihologie din cadrul Universității „Vasile Goldiș” Arad, iar din 2008 până în 2012, Facultatea de moașe din cadrul aceleiași universități.

Din mariajul său a rezultat un fiu, Gabriel, în prezent student la Facultatea de medicină veterinară din Timișoara.

Margea Gabriela va rămâne în istoria satului Bonțești ca o personalitate de seamă.

Economist licențiat Crăciun Felix.

S-a născut la 17 februarie 1977 în familia inginerului Avram Crăciun și a profesoarei Viorica Magdalena Crăciun.

Copilăria și-o petrece în familia bunicilor dinspre mamă, familia Rob Vasile din Bonțești, una din familiile de vază ale satului.

Între anii 1983 – 1987 urmează clasele I-IV la Școala Primară din Bonțești, având ca învățător pe Vonica Ion. Cursurile gimnaziale și cele liceale le urmează la Liceul Teoretic „Moise Nicoară” din Arad între anii 1987 – 1995, în anul 1995 susținându-și bacalaureatul și atestatul profesional cu titlul ajutor analist programator.

Între anii 1995 – 2000 frecventează cursurile Facultății de marketing, management, informatică din cadrul Universității de Vest „Vasile Goldiș” Arad, obținând titlul de economist licențiat.

Încă din copilărie se implică în diverse activități specifice profilului studiilor universitare pe care le-a urmat după cum urmează:

1. Agent comercial (1999 – 2003) – TABACO DISTRIBUTION GROUP S.R.L. (ARAD);
2. Merchandiser (1998 – 1999) – TOP IMOBIL 3M S.R.L. (BUCUREȘTI);
3. Administrator (1999 – 2003) - FELIX STAR S.R.L. (ARAD);
4. Director de marketing (2003 – 2004) – GRAHAN TRADING S.R.L. (ARAD);
5. Director economic (2004 – 2007) – ELECTRO SYSTEMS S.R.L. (ARAD);
6. Director general (2007 – 2012) – ELECTRO SYSTEMS S.R.L. (ARAD);
7. Director economic (2009 – 2014) – MAXIMUS INSTALEX S.R.L. (MONEASA).

În anul 2007 se înscrie la cursurile postuniversitare la Școala de Studii Academice Postuniversitare „Ovidiu Șincai” București.

Este reprezentantul Retromobil Club România pentru județul Arad. Organizează anual la Arad deocamdată 2 evenimente (ce sunt organizate concomitent în toată țara): Retroparada Primăverii-aprilie și Retroparada Toamnei-octombrie. Cu această ocazie posesorii de autovehicule istorice, membrii ai clubului, își scot de la păstrare frumusețile și le aduc la paradă spre încântarea celor pasionați de frumos și de istorie automobilistică.

Este căsătorit, are un copil. Este pasionat de motoare, în special de automobilele de epocă. Personal a recondiționat un autoturism Aro 651 prezentat și în fotografia alăturată.

Poate fi considerat o personalitate de seamă a satului Bonțești.

Asistent univ. dr. Lascu Ana, medic specialist chirurgie vasculară, medic rezident chirurgie cardiacă.

S-a născut la 21.01. 1979 în familia lui Lascu Nicolae și Iuliana din Bonțești.

Copilăria și-a petrecut-o în satul natal unde urmează și clasele I-IV, avându-l ca învățător pe Vonica Ioan între anii 1985 – 1989.

Clasele gimnaziale le urmează în cadrul Liceului Industrial Sebiș între anii 1989 – 1993, ca apoi studiile liceale să le urmeze la Colegiul „Constantin Diaconovici Loga” din Timișoara între anii 1993 – 1997, unde își susține și examenul de bacalaureat.

După absolvirea liceului între anii 1997 – 2000 frecventează două școli postliceale obținând calificare în două domenii:

- bazele utilizării calculatoarelor PC, certificat utilizarea calculatoarelor PC obținute în cadrul S.C. Compelin SRL – Computer Education Line Timișoara, Ministerul Învățământului;
- asistent medical generalist, titlul obținut în cadrul Colegiului Național „Ana Aslan” / Școala Postliceală Sanitară Timișoara, România.

Începând cu anul 1999 frecventează cursurile Universității de Medicină și Farmacie „Victor Babeș” din Timișoara, unde după susținerea licenței obține titlul de doctor – medic, cu lucrarea de diplomă „Investigații medico – legale în oftamologie”.

După anul 1995 urmează mai multe cursuri, obținând calificări după cum urmează:

- 05.10.2015 ATESTAT de Studii Complementare în ECHOGRAFIE VASCULARĂ, Ministerul Sănătății – Direcția Generală Resurse Umane, Juridic și Contencios București, (România)

- 04.05.2015 – 12.06.2015 și 15.06.2015 – 24.07.2015 - Certificat de absolvire în "Ecografie Doppler Vasculară Periferică", Curs de pregătire în vederea obținerii atestatului în "Ecografie Doppler Vasculară" – partea I și II, Disciplina Medicală I – Medicină Internă și Cardiologie a Universității de Medicină și Farmacie "Iuliu Hațieganu" Cluj-Napoca, (România).

- 28.05.2014 - ATESTAT de Studii Complementare în MANAGEMENTUL SERVICIILOR DE SĂNĂTATE, Ministerul Sănătății – Direcția Generală Resurse Umane, Juridic și Contencios București, (România).

- 14.10.2013 – 12.03.2014 - Certificat de absolvire în "Managementul Serviciilor de Sănătate", Programul de pregătire în vederea obținerii atestatului în "Managementul Serviciilor de Sănătate", Ministerul Sănătății – Școala Națională de Sănătate Publică, Management și Perfecționare în Domeniul Sanitar București, (România).

- Noiembrie 2012, Certificat – Domeniul RDG, Specialitatea RI., Curs postuniversitar de pregătire nivelul II, cu Tema – „Securitatea radiologică în domeniul radiodiagnostic specialitățile roentgendiagnostic, radiologie intervențională și roentgendiagnostic dentar ”– Aviz CNCAN nr. 96/2012, Curs pentru permis radiații în mediul X, AC RAD MEDICAL București - X-ray Consult & Tech / (în SCJU Timișoara),(România).

- 01.10.2012 – 21.12.2012 - Certificat de absolvire - Echografie generală, Curs postuniversitar de perfecționare în specializarea Echografie abdominală, Universitatea de Medicină și Farmacie „Victor Babeș” Timișoara, Spitalul Clinic Județean de Urgență Timișoara - Clinica de Gastroenterologie, Timișoara (România).

- Aprilie 2013 - Certificat de Medic Specialist, Specialitatea – Chirurgie Vasculară, Ministerul Sănătății București, (România)

- 2010 – 2012 - Medic rezident Chirurgie Vasculară, Specialitatea - Chirurgie Vasculară, Spitalul Clinic Județean de Urgență, Timișoara (România).

- 2005 - 2009 - Doctor în Științe Medicale, Departamentul de Chirurgie Cardiovasculară al IBCVT, Diplomă de Doctor în Medicină, în baza Ordinului MECI, Teză Doctorat - „Optimizarea diagnosticului și tratamentului Coarctației de Aortă”. Coord. Prof. Dr. Ion Socoteanu, Universitatea de Medicină și Farmacie „Victor Babeș” Timișoara, Institutul de Boli Cardiovasculare Timișoara – Departamentul de Chirurgie Cardiovasculară, Timișoara (România)

- Octombrie 2005 – Iulie 2006, Certificat de absolvire Modul Didactic, Cursul postuniversitar de specializare psiho - pedagogică și didactică, Specializarea Psiho - pedagogică și didactică, Departamentul pentru pregătirea personalului didactic - Universitatea de Vest Timișoara (România)

Experiența profesională și-a dobândit-o de-a lungul anilor după cum urmează:

- Ianuarie 2015 → prezent, Asistent universitar, MD, PhD, Medic specialist Chirurgie Vasculară, Medic rezident Chirurgie Cardiacă, Medic specialist Chirurgie vasculară, S.C. CORDISMED SRL Timișoara - (Cardiotim), (România)

- Noiembrie 2013 → prezent, Medic rezident în a 2-a specialitate Chirurgie Cardiovasculară. Institutul de Boli Cardiovasculare - Clinica de Chirurgie Cardiovasculară - Timișoara (România).

- August 2013 → Martie 2015, Medic specialist Chirurgie vasculară, SC MED LIFE SA București - Sucursala Timișoara (România).

- Aprilie 2013 → prezent, Medic specialist Chirurgie vasculară - prin Ordinul M.S.

Februarie 2013 → prezent, Asistent universitar, Universitatea de Medicină și Farmacie „Victor Babeș” Timișoara - Disciplina de Fiziopatologie - Departamentul III Științe Funcționale, Timișoara (România)

- 2010 – 2012, Medic rezident Chirurgie Vasculară, Spitalul Clinic Județean de Urgență Timișoara - Clinica de Chirurgie Vasculară, Timișoara (România).

- 2007 - 2008 - Profesor suplinitor debutant - cadru asociat la Disciplina - Chirurgie generală, Colegiul Național Ana Aslan – Școala Postliceală Sanitară, Timișoara (România)

- 2005 - 2009 - Doctorand cu frecvență, Institutul de Boli Cardiovasculare – Secția de Chirurgie Cardiovasculară I. Universitatea de Medicină și Farmacie „Victor Babeș” Timișoara - Disciplina de Chirurgie Cardiovasculară, Timișoara (România).

Este o bună cunoscătoare a limbii germane, engleze și italiana.

După terminarea studiilor universitare a urmat mai multe studii de pregătire profesională, cursuri postuniversitare, cursuri practice și de inițiere după cum urmează:

- **Februarie 2008** Stagiu de pregătire profesională **Clinica de Chirurgie Cardiacă: Robert-Bosch- Krankenhaus Stuttgart, Germania**, sub coordonarea Privatdozent Dr. med. Ulrich Franke, Chefarzt der Abteilung für Herz- und Gefäßchirurgie

- **Septembrie 2008** Stagiu de pregătire profesională **Clinica de Chirurgie Cardiacă: Robert-Bosch- Krankenhaus Stuttgart, Germania**, sub coordonarea Privatdozent Dr. med. Ulrich Franke, Chefarzt der Abteilung für Herz- und Gefäßchirurgie

- Diplomă de participare la cursurile **Conferinței** cu tema: **“Managementul modern al plăgilor”**, Societatea Română de Chirurgie Vasculară, UMF “Victor Babeș” Timișoara, 4 – 5.12.2015, Hotelul Timișosara din Timișoara (România), creditat cu 9 credite E.M.C. de către CMR și cu 15 credite de către OAMGMAMR.

- Curs postuniversitar **„Utilitatea ECG-ului în diagnosticul clinic ”** Colegiul Medicilor din România, UMF “Victor Babeș” Timișoara, România, 02.10 - 02.11.2015, creditat cu 60 credite E.M.C. de către CMR.

- Curs postuniversitar **“Ecografie doppler vascular periferică”** (pentru atestatul de studii complementare în ecografie Doppler vasculară) - organizat de Facultatea de Medicină Generală, Disciplina Clinică Medicală I, Universitatea de Medicină și Farmacie Iuliu Hațieganu Cluj-Napoca, 04.05 – 12.06.2015 MI și 15.06 – 24.07.2015 MII.

- Curs – **“A practical introduction to peripheral interventional procedures 3rd module”**, Societatea Română de Chirurgie Vasculară și Medical Devices and Diagnostics, Centrul de Chirurgie Laparoscopică și Microchirurgie Pius Brânzeu Timișoara (România), 25.06.2015, Director curs: Dr. Maene Lieven, OLV Hospital, Aalst, Belgium.

- **Curs practic de “Terapia plăgilor cu presiune negativă – aplicabilitate clinică”**, Societatea Română de Chirurgie Vasculară, Centrul de Chirurgie Laparoscopică și Microchirurgie Pius Brânzeu Timișoara (România), 15 -16 Mai 2015, creditat cu 10 credite E.M.C. de către CMR.

- **Curs practic de Ultrasonografie carotidiană**, Societatea Română de Chirurgie Vasculară, Centrul de Chirurgie Laparoscopică și Microchirurgie Pius Brânzeu Timișoara (România), 26 -28.03.2015, creditat cu 8 credite E.M.C. de către CMR.

- Curs – **“A practical introduction to peripheral vascular interventions 2nd module”**, Societatea Română de Chirurgie Vasculară și Medical Devices and Diagnostics, Centrul de Chirurgie Laparoscopică și Microchirurgie Pius Brânzeu Timișoara (România), 12-13.12.2014, creditat cu 8 credite E.M.C. de către CMR.

- Curs postuniversitar **“Farmaco-toxicologie clinică. Aplicațiile farmacovigilenței”**- organizat de Facultatea de Medicină Generală, Disciplina Farmacologie, Timișoara, România, 20 – 23.11.2014 MI și 27 – 29.11.2014 MII, creditat cu 42 credite E.M.C. de către CMR.

- Curs precongres – **“A practical introduction to peripheral vascular interventions”**, SRCV, CMR și Medical Devices and Diagnostics Sibiu, (România), 16 Octombrie 2014, creditat cu 5 credite E.M.C. de către CMR.

- **“Cursul de Inițiere în Imagistica Medicală Cardiologică”** – în cadrul Centrului de Training Neuromed Timișoara, România, 29 Mai 2014 (Dr. Gratian D. Miclăuș)

- Curs postuniversitar **„Tehnici de suturi vasculare”** în cadrul Centrului de Chirurgie Laparoscopică și Microchirurgie Pius Brânzeu Timișoara, România, 23 – 24 Mai 2012, creditat cu 6 credite E.M.C. de către CMR.

- Curs postuniversitar **„Actualități în practica medicului de familie”** Colegiul Medicilor din România, UMF “Victor Babeș” Timișoara, România, 15-16.09.2011, creditat cu 12 credite E.M.C. de către CMR.

În toată această perioadă a participat la mai multe congrese naționale și internaționale obținând diplome și certificate după cum urmează:

- Diplomă de participare la **Școala de vară “Holocaustul între memorie și receptare”** organizată de **Institutul Național pentru Studiul Holocaustului din România „Elie Wiesel”**, **The Olga Lengyel Institute & The Memorial Library** și Asociația Precept Ministries România, 19 – 24 iulie 2015, Surduc/Lugoj, România.

- Certificat de participare la **A 26-a Conferință Națională cu participare Internațională a Asociației Medicilor Creștini din România** cu tema: **„Cariera Medicală între Satisfacție și Frustrare”**, 23–26 Aprilie 2015, Târgu Mureș, România, creditat cu 13 credite E.M.C. de către CMR.

- Certificat de participare la **A 7-a Conferință Națională Asociației Medicilor Creștini din România Sesiunea Studenți** cu tema: „**Identitate în formare**”, 7–9 Noiembrie **2014**, Pănicel - Brașov, România,
- Certificat de participare la **The First Congress of the Romanian Society for Vascular Surgery**, 16 - 18 Octombrie **2014**, Hotel Ramada - Sibiu, România, creditat cu 12 credite E.M.C. de către CMR.
- Certificat de participare la **A 25-a Conferință Națională cu participare Internațională a Asociației Medicilor Creștini din România** cu tema: „**Eșecul –Între obstacol și stimulent**”, 8–11 Mai **2014**, Băile Herculane – Caraș-Severin, România, creditat cu 13 credite E.M.C. de către CMR.
- Certificat de participare la simpozionul: “**Medicina Muncii în Banat**”, Disciplina Medicina Muncii - UMF “Victor Babeș” Timișoara, România, 22.11.2013, creditat cu 5 credite E.M.C. de către CMR.
- Certificat de participare la simpozionul cu tema: “**Tratamente moderne în boala arterială periferică**”, Colegiul Medicilor Timiș, UMF “Victor Babeș” Timișoara, România, 19.07.**2012**, creditat cu 2 credite E.M.C. de către CMR.
- Certificat de participare la “**Timișoara 4 Congresses**”: 11th ISEM Congress, 10th RSRM Congress, 9th RSSH Congress, 2nd CompasX Timișoara, România, 12 – 14 Iulie **2012**, creditat cu 16 credite E.M.C. de către CMR.
- Diplomă de participare la simpozionul cu tema: “**Actualități în managementul gripei**”, Colegiul Medicilor Timiș, UMF “Victor Babeș” Timișoara, România, 10.11.**2010**, creditat cu 5 credite E.M.C. de către CMR.
- Certificat de participare la simpozionul cu tema: “**Pentru că eficacitatea este rezultatul unei combinații. Rolul combinațiilor fixe în terapia antihipertensivă**”, Colegiul Medicilor Timiș, UMF “Victor Babeș” Timișoara, România, 05.11.**2010**, creditat cu 4 credite E.M.C. de către CMR.
- Certificat de participare la **A 21-a Conferință Națională cu participare Internațională a Asociației Medicilor Creștini din România** cu tema: „Dileme etice în practica medicală”, 6–9 Mai **2010**, Sovata- Mureș, România, creditat cu 17 credite E.M.C. de către CMR.
- Diplomă de participare la simpozionul cu tema: “**Managementul pacientului hipertensiv diabetic: strategii terapeutice dovedite**”, Colegiul Medicilor Timiș, UMF “Victor Babeș” Timișoara, 9.11.**2009**, creditat cu 5 credite E.M.C. de către CMR.
- Certificat de participare la **A 20-a Conferință Națională cu participare Internațională a Asociației Medicilor Creștini din România** cu tema: „Psihic și soma în medicina contemporană”, 15–17 Mai **2009**, Băile Herculane– Caraș-Severin, România, creditat cu 12 credite E.M.C. de către CMR.
- Certificat de participare la **Acțiune medicală caritabilă a Asociației Medicilor Creștini din România**, 27-29 Martie **2009**, în județul Dolj, România

- Certificat de participare la **A 19-a Conferință Națională cu participare Internațională a Asociației Medicilor Creștini din România** cu tema: „Pacientul – client sau persoană”, 9–11 Mai **2008**, Geoagiu Băi, România, creditat cu 14 credite E.M.C. de către CMR.
- Certificat de participare la **PRIME COURSE “Medical Teaching: New Methods ”**, PRIME Partnership in International Medical Education - Dr Rosalind M Simpson, Professor Richard Vicent - University of Brighton, 20.11.**2007**, Timișoara, România.
- Certificat de participare - **11th Danubian Forum for Cardiac Surgery**, organizat de Societatea Română de Chirurgie Cardiovasculară, 1-2 Iunie **2007**, Timișoara, România, creditat cu 6 credite E.M.C. de către CMR.
- Diplomă de participare la **A 18-a Conferință Națională cu participare Internațională a Asociației Medicilor Creștini din România** cu tema: „Etica Medicală și integrarea”, 11–13 Mai **2007**, Băile Herculane – Caraș-Severin, România, creditat cu 6 credite E.M.C. de către CMR.
- Certificat de participare **The Third International Congress of the Romanian Society of Cardiovascular Surgery, The First Congress for Cardiovascular Surgery, Intensive Care Nursing and Cardiopulmonary Bypass**, 9-11 Noiembrie **2006**, Sinaia, România, creditat cu 17 credite E.M.C. de către CMR.
- Diplomă de participare la al **45-lea Congres Național de Cardiologie**, organizat de Societatea Română de Cardiologie, 23-26 Septembrie **2006**, Poiana Brașov, România, creditat cu 22 credite E.M.C. de către CMR.
- Diplomă de participare la **A 9-a Sesiune Internațională de Comunicări Științifice pentru studenți si tineri medici, Medis 2005**, 19–22 Mai, UMF “Victor Babeș” Timișoara, România, creditat cu 13 credite E.M.C. de către CMR.
- Diplomă de participare la **A 16-a Conferință Națională cu participare Internațională a Asociației Medicilor Creștini din România** cu tema: „Medicul creștin în fața schimbărilor actuale și viitoare din Sistemul sanitar”, 14–17 Aprilie **2005**, Băile Felix - Oradea, România, creditat cu 13,5 credite E.M.C. de către CMR.
- Diplomă de participare la **A 15-a Conferință Națională cu participare Internațională a Asociației Medicilor Creștini din România** cu tema: „Medicul creștin la început de drum – Dificultăți și Speranțe”, 5–8 August **2004**, Valea Draganului - Cluj, România, creditat cu 17,75 credite E.M.C. de către CMR.
- Diplomă de participare la sesiunea de conferințe: **“Angiotensin Converting Enzyme (ACE) inhibitoare, or Angiotensin Receptor Blockers – Which are better?”, „Smoking Cessation”, „Evidences Based Medicine in Preventative care”** 17 Mai, **2004**, UMF “Victor Babeș” Timișoara, România, AMCR, creditat cu 2,4 credite E.M.C. de către CMR.
- **Workshop** cu tema **„University and Research”**, organizat cu ocazia **A 8-ei Sesiune Internațională de Comunicări Științifice pentru studenți si tineri medici, Medis 2004**, 16 Mai, UMF “Victor Babeș” Timișoara, România.

- Diplomă de participare la **A 8-a Sesiune Internațională de Comunicări Științifice pentru studenți și tineri medici, Medis 2004**, 13–16 Mai, UMF “Victor Babeș” Timișoara, România, creditat cu 24,45 credite E.M.C. de către CMR.

- Diplomă de participare la **A 7-a Sesiune Internațională de Comunicări Științifice pentru studenți și tineri medici, Medis 2003**, 15–18 Mai, UMF “Victor Babeș” Timișoara, România, creditat cu 22,5 credite E.M.C. de către CMR.

Este membră în mai multe societăți medicale de specialitate după cum urmează:

- Societatea Română de Chirurgie Vasculară;
- European Society for Vascular Surgery;
- Societatea Română de Chirurgie Cardiovasculară;
- Societatea Română de Fiziopatologie;
- Societatea Română de Biologie Celulară;
- Asociația Medicilor Creștini din România, afiliată la International Christian Medical and Dental Association;
- Membru al Colegiului Medicilor din România.

A publicat în perioada 2005 – 2015 mai multe articole în reviste de specialitate după cum urmează:

- Crinela Luminița Popa, Iosif Adalbert Szucsik, **Ana Lascu**, Mihaela Codrina Levai: Socio-economic aspects in the context of oncologic pathology of colon cancer, *Medicine in Evolution* Volume XXI, No. 3, **2015**, p. 365 – 369, ISSN 2065 – 376X. Revistă BDI.

- **Ana Lascu**, Ioana Mihaela Citu: The Management of Treatment and Diagnoses at patients with Aortic Coarctation, *Medicine in Evolution* Volume XXI, No. 1, **2015**, p. 117 – 125, ISSN 2065 – 376X. Revistă BDI.

- Ioana Mihaela Citu, Ruxandra Sava Rosianu, Angela Codruta Podariu, Daniela Jumanaca, Atena Galuscan, Melinda Onet, Tica Paul, Ramona Amina Popovici, **Ana Lascu**: Correlation of Subgingival Bacterial Plaque and Atherosclerotic lesions in patients suffering from periodontitis, *Medicine in Evolution* Volume XXI, No. 1, **2015**, p. 152 – 158, ISSN 2065 – 376X. Revistă BDI.

Ioana Mozos, **Ana Lascu**, “Factori de risc cardiovasculari și afecțiuni asociate cu perturbarea parametrilor arteriografici” - Congresul Național al Societății Române de Fiziopatologie cu participare internațională “Clasic și Modern în Fiziopatologie: o abordare integrativă în educație și cercetare” 7 – 10 Mai **2015**, Iasi, Romania, p.33 – 38, ISSN 978-606-544-310-5.

- **Ana Lascu**, Caius G. Streian, I. Socoteanu, Corina Vernic: *Clinical Aspects of Aortic Coarctation in Small Children*, *Revista Fiziologia Physiology*, **2009**, Vol. 19, Nr. 4 (64), p. 38-40.

- M.E. Sinteian, P.M. Deutsch, **Ana Lascu**, M. Focsa, M. Ionac: Electroacupunctura la bolnavii vasculari periferici recent operați. Studiu comparativ a două tehnici de electrostimulare, *Revista Medico-Chirurgicală a „Societății de Medicii și*

Naturaliști“ din Iași, **2009**, Vol. II, Nr.3, 788 – 79. **Revista este inclusă în / lucrare indexată Index Medicus și Medline.**

○ Socoteanu, C. G. Streian, **Ana Lascu**: *Coarctăție – kinking de aortă istmică: particularități clinice și diagnostice*, Revista Română de Cardiologie, Romanian Journal of Cardiology, **2007**, vol. XXII, Nr. 3, p. 214-215.

- I.Socoteanu, C.G.Streian, **Ana Lascu**: *Unusual case of aortic coarctation associated with kinking of the aortic isthmus*; Romanian Journal of Cardiovascular Surgery/Revista Română de Chirurgie Cardiovasculară, **2007**, vol. 6, Nr.3, 134-137.

- **Ana Lascu**, I. Socoteanu, M. Frînculescu, C.G. Streian, L. Falnita, H. Cioloca. *Aspecte diagnostice și terapeutice în coarctăția de aortă*. Al XLV-lea Congres Național de Cardiologie, Poiana Brașov, 23-26 Septembrie 2006. Revista Română de Cardiologie, Romanian Heart Journal, **2006**, vol. XXI, Suplimentul A, p. A 99

- **Ana Lascu**, Sorin Olaru, Nicolae Bota. *Chirurgia reconstructivă în sindromul de obstrucție aorto-iliacă (Sindrom Leriche)*. Sesiune Internațională de Comunicări Stiințifice pentru Studenți și Tineri Medici a VII- a ediție, 15 – 18 mai 2003, Timișoara. Lito UMF “Victor Babeș” Timișoara, **2003**, 25-26

- **Ana Lascu**, Corina Bedreag, Marioara Poenaru. *Insuficiența respiratorie acută la copil – Studiu retrospectiv pe 10 ani asupra incidenței, etiologiei și tratamentului*. Sesiune Internațională de Comunicări Stiințifice pentru Studenți și Tineri Medici a VIII- a ediție, 13 – 16 mai **2004**, Timișoara. Timișoara Medical Journal 2004, Volum 54, Supliment Nr.1 (135-136), ISSN 1583-5251

- **Ana Lascu**, I. Socoteanu, C.G. Streian, M. Frînculescu, L. Falniță, H. Cioloca. *Optimizarea managementului diagnostic și terapeutic în coarctăția de aortă*. Al III-lea Congres cu participare internațională al Societății Române de Chirurgie Cardiovasculară Sinaia, 9-11 noiembrie 2006, Romanian Journal of Cardiovascular Surgery – **2006**, Vol. 5, Nr.3, 194-195.

- G. Streian, I. Socoteanu, M. Frînculescu, **Ana Lascu**, P. Deutsch. *Utilizarea ablației de radiofrecvență irigată în tratamentul intraoperator al fibrilației atriale cronice*. Al XLV-lea Congres Național de Cardiologie, Poiana Brașov, 23-26 Septembrie 2006. Revista Română de Cardiologie, Romanian Heart Journal **2006**, vol. XXI, Suplimentul A, p. A 150C

- M. Frînculescu, I. Socoteanu, C.G. Streian, A. Hodorozea, **Ana Lascu**, P. Deutsch. *Tratamentul chirurgical în insuficiența circulatorie cerebrală de origine extracerebrală*. Al XLV-lea Congres Național de Cardiologie, Poiana Brașov, 23-26 Septembrie 2006. Revista Română de Cardiologie, Romanian Heart Journal **2006**, vol. XXI, Suplimentul A, p. A 96

- G. Streian, I. Socoteanu, **Ana Lascu**, H. Cioloca. *Glomectomia – metodă chirurgicală de tratament în aritmii supraventriculare și sincopă neurogenă*. Al XLV-lea Congres Național de Cardiologie, Poiana Brașov, 23-26 septembrie 2006. Revista Română de Cardiologie, Romanian Heart Journal **2006**, vol. XXI, Suplimentul A, p. A 84.

Pentru întreaga activitate desfășurată până în prezent de dr. Ana Iascu poate fi socotită o adevărată fiică a satului natal, un om de seamă al locului, contribuind în felul acesta la dezvoltarea culturii și civilizației românești pe Valea Crișului Alb.

Profesor Coșeri Lucia, născută Toma.

S-a născut la 07.10.1979 la Bonțești în familia lui Toma Ioan și Lucreția.

Este absolventă a Colegiului Universitar Pedagogic de Institutori din cadrul Universității “Vasile Goldiș” Arad, promoția 2001 și a Universității “Aurel Vlaicu”, Facultatea de Științe ale Educației și Asistență Socială. În urma studiilor universitare a dobândit titlul de profesor pentru învățământul preșcolar și primar. Începând cu anul 1999 a funcționat rând pe rând ca:

- profesor suplinitor pentru învățământul primar la Școala Primară din Pescari și Gurahonț;
- profesor pentru învățământul preșcolar la Grădinița de copii Pescari;
- profesor pentru învățământul primar la Școala Primară Pescari.

Este căsătorită cu d-l Coșeri Raul lucrător în domeniul comerțului.

Pentru activitatea desfășurată până în prezent poate fi trecută în galeria profesorilor de seamă ai localității Bonțești.

Economist Ander Adriana Ioana.

S-a născut în Bonțești la 9 septembrie 1988 din părinții Ioan și Letiția Ander.

Este absolventă a Facultății de Științe Economice din cadrul Universității “Aurel Vlaicu” din Arad, promoția 2010. Are studii de masterat la aceeași universitate, obținute în anul 2012 în domeniul contabilității.

Funcționează ca și contabilă la o societate comercială din Arad. Este căsătorită, soțul lucrând în același domeniu.

Studiile și activitatea desfășurată o îndreptățesc a intra în galeria personalităților de seamă a satului Bonțești.

Farmacist Babuța Marcela Florina.

S-a născut la 21.06.1990 în Bonțești în familia lui Babuța Marcel Vasile și Florica. Este absolventă a Facultății de medicină și farmacie din cadrul Universității de Vest “Vasile Goldiș” Arad. În urma susținerii examenului de licență a primit titlul de farmacist. După absolvire s-a angajat ca farmacistă la S.C. Ivonafarm SRL Arad.

Este pasionată de desen. A participat la acțiuni de voluntariat în cadrul Fundației “Debora” privind împărțirea de produse farmaceutice pentru persoanele nevoiașe, este o personalitate de seamă a satului Bonțești.

Inginer economist Babuța Flavia Cosmina.

S-a născut la 02.11.1991 în localitate Gurahonț, județul Arad, fiica lui Marcel Vasile și Florica Babuța.

Este absolventă a Universității “Aurel Vlaicu” Arad, Facultatea de Științe Economice, licențiată în Strategii și politici de management și a Facultății de Inginerie Industrială domeniul Tehnologia și designul produselor textile, promoția 2014. Este masterandă în management.

Lucrează în domeniul comerțului ca gestionar magazin și asistent manager la S.C. Mariex Duo Company SRL.

Poate fi trecută în galeria personalităților de seamă a satului Bonțești.

BIBLIOGRAFIE:

A. IZVOARE ISTORICE – ARHIVE.

- Arhiva Bisericii Ortodoxe Bonțești;
- Arhiva Bisericii Creștine Baptiste Bonțești, *Scurt istoric*;
- Arhiva Bisericii Creștine Baptiste Bonțești, *Registru cu evidența membrilor*;
- Arhiva Bisericii Creștine Baptiste Bonțești, *Protocolul cununațiilor*;
- Arhiva Bisericii Creștine Baptiste Secaș;
- Arhiva Liceului “Ioan Buteanu” Gurahonț, *Fond Școala Primară Bonțești*;
- Arhiva Liceului “Ioan Buteanu” Gurahonț, *Fond Grădinița de copii Bonțești*;
- Arhiva Națională Budapesta;
- Arhiva Primăriei Comunei Gurahonț, *Fond serviciul de arhitectură*.
- Arhiva Primăriei Gurahonț, *Fond CAP-uri*;
- Arhiva Primăriei Gurahonț, *Registrele botezațiilor, cununațiilor și răposațiilor din Biserica Ortodoxă Bonțești*;
- Arhiva Primăriei Gurahonț, *Serviciul de stare civilă*;
- Arhiva Primăriei Gurahonț, *Fond recensămintele populației*;
- Arhiva personală profesor Kovach Geza, Arad;
- Arhivele Statului Arad, *Fond prefectura Arad*;
- Arhivele Statului Arad, *Fond Tribunalul Județean Arad, secția a III-a contencios*;
- Arhivele Statului Arad, *Dosar Comuna Bonțești*;
- Arhiva personală învățător Crișan Alexandru, Arad;

B. LUCRĂRI GENERALE.

- Monitorul Oficial, partea I, nr. 51, din 18.02.1942;
- Universitatea “Babeș – Boyali” Cluj Napoca, catedra de sociologie. Centrul de studiere a populației. Recensământul din 1869. Transilvania;
- Varga Arpad, *Arad, meige telepiu-leseinec etniko, 1869-2002*;
- Institutul Central de Statistică. Recensământul general al populației României din 29 decembrie 1930 – vol. II, publicat de dr. Sabin Manuilă;
- Recensământul populației din 21.02.1956. Populația stabilă pe sexe;
- Dicționarul de teologie ortodoxă, preot prof. dr. Ioan Bria.

C. LUCRĂRI SPECIALE.

- *Aradul permanențe în istoria patriei*, Arad, 1978;
- Acsady Ignacz, *Magyoroszag neipeige a pragmatica sanctie, Koroban statistikai coslomenii*, 1896;
- Caciora Andrei și colaboratorii, *Realități istorice din vestul și nord vestul Transilvaniei în Studii și documente*;
- Caciora Andrei, Glück Eugen, *Cnezate și voivodate românești arădene în Studii privind istoria Aradului*, București, Ed. Politică, 1980;
- Ceuță Ioan, *Mișcarea pentecostală, În evenimente și relatări ale secolului XX*, editura Lumina Evangheliei, 2002;
- Croitor Vasilcă, *Răscumpărarea memorie, Cultul Pentecostal în perioada comunistă. Colecția mărturii*, 2010, Medgidia;
- Dr. Ciuhandu Gheorghe, *Românii din Câmpia Aradului acum două veacuri, Arad 1941*;
- Dr. Mija Teofil, *Procesul legionarilor parașutați 1953*, în cartea *Am fost colegi și prieteni cu Ion Golea*;
- Dr. Popovici Alexa, *Istoria baptilștilor din România*, vol. I, 1856 – 1919, Editura Bisericii Baptiste Române Chicago;
- Esckenazy Victor, *Hălmagiu sat medieval din Țara Crișului Alb (sec. XIV-XVI), Considerații istorice*, Arad, 1975;
- Fabian Gabor, *Arad Varmegye, Ierasa, törteneti, Statistica es grogehisi tekintetben*, Budapesta, 1885;
- Faur Vasile, *Țara Zarandului, Conscripții, Cronici, Documente, Imagini*, Ed. Concordia, Arad, 2014;
- Fejer Geogius, *Codex diplomaticus, Hungarie, Ecclesiasticus, ac, Civilis*, vol. I-X, Buda, 1829-1834;
- Groza Spiridon – *Studii privind geografia populației și așezărilor omenești ce aparțin centrului economic Gurahonț și a zonelor de influență*, Manuscris;
- Haiduc Alexandru, *Memoriile unui pasionat de aviație*, București, 2009;
- Haiduc Cristian, Ilca Florin, Hanci Valentin, Rob Ilie, Cosma Bujor, *Eseuri*, ed. Gutenberg Univers, 2005;
- Kovach Geza, *Conscripția satelor arădene din 1828*, în *Ziridava*, XV-XVI, 1987;
- Kovach Geza, *Consolidarea societății feudale în secolele XIV-XVI*, în *Aradul permanențe în istoria patriei*, 1978;
- Kovach Geza, *Dicționarul localităților județului Arad, localități dispărute, manuscris*;
- Kovach Geza, *Stăpânirea habsburgică și destrămarea feudalismului*, în *Aradul permanențe în istoria patriei*, 1978;

- Kovach Geza, *Țărănimea arădeană în perioada reglementărilor urbariale în perioada 1771-1786*, Ziridava VIII, 1977;
- Mager Traian, *Cultul eroilor în Munții Apuseni*;
- Mager Traian, *Ținutul Hălmaგიului*, vol. I-III, 1937-1938;
- Marki Șandor, Arad, *Varmegye es Arad, szabat kiraly varoș tortenete*, Arad, I, 1892;
- Meteș Ștefan, *Istoria Bisericii și a vieții religioase a românilor din Transilvania și Ungaria*, vol. I, ed. II, Sibiu;
- Mureșan Augustin, *Sigilii sătești și comunale din comitatul Arad și împrejurimi (secolele XVII – XIX)*;
- Ortvay Tivadar, *Magiorország regi vizrajya a XIII-ik szabad vegeig*, vol. 1, Budapest, 1882;
- Pădureanu Corneliu, *Populația comitatului Arad în secolul al XIX*;
- Pascu Ștefan, *Voivodatul Transilvaniei*, vol. I-IV, Cluj-Napoca, 1971-1989;
- Popeangă Vasile, *Școala românească în părțile Aradului 1821 – 1867*;
- Popeangă Vasile, *Școala românească în părțile Aradului, 1867 - 1918*, Arad, 1976;
- Popeangă Vasile, *Un secol de activitate școlară românească, în părțile Aradului, 1721-1821*, Arad, 1974;
- Pr. dr. Vesa Pavel, *Comuna Dieci, Monografie istorică*, ed. Mirador, 2009;
- Prodan David, *Domeniul Cetății Șiria la 1525*, în Anuarul Institutului de Istorie din Cluj, 1960;
- Rizea Marian, Rizea Eugenia, Moț Crăciun Dorel, *Gurahonț Gură de Rai*, ed. Universității Petrol, Gaze Ploiești, 2009;
- Roșka M., *Note preliminare asupra cercetărilor făcute în Ardeal în anul 1928*, *Anuarul Institutului geologic al României*, vol. 14, 1931, București;
- Roz Alexandru, *Ecoul războiului pentru independență din 1877 – 1878, în părțile Aradului*, în Ziridava, vol. V, Arad, 1975;

D. SURSE DE INFORMARE. PERSOANE FIZICE.

- Andreica Mihai (Mișca) și Andreica Mociș, Bonțești, 1980, peste 80 de ani;
- Ardelean Petru, prezbiter al Bisericii Penticostale nr. 1 (din deal) 84 de ani în 2015;
- Caia (Hera) Liliana, Rozavlia, 58 de ani 2015;
- Cismaș Ionel, 76 de ani, Sebiș;
- Coțoi Maria, Bonțești, 61 de ani, nepoată de soră a învățătorului Crișan Alexandru;
- Darău Ioan, 73 de ani, Bonțești, 1995;

- Darău Matilda, 90 de ani, Bonțești, 2014;
- Darău Petru, 71 de ani, Bonțești, 2015;
- Dașcău Teodor, 93 de ani, Bonțești, 2015;
- Florea Alexandru, 89 de ani, Bonțești, 2015;
- Haiduc Cristian, 54 de ani, Arad, 2015;
- Haiduc Teodor, 83 de ani, Bonțești, 2015;
- Hanciu Vasile, 73 de ani, Brad, 2015;
- Ilca Lenuța, 76 de ani, Bonțești, 2015;
- Ilca Magdalena, 65 de ani, Bonțești, 1965;
- Ilca Toma, 93 de ani, Bonțești, 1993;
- Iva Vasile, 77 de ani, Bonțești, 2015;
- Jimon Eugen, 81 de ani, Mediaș, 2015;
- Mică Vasile, 77 de ani, Bonțești, 2015;
- Marcel Petrișor, 87 de ani, București, 2015;
- Margea Ioan, 73 de ani, Bonțești, 2015;
- Oancea Ioan, 81 de ani, Bonțești, 2015;
- Popovici Ionel, prezbiterul Bisericii pentecostale "Betania" Bonțești;
- Rob Teodor, 88 de ani, Bonțești, 2015;
- Rob Vasile, 91 de ani, Bonțești, 2015;
- Dr. Șoic Alexandru, 73 de ani, Timișoara, 2015;
- Șerb Pavel, 80 de ani, Bonțești, 2015;
- Tulea Etelca, 82 de ani, Arad, 2015;
- Țigan Lidia, 81 de ani, Bonțești, 2015;
- Zacoi Gligor, 89 de ani, Bonțești, 2015.

Judecătoria

rurola Buteuc 1938

No.

C. 2118/927-38

In apel se va referi la acest număr.

*oficiul b. i. m. 927
- hener
- grup*

2118

Sentință

Această sentință a fost pronunțată la *27* de către reclamant *com. bisericușcă Bontesti* *Jumic* anul *1932* in (dom. in *Bontesti*) prezența lui (reprezentat a prin *A. Salim Dan*) *J. S. Stefanușă* *judicator* contra părților *Lucei (Stefan și soția)* (loc. in *Toos*) pentru *realitate și acc.* judecătoria *Buteuc* a adus după terminarea desbaterii orale, in *22* *Jumic* anul *1932* in ziua mai jos arătată în numele legii următoarea.

Sentință:

Judecătoria admite petiunea reclamantei, comuna bisericușcă Bontesti, contra părților Lucei Ștefan și soția, pronunțată sub № 2118/927, și stabilește că: titlul exprins în Cf. № 80 Toos № 343 în purpofăt de Cf. 319 otp. conform schitei planimetrice la do. 10 (harta combinată), având lințele trasate între punctele A, B, C, D și E, mărimind se (pe fond cu realitatea № top. 334-338; (pe West curte) altele № top. 344-348; (pe sud cu realitatea № top. 349, iar spre est cu vecin albă și pînă Ciurul Alb pe orând și față realitatea cu № top. 325-329 - este proprietate tabulară a reclamantei, și că acest titlu în mod ilegal și abuziv a fost anulat de către părți, în totalitate fără însă ca do. să se dobândească drept de proprietate pe cale achizițională și prin vânzare în judecările de dobândire permise și se cuprins în lege.

Proc. civ. Form. No. 58. Sentința judecătorei (art. 181, 387, 388, 391 etc. P. c.)

In Numele Legii !

Luându-se în dezbateri procesul pornit de reclamant, Comunitatea Bisericească Bontești dom. în Bontești repr. prin adv. Dr. Sabin Dan din Buteni, în contra pârât. Lupsei Iosif și cons. dom. în Iosas repr. prin Dr. Aurel Crozda din Buteni pentru posesie și acces, prin acțiunea introdusă înaintea judecătoriei Buteni care a dat sentință în prima instanță în ziua de 22 Iunie 1932 cu No. C. 2118/932 și fiind procesul adus înaintea tribunalului prin apelul pârâților introdus în ziua de 12 Iulie 1932 cu No. C. 2118/1932

Tribunalul

compus din președinte C. Constantinescu, judecător Dr. C. Tăutu, grefier Nicolae Staicu a dat după terminarea dezbaterii de azi 29. Septembrie 1936 următoarea

S e n t i n ț ă

Admite apelul pârâților, reformează sentința primei instanțe și în consecință respinge acțiunea reclamantei ca nefondată. Obligă pe reclamantă să plătească pârâților suma de 2225 Lei /: douăzeci și două mii, două sute cincizeci /: cheltuieli de primă instanță și 11.765 Lei /: unsprezece mii șaptesuteșazeci și trei /: cheltuieli de apel în termen de 15 zile sub sancțiunea execuției silite.

M o t i v e :

În contra sentinței judecătoriei Buteni cu No. C. 2118 din 27 Iunie 1932 prin care s'a admis acțiunea reclamantei și pârâții fiind obligați să predea în posesiunea reclamantei în termen de 15 zile, teritoriul din litigiu, precum și cheltuieli de proces s'a înaintat în termen legal apelul de față, de către pârâți, prin reprezentantul lor Dr. Aurel Crozda avocat, care pentru motivele arătate în scris, prin scriptele dela dosar și susținute oral, a cerut admiterea apelului, reformarea sentinței primei instanțe și respingerea acțiunii cu obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de proces.

Intimata reclamantă prin reprezentantul ei Dr. Sabin Dan avocat, a cerut, pentru motivele arătate în scriptalele dela dosar, susținute oral, respingerea apelului, confirmarea sentinței primei instanțe și obligarea părților la plata cheltuielilor de apel, în termen de 15 zile sub sancțiunea exequiunii.

Tribunalul, având în vedere actele dela dosar și întreg materialul probatoriu administrat înaintea ambelor instanțe.

Având în vedere motivele de fapt și drept din sentința atacată și susținerile orale ale părților. —

Având în vedere, că în speță, fiind vorba de modificarea terenului litigios, prin influența apei Crișului, în privința dreptului de proprietate, asupra acestui teren, sunt aplicabile dispozițiunile legii regimului apelor din 23 Iunie 1924, acțiunea de față, fiind introdusă după promulgarea ei. —

Având în vedere, că din expertiza inginerului Paul Rozvan /: fila 47:/ și expertiza hotărâtă de tribunal /:fila 248, 249:/, coroborată cu depozițiunile martorilor Serb Milton, Lupel Simion, Stan Pavel și Iva Luca, se constată în fapt, că terenul din litigiu, este de proveniență aluvionară, așa că, în conformitate cu dispozițiunile art. 6. din amintita lege a apelor, este de drept proprietatea părților riverani ai malului drept al Crișului, conform hărții urbariale existente, după care s'au calauzit experții. —

Ca chiar în cazul, cum susține reclamanta, că terenul din litigiu, a fost rupt de Criș și trecut din stânga, pe dreapta lui, această bucată de teren, a devenit proprietatea părților riverani ai Crișului, conform art. 6 din legea apelor din 1924, întrucât, reclamanta proprietara a acestui teren avulsionar, nu și-a manifestat dreptul său de proprietate, în termen de 1 an, de la data rapturii, care termen, era prevăzut și sub imperiul legii maghiare a apelor din 1885. —

Ca astfel fiind, apelul este întemeiat și reformându-se sentința primei instanțe s'a respins acțiunea obligându-se reclamanta la suportarea cheltuielilor în baza art. 424, 425, 506

Leg. Nr. 4729 / 1948.

Sedința publică din 28 Ianuarie 1949

Președintele Dn. *Livia Brăndescu* președinte
Membru Dn. *Emil Anastasiu* Consilier,
Grefier Dn. *Ion Debatium* grefier

Se așteaptă în cercetarea ~~cauză~~ recursul introdus de
reclamanta Comuna Bisericească Ort. ~~de~~ din Bantesti
impotriva sentinței x, x x Nr.

... din ... x 194, x x x x x x ...
data în cauza privitoare pe recuzată x/a. Iasi, Lupsi si alti
pantru posesie.
La apelul făcut s'a prezentat *Seb. Gh. pentru recuzata*
lipsind intimat

Procedura completă.
Reprezentantul recuzatei stănește recurs

Q U E R I T E A

Având în vedere că în speta ~~cauză~~ recursul făcut
în cauză a stat în nelucre mai mult de un an, decât dela data de
5 Septembrie 1944 ... 194... și până la 7 Ianuarie 1949 ... 1949
fără să se fi îndeplinit vre-un act de procedură din partea celor
interesați.

Că așa fiind, potrivit art. 248 și urm. pr. civ., urmează a se con-
state din oficiu că ~~cauză~~ recursul este perimat și a se
declara stinse efectele acest. uia..

Că de altfel calea de atac introdusă este perimată și după dis-
pozițiunile de lege în vigoare până la 1 martie 1948 / art. 257 Pr.
civ. rom. și art. 64 din legea accelerării judecăților, întrucât a
stat în nelucre mai mult de doi ani înainte de intrarea în vigoa-
re a noii proceduri civile.

Pentru aceste motive

In numele legii

D E C I D E:

Constată din oficiu că ~~cauză~~ recursul introdus de
reclamanta Comuna Bisericească Ort. ~~de~~ din Bantesti

cu petiția înreg. sub Nr. 1508/1932/194... împotriva sentinței
Nr. x x din 29 Septembrie 1936 194... a Trib. Arad. sect. III-a.
este perimat și în consecință declară stinse
efectele acestuia.

Cu drept de recurs în termen de 15 zile dela pronunțarea.
Dată și citită în ședință publică astăzi 28 Ianuarie 1949/194.

Președinte,

Consilier

Sabina Olariu
V. Grefier
Evidență 15 zile dela pronunțare.
După rămânerea definitivă recursul se va rezolva
Tribunalului Arad. - secția civilă.
Grefier.

Extras de carte funciară

C.F. Nr. 80

Comuna Jaca

A) FOAIE DE AVERE

Nr. crt.	Nr. top al parcelor	Descrierea imobilului	Intinderea in ha și m.p.	
1.	343	Arabil catre Bontesti Comuna Bontesti 1/1 - localizare	31652 mp.	- sesie parohiala -

B) FOAIA DE PROPRIETATE

Nr. crt.	Inscrieri privitoare la dreptul de proprietate	OBSERVAȚII
	proprietarul la Moșia A.	

C. FOAIA DE SARCINI

Nr. crt.	Inscrieri privitoare la sarcini	Suma		Observații
		lei	bani	
	Fara sarcini			

Nr. 1443 199 5

Certific că prezenta copie în extras corespunde întru totul cu pozițiile în vigoare din ceala de originală păstrată de acest notariat de stat.

~~27 martie 1995~~ 199

CONDUCĂTOR C.F.

Față Bucur

Față Bucur

ADRESA TRIMISĂ DE BISERICA BAPTISTĂ BONȚEȘTI, COMUNITĂȚII BAPTISTE ARAD ÎN
LEGĂTURĂ CU SUSPENDAREA SERVICIILOR BISERICII DE CĂTRE SECRETARUL SFATULUI
POPULAR AL COUNEI BONȚEȘTI

Biserica ^{nr.} Crestina Baptista ^{cl.} Bonțesti

cuv. data 19 ____ era ____

nr. 11/1960

CĂTRE
COMUNITATEA BISERICILOR CRESTINE BAPTISTE
ARAD

Iubiți frați în Hristos!

Prin prezenta vă aducem la cunoștință
următoarele:

În seara zilei de 14.04.1960 în timp
ce ne găseam în exercițierea petului de altă, Căra de m-
mului a intrat în biserică secretarul sfatului popular
comunal din loc pe numele Dobro Lazăr și-a
ținut pe fratele Babușa Ștefan la fratele Bora Ștefan
în puzos să-i spună să iasă afară, fratele Babușa
Ștefan a spus acest lucru fratelui diacon al bisericii
Ștefan Ștefan pare să-a dus afară să vadă ce face chemării
la ieșirea din biserică fratele Ștefan Ștefan
a găsit în fața bisericii în care pe Tov. Dobro Lazăr
secretarul sfatului popular, Grozav Dumitru directorul
Comitetului Cultural și Ștefan Vrechi expert agricol la sfatul
popular al com. Bonțesti. Tov. Dobro Lazăr în ziua următoare
dumnezeu este păstorul bisericii? Fratele Ștefan Ștefan ia
răspuns căi păstorul bisericii este fratele Bora Ștefan! Alții
a ordonat să-l cheme pe fratele Bora, fratele Ștefan
Ștefan ia răspuns căi fratele Bora Ștefan nu poate
părăsi în timpul pășunii țării petului căi se găsește
chiar fîngînd pînă în puzos în care timp
măltrează să iasă afară deoarece toți se simt
necesari momentan dintr-un în calitate de diacon

Din al Birnicu nr. ^{nr.} ^{cl.} ^{cuv.} ^{data} este la ¹⁹ ^{ora} dispozitie
la ori ce pretentia fiind dintr unis de fratele Bora Ioan
nu poate rasp. iar la terminarea serviciului sune in pl.

La acest raspuns secretarul statului cu un ton ridicat
pare s-a auzit data surselor pe insultat pe fratele Teier
spunandu-i pe para nu-l merge pe fratele Bora Ioan atunci
il presteaza, "si ordon in numele legii plasi ofora, eu sunt
organ de stat". Dupa aceasta fr. Teier Ioan s-a dus din
nou in Birnica in a spus fratelui Bora Ioan pe la petrecute
para si in acest caz nu a plecat spunind ca nu poate
pana la terminarea serviciului fiind un raspuns plinvarii.

Actul de cult "Cina Saurului" a continuat iar la un
moment dat secretarul statului Solove Lazar a intrat din nou
in Birnica plin de mure strigand "Bora sa iasa ofora" si-a
trmis pe un frate strind "dute in cheama pe Bora ofora".

Fratele Teier a mers la sursese si-a explicat
fratelui Bora Ioan in aceasta situatie pe care fratele Bora
plumstoa, din auzite si privite. Fratele Bora Ioan a raspuns
"dute frate explica-i ca in acest moment nu pot dau nici o
forma parasi pana la terminarea actului de cult, Cina Sauri"
care din acest moment din pricina nelinistii creată in Birnica
pe secretarul Solove Lazar a fost presat sa termine serviciul
in mod suormal pentru a putea iesi ofora, fapt pe care fratele
Bora Ioan la realizat incluzand serviciul a iesit primul ofora
din Birnica raspunzand plinvarii.

La idine a gant in pinte. Birnicu in foto
personale mariso semitate, se mentioneaza ca in tot
 timpul serviciului s-a auzit gatagia ce se facea ofora
de organele sepele.

Dupa terminarea din Birnica a fratelui Bora Ioan,
secretarul statului a ordonat sa iasa toti ofora (beatfel
paporul iesea in liniste), a mai elapsus sa se stinga

lămpile și au ieșit în școala Bisericii pe lângă fratele Bora
Ioan; la seara fratelui Bora Ioan a răsunat că mi-
șcările au a pus în școala Bisericii seara fiind pusă
de îngrijitor.

După stingerea lămpilor și înmarea de către îngrijitor
secretarului școlii Dobro Lazăr a pus să se urmeze la
școala populară fratelui Bora Ioan și au dat din urmă
Bisericii, după ce au intrat în școala populară unde se găseau
mai mulți secretari ne-a oferit să găsim locuri, și cerut
atunci să prindă cheile fratelui Bora Ioan care a răsunat
săi nu pare nici o atribuție cu cheile, a ordonat atunci
fratelui Ancașu Vorle să ia cheile pe masă și să plase
din nou în școala fratelui Ancașu Vorle a pus cheile pe masă
și a plecat.

În continuare secretarul școlii populară cu cei de
fotă au intrat săi pe se lași ne am intrat în
școala seara? La casa fratelui Bora Ioan a răsunat
săi în baza rezoluției Nr. 432/1954 eliberată de Comitetul
Școlii conform planului 4 din rezoluție și în baza instruc-
țiilor primite verbal, în legătură cu reșterea
serviciilor civice, în școala cu scopul intrării păstorilor
din comunitatea Oroșoaia la care au participat la data
de 11.02.1960 și în baza instrucțiilor verbale primite
în cadrul intrării păstorilor din raionul Suceava pe
data de 05.03.1960 în Școala din partea fratelui Ștefan
Dumitru păstorul raional și tovarășul Nera Corne
impunemintul cântărilor din școala seara tocmai școala
săi în școala populară, conform rezoluției se pot
ține serviciile după tradiția cântărilor Bisericii nefiind
impletate serviciile din școala populară precum
nici prima și a doua zi de post. Tovarășul
Dobro Lazăr a răsunat că toate acestea nu sunt

Volabilele nu au consensuat să procedat la sigilarea bisericii
 cu seară fiind aplicând stampila sfatului popului Bisericii,
 sigilarea nu a fost efectuată de către delibere lașilor. Amatoriul sfatului
 în stăruindu-se întru înțelegerea cu cele de carne și lână
 la sfatul respectiv ajutând fiind de grupul dăruindu-
 Directorul căminului cultural nu prezintă fr. Dora sau
 păstoriul bisericii. Se speră întru sigilării bisericii a fost
 de față și tovarășul plătitor. Yenciu seful postului
 de miliție care întreprinde muncă în gard. După
 aceasta fotole Dora sau a fost eliberat.

Menționăm căși celelalte culte nu au fost
 întrerupte în exercitarea actelor de cult, ca de exemplu
 Biserica ortodoxă a pătat în acea plajă pe acasă peora
 până după ora 23⁰⁰ întrerupându-se de nirușii.

Considerăm căși Constituția R.P.R. prevede
 drepturi egale tuturor cultelor religioase ne sunt în
 nedreptăți, astfel ca atare actele sigilarea bisericii
 considerăm ca fiind abuz de putere.

Permeu în vederea ridicarea sigilelor, pedosa
 eliberării bisericii, eliberarea localului pentru a putea
 săvârși actele de cult în seara zilei de 16.04.1960
 și zilele de post 17-18.04.1960

Drept pentru care vom înainta prezente
 la D-Boctia frati în Bisica
 Bisericii la 15.04.1960.

Păstor

Director

Secretar
M. M. M.

FOTOCOPIE ÎNSEMNAREA ÎNVĂȚĂTORULUI LAZĂR IGRİȘAN
DESPRE ADUNAREA DE LA ALBA IULIA 1 DECEMBRIE 1918

În ziua de 1 Decembrie An. 1918
sa ținut adunarea tuteor Românilor
în cetatea lui Mihai pe la ora 12 din Alba-Iulia
unde au hotărât să plătească 100,000 de bani
aducerea Ardealului, Banatului
și întreg teritoriul ungăr locuit de
Români la țara noastră România
La această adunare a fost re-
prezentată și comuna Bontesti prin
preotul Al. Turceanu și învă-
țatorul Lazăr Igrășan.
Bontesti la 1 Dec. 1918
L. Igrășan
[Signature]

197
1. Apadi
P. O. D
lova
2
P. O.

Anuntire din 25 Aprilie 1965
La ora 12 noaptea am fost la

FOTOCOPIE ÎNSEMNARE DESPRE SFINȚIREA STEAGULUI CORULUI BISERICESC

S-a sfințit Steagul Comunității
Sfintei Biserici din Zărnesti
în ziua, oamă, de piasă
24/IV 1930. Choroșan